

იენ
ბოგაიი

უნიკალური

მკვლელობა

საქართველოს სსრ
საბავშვო და ახალგაზრდობის ლიტერატურის
სახელმწიფო გამომცემლობა
„ნაკადული“
19 თბილისი 62

ეს წიგნი ეკუთვნის ახალგაზრდა ფრანგ ექიმს ალენ ბომბარს და ეხება მის მიერ 1952 წელს მოწყობილ არა-ჩვეულებრივ მოგზაურობას. ავტორის მიზანი იყო დაემტკიცებინა, რომ დაღუპული ხომალდის მგზავრმა შეიძლება გაძლოს ზღვაში ხანგრძლივი დროის განმავლობაში უწყლოდ და უსურსათოდ და გამოიკვებოს მხოლოდ -ზღვის ნაბოძები საზრდოთი. ა. ბომბარმა რეზინის პატარა ნაეით სამოცდახუთ დღეში მარტოკამ გადასერა ატლანტის ოკეანე. მთელი ამ ხნის განმავლობაში იგი იკვებებოდა მხოლოდ და მხოლოდ დაჰერილი უმი თევზით, სევამდა წვიმისა და ზღვის წყალს ან თევზიდან გამოწურულ წვენს. ა. ბომბარის მოგზაურობის მსგავსი შემთხვევა ზღვაოსნობის ისტორიაში არ ყოფილა.

თარგმნენს

მანერა კობიაშვილმა და რობერტ არონიშვიმ

ამ წიგნს ვუძღვნი

ს ა მ მ ა მ ა კ ა ც ს: დოქტორ ფიურნესტენს,
ადმირალ სოლს, კაპიტან კარტერს
და ს ა მ ქ ა ლ ს: ჩემს ცოლს, დედაჩემს,
კასაბლანკას

იდეის დაბადება

1951 წლის გაზაფხულია. გარიჟრაჟი. მშვიდად მძინავს ბულონის ჰოსპიტლის ჩემთვის განკუთვნილ ოთახში, უეცრად გაისმის ტელეფონის წკრიალი:

— მორიგეა?

— დიახ. რა მოხდა?

— კარნოს ზღუდესთან გემი დაიღუპა!

— ახლავე მოვდივარ.

ჯერ წარმოდგენალიც არა მაქვს კატასტროფის მთელი ტრაგედია, წყევლა-კრულვით ვიცვამ და სასწრაფოდ ჩავდივარ ქსენონში. აქ ჯერ არავინაა. მეკარე მიყვება, რომ პატარა ნავსადგურ ეკიემიდან გამოსულ ტრაულერ „ნოტრ-დამ-დე-პეირაგს“ ბურუსში გზა აბნევია და კარნოს ზღუდის ბოლოს დაჯახებიაო.

გარეთ საკმაოდ ცივა, მაგრამ ზღვა მშვიდია და ამიტომ განსაკუთრებით არ ვწუხვარ. კარნოს ზღუდე ნავსადგურის ერთ-ერთი განაპირა ნაგებობაა. ძლიერ ქარში ის მეტად საშიშია, მაგრამ, როცა ზღვა არ დელავს, ზემოთ ასვლა ადვილია, რადგან ზღუდეს გარედან, — ზღვის მხარეს ყოველ ოც მეტრზე კიბეები აქვს დატანებული.

გაისმა ავტომობილის საყვირის ხმა: ეს მაშველი სამსახურის მანქანაა. ორმაგი კარი მთლიანად იღება და ჩემი როლით მეტად გაა-მაყებული მანქანასთან მივდივარ... არასოდეს დამავიწყდება ის სუ-

რათი! ჩემს წინ დაგლეჯილი თოჯინებით, ერთმანეთზე ეყარა ორმოცდასამი კაცი — ყველა ფეხშიშველი, მაშველსარტყელიანი ბევრი ვეცადეთ, მაგრამ ვერაფერს გავხდით: ვერც ერთს ვერ დავუბრუნეთ სიცოცხლე. ერთ უბრალო შეცდომას რა შედეგი მოჰყვა:— ორმოცდასამი გვამი და სამოცდათვრამეტი ობოლი.

მგონი, მთელი შეგნებით მაშინ მივხვდი რა საშინელებაა ხომალდის დაღუპვა და სწორედ ამ შემთხვევამ დამიბადა იდეა, რომელმაც შემდეგ „ერეტიკოსით“ მოგზაურობა გადამაწყვეტინა.

ხომალდის დაღუპვა ეს სიტყვები ჩემთვის ადამიანის უმძიმესი ტანჯვის, სასოწარკვეთილების, შიმშალისა და წყურვილის სინონიმი გახდა. ჯერ მარტო ბულონი ყოველწლიურად ზღვაში ასიდან ას ორმოცდაათამდე მოქალაქეს ჰკარგავს, უფრო გვიან გავიგე, რომ მშვიდობიანობის დროსაც კი მთელს მსოფლიოში ყოველწლიურად გემების დაღუპვას ორასი ათასამდე მსხვერპლი მოსდევს. ამ მსხვერპლის დაახლოებით ერთი მეოთხედი გემთან ერთად როდი იძირება. მათი ნაწილი ჯდება მაშველ კარკაპებში, მაგრამ მალე ისინიც წამებით ასრულებენ სიცოცხლეს.

დიდი ხანია მაინტერესებდა. რამდენ ხანს შეუძლია გაუძლოს ადამიანმა ყოველგვარ გაჭირვებას, როგორია ადამიანის ორგანიზმის ამტანობა? დავრწმუნდი, რომ ცალკეულ შემთხვევებში ადამიანმა შეიძლება გადალახოს ფიზიოლოგიის ყოველგვარი ზღვარი და მაინც ცოცხალი დარჩეს.

დიდ ხანს ვსწავლობდა მასალებს პატიმრებზე, გადასახლებულებზე და სხვადასხვა ჯურის იმ ადამიანებზე, რომლებიც ნახევრად მშვირები ცხოვრობენ. ხშირად ასეთი თეორიული ძიებანი იმით მთავრდებოდა, რომ ჩემს თავს თვითონვე ვეკითხებოდი: „რად მჭირდება? მეტი ყოველივე ეს?“ ჩემთვის ხომ ეს ცოდნა — სულ ერთია ჩემი გაუნათლებლობის თუ სამედიცინო განათლების გამო — უსარგებლო იყო მანამ, ვიდრე მას პრაქტიკულად არ გამოვიყენებდი.

და, აი, მთელ რიგ მსგავს საკითხს დაემატა გემის დაღუპვის ამბავიც. მისი თავისებურება იმაში მდგომარეობდა, რომ გემის დაღუპვის დროს ადამიანის ტანჯვის გამომწვევი ფაქტორები არ არის დამოკიდებული ცალკეულ პიროვნებათა ბოროტ ნება-სურვილზე, როგორც, ვთქვათ, მათზეა დამოკიდებული პატიმართა ბედ-იღბალი. ეს ფაქტორები არც იმ საშინელ გვალვაზეა დამოკიდებული, რო-

მელიც უეცრად დაატყდება ხოლმე თავს ინდოეთს. ასეთ შემთხვევაში რაიმეს შეცვლა შეუძლებელია. პირიქით! დაღუპული გემის მგზავრა აღმოჩნდება ბუნებრივ გარემოში. მართალია, ეს გარემო უსაფრთხო არ არის, მაგრამ სამაგიეროდ მდიდარია იმით, რაც ესოდენ აუცილებელია სიცოცხლის შენარჩუნებისათვის, უკიდურეს შემთხვევაში, იმისათვის, რომ მგზავრმა ნაპირს მიაღწიოს ან შეელას დაელოდოს. ერთ კუბურ მეტრ ზღვის წყალში ხომ ორასჯერ მეტი საკვებია, ვიდრე ერთ კუბურ მეტრ მიწაში!

ერთი სიტყვით, მე ვფიქრობდი, რომ დაღუპული ზომალდის მგზავრთათვის ზღვა თუმცა მუდმივ საფრთხეს წარმოადგენს, მაგრამ იგი უღმობელი არაა, და, რაც მთავარია, არც უნაყოფო. საჭიროა მხოლოდ ადამიანმა დაძლიოს ზღვის წინაშე შიში და მას საკვება გამოსტაცოს. შეუძლებელი აქ არაფერია. ასეთი აზრისა ვიყავი იმ გარემოზე, რომელშიც დაღუპული ზომალდის მგზავრი აღმოჩნდებოდა.

რაც შეეხება ადამიანის ორგანიზმს, რომელიც იძულებულია შეებრძოლოს ზღვის სტიქიონს და ამავე დროს ზღვითვე აღიდგინოს სასიცოცხლო ძალები, დავრწმუნდი, რომ ფიზიოლოგები მეტწილად სათანადოდ ვერ აფასებენ გონების მნიშვნელობასა და მის გავლენას სხეულზე. მე შევისწავლე ცნობილი შემთხვევები, როდესაც ადამიანები ცოცხლები რჩებოდნენ მეტად უნუგეშო პირობებშიც კი. ორგანიზმზე გონების გავლენა დაამტკიცა განდის შამშილობამ, სკოტისა და ამუნდსენის პოლარულმა ექსპედიციებმა და კაპიტან ბლაის ნაოსნობამ. აჩანყებულმა ეკიპაჟმა კაპიტანი ბლაი დატოვა შუა ზღვაში ნავზე, წყლისა და სურსათის მხოლოდ რვა დღის მარაგით. შურისძიების წყურვილმა გააძლებინა მას ზღვაში ორმოც დღეზე მეტ ხანს და ცოცხალი გადაარჩინა! ამრიგად, ფიზიოლოგების შეფასებაში ნამდვილა გაუგებრობა იყო. არ შეიძლებოდა მტკიცება, რომ: „ამა თუ იმ ფიზიკურ პირობებში შეიძლება ცოცხალი გადაარჩე“. უფრო სწორი იქნებოდა, ჩვეული მათემატიკური მსჯელობით გვეთქვა: „სხვა თანაბარ პირობებში (ამაში შედის გონების გავლენა, რომელშიც ვგულისხმობ სიმამაცესა და სიცოცხლის იმედს), სრულიად შესაძლებელია ცოცხალი გადაარჩე, თუკი არსებობს ესა თუ ის ფიზიკური პირობები“.

ყოველივე ეს გავითვალისწინე და ისევ სტატისტიკას დავუბრუნდი. იმ მგზავრებიდანაც კი, რომლებიც მაშველ გემებში ახერხებენ

ჩასხდომას, ყოველწლიურად ორმოცდაათი ათასი კაცი იღუპება, ნუ-
თუ არ შეიძლება მათი გადარჩენა და თუ შეიძლება, სახელდობრ,
როგორ?

დავიწყე ლეგენდარული მოთხრობების გადაკითხვა გემების და-
ღუპვის შესახებ, მაგრამ აქედან გამომდინარე, ყოველგვარი ბრძო-
ლა უიმედო აყო, ყოველგვარი იმედი კი — უაზრო.

1816 წლის 2 ივლისს ფრეგატი „მედლზა“ გაირიყა ქვიშნარ მე-
ჩეჩზე, აფრიკის სანაპიროდან ას ოთხმოც კილომეტრზე. ას ორმოც-
დაცხრა კაცი — მოქალაქე-მგზავრები, ჯარისკაცები და რამდენი-
მე ოფიცერი გადასხდნენ სახელდახლოდ შეკრულ ტივზე, რომელ-
საც კარჭაპები მიათრევდნენ ბუქსირით. რაღაც მიზეზით საბუქსირო
ბაგირი გაწყდა და დანებამ ტივი შუა ოკეანეში გაიტაცა. ტივზე
ჰქონდათ ექვსი კასრი ღვინო და ორი კასრი მტკნარი წყალი. ტივი
თორმეტი დღის შემდეგ იპოვეს, მაგრამ ზედ მხოლოდ თხუთმეტი
კაციღა დარჩენილიყო ცოცხალი. ათი მათგანი სიკვდილის პირზე
მისულიყო და ნაპირზე გადმოყვანისთანავე გარდაცვლილიყვნენ.

1918 წლის 14 აპრილს ტრანსატლანტიკური სამგზავრო გემი
„ტიტანიკი“ დაეჩახა აისბერგს. „ტიტანიკი“ რამდენიმე საათში ჩაი-
ძირა. კატასტროფის ადგილას მაშველი გემები მივიდნენ „ტიტანი-
კის“ ჩაძირვიდან სამი საათის შემდეგ, მაგრამ მაშველ კარჭაპებში
უკვე ბევრი გარდაცვლილიყო და შესვლილიყო. აღსანიშნავია, რომ
მათ შორის, ვინც პანიკური შიშის მსხვერპლი გახდა ან ჰკუთხე შეი-
შალა, არ აყო არც ერთი ბავშვი ათი წლის ასაკს ქვევით. ეს ბავშვე-
ბი იმ ასაკისა იყვნენ, როცა ჯერ კიდევ არ კარგავენ გონიერებას.

მსგავსმა მაგალითებმა განამტკიცა ჩემი ინტუიციური რწმენა,
რომ მორალურ ფაქტორს გადამწყვეტი როლი ენიჭება. სტატისტი-
კური მონაცემები, რომელთა მიხედვითაც მსხვერპლის 90% ალუპე-
ბა გემების კატასტროფიდან პირველი სამი დღის განმავლობაში,
ჩემთვის ზედმიწევნით გასაგები გახდა. შიმშილით ან წყურვილით
სიკვდილს ხომ ბევრად მეტი დრო სჭირდება!

გემის ჩაძირვის დროს ადამიანს ეჩვენება, რომ გემთან ერთად
ფსკერისაკენ მიექანება მთელი სამყარო; როდესაც მას ფეხქვეშ
იატაკის ორი ფიცარი გამოეცლება, იგი ჰკარგავს მთელ ვაჟკაცობას
და გონებასაც. იმ წუთში მაშველი კარჭაპიც რომ მოიხელთოს,
მაინც არაფერი ეშველება, რადგან თავსდატეხილი უბედურებისა-
გან შეძრწუნებული, კარჭაპში მთლად გახევებული დევს, და თით-

ქმის აღარც ცოცხლობს. ღამის წყევდიადში ჩაძირული, წყლის დინებასა და ქარს მინებებული, უფსკრულში შთანთქმის საშინელებით აცახცახებული, ხმაურითა და ღუმელით შეძრწუნებული, საპიოდე დღეში საბოლოოდ ცხედრად იქცევა.

გემთა ლეგენდარული დაღუპვის მსხვერპლნი, მე კარგად ვაცი, თქვენ ზღვას არ მოუკლავხართ, არც შიმშილს და არც წყურვილს. თოლიების შემზარავ წივილში ტალღებზე მოქანავენი, შიშმა მოგკლათ თქვენ!

ამრიგად ჩემთვის ცხადი გახდა, რომ გემის კატასტროფის მსხვერპლთა უმრავლესობა იღუპება ბევრად უფრო ადრე: ვიდრე ნამდვილად სასიკვდილო ფიზიკური ან ფიზიოლოგიური პირობები დაუდგებოდეს.

როგორ ვებრძოლოთ სასოწარკვეთილებას, რომელიც ფიზიკურ ჰიკედლიზზე ადრე და სწრაფად კლავს ადამიანს?

სამზადისი

„როდესაც საქმე ადამიანის გადარჩენას ეხება, უმჯობესია პირდაპირ ითქვას მთელი სიმართლე“.

1951 წლის სექტემბრის ბოლოა. ჟან ვან ხემსბერგენი, ლა-მანშის-გადაცურვაში ერთ-ერთი ჩემი მეტოქეთაგანი, ტელეფონით მირეკავს და მთავაზობს ზღვაზე გასეირნებას. მას სურს გამოცადოს ახალი ტიპის მაშველი ნავი. ჰოსპიტალში მორიგეობის დამთავრების-თანავე მივეშურები სანაპიროსკენ. იგი მიჩვენებს რეზინის გასაბერ-ნავს. ასეთი იქნება ჩემი „ერეტიკოსიც“, მაგრამ ხემსბერგენის ნა-ლისებური ნავი უფრო პატარაა და კიჩოზე ფიცარი აქვს დატანე-ბული.

ნაშუადღევის ოთხ საათზე ვიწყებთ საგამოცდო ცურვას საკი-დი მორტორით.

შესანიშნავი ამინდია.

— ფოლქსტონში ხომ არ წავიდეთ? — მთავაზობს ჩემი მეგობა-რი. მე ვეთანხმები. კურსს ვიღებთ ჩრდილო-ჩრდილო-დასავლეთის მიმართულებით და მივცურავთ სამხრეთ ფულანდის შუქურისკენ, რომლის თანაბარი ციაგი გეზს გვიჩვენებს სალამოს ბურუსში. ლა-მე ქარის ქროლვა ძლიერდება, ზღვა ლელავს. ჩვენს ნავს „ხიჩ-ხაიკერს“¹ შესანიშნავად უჭირავს თავი და 23 საათზე ინგლისის-ნავსადგურში შევდივართ. პასპორტი არა მაქვს, მაგრამ ინგლისე-ლები ყველაფერში მშველიან.

მალე ამინდი სულ გაფუჭდა და ჩრდილოეთის ზღვისათვის დამა-

¹ ხიჩ-ხაიკერს (ინგლ.) იმ ადამიანს ეძახიან, რომელიც გზებზე აჩერებს მანქანას და წაყვანას თხოვს.

ხასიათებელი ნამდვილი ქარიშხალი აბობოქრდა. თუმცა ჩვენი ნავის იმედი გვაქვს, მაგრამ დაბრუნება მაინც გამოდარებამდე გადავდეთ. ორშაბათს დავაპირეთ გამგზავრება, მაგრამ ამ ავდარში ზღვაში გასვლა ნამდვილი სიგიჟე იქნებოდა. კვლავ უნდა გვეცადა. ამინდი არ უმჯობესდებოდა. პოსპიტალში, ალბათ, სწუხან ჩემზე. მართალია, დეპეშა გავგზავნე, მაგრამ მე მაინც უნდა დავბრუნებულიყავი, რადგან ჩემი მორიგეობა მხოლოდ 1 ოქტომბერს მთავრდებოდა.

სამშაბათს, დილის 9 საათზე, მიუხედავად მეგობრების თხოვნისა, ვტოვებთ ფოლქსტონის ნავსადგურს. ზღვა წინანდებურად მძვინვნარებს. ნავსადგურიდან გასვლა იმდენად ძნელია, რომ ვცოყმანობთ. მაგრამ მაცდურად გვიზიდავს ზღვა და არ გვსურს დავკარგოთ ჩვენთვის საინტერესო ცდის ჩატარების ეს შესაძლებლობა. მართლაც, ხომალდას დაღუპვისათვის განა შესაფერ ამინდს ირჩევენ? განა კატასტროფების მსხვერპლთა უმეტესობას სწორედ ასეთ აბობოქრებულ ზღვაში არ უხდება დანჯღრეული ნავეებით ცურვა?

მივტურავთ ტალღებში ნახევრად ჩაფლულნი და ყოველ წუთს ველით მოტორის დადუმებას. მაგრამ ჯერჯერობით ყველაფერი კარგად მიდის — „ხიჩ-ხაიკერი“ მარტოდ-მარტო მიაპობს გზას აბობოქრებულ ზღვაში. მუდამ ახმიალებული პა-დე-კალეს საზღვაო გზა-ჯვარედინი დღეს დაცარიელებულია, ზღვამ ბევრჯერ დაგვიპირა შთანთქმა, მაგრამ საბოლოოდ უვნებელნი გადავრჩით. 18 საათზე მივადექით ნაპირს ვისანის ახლოს. ცდა წარმატებით ჩატარდა!

ნაპირზე გველოდებოდა კაცი, რომელიც შემდეგში ჩემი მეცენატი გახდა. იგი იყო მაშველი სამსახურის ცნობილი სპეციალისტი, გულისა, კეთილი სახის პოლანდიელი. ჩემი მომავალი მეცენატი 1 მეტრი და 80 სანტიმეტრი სიმაღლისა იყო და 152 კილოგრამს იწონიდა. მას დარწმუნების დიდი უნარი უნდა ჰქონოდა და მეტად ღვთისმოშიში კაცი უნდა ყოფილიყო. ყოველ შემთხვევაში, გაცნობისთანავე მან ჩემზე ასეთი შთაბეჭდილება დატოვა.

იმ დღეს ერთი და იმავე იდგილზე გატაცებულებმა ბევრი ვისაუბრეთ. პოლანდიელმა სტიპენდია შემომთავაზა, რომ ლაბორატორიული მუშაობის საშუალება მქონოდა. ეს ლაბორატორიულა ძიებანი აუცილებელი იყო, რათა განმემტკიცებინა ჩემი ახლახან ჩასახული თეორია, რომლის მიხედვით შესაძლებელი იყო დაღუპული ხომალდის მგზავრების გადარჩენა. მე მეცნიერულად უნდა დამესაბუთებინა, რომ ოკეანეში შეიძლება მოიპოვო არსებობისათვის ყოველივე!

აუცილებელი. სამნი უნდა გავსულიყავით ზღვაში და საკუთარი ცდით დაგვემტკიცებინა ჩვენი სამართლე, რადგან მხოლოდ ადამიანის პირადი მაგალითით შეიძლება განიკურნოს სასოწარკვეთილები-საგან ყველა, ვინც შეიძლება ხომალდის დაღუპვის მსხვერპლი გახდეს.

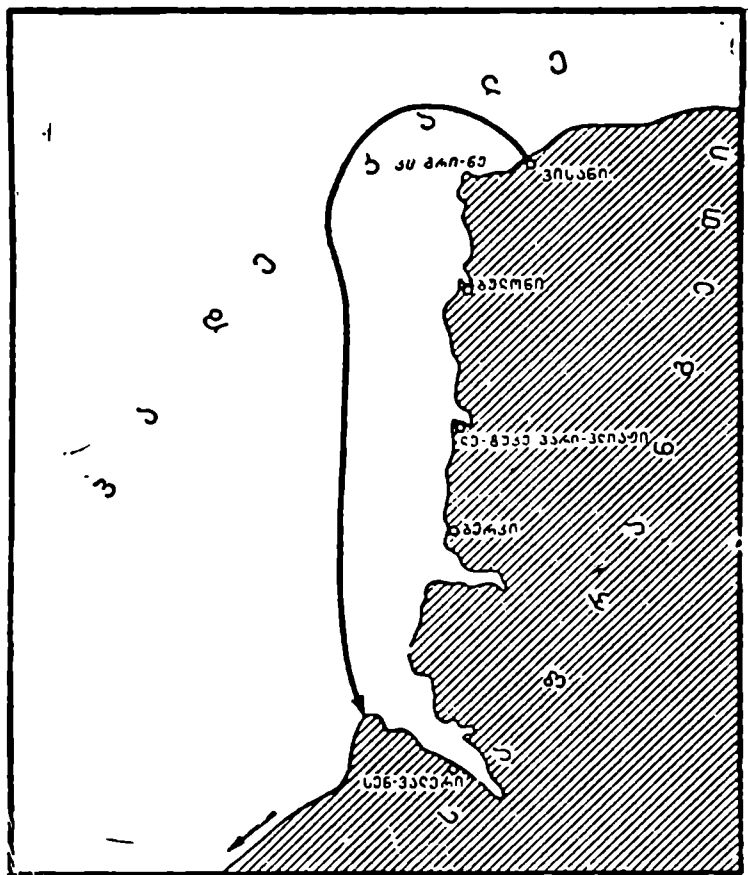
უნდა დამედგინა ექსპედაციის მარშრუტი. საქმის მთელი ხარჯები ჩვენმა მეცენატმა იკისრა. გადავწყვიტეთ, ჩვენი სამეცნიერო-საკვლევი ცენტრი მონაკოს ოკეანოგრაფიული მუზეუმში ყოფილიყო. ზღვაში გასვლა წლის ბოლოსთვის დაენიშნეთ.

მაგრამ შეეცარმა შემთხვევამ შეცვალა საქმეთა ვითარება, და მე შევუდექი ცდებს, როგორც ადამიანმა, რომელმაც სხვების მსგავსად, მისდა უნებლიედ განიცადა ხომალდის კატასტროფა.

მონაკოში გამგზავრებამდე მე და ვან ხემსბერგენი უნდა დავსწრებოდით ერთი ჩვენი ნაცნობი ქალის ქორწილს ინგლისში. მაგრამ, როდესაც ოთხშაბათს, სამ ოქტომბერს, ჩვენი გასაბერი ნავით ახალა საჰიდო მოტორის გამოსაცდელად ვისანიდან გავედით, გრი-ნეს კონცხიდან სამ მილზე ჩრდილო-ჩრდილო-დასავლეთით მოტორს ხმა ჩაუწყდა და ღრეიფში მოვექეცით. ჩვენ მხოლოდ ხანმოკლე ცდის ჩატარებას ვაპირებდით, ამიტომ არც აფრა წამოგვიღია და არც ნიჩბები. გაგვიტაცა ჩრდილო-ჩრდილო-აღმოსავლეთის გამუდმებულმა ქარმა და სამი დღე-ღამე ხმელეთთან მიახლოება ვერ მოვახერხეთ. დიდი ხანია საფრანგეთის ნაპირები თვალს მიეფარა, მაგრამ, რადგან სომის შესართავიდან სანაპიროს ხაზი ზღვაში დასავლეთითაა შეკრალი, დიდად არ ვწუხდით. მიწა არ ჩანდა, მაგრამ ვიცოდით, რომ ხმელეთის პარალელურად მივცურავდით და ბოლოს სადმე სენ-ვალერისა და დიეპოს შორის მივაღებოდით ნაპირს. პარასკევს, დილის 9 საათისათვის თვალი მოვკარიტ ტრაულერ „ნოტრ-დამ-დუ-კლერჟეს“ და მისკენ გავემართეთ. აფრის მაგივრად აღვმართეთ ჩვენი გასაბერი ნავის შალითა: ხშირად დიდ გაჭირვებას ადამიანი ყველაზე მარტივი საშუალებებით ართმევს თავს.

ამ გაკვეთილს ფუჰად არ ჩაუვლია. ორი დღე ვან ხემსბერგენს არაფერი დაუღევია, მე კი, პირიქით, წყურვილის მოსაკლავად ცოტ-

ცოტა ზღვის წყალს ვსვამდი, რადგან ვიცოდი, რომ მცირე რაოდენობით არ მავნებდა. საკმელი არაფერი გვქონდა, ერთი გირვანქა კარაქის გარდა, რომელიც შემთხვევით აღმოჩნდა ნავში. კარაქი უფრო გვაწყურებდა.

როგორც კი ტრაულერის ბაქანზე ავედით, ჩემმა ამხანაგმა მთელი დოქი წყალი დაცალა. შევეცადე მისი მაგალითისთვის მიმეზადა, მაგრამ მეორე ყლუპზევე შევჩერდი, რადგან წყალი არ მინდოდა..

მომეჩვენა კი რომ მწყუროდა. ზღვის წყლის მეოხებით ორგანიზმში საკმაო სითხე დამგროვებოდა და ამიტომ აღარ განვიცდიდი წყურვილს. საგულისხმოა, როგორი სიძლიერით მოქმედებს ადამიანის ფსიქიკა ორგანიზმზე! ზოგჯერ გონება აიძულებს სხეულს ასწრაფოს იქითკენ, რაც მას სინამდვილეში სრულიად არ სჭირდება.

ამ ამბიდან სამი დღის შემდეგ ერთ გაზეთში წავიკითხე:

„აღენ ბომბარი მოკვდა შიმშილით! გვამი იპოვეს სენ-ვალერის მახლობლად“. ჩემზე უკვე დაიწყეს რომანტიკული ამბების შეთხზვა! სინამდვილეში კი ორი კაცი, რომლებიც ნაპირზე გადმოსვლისთანავე აეროდრომისაკენ გაექანენ, რომ ტუქესაკენ მიმავალი თვითმფრინავისთვის მიესწროთ და ინგლისში ქორწილზე წასულიყვნენ, სრულიად არ ჰგავდნენ ცხედრებს. მოულოდნელად საქმეში სანაპირო დაცვა ჩაერია და გათამაშდა პირველი მოქმედება ფარსისა, რომელაც მე „კომიკურ ინტერმედიალ“ მოვნათლე. ეს ფარსი მოულოდნელ ეპიზოდებად მეორდებოდა შემდეგშიც, მთელი ჩემი მოგზაურობის მანძილზე.

მაშ ასე, კომიკური ინტერმედია:

პირველა მოქმედება მიმდინარეობს მაგიდებით გაჭედულ ბიუროში. მაგიდებზე ქაღალდების გროვაა. ერთ-ერთ მაგიდას მიჯდომია ხუთნიშნიანი სამხრეებით დამშვენებული საზღვაო ოფიცერი და მთელი ძალით ღრიალებს. მე მის წინ ვზივარ იმ დამნაშავე შეგირდივით, რომელსაც არ სურს თავისი შეცდომა აღიაროს.

— იცით თუ არა თქვენ, რომ პასუხს აგებთ საზღვაო ტრიბუნალის წინაშე? თქვენ უნებართვოდ გახვედით ტერიტორიული წყლებას ფარგლებიდან!

— მაგრამ პატარა ნავებისათვის ნებართვა არ არის აუცილებელი...

— არ არის აუცილებელი! თქვენ რომ გაქვთ, ისეთ ნავებს „საპლიაჟო ნავები“ ეწოდება და არსად არ არის ნათქვამი, რომ მათ შეუძლიათ ტერიტორიული წყლებიდან გასვლა!

— განა მათ აკრძალული აქვთ ღაა ზღვაში ნაოსნობა?

— არც ეს არ არის არსად აღნიშნული!

— ასეთ შემთხვევაში...

ოფიცერი სიტყვას მაწყვეტინებს:

— სულ ერთია, ასეთი ოინბაზობა ამაოდ არ ჩაგივლით! მე არ დავუშვებ ამას!

— მე ხომ მხოლოდ მგზავრი ვიყავი, ნაეში კი მისი პატრონი იჭდა. იცით თუ არა ეს?

— არ მსურს გიპასუხოთ! ჩემს გადაწყვეტილებას შემდეგ შეგატყობინებენ!

ასე დაეშორდით ერთმანეთს. შეთანხმებით კი ვერაფერზე შევთანხმდით, მაგრამ, როგორც ხშირად მომხდარა ასეთი კომიკური ინტერმედიების დროს, მოულოდნელად ბედმა გამიღიმა. მისაღებ ოთახში შევეჩეხე იმავე წოდების ოფიცერს, მაგრამ ნამდვილ მეზღვაურს — კაპიტან მოპეუს. იგი ხელებგაშლალი შემომეგება:

— მომილოცავს, ჩემო ძვირფასო!

მეცნიერული სამუშაოსი

19 ოქტომბერს მონაკოში ჩავედი და გავემართე ოკეანოგრაფიულ მუზეუმში, რომ მეთხოვა ჩავერიცხეთ იმ მკვლევართა სიაში, რომელთაც საკუთარი ლაბორატორია აქვთ.

მიმილო დირექტორის მოადგილემ ბატონმა ბელოკმა, რომელიც შემდეგაც შეუწელებელი ინტერესით ადევნებდა თვალყურს ჩემს ცდებს და ყოველთვის მეგობრულად მეპყრობოდა. მისი დახმარებით იმ დღესვე მომეცა კვლევის საშუალება და მაშინვე შევუდექი მუშაობას.

სანამ ჩემს საქმიანობაზე შევჩერდებოდე, აუცილებელია მოკლედ შევაჯამო ყოველივე ის, რაც ჩემი ცდების დაწყების მომენტისათვის იყო ცნობილი ხომალდების დაღუპვის შესახებ. აგრეთვე ისიც, რაც უკვე ცნობილ ფაქტად იყო აღიარებული.

არსებობს ხომალდთა დაღუპვის ორი ძირითადი შემთხვევა: დაღუპვა ნაპირთან (ხმელეთთან ახლოს) და დაღუპვა ღია ზღვაში. ყოველწლიურად ზღვაზე კატასტროფების 200 ათას მსხვერპლს შორის ნახევარზე ცოტათი მეტი ზედ ნაპირთან იღუპება. ამ ადამიანთა გადარჩენას ემსახურებიან დახრჩობის მსხვერპლთა დამხმარე საზოგადოების თავდადებული მაშველები. ღია ზღვაში კატასტროფა კი სულ სხვაა.

თუ ყოველწლიურად 50 ათასი კაცი კატასტროფისთანავე იღუპება, რა ემართება დანარჩენ 50 ათასს, რომელიც ახერხებს მაშველ ნაევებში ჩასხდომას? ამ შემთხვევაშიც ორი გამოსავალი რჩება.

ხომალდებს მე ორ ჯგუფად ვყოფ. პირველი ჯგუფის ხომალდებს განუწყვეტელი კავშირი აქვთ ხმელეთთან; მათი რადიო არ წყვეტს მუშაობას მთელი რეისის განმავლობაში. ამ ხომალდთა რიცხვს

ეკუთვნიან სამგზავრო და დიდი სამხედრო გემები. თუ ასეთი ხომალდი იძირება, კატასტროფის ადგილი მაშინვე ცნობილი ხდება ყველასათვის. ეს ადგალი რამდენიმე მილის სიზუსტით აღინიშნება და დახმარების აღმოჩენაც ძალიან ჩქარა შეიძლება. ასე მოხდა, მაგალითად, „ტიტანიკის“ დაღუპვის დროს. ასეთ შემთხვევებში საკმარისია, როგორც ამბობენ, „მხნეობის შენარჩუნება“, რათა კატასტროფაში მოხვედრილნი დამშვიდებით ელოდონ მაშველი ხომალდების მოსვლას. მათ არ სჭირდებათ ზრუნვა საკმელ-სასმელისთვის ხანგრძლივი დროის განმავლობაში.

არსებობს სხვა ტიპის ხომალდებიც, რომლებსაც ხმელეთთან მხოლოდ პერიოდული რადიოკავშირი აქვთ. გადაცემებს შორის შუალედები საკმაოდ დიდია — 6,12, ზოგჯერ კი 24 საათი. უკანასკნელი რადიოსიგნალის გადაცემის შემდეგ ისინი გადიან მნიშვნელოვან მანძილს და ზუსტად არავენ იცის კატასტროფის ადგილი. ამიტომ გადაარჩენილი მგზავრებით სავსე კარჭაპების პოვნა შეუძლებელია. ასე ემართებათ ევრეთწოდებულ „მოხეტიალე“ ხომალდებს — დიდ ტრაულერებს, დიდრონ სატვირთო და მეთევზეთა გემებს. ჩემი ცდებით სწორედ ასეთი ხომალდების მგზავრთათვის მსურდა რეალური დახმარება აღმომეჩინა გასაჭირის დროს.

რა საშუალებებს მიმართავენ მათ გადასარჩენად? საშინლად შეეწუხდი, როცა გავიგე, რომ ამ ადამიანებს წინდაწინვე დაღუპულად თვლიან. სულ დიდი, რასაც მათთვის აკეთებენ, და ისიც მხოლოდ განსაკუთრებულ შემთხვევებში, ეს ათღლიანი ძებნაა, რაც პრაქტიკულად არაფერს იძლევა, რადგან ზღვაზე ყველაფერი უკვალოდ ქრება. ათი დღის შემდეგ, ჩვენი ცივილიზაციის რაღაც „ნორმების“ შესაბამისად ძებნას წყვეტენ. ფიქრობენ, ათი დღის შემდეგ ღია ზღვაზე ვერც ერთი ადამიანი ცოცხალი ვერ გადაარჩება და მათი შემდგომი ძებნა სრულიად უაზროაო, რადგან ასეთ პირობებში ვერც ადამიანი და ვერც რაიმე აღჭურვილობა უფრო მეტ ხანს ვეღარ გაძლებსო.

აუცილებელი იყო ამ უბედურათათვის იმედი დაგვებრუნებინა. ეს ყოველწლიურად ათასობით ადამიანს გადაარჩენდა და არც ათასობით ქვრივს დააღვრევინებდა ცრემლს. ამ საქმისათვის ერთი სიცოცხლის გაწირვა, მართლაც რომ ღირდა.

ამრიგად, დავიწყე დაწვრილებითი ბიბლიოგრაფიის შედგენა შემდეგი საკითხების მიხედვით:

ა) ადამიანთა გაწვრთნა ხომალდის მოსალოდნელი დაღუპვის შემთხვევისათვის.

ბ) ხომალდის დაღუპვის შემდეგ სიცოცხლის შენარჩუნება.

გ) თევზი და მისი აღნაგობა.

დ) თევზის ჭერის ხერხები.

ე) ხელშემწყობი ქარები და დინებანი.

ამავე დროს დავიწყე საკუთარ თავზე ლაბორატორიული ცდების ჩატარება: ვიკვებებოდი მხოლოდ იმით, რაც ხელმისაწვდომია დაღუპული გემის მსხვერპლთათვის. ვან ხემსბერგენი, რომელიც ჩემი მოსაგრე გახდა, შეუდგა სხვადასხვა ტიპის მაშველი ნაგების გამოცდას.

ყველაფერი უნდა შემესწავლა.

ექვსი თვის განმავლობაში ხან ზღვის წყლის ქიმიურ ანალიზს ვაკეთებდი, ხან პლანქტონის სახეობებს ვარკვევდი, ან კიდევ თევზის აღნაგობას ჩავკირკიტებდი. ცდების დროს უნდა შემექმნა ისეთი შთაბეჭდილება, თითქოს ჩემი მაშველი კარკაპი თავიდანვე აღჭურვილი იყო ყველა საჭირო საგნით მხოლოდ თეორიულად, სინამდვილეში კი ყველაფერი, რაც შეიძლებოდა დაკარგულიყო, ვითომ გაქრა სწორედ იმ მომენტში, როდესაც ისინი მართლაც აუცილებელი გახდა.

ჩემი აზრის მეცნიერულ დასაბუთებას წავაწყდი პირველსავე დღეს ახლად გამოსულ „ოკეანოგრაფიული მუზეუმის მეგობართა ბიულეტენში“, ეს იყო მოკლე ცნობა, რომელიც ოკეანოგრაფიული მუზეუმის დამაარსებელს, მონაკოს მთავარს ალბერტ I 1888 წლის 17 დეკემბერს წარედგინა მეცნიერებათა აკადემიაში.

„როგორც აღნიშნული ფაქტებიდან ჩანს, — ნათქვამი იყო ცნობაში, — ატლანტის ოკეანის ჩრდილო ნაწილში, ანდა სხვა რომელიმე, ზომიერი ან თბილი ტემპერატურის წყლის შემცველ ზღვაში უსურსათოდ დარჩენილი ხომალდის ეკიპაჟი შეიძლება გადაურჩეს შიმშილით სიკვდილს, თუ, ნაწილობრივ მაინც ექნება შემდეგი აღჭურვილობა:

1) ოცმეტრიან გვარლზე გამობმული ერთი-ორი მეტრის სიგრძის რამდენიმე წმინდა ბადე ზღვის არსებათა დასაჭერად და სარგასის წყალმცენარეების მოსაგროვებლად;

2) ორმოცდაათმეტრიანი რამდენიმე ზონარი, რომელიც ბო-

ლოვდება სამი ბრასის¹ სიგრძის თითბერის მავთულით, დიდი ანკესითა და ხელოვნური სატყუარათი თუნოსის დასაჰერად;

3) პატარა ბარჯი ზღვის ქორჭილების დასახოცად და რამდენიმე ბრჭყვიალა ანკესი, რომლითაც ქორჭილების დაჭერა უსატყუაროდაც შეიძლება;

4) ბარჯი უფრო დიდი ცხოველებისათვის, რომელთაც იზიდავს დაღუპული ზომალდის ნამსხვრევები.

ჩემს მიერ ჩამოთვლილი საგნები უმეტესად დაეხმარება ჩაძირული ზომალდიდან გადარჩენილ მოგზაურებს, რომ შეინარჩუნონ სიცოცხლე დახმარების აღმოჩენამდე“.

ახლა უნდა დამედგინა რა რაოდენობის და როგორი საკვებია აუცილებელი ადამიანისათვის ასეთ პირობებში და დამემტკიცებინა, რომ ზღვას ყოველთვის შეუძლია უზრუნველჰყოს ადამიანი ამ საკვებით.

რისი მოცემა შეუძლია ზღვას? — ზღვის წყლის, თევზისა და პლანქტონის.²

განვსაზღვროთ ზღვის წყლის შედგენილობა. ერთი ლიტრი ზღვის წყალი საშუალოდ შეიცავს:³

NaCl —	273 გ
MgCl ₂ —	34 გ
MgSO ₄ —	20 გ
CaSO ₄ —	13 გ
KCl —	6 გ
CaCO ₃ —	1 გ
H ₂ O —	653 გ

¹ ბრასი — სიგრძის ძველი საზღვაო საზომი, უდრის 162 სმ. სამი ბრასი 4 მ და 86 სმ-ის ტოლია. მთა რ გ. შენიშვ.

² პლანქტონი შედგება მილიონობით უწვრილესი, თითქმის მიკროსკოპული არსებებისაგან, რომლებიც აწონად მდგომარეობაში იმყოფებიან როგორც მლაშე, ისე მტკნარ წყალში. იგი ორ ძირითად ჯგუფად იყოფა: ზოოპლანქტონად, რომელიც შედგება ცხოველთა მიკროორგანიზმებისა და თევზის ქვირითის გარცელებისაგან, და ფიტოპლანქტონად, ანუ მცენარეულ პლანქტონად, რომელიც შედგება უწვრილესი წყალმცენარეებისაგან. პლანქტონს დიდი ბიოლოგიური მნიშვნელობა აქვს. საკმარისია აღინიშნოს, რომ ამჟამად არსებული ყველაზე დიდი ქუძმწოვარა ცხოველის, ვეშაპის ერთადერთი საკვები პლანქტონია.

³ Jean Rouch-ის მონაცემების მიხედვით, *Traité d'océanographie physique*. Flammarion.

იმ სახეობის თევზთა ანალიზმა, რომელთაც უნდა შეევხედრო-
დი ექსპედიციაში ყოფნისას, შემდეგი ციფრები მომცა მათი შე-
მადგენელი სამი ძირითადი ელემენტის მიხედვით:¹

თევზის დასახელება	წყლის რაოდენობა %/ობით	ცილები %/ობით	ცხიმები %/ობით
სკაროსი	82,2—76,8	24,2—18,2	1,6—0,1
ზვიგენი	68,0	15,2	16,0
დორადა	78,89—77,00	19,00—17,25	3,31—1,0
ბრამა როლი	78,90	18,42	0,34
სარდენი	78,34	21,00—16,3	12,00—2,0
სარდალა-თევზი	76,19	21,92	1,11
ბონიტა	69,17—67,5	24,0—18,52	12,46—7,0
ზღვის ქორჭილა	79,94—77,00	19,96—18,53	2,50—0,84
მფრინავი თევზი	75,6	19,5	3,9
სკუმბრია	74,27—68,84	23,10—17,59	8,36—5,14
თუნოსი	58,5	27,0	13,00
თევზის კვირითი	48,8-დან 78,31-მდე	11,50-დან 45,9-მდე	1,16-დან 16,21-მდე

რაც შეეხება პლანქტონს, ცხადია, მისი შედგენილობა, გაცილე-
ბით მრავალგვარია. ამასთანავე ნაკლებადაა გამოკვლეული. ამი-
ტომაც შევუდექი პლანქტონის შესწავლას, რათა მასში აღმომე-
ჩინა ის ელემენტები, რომლებიც ჭერ კიდევ მაკლდა.

ისეთი კაცის მდგომარეობაში აღმოვჩნდი, რომელსაც განსა-
ზღვრული რაოდენობის მასალას მისცემენ და უბრძანებენ: „ააშე-
ნეთ სახლი!“ და მეც შევუდექი მშენებლობას.

პირველყოვლისა, ადამიანისათვის საჭიროა წყალი. ყველამ
იცის, წყალი საკმელზე ბევრად მნიშვნელოვანია. უკმელად ადამი-
ანი ოცდაათ დღემდე გაძლებს, მაგრამ თუ წყალი შემოაკლდა, მე-
ათე დღეზე აუცილებლად დაიღუპება.

საიდან შეიძლება მტკნარი წყლის მიღება? სულ მალე იმ დასკე-
ნამდე მივედი, რომ სასმელ წყალს თევზი მომცემდა და საკმარ
რაოდენობითაც. ზემომოყვანილი ცხრილიდან ჩანს, რომ თევზის
წონის 50-80%-ს წყალი შეადგენს. სწორედ ამან უნდა გადამარ-
ჩინოს წყურვილით სიკვდილს, თევზის ორგანიზმში ხომ მტკნარი
წყალია.

თქვენ, ალბათ, გიჟამიათ დაუდევარი დიასახლისის მიერ უმარი-
ლოდ მოხარშული თევზი. ასეთი თევზი მეტად უგემურია. და,

¹ Creach-ის მონაცემების მიხედვით, Les protides liquides du poisson.

შართლაც, როგორც შემდეგში ანალიზმა დაადასტურა, თევზის ორგანიზმი ბევრად უფრო ნაკლებ მარილს შეიცავს, ვიდრე ძუძუმწოვართა ორგანიზმი. თუმცა, არსებობს რამდენიმე გამონაკლისი, რომელსაც დავუბრუნდებით ცილებზე საუბრის დროს.

ამრიგად, თუ შევძლებთ თევზისაგან სითხის გამოწურვას, საკმარისი იქნება ყოველდღიურად სამი კილოგრამი თევზი, რათა მივიღო წყლის საჭირო რაოდენობა და შევინარჩუნო სიცოცხლე. ამ ცდის ჩატარება სცილდებოდა ლაბორატორიული კვლევის ჩარჩოებს.

ვთქვათ, თევზი ვერ დავიჭირე, რა მეშველება მაშინ? სწორედ ასეთ პირობებში ვარდებიან დაღუპული ზომალდის მგზავრები კატასტროფიდან პირველი სამი-ოთხი დღის განმავლობაში. თუ ადამიანი წყალს არა სვამს, მეათე დღეს აუცილებლად კვდება ორგანიზმის გამოფიტვის გამო. რამდენიმე დღის შემდეგ კიდევ რომ დაიწყოს წყლის ნორმალური რაციონის მიღება, უკვე აღარ იქნება საკმარისი: ასეთი რაციონით ორგანიზმი შეინარჩუნებს აღრინდელ დაქვეითებულ მდგომარეობას, მაგრამ ვეღარ აღიღგენს წყალს იმ რაოდენობით, რომელიც საჭიროა არსებობისათვის. მაშასადამე, პირველ დღეებში, როცა თევზი არა გვაქვს, აუცილებელია ორგანიზმს მივაწოდოთ ნორმალური რაოდენობით სითხე. ამისათვის კი შეიძლება ესვათ ზღვის წყალი.

ზღვის წყალი რომ მავნებელია, ეს ყველამ კარგად იცის. დიდი რაოდენობით მისი მიღება იწვევს ნეფრიტით სიკვდილს. მაშ, როგორ მოვიქცეთ? ამ საკითხს ადვილად გავცემთ პასუხს, თუ შევისწავლით ზღვის წყლის ქიმიურ შედგენილობას. ზღვის წყლის მნიშვნელოვანი ელემენტია ქლოროვანი ნატრიუმი (სუფრის მარილი). მერედა რა მოხდა? ყოველდღიურად ზღვის წყალთან ერთად მე მივიღებ სუფრის მარილის ჩემს რაციონს, ე. ი. მე უფლება მეძლევა დავლიო 800-დან 900 გრამამდე მლაშე სითხე. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მივაქციო იმას, რომ ორგანიზმში არ დამიგროვდეს ზედმეტი მარილი. ორგანიზმში მარილის რაოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს მალპიგის გორგლების შესაძლებლობებს.¹

¹ მალპიგის გორგლები წარმოადგენს ფილტრს, რომლის საშუალებითაც მარილები გადის თირკმელებში. როდესაც ორგანიზმი მეტად ჰარბი რაოდენობით შეიცავს მინერალურ მარილებს, თირკმელების ეს ნაწილი განსაკუთრებით გადატვირთულია. ძნელი დასადგენია რამდენ ხანს შეუძლია ამ ფილტრს შეუფერხებელი მუშაობა.

სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ზღვის წყლის სმა შეიძლება მხოლოდ ხუთი დღის განმავლობაში, რადგან შემდგომ მისი მიღება ნეფრიტით დაავადების საფრთხეს ქმნის.

„მაგრამ, რა ვუყოთ ზღვის წყალში გახსნილ სხვა მარილებს?“ — შეიძლება გვკითხონ ურწმუნო ადამიანებმა. ამაზეც გიპასუხებთ! რეალური გრამი ზღვის წყალი შეიცავს:

— იმდენივე რაოდენობით მაგნიზიას ($MgCl_2$), რამდენსაც ერთი ლიტრი სალის მინერალური წყალი (3,4 გ);

— იმდენივე რაოდენობით მაგნიუმის სულფატს ($MgSO_4$), რამდენსაც ერთი ლიტრი მონშირელის მინერალური წყალი (2 გ);

— იმდენივე რაოდენობით კალციუმის სულფატს ($CaSO_4$), რამდენსაც ერთი ლიტრი კონტრეკსვილის მინერალური წყალი (1,3 გ);

— იმდენივე რაოდენობით ქლოროვან კალიუმს, რამდენსაც ერთი ლიტრი ბურბონის მინერალური წყალი (0,6 გ);

— იმდენივე რაოდენობით ნახშირმჟავა კალციუმს ($CaCO_3$), რამდენსაც ერთი ლიტრი ვიშის მინერალური წყალი — „გრანდ გრი“ (0,1 გ);

ამრიგად, წყლის პრობლემა თითქმის გადაწყვეტილი იყო.

ახლა კვების საკითხისთვის უნდა მიმექცია მთელი ყურადღება, ამ სიტყვის სრული მნიშვნელობით.

პირველ ყოვლისა, უნდა დამედგინა უმი საკვებისა და რაოდენობა მომცემდა საჭირო კალორიათა რიცხვს, რომელიც განაწილებოდა ცილების, ცხიმებისა და ნახშირწყლების სამ ძირითად ჯგუფად.

თევზის შემადგენლობის ცხრილიდან ჩანს, რომ თევზი შეიცავს საკმაოზე მეტ ცილას.

ადამიანის ორგანიზმი კი ჰირვეულია: მას გარკვეული სახის ცილები სჭირდება. ზოგიერთი მათგანი, მაგალითად, ამინომჟავები მხოლოდ ამინომჟავების სახით უნდა მიიღოს ადამიანის ორგანიზმმა და მას ვერაფერი ვერ შეეცლის. ასეთ ნივთიერებებს ექიმები დინამიურებს უწოდებენ. ადამიანის ორგანიზმი შეიცავს ათ! ამ-

¹ ესენია: 1) არგინინი, 2) ჰისტიდინი, 3) იზოლეიცინი, 4) ლეიცინი, 5) ლიზინი, 6) მეთიონინი, 7) ფენილალანინი, 8) თრეონინი, 9) ტრიფთოფანი, 10) ვალინი.

გვარ ნივთიერებას. ჩემთვის ისინი თევზებს უნდა მოეწოდებინათ. აი, რა რაოდენობით შეიცავენ ამ ნივთიერებებს სხვადასხვა ჯიშის თევზები:

თევზის დასახელება	ცილები დალაგებულია ისეთი თანამიმდევრობით, როგორც მოცემულია 22-ე გვერდის შენიშვნაში									
სკუბრია	5,8	3,8	5,2	7,2	8,1	2,7	3,5	4,9	1,0	5,4
ქაშაყი	5,5	2,4	4,9	3,1	7,8	2,7	3,4	4,4	0,8	5,0
სარდენი	5,1	4,7	4,6	7,2	8,4	2,8	3,7	4,3	1,0	5,2
თუნია	5,3	5,7	4,7	7,2	8,3	2,8	3,5	4,5	1,0	5,1
კრემერტი	9,4	2,2	5,3	8,5	8,5	3,4	4,5	4,1	1,0	5,1

უნდა მოვფრთხილებოდი ზოგიერთ მავნე ცილას, მაგალითად, ურეიდებს. მათ დიდი რაოდენობით შეიცავენ ხრტილოვანთა ოჯახის თევზები. ამრიგად, სიფრთხილით უნდა მოვპყრობოდი ზვიგენსა და სკაროსს.

რაც შეეხება ცხიმებს, უნდა გამომერკვია: არის თუ არა თევზში ფოსფოროვანი ცხიმები, ე. ი. ცხიმები, რომლებიც ფოსფორს შეიცავენ. თავს უფლებას მივცემ და მხოლოდ გაკვრით აღვნიშნავ, რომ ასეთ ცხიმებს ქარბად შეიცავენ ყველა თევზი.

მაგრამ ჩემს წინაშე დადგა რთული, ექიმ-დიეტოლოგთათვის ძნელად გადასაწყვეტი პრობლემა. რა მოვუხერხო ნახშირწყლებს? ან საიდან მივიღო შაქარი? მათი მიღება ორი გზით შეიძლება. ან უშუალოდ საკმლით, — გარედან, ან ორგანიზმშივე გამომუშავებით. ვაი, რომ გარედან საზრდოობის იმედი არ მქონდა! სად ვიშოვი ზღვაში შაქარს? მართალია, შაქარს შეიცავენ პლანქტონი, კერძოდ მცენარეული პლანქტონი, მაგრამ შეუძლია ადამიანის ორგანიზმს ათთვისოს ნახშირწყლები ისეთ შენაერთებში, როგორითაც მათ ფიტოპლანქტონი შეიცავს?

შაქროვანი ნივთიერებები სამ ძირითად ჯგუფად იყოფა:

1. შაქარი, რომელსაც უშუალოდ ითვისებს ორგანიზმი. ჩვეულებრივ მას შაქარ C₆-ს უწოდებენ, რადგან მისი მოლეკულა წარმოადგენს ნახშირბადის ექვსი ატომით შედგენილ ჯაჭვს. ამ ჯგუფს ეკუთვნის, მაგალითად, გლუკოზა და მალტოზა.

2. სახარიდები ანუ შაქარიC₁₂ (ნახშირბადის თორმეტი ატომი), როგორიცაა, მაგალითად, სახაროზა — ლერწმის ან ქარხლის შაქარი. სახარიდებს ორგანიზმი უშუალოდ არ ათვისებს, სამაგიეროდ ისინი ჰიდროლიზდებიან, ე. ი. მათი მოლეკულები იყოფა, შუაზე და წარმოქმნის C₆ — ორ მოლეკულას.

3. და ბოლოს, პოლისახარიდები ანუ შაქარი $C_{12}H_{22}O_{11}$ აქ n აღნიშნავს ნახშირბადის ატომთა რიცხვს მოლეკულაში, რომელიც განსხვავებულია თვითთელი სახეობისათვის, მაგრამ ყოველთვის ძალზე დიდ რიცხვს გამოხატავს. ამ ჯგუფს ეკუთვნის ამიდონი და ქლოროფილი, რომლებიც არ იყოფიან, არ პიდროლიზდებიან და არ იშლებიან C_6 მოლეკულებად. ამიტომ ორგანიზმი მათ არ ითვისებს და გამოდევნის სხვა გამონაყოფებთან ერთად. სამწუხაროდ, პლანქტონი მხოლოდ ამ ჯგუფის შაქარს შეიცავს.

მართალია, თევზის ღვიძლში არის ორგანო, რომელიც გლუკოზას გამოიმუშავებს, მაგრამ დიდი რაოდენობით თევზის ღვიძლი მძიმე დაავადებებს იწვევს, რადგან იგი ჭარბად შეიცავს ორ, თუმცა აუცილებელ, მაგრამ სახიფათო ნივთიერებას — ვიტამინ A-სა და ვიტამინ D-ს. რჩებოდა ერთადერთი გამოსავალი — საკუთარ ორგანიზმში გამომემუშავებინა ჩემთვის საჭირო ნახშირწყლები იმ ნივთიერებებიდან, რომლებიც საკვებად უნდა გამომეყენებინა.

ასეთი სინთეზი შესაძლებელია და ხორციელდება სრულიად ნორმალურად, როდესაც ადამიანი ხორცითა და ცხიმით იკვებება. მაგრამ ასეთ პირობებში ადამიანს ბევრი წყალი სჭირდება. მე მოჯადოებულ წრეში აღმოვჩნდი. იმისათვის, რომ წყლის ნაკლებობა არ განმეცადა, საჭირო იყო დიდი რაოდენობით მქონოდა თევზი. მხოლოდ და მხოლოდ ადამიანზე ჩატარებულ ცდას შეეძლო ეჩვენებინა ჩემთვის გამოსავალი. ერთადერთი, რაც მაშინ მაიმედებდა, — ესკიმოსების მაგალითი იყო. მთელი პოლარული ზამთარი — ექვსი თვის მანძილზე ისინი მხოლოდ ხორცითა და ცხიმით იკვებებიან და სვამენ გამდნარი ყინულის მლაშე წყალს. მიუხედავად ამისა, მათ არ აწუხებთ კუჭის მწვავე აშლილობა.

ზემოჩამოთვლილ ნივთიერებათა გარდა ადამიანის ორგანიზმისათვის, თუმცა უმნიშვნელო რაოდენობით, მაგრამ მაინც აუცილებელია ზოგიერთი სხვა ნივთიერებაც. აქ ლაპარაკია სხვადასხვა ევრეთ წოდებულ ვიტამინებზე. მართალია, ისინი უმნიშვნელო დოზებითაც მოქმედებენ, მაგრამ მათი უქონლობა იწვევს მეტად სერიოზულ დაავადებებს, ყოველგვარი სახის ავითამინოზებს. და, პირიქით, ორგანიზმში ამ ვიტამინების სიჭარბე არანაყოფსაშიშ დაავადებათა მიზეზი ხდება. ორგანიზმისათვის აუცილებელია ოთხი ვიტამინი A, B, C და D, რომელთა გარეშე ადამიანი ვერ ცოცხლობს. რაც შეეხება სხვა ვიტამინებს, მათი უქონლობა

ზანგრძლივი დროის განმავლობაში არ არის საშიში ორგანიზმისათვის.

როგორც ცნობილია, თევზის ქონი დიდი რაოდენობით შეიცავს A და B ვიტამინებს. შემთხვევითი არაა, რომ ჩვეულებრივ პირობებში ამ ვიტამინებს ლეზულობენ თევზის ღვიძლიდან.

ასევე თევზის ორგანიზმში შეიცავს ბევრ B_1 და B_2 ვიტამინს. სამაგიეროდ თევზში არასოდეს უნახავთ ვიტამინი B_{12} , მაგრამ, ვფიქრობ, რომ ორგანიზმში ამ ნივთიერების არარსებობა ზანგრძლივი დროის მანძილზედაც კი არ უნდა იყოს სახიფათო. ანემიამ და მოდუნებულობამ, რაც განსაკუთრებით ექსპედიციის ბოლო პერიოდში დამეტყო, აშკარად ცხადყვეს, რომ ვიტამინი B_{12} , რომელიც ორგანიზმს ალაგზნებს, ზღვაში ძალზე მცირე რაოდენობითაა.

ყველა ამ რთული საკითხის დაძლევის შემდეგაც რჩებოდა ნაოსნობისათვის ერთ-ერთი ყველაზე საშიში პრობლემა. ეს იყო ზურავანდი, რომელიც მოსდევს ორგანიზმში ვიტამინ C-ს ნაკლებობით გამოწვეულ ნივთიერებათა ცვლის დარღვევას. ვიტამინ C-ს შეიცავს ახალი ხილი, მწვანელი, ბოსტნეული და მცენარეულობა. ზურავანდი საშინელი დაავადებაა, რომელსაც ძველად ზღვაოსნები ძალზე უფრთხოდნენ.

როგორ შეიძლება ამ საფრთხისაგან თავის დაღწევა?

მე ასე ვმსჯელობდი: ცხოველები იყოფიან ორ ჯგუფად: ერთნი საკუთარ ორგანიზმშივე გამოიმუშავენ ასკორბინის მჟავას (ვიტამინი C), მეორენი კი მას სასმელების სახით იღებენ. მაგალითად, ვეშაბი მისთვის საჭირო ასკორბინის მჟავას გარედან ღებულობს. მაგრამ ვეშაბი იკვებება მხოლოდ პლანქტონითა და პლანქტონში დაბუდებული უწყვილესი ნიჟარებით. მაშასადამე, ვიტამინ C-ს პლანქტონიდან მივიღებ. შემდეგში ქიმიურმა ანალიზმა ეს ვარაუდი გაძიმართლა.

ამრიგად, შევადგინე კვების საკმაოდ სრული რაციონი: მე მქონდა სიცოცხლისათვის აუცილებელი A, B, C და D ვიტამინები, ზოლო კალორიანობის თვალსაზრისით კი—საკმაო რაოდენობით ცილები და ცხიმები. მაშასადამე, მოგზაურობას უნდა შევდგომოდი მხოლოდ ერთი გადაუწყვეტელი პრობლემით: მეყოფოდა თუ არა ჩემი წყლის რაციონი ორგანიზმში აუცილებელი რაოდენობით ნახშირწყლების გამოსამუშავებლად? ეს უბრალო საკითხი როდის იყო.

პრაქტიკული სამზადისი

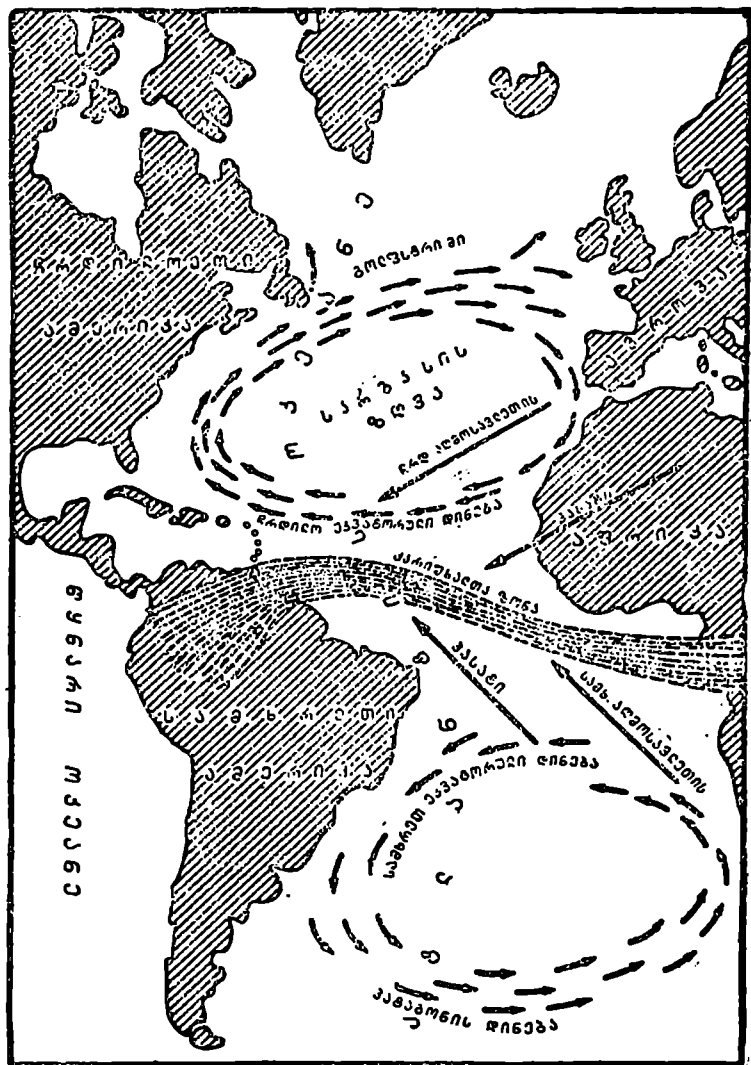
შევამჩნიე, რომ ციფრების საშუალებით საკმაოდ ადვილი იყო სპეციალისტების დარწმუნება ჩემს სიმართლეში, მაგრამ სამაგიეროდ ამ ციფრებისადმი გაცილებით მეტ თავშეკავებას იჩენდნენ მეზღვაურები. საკმარისი იყო რომელიმე მათგანთან ჩამომეგდო საუბარი ჩემს მუშაობაზე, რომ ერთი და იმავე პასუხი მიმეღო: „ყველაფერი ეს კარგია, მაგრამ ეს ხომ მხოლოდ თეორიაა! ყველაფერი შესაძლებელია, როცა ლაბორატორიაში ზიხართ! ზღვაში კი სულ სხვაა. ჩვენთვის ეს კარგადაა ცნობილი!“

ამრიგად, საჭირო იყო ყველაზე რთული დაბრკოლების გადალახვა: ამ უსაზღვრო სასოწარკვეთილების, მომაკვდინებელი უიმედობის აღმოფხვრა. ეს ამოცანა, რა თქმა უნდა, კვების პრობლემის ფარგლებს სცილდებოდა, მაგრამ, ცხადია, თუ წყალი საკვებზე მნიშვნელოვანია, მაშინ ადამიანისათვის იმედი წყალზე მნიშვნელოვანიცაა და საჭიროც. თუ წყურვილი შიმშილზე ჩქარა კლავს ადამიანს, სამაგიეროდ სასოწარკვეთილება წყურვილზე ჩქარა უღებს მას ბოლოს. „გახსოვდეს, ადამიანო, შენ პირველ ყოვლისა გონება გაგაჩნია!“ მაშასადამე, ჩემი საქმიანობაც გონებიდან უნდა დამეწყო.

ვინ ხდება გემის დაღუპვის მსხვერპლი? სწავლული თუ მეზღვაური? ექიმი თუ მეთევზე? რა თქმა უნდა, უკანასკნელნი. ეს ფაქტი მაიძულებდა საბოლოოდ გადამეხვია გატკეპნილი გზიდან.

ჩემი თეორია თეორიად არ უნდა დარჩენილიყო, მას რაიმე სარგებლობა უნდა მოეტანა ხალხისთვის. მაგრამ ამისათვის საჭირო იყო მისი გამოცდა ადამიანზე, მე თვით უნდა მეცურა.

უნდა დამედგინა ყველაზე მეტად რომელი მარშრუტი გამოდგებოდა მგზავრობისათვის. უნდა გამომეძებნა ისეთი ხერხი, რომე-

ლიც საშუალებას მისცემდა ცდის მონაწილეებს ზღვაში მარტოდ-
მარტო დარჩენილიყვნენ ხანგრძლივი დროის განმავლობაში —
არა ნაკლებ ერთი თვისა, მაგრამ არა უმეტეს სამისა, უნდა შეგვერ-
ჩია ისეთი გზა, რომლითაც წყლის დინებანი და ქარები უცილობ-
ლად ნაპირებამდე მიგვიყვანდნენ, ამასთანავე არ შეგვხვდებოდა
არც ერთი გემი, და ამრიგად ცდუნებასაც თავს დავალწევდით. და-
ბოლოს, ეს მარშრუტი ისეთი უნდა ყოფილიყო, რომ ჩვენ შეგვძ-
ლებოდა არა მარტო გაგვეოცებინა კაცობრიობა, არამედ დაგვე-
მტკიცებინა კიდეც, რომ ადამიანს შეუძლია ნაპირიდან მოშორებით
იარსებოს ღია ზღვაში.

ჩემი გონება მთლიანად მოიცვა ეგრეთ წოდებულმა „განსაკუთ-
რებულმა“, უმთავრესად მარტოხელა მოგზაურთა ნაოსნობის შეს-
წავლამ. არ შეეჩერდები ზღვაში მარტოხელა მოგზაურთა ამბებზე,
რომლებიც დაწვრილებით აღწერა ჩემმა მეგობარმა ჟან მერიენმა¹,
მხოლოდ აღვნიშნავ, ამ მოგზაურობათა შესწავლამ ერთი რამ ნათ-
ლად დამანახვა: იმისათვის, რომ ექსპედიციას საყოველთაო ყურად-
ღება მიეპყრო, უნდა გადაგვესერა ოკეანე. ყველაზე შესაფერისად
მივიჩნიეთ ატლანტის ოკეანე, რომელიც საშუალებას მოგვცემდა
კარგა ხანს ვყოფილიყავით ნაპირებიდან მოშორებით, ამასთანავე
დაახლოებით ორ თვეში მიგვეღწია ხმელეთამდე, ავრიდებოდათ ყო-
ველგვარ ცდუნებას და გვევლო პასატების გზით, სხვაგვარად რომ
ვთქვათ, ერთხელ კიდევ გაგვემეორებინა ქრისტეფორე კოლუმბის
მეორე და მეოთხე მოგზაურობა: ესპანეთი—კანარის კუნძულები—
მწვანე კონცხის კუნძულების გავლით ანტილის კუნძულებისაკენ.
ამრიგად ჩვენ გვერდი უნდა აგვექცია მთავარი საზღვაო გზებისათ-
ვის. გზა, რომელიც გადის ჩრდილო ამერიკისაკენ და ანტილის კუნ-
ძულებისაკენ, რჩებოდა ჩრდილოეთით, ხოლო მეორე გზა, რომე-
ლიც სამხრეთ ამერიკისაკენ მიემართება — სამხრეთით. ამავე
დროს გვერდს ვუვლიდით სარგასის ზღვასა და ქარიშხლების ზო-
ნას. იქ რომ მოვხვედრილიყავით, ისე დავიღუპებოდით, რომ არა-
ვის სარგებლობას არ მოვუტანდით.

მონაკოში ექსპედიციისათვის მზადებასთან ერთად სხვა უამრავ
საქმესაც ვაკეთებდი. მთელი დღეები ვიჭეპი ბიბლიოთეკაში, ვქე-

¹ Jean Merrie, Les Navigateurs solitaires (Denoël) ჟან მერიენი — „ზღვაში მარტოხელა მოგზაური“, დენოელის გამოცემა.

ქავდი კატალოგებს და ბიბლიოთეკარის, ბატონ კომეს შემწეობით ერთი კვირით ადრე ვიმარაგებდი, „საკვებს“. თითქმის ყოველდღიურად გავდიოდი ზღვაში ოკეანოგრაფიული მუზეუმის რომელიმე ნავით: „პიზით“ ან „ეიდერით“. განუწყვეტლივ ვწურავდი წვეს სხვადასხვა სახეობის თევზებიდან, ვცდილობდი მიმეღო საუკეთესო შედეგები როგორც გემოს, ასევე რაოდენობის თვალსაზრისით. საბოლოოდ დავრწმუნდი, რომ წყლის მისაღებად საუკეთესოა თევზის გამოწურვა ხილის ჩვეულებრივი საწურით.

თანდათანობით ვეცნობოდი ჩემს მომავალ საკვებს. შედეგები მიმართლებდა მოლოდინს. ამასთანავე, ლაბორატორიული ცდებიც ყოველდღიურად განამტკიცებდა ჩემს თეორიას.

რალაც ბედად, ჩემი პროექტის ირგვლივ არავითარი აურზაური არ ატეხილა. ფეიქრობ, ამას ხელს უწყობდა უწყინარი ირონია და კეთილმოსურნე სკეპტიციზმი იმ პირთა უმრავლესობისა, რომლებიც იცნობდნენ პროექტს. ამრიგად მე მშვიდად მუშაობის საშუალება მეძლეოდა, მაგრამ უნდა ითქვას სიმართლე, „ეს ყველაფერი“ ნამდვილად მხოლოდ და მხოლოდ მე მჯეროდა.

ეკიპაჟის გამგზავრების ვადა სულ უფრო და უფრო შორს იწევდა. ჩვენი ვარაუდით ეკიპაჟის შემადგენლობაში სამნი უნდა ვყოფილიყავით: ვან ხემსბერგენი, ჩვენი მეცენატი და მე. მერე და მერე ეს რიცხვი ჯერ ხუთამდე, შემდეგ კი ექვსამდე გაიზარდა. დასაწყისში უნდა გავმგზავრებულიყავით ჩვეულებრივი მაშველი ნავით, ახლა კი ჩვენი ფონდების განმგებელი დაჟინებით მოითხოვდა გამოგვეცადა რალაც სრულიად ახალი ნაგებობა.

მინდა შეეჩერდე ამ ამბავზე, რამაც შემდეგ „მარტოდმარტო მოგზაური რაჟინდი“ გამხადა.

ჩვენმა მეცენატმა საკმაო ცვლილება შეიტანა ჩვენს თავდაპირველ გეგმებში. უფრო შესაფერი ნავით რომ გავმგზავრებულიყავით, მან გადაწყვიტა გამოეყენებინა კატამარანი. ეს პოლინეზიური ტივის სახესხვაობაა, რომელიც შედგება ერთმანეთთან გემბანით შეერთებული ორი ვიწრო ნავისაგან. ერთი შეხედვით, ეს ნაგებობა ძალიან ჰგავდა წყლის ველოსიპედს, მხოლოდ იმისათვის, რომ ემოძრავა, პედალისა და ხრახნის ნაცვლად იალქანი ჰქონდა გაკეთებული.

...ამრიგად, მეცენატმა გამოგვიგზავნა ასეთი კატამარანის „ნიმუში“, რათა გამოგვეცადა ის კორსიკამდე მისვლა-მოსვლით. იგი

საქმაოდ კარგად იყო ნაგები მარტოოდენ ზღვის სანაპიროს გასწვრივ გასასეირნებლად და სხვა არაფრისთვის.

მე და ჟან ვან ხემსბერგენმა მრავალი დღე შევაღიეთ ამ ახირებული ნავის მომზადებას. ღმერთმა უწყის; ალბათ როგორ დაგვცინოდნენ ადგილობრივი მცხოვრებნი!

ბოლოს, ნოემბრის მიწურულში, ერთ მზიან დილით ბუქსირით გაგვიყვანეს ნავსადგურიდან. თერთმეტი საათისთვის ნიაგმა წამოუბერა. ჩვენი კატამარანი საქმაო სიჩქარით მიცურავდა, მაგრამ უკან დაბრუნებისას ერთ-ერთი განივი განმბრჩენი გაგვიტყდა. მიუხედავად ამისა, თითქოს ყველაფერი კარგად უნდა დამთავრებულიყო. ორივე ტივტივ ზემოდან ღია იყო, რათა შესაძლებელი ყოფილიყო მათში ჩაჯდომა, როგორც კანოეში. იმ მიზნით, რომ გამოგვეცადა ჩვენი მოცურავე ნაგებობის გამძლეობა, კუპრუტანები ღიად დავტოვეთ, რის გამოც ტალღები დროდადრო ქარისკენ პირისპირ მიშვერილ ტივტივას ესხმოდნენ. მოხდა ის, რასაც ველოდით: უეცრად ტივტივას წყალი გადაევლო, და ჩვენი კატამარანი გადაბრუნდა. ამ დროს მონტე-კარლოს ყურეს შუაგულში ვიმყოფებოდით. ქარმა მარტენის კონცხისაკენ გაგვიტაცა, სალამოს 8 საათისათვის ნაპირს მივუახლოვდით. მე პირველმა მივალწიე მიწამდე ცურვით, შემდეგ ჟან ვან ხემსბერგენი გამოიყვანეს კატამარანზე ბუქსირით. ბოლოს საქმეში პოლიციაც ჩაერია: კონცხის წვეტიან ქვებზე თქო გადამეგლიჯა, ვილაცას კი უკვე მოესწრო მთავრობისათვის ეცნობებინა, ტყეში გასისხლიანებული შიშველი კაცი დაძრწისო.

ტყუილად კი არ ვამბობდი, სანამ საკუთარი სურვილით ოკეანეში უხომალდოდ აღმოვჩნდები, მანამ რამდენიმე ხიფათის გაღატანა მელის-მეტეი ზღვაზე მოგზაურობისას.

ამ შემთხვევას უნდა დაერწმუნებინა ჩვენი მეცენატი, რომ შემდეგში ამ გზით სიარული სრულიად უაზრო იყო. მაგრამ, სამწუხაროდ, ასე არ მოხდა. ნაცვლად იმისა, რომ თავის იდეაზე უარი ეთქვა, იგი შეუდგა დიდი, თოთხმეტმეტრიანი კატამარანის პროექტის დამუშავებას, რომელსაც კაბინა და კამბუზი უნდა ჰქონოდა (!). თანდათან ცხადი ხდებოდა, რომ ჩვენი მიზნები და გზები უფრო და უფრო სცილდებოდნენ ერთმანეთს. მორიდებულად გამოთქმული ჩემი სურვილების, ან მოსაზრებების პასუხად ერთი და იგივე მესმოდა: აუცილებელია ამ ექსპედიციას საერთაშორისო ხასიათი

მიეცეს; ზღვაში ერთად უნდა გავიღეს რამდენიმე ნავი, საერთოდ, რა საჭიროა აჩქარება; და ბოლოს, ეს იქნება მოგზაურობა დედამიწის გარშემო! მთელი ჩვენი გეგმები უტოპიად იქცეოდა. საკითხავია, რა საერთო უნდა ჰქონოდა ასეთ ფანტასტიკურ გეგმებს დაღუპული გემის მგზავრებთან?

თანდათანობით დავრწმუნდი, რომ საჭირო იყო ჩვენი თავდაპირველი გეგმებისთვის ჩამეკიდა ხელი, ყველაფერი მომეშალა ბინა და მომხდარი ფაქტის წინაშე დამეყენებინა ჩემი თანამგზავრები. ვფიქრობდი, როდესაც ჩემი გაუბედავი კოლეგები დარწმუნდებოდნენ, რომ ყველაფერი მზადაა, რაღაც გადაწყვეტილებას მიიღებდნენ და ექსპედიცია მართლაც იმ პრიმიტიულ პირობებში ჩატარდება, რომელიც მისთვის აუცილებელია. შემატყობინეს, რომ ყველაფერი მზად იქნებოდა მაის-ივნისისათვის. გუნებაში გადაწყვიტე დამემთავრებინა გამოკვლევები დანიშნული დროისათვის და, აღჭურვილობის მიღებისთანავე, რაღაც არ უნდა დამჯდომოდა, ზღვაში გავსულიყავი. ვიმედოვნებდი, რომ ჩვენს დიდსულოვან მეგობარს არ ექნებოდა პრეტენზიები ჩემს მიმართ.

მარტის ბოლოსთვის ძირითადად დავამთავრე გამოკვლევები და თეორიული სამუშაო. ამჟამად ჩემს მეზობლად ლაბორატორიაში მუშაობდა რიდინგის უნივერსიტეტის დოქტორი ს. კ. კონი, რომელიც მონაკოში ჩამოვიდა, რომ შეესწავლა კიბო — „გამბაროტი“¹. მან აღმითქვა, რომ გამაცნობდა სპეციალისტებს, რომლებიც მომაწვდიდნენ ჩემთვის საჭირო ზოგიერთ ცნობას. გავემგზავრე ინგლისში, სადაც დოქტორ კონისა და ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროს დოქტორ მეჯის დახმარებით შეეხვდი ავიაციისა და ფლოტის წარმომადგენლებს. მათ შორის ერთ-ერთი დოქტორი უიტენგჰეიმი შემდეგში ჩემი მეგობარი გახდა. ამ აღამიანებმა გამოარკვეეს კერძოდ რა აინტერესებდათ მათ და რაში ეპარებოდათ ეჭვი (თუკი ჰქონდათ ეჭვის საფუძველი). უიტენგჰეიმი ჩვენს მეცენატთან გაცნობის შემდეგ, თვითონვე ჩამოვიდა მონაკოში. სამწუხაროდ, მე ორჯერ გავუშვი შესაძლებლობა შეეხვედროდი პლანქტონის სპეციალისტს, კემბრიჯის უნივერსიტეტის

¹ „გამბაროტი“ ზოოპლანქტონის წვრილი კიბოებია, რომლებიც ვეშაპის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან საკვებს წარმოადგენს. რამდენადაც ვიცი, ისინი ზღვის ზედაპირზე ამოდიან მხოლოდ იმ მიდამოებში, რომელიც მენტონსა და მარტენის კონცხს შუა მდებარეობს.

პროფესორ მაკ კენსს და ინგლისი მის უნახავად უნდა დამეტოვე-
ბინა.

ინგლისში ჩემს ხანმოკლე მგზავრობას სრულიად მოულოდნელი
შედგეგმი მოჰყვა. კალეში ყოფნისას საბაჟოს ერთ-ერთმა მოსამსა-
ხურემ მკითხა:

— რას აპირებთ, ისევ ლა-მანშს გადაცურავთ?

გამეცინა და ვუპასუხე:

— არა, ახლა ატლანტის ოკეანეს გადავცურავ!

მაშინ მან არ დამიჯერა და გაიცინა. მაგრამ, უფრო მოგვიანებით,
ალბათ ცოტათი რომ დაფიქრდა, საკუთარ თავს შეეკითხა: „ვითომ-
და რატომაც არა?“ და ეს ამბავი ერთ-ერთი ინგლისური გაზეთის
რედაქციას აცნობა.

ამრიგად, ჩვენი პროექტი პრესაში გახმაურდა. ერთი ჟურნა-
ლისტი მონაკოში ჩამოვიდა და ლაბორატორიაში მომაკითხა, შემ-
დეგ გაზეთებში დაიწყეს სტატიების ბეჭდვა, რომლებშიც ხშირად
ამაზინებდნენ სიმართლეს. ჩემდა უნებურად ისეთი დომხალი
შეიქმნა, რომ მასთან შედარებით დამწყები ალქიმისტის სამზა-
რეულო ბავშვურ ხუმრობად მოგეჩვენებოდათ. საოცრად აზვია-
დებდნენ ყველაფერს. დაიწყეს ლაპარაკი „ბომბარის სახელობის
მუზეუმის პირველი პრემიის“ შესახებ, „პროფესორ ბომბარის“
შესახებ და ა. შ. მთელი ეს აურზაური ძალიან გავდა საბაზრო რეკ-
ლამას და ხელს უშლიდა ჩემს საქმიანობას. მაგრამ, ზოგი ჭირი
მარგებელია! სამაგიეროდ ახლა მოხალისენი ჯარად მომაწყდნენ
და უკვე აღარ მეშინოდა, რომ ზღვაში გასვლა მარტოკას მომიხ-
დებოდა.

ვინაიდან გადაწყვეტილი მქონდა ზღვაში ვან ხემსბერგენთან ერ-
თად გავსულიყავი, მე მხოლოდ ერთი თანამგზავრი უნდა მო-
მეძებნა, ამით ეკიპაჟის შემადგენლობა შეივსებოდა. და, აი, ერთ-
ხელ ჩემთან სასტუმროში გამოცხადდა მაღალი, წითური ინგლისე-
ლი, მეტად მშვიდი ფლეგმატიკოსი და მითხრა, რომ ჩემს განკარ-
გულებას ემორჩილებოდა თავისი სექსტანტი და გემით. ეს იყო
პანამის რესპუბლიკის მოქალაქე პერბერტ მიუიერ-პალმერი, რო-
მელსაც უფრო მეტად ჯეკ პალმერის სახელით იცნობდნენ. ამ შე-
სანიშნავმა მეზღვაურმა საკუთარი ჯთმეტრიანი ორჩხომელა „გერ-
მუანათი“ გადასერა ატლანტის ოკეანე პანამიდან კაირომდე.
თუმცა, საბოლოოდ ვერ დავადგინე, კერძოდ როდის. შემდეგ იგი

კვიპროსის, ტობრუკისა და მესინის სრუტის გავლით კაიროდან მონაკოში ჩამოვიდა ცოლთან ერთად. მონაკოში იგი თითქმის წელიწადი ცხოვრობდა და დარჩა სრულიად უსახსრებოდ, როგორც ეს ხშირად ემართებათ ხოლმე მოგზაურებს.

დაწვრილებით გაეცანი მას ჩვენი გეგმები. ჩვენ ორნი ან სამნი უნდა გავსულიყავით ოკეანეში ისეთივე ნავით, ისეთსავე პირობებში, როგორშიც ჩვეულებრივ ხედებიან ადამიანები გემის დაღუპვის დროს, საყვებისა და წყლის გარეშე და ყველაძათვის დაგვემტკიცებინა, რომ ამგვარ პირობებშიაც კი შეიძლება ცოცხლად გადარჩენა. მან რამდენიმე საათი მთხოვა მოსაფიქრებლად, რადგან ნათუბადევიდ არაფრის გადაწყვეტა არ სურდა. შემდეგ კვლავ მოვიდა ჩემთან და უბრალოდ მითხრა:

— ექიმო ბომბარ, მე თქვენი ვარ.

იგი დღითი დღე უფრო სიმპათიური მეჩვენებოდა და გულწრფელად მახარებდა ასეთი „მონაპოვარი“. მაგრამ ჩვენ ჭერჭერობით ხმელეთზე ვიმყოფებოდით. ჩემდა უნებურად ვეკითხებოდი ხოლმე საკუთარ თავს: „რა მოუვა მას, როცა შიმშილობა დაგვიდგება? ერთმანეთს ხომ არ ვეცემით? მე ვიცი, როგორ მოიქცევა ხემსბერგენი, მაგრამ პალმერი...“

სწორედ ამ მოსაზრებით გადავწყვიტეთ, სანამ ტანქერიდან ან კასაბლანკიდან ოკეანეში გავიდოდით, ჭერ ხმელთაშუა ზღვაში ჩაგვეტარებინა ცდა: ხმელთაშუა ზღვა, რომელიც ასე მაღლაა ჰგავს, ტბას, უნდა გამხდარიყო ჩვენი აღჭურვილობისა და ადამიანების გამოსაცდელი პოლიგონი. რაც უფრო უმოწყალო იქნებოდა იგი ჩვენს მიმართ. მით უფრო მეტ სამსახურს გაგვიწევდა. მხოლოდ ასე გავიგებდით რა გველოდა წინ და მოვემზადებოდით ატლანტის ოკეანესთან შესახვედრად.

დავუბრუნდი თავდაპირველ გეგმებს და მოველაპარაკე ჩვენი „ხიჩ-ხაიკერის“ კონსტრუქტორს, გაეკეთებინა ისეთივე ნავი, მხოლოდ უფრო დიდი ზომისა. სამწუხაროდ, მოლაპარაკება კიანურდებოდა.

ყოველი მხრიდან ვღებულობდი მეტ-ნაკლებად საყურადღებო წინადადებებს იმათგან, რომლებსაც ჩემთან ერთად სურდათ მოგზაურობა. ჟურნალისტები მოსვენებას არ მაძლევდნენ.

მომდიოდა ზოგჯერ შესანიშნავი, ზოგჯერ კი მეტად უცნაური ბარათები. მაგალითად, ერთი მსურველი მთავაზობდა თან წამეყ-

ვანა წმინდა გასტრონომიული მოსაზრებით: წინასწარ თანახმა იყო ექსპედიციის მარცხის შემთხვევაში შეგვექამა იგი.

მეორე მწერდა, რომ უკვე სამჯერ შეეცადა თავის მოკვლას, მაგრამ უშედეგოდ, ახლა კი ითხოვდა წამეყვანა ექსპედიციაში, რადგან თურმე მე საიქიოში გამგზავრების ყველაზე უტყუარი გზა გამომიგონებია.

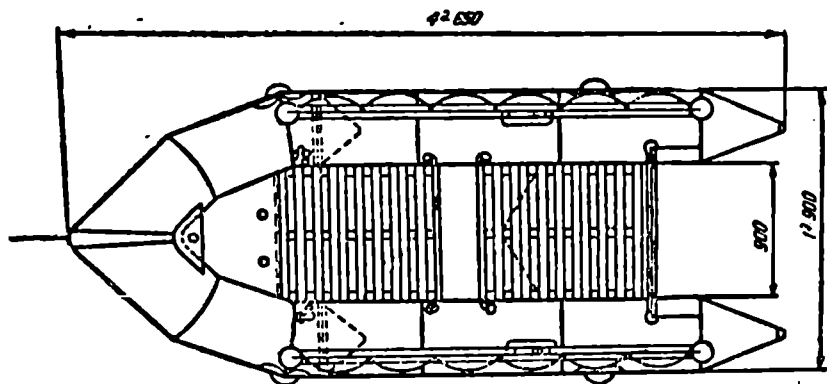
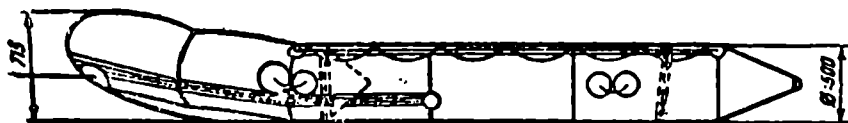
მესამე მთავაზობდა მგზავრად საკუთარ სიდედრს და მემუდარებოდა დასახარჩობად განწირულთა გადარჩენა დამეწყო მისი ოჯახიდან, რომელიც ამ „ნაზი“ არსების მიზეზით ფსკერისაკენ მიექანება.

რა მეთქმოდა იმათ შესახებ, ვინც მეკითხებოდა, როგორ მორწყან ყვავილები ზღვის წყლით? მე ხომ ვამტყიცებ, რომ ზღვის წყალი კლავს წყურვილს! ანდა იმათ შესახებ, რომლებიც არ იზნევიან არავითარ პრობებში, და ახლაც ცდილობენ შემოგაჩეჩონ გამოსადეგლად რაღაც მეტად თუ ნაკლებად სრულქმნილი საჭურველი?

ხუთშაბათს, 15 მაისს ტელეფონით დამირეკა ჟან-ლუკ დე კარბუჩიამ, რომელიც შემდეგში ჩემი ერთგული მეგობარი გახდა. იგი კისრულობდა ჩემი მომავალი წიგნის გამოცემას და მთავაზობდა დამედო ხელშეკრულება, რითაც ნაზღაურდებოდა ექსპედიციის მთელი ხარჯები, ჩემს ცოლს კი საშუალება ეძლეოდა მშვიდად დალოდებოდა ჩემს დაბრუნებას. შაბათს, 17 მაისს, პარიზში ჩამოვედი და კონსტრუქტორთან გაცხარებული კამათის შედეგად, ბოლოს და ბოლოს, მივიღე ნავი, რომელსაც ბედმა სახელად „ერეტიკოსი“ არგუნა. ზეიმით დავბრუნდი მონაკოში ჩემი „ტრანსატლანტიკური გემით“. როგორც იყო ზღვაში გასვლის საშუალება მოგვეცა და ეს სწორედ მაშინ, როცა ბევრს უკვე ეპვი ეპარებოდა ექსპედიციის მოწყობაში, დეპეშებით გამოვიძახე ვან ხემსბერგენი და ჩვენი მეცენატი. მეცენატი გამგზავრების წინა დღეს ჩამოვიდა და განაცხადა:

— ეს დღე ყველაზე შესანიშნავია ჩემს ცხოვრებაში! დღეს ჩემი დაბადების დღეა და ზღვაში გასვლის დღეც. ვან ხემსბერგენი ივიანებს, მაგრამ მას მე შეეცვლი.

დიდხანს ვუმტყიცებდი, რომ თავისი 152 კილოგრამი წონით იგი გაართულებდა ასეთი პატარა ნავით მოგზაურობას, რომ უფრო მეტ სარგებლობას მოგვიტანდა თუ ხმელეთზე დარჩებოდა და ექსპედიციის შემდგომი ეტაპის მომზადებას შეუდგებოდა.

აბლა ჩვენ უკვე მზად ვიყავით მოგზაურობისათვის. ზღვაში გასვლა 24 მაისისთვის იყო დანიშნული.

კონსტრუქტორი, აერონავტი დებრუტელი, უკანასკნელად სინჯავდა ჩვენს გასაბერ ნავს მონაკოს ნავსადგურში. ეს იყო ბრტყელძირიანი ნავი, რომელსაც 4 მეტრი და 65 სანტიმეტრი სიგრძე და 1 მეტრი და 90 სანტიმეტრი სიგანე ჰქონდა. იგი უპასუხებდა ყველა პირობას, რომელიც მოეთხოვება ჩვენნაირ ექსპედიციაში მონაწილე ნავს. ეს ნავი წარმოადგენდა ნალის მსგავსად მოხრილ, მაგრად დატუმბულ მილისებურ რეზინის გორგალს, რომლის ბოლოები ერთდებოდა ხის კიჩოთი. სწორედ კიჩო გვაიმედებდა, რომ ბალარები ან სამართები ვერ გადახეხავდნენ რეზინს; გასაბერი ნავისათვის ეს დამლუპველი იქნებოდა. რეზინის ძირზე ხის თხელი ფიკრები იყო დაგებული.

ნავში არ იყო ლითონის არც ერთი დეტალი. მისი გვერდითი ტივტივები შედგებოდა ოთხ-ოთხი ნაკვეთურისაგან, რომლებიც ჰაერით იტუმბებოდა და იცლებოდა ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად. შემდგომმა ნაოსნობამ დაგვანახა, რამდენად გონივრული

იყო ასეთი მოწყობილობა. ნავს ბრტყელი ძირი ჰქონდა. უმოძრაოდ მიმაგრებული ძელი, ზერხემლის მსგავსად, ნავს სიგრძეზე ორ ნაწილად ყოფდა და ქმნიდა კილისებურ პატარა გამონაშვებს, რომელიც ტალღებისადმი წინააღმდეგობის შეუცვლელად ზრდიდა ნავის მდგრადობას ზღვაზე. ჩვენი ბრტყელძირიანი ნავი მოძრაობდა სამი კვადრატული მეტრის ოთხკუთხა აფრის საშუალებით. სამწუხაროდ, აფრა მიმაგრებული იყო ანძაზე, რომელიც მეტისმეტად წინ იყო გადატანილი, ეს კი ხელს უშლიდა ჩვენს ნავს ქარის საპირისპიროდ ემოძრავა. მიუხედავად ამისა, მას შეეძლო ზოგიერთი მანევრის გაკეთება ორი გამოსაწევი კილის საშუალებით, რომლებიც ქიმბზე ნავის მთელი სიგრძის მესამედის ღონეზე იყო მიმაგრებული. ლითონის ეს ორი ფირფიტა უმთავრესად ნაპირთან მისასვლელად იყო საჭირო.

ახლა ისლა დაგვრჩენოდა, რომ მიგვეღო ზღვაში გასვლის ნება. შეიძლება იფიქრონ, რომ ეს უბრალო ფორმალობა იყო. სინამდვილეში არცთუ უსაფუძვლოდ მეწინოდა იმისა, რომ ნებაართვის უქონლობა ჩაშლიდა ჩვენს ექსპედიციას. ზღვაში გასვლამდე რამდენიმე დღით ადრე გასაოცარი ამბავი გავიგე: ნორის დეპარტამენტის სასამართლოს დაუსწრებლად დავეჩარიმებინე ორი ათასი ფრანკით ღია ზღვაში ნავიგაციის წესების დარღვევისათვის. დაუყოვნებლივ ჩავჯექი მატარებელში და გავემგზავრე, რათა პროტესტი განმეცხადებინა ამ გადაწყვეტილების გამო და თავი შემართებინა.

მეორე მოქმედება იმისა, რასაც მე „კომიკურ ინტერმედიას“ ვუწოდებ, გათამაშდა სისხლის სამართლის სასამართლოში, საზეიმო ვითარებაში. ბრალს მდებდნენ, რომ ღია ზღვაში სანაოსნოდ უნებართვოდ გამოვიყენე ნავი, რომელიც. „გასასერიანებელ ნავად“ არის აღიარებული.

მოვითხოვე სიტყვა:

— ბატონო მოსამართლე, უპირველესად ყოვლისა, მაკვირვებს ის ფაქტი, რომ პასუხისგებაში მართო მე ვარ მიცემული, თუმცა მე მხოლოდ მგზავრი ვიყავი ნავში, რომელსაც მისი მფლობელი მართავდა. მეორეს მხრივ, მინდა შეგეკითხოთ: მივიღებდი თუ არა ღია ზღვაში გასვლის ნებართვას, შუამდგომლობა რომ აღმეძრა?

— არავინ აგიკრძალავდათ ასეთ მოგზაურობას, ან არავინ მოგცემდათ ასეთ ნებართვას. ეს არ არის აუცილებელი.

— ასეთ შემთხვევაში...

მაგრამ უცებ, საიდან იყო, საიდან არა, ეშმაკივით გამოხტა ბატონი პროკურორის მოადგილე. აქამდე კრინტი არ დაუძრავს, ახლა კი ღვარძლით სავესე სიტყვები მეხივით დასჰვეა:

— ჩემს მოვალეობად ვთვლი სასამართლოს ყურადღება მივაპყრო იმას, რომ ბრალდებული დიდ საფრთხეს წარმოადგენს საზოგადოებისათვის. მან თავისი დამლუპველი მაგალითით შეიძლება გაიტაცოს და იმსხვერპლოს ბევრი ახალგაზრდა. იგი დაუსწრებლად იყო დაჯარიმებული ორი ათასი ფრანკით. სინამდვილეში მსგავსი დანაშაული მან ორჯერ ჩაიდინა, რის გამოც მოვითხოვ, გაორკეცდეს ჯარიმის თანხა!

— ბატონო მოსამართლე, მე ამჟამად ვამზადებ ექსპედიციას, რომელსაც, ალბათ, მსოფლიო მნიშვნელობა ექნება გთხოვთ, ჩემი და თქვენი გულისთვისაც, გამამართლოთ.

— როგორც სასამართლოსთვის ცნობილია, ბრალდებული ჩამოვიდა მონაკოდან, იქიდან კი მარსელი¹ ახლოსაა. ბრალდებული საოცარი ოხუნჯია: მთელი ეს ექსპედიცია მხოლოდ მის წარმოდგენაში არსებობს.

ამის შემდეგ სასამართლო გადის მოსათათბირებლად და პირობით მისჯიან ორ ჯარიმას, თვითეულს ათასი ფრანკის ოდენობით. ფორმულირება ასეთია: „ღია ზღვაში ნავიგაციის წესების დარღვევისათვის, რაც იმაში მდგომარეობს, რომ ბრალდებულმა ღია ზღვაში გასასვლელად გამოიყენა გასასეირნებელი ნავი“. გასაჩივრების დრო აღარ მრჩებოდა და მონაკოში დაებრუნდი.

მონაკოში ერთ კაცს შევხვდი, რასაც უბედური შედეგები მოჰყვა, დე კინლამ ექსპედიცია ჩაშალა.

ჩემთან მოვიდა ოცდაათიოდე წლის წარმოსადგეი მამაკაცი, გარეგნულად ტიპიური ამერიკელი რეპორტიორი. ზოგიერთი ჟურნალისტისათვის დამახასიათებელი სისწრაფითა და მოუურიდებლობით დამიწყო მან ინტერვიუს ჩამორთმევა, და უცბად შემეკითხა:

— გაქვთ თუ არა თქვენ რადიოგადამცემი?

— არა.

¹ მარსელეებს საფრანგეთში განთქმულ ოხუნჯებად და ოინბაზებად თვლიან. მთარგ. შენიშ.

— არა? ჩემო ძვირფასო, ღმერთს უმადლოდნენ, რომ შემხვდით! მე გიშოვით გადამცემს.

და, სანამ გაოცებით შევცქეროდი ჩემს მოულოდნელ კეთილისმყოფელს და ჯერ ვერ გადამეწყვიტა დამეჭრებინა თუ არა საკუთარი ყურებისათვის, იგი განაგრძობს:

— ჩვენ ძალიან ვართ დაინტერესებული თქვენი ცდით. იცით თუ არა, რომ მიმღებ-გადამცემის დადგმა ისეთ ნაწილზე, როგორიც თქვენი ნავია, მთელ რიგ ტექნიკურ სიძნელებთანაა დაკავშირებული? ჩვენ გვსურს მათი გადაჭრა, ცხადია, თუ თქვენ დაგვხმარებით. თანახმა ხართ? მოგწონთ ასეთი პროექტი?

მე მაგრად ჩამოვართვი მას ხელი და ყოველნაირად ვცდილობდი მადლობა გადამეხადა.

— გამოსთხოვეთ მონაკოს სამთავროს ხელისუფალთ გადაცემის ნებართვა. ეს ყველაზე მნიშვნელოვანია. როგორც კი გექნებათ ოფიციალური პირობითი ნიშნები, უსათუოდ გეწვევით.

— მაგრამ... ასეთ შემთხვევაში კარგი იქნება, რაც შეიძლება ჩქარა მომცეთ აპარატურა. მის დადგმას ალბათ წვალემა დასჭირდება.

— ყველაფერში გვენდეთ.

ეს მითხრა და წავიდა.

გახარებულმა მივმართე მონაკოს სამთავროს ხელისუფალთ და ვსთხოვე საქმე დაეჩქარებინათ. ნებართვა მივიღე 23 მაისს, მაგრამ, რადგანაც საიმედო პასუხი წინასწარვე მომცეს, ამიტომ ამის შესახებ ჩემს რეპორტიორს უკვე 20 მაისს ვაცნობე.

ოთხი დღით ადრე კი, 16 მაისს, პარიზში ვიყავი და ყველაფერი ჟან ლიუკს ვუამბე. მეგონა ეს ამბავი მას აღაფრთოვანებდა, მაგრამ იგი თავშეკავებით შეხვდა ჩემს ნათქვამს.

— იცი, რა სიძნელებთანაა დაკავშირებული ასეთი დანადგარი? — მკითხა მან. — ასეთი სუსტი მიმღებ-გადამცემის საშუალებით ოკეანეში სამი ათასი კილომეტრის მანძილიდან კავშირი რომ დაამყარო, ან ნამდვილი რადიოტექნიკოსი უნდა იყო, ანდა უკიდურეს შემთხვევაში, გამოცდილი რადიომოყვარული მაინც.

სიმართლე რომ ვთქვა, ამაზე მეც ვფიქრობდი. რეპორტიორიც კი გავაფრთხილე, რადიოსი არაფერი გამეგება-მეთქი.

— მით უკეთესი! — მიპასუხა მან.

პარიზში ჩემი მეგობარი შეშფოთებული დავტოვე, და ისე გამოვემგზავრე. ბევრი ფიქრის შემდეგ, ჟან ლიუკს რჩევისათვის მიუმართავს ჟან ფერესათვის რადიომოყვარულთა საფრანგეთის გაერთიანებაში.

ამ დროს კი მე ნდობით ვიყავი აღესილი. მაშინ ჯერ კიდევ არ ვიცოდი, რომ ურადიოდ მომიხდებოდა გამგზავრება. თუმცა არ ვნანობ: სამაგიეროდ ორი ერთგული მეგობარი შევიძინე.

22 მაისია. ჟან ფერე პარიზიდან მირეკავს. მისი აღშფოთება შეიძლება შეედაროს მხოლოდ მის უსაზღვრო ცნობისმოყვარეობას.

— როგორი ნათურებია თქვენს აპარატურაში? როგორი ანტენა აქვს, რა ენერგიის წყარო? რომელ ტალღებზე იმუშავებთ? რომელი მიმღები გაქვთ?

საკუთარი უვიცობით დარცხენილი, ვპასუხობ:

— მე ვენდობი მათ.

— მაგრამ იცით თუ რა თქვენ, — მეკითხება იგი, — რომ ასეთი საკითხის გადასაწყვეტად პროფესიონალებსაც კი თვეობით დასკირდებათ წინასწარი მომზადება? იცით თუ არა, რომ ჩვენ, რადიომოყვარულებსაც კი, რომლებიც მიჩვეულნი ვართ მეტად მარტივი საშუალებებით არახელსაყრელ პირობებში მუშაობას, უკვე მზა აპარატურის მოწყობისათვის სულ ცოტა ორი კვირა მაინც გვჭირდება? დღეს 22 მაისია, თქვენ კი გინდათ 24-ში ზღვაში გახვიდეთ და ჯერ არაფერი მოგიმზადებიათ, თქვენ ნამდვილად ჭკუიდან შემცდარხართ!..

და კიდებს ყურმილს.

მე მაშინვე ვურეკავ ჩემს რადიორეპორტიორს:

— იჩქარეთ! გავდივარ ოცდაოთხში...

— ვიცით, ძვირფასო ექიმო, გვენდეთ.

23 მაისს ბაქანზე ვხვდები კარბუჩიას და ფერეს. მოსალმების ნაცვლად ეს უკანასკნელი ცხვირწინ მიფრიალებს ქალალდის ფურცელს, რომელზედაც დაბეჭდილია:

„რადიომოყვარულთა საფრანგეთის გაერთიანების პრეზიდენტი გზავნის ბ-ნ ჟან ფერეს F 90v¹ მივლინებით ექიმ ბომბარის განკარ-

¹ თვითმული რადიომოყვარული რადიოს მთავარსამართველოდან ობჟულობს თავის პირობით ნიშნებს. ფრანგული პირობითი ნიშნები იწყება ასო F-ით, მონაკოს რადიომოყვარულთა პირობითი ნიშნები კი შიფრით —3.19.

გულებაში, რათა მასთან ერთად შეისწავლოს რადიოკავშირის ყველა ტექნიკური საკითხი ექსპედიციის პერიოდში. ბ-ნმა ფერემ ექიმ ბომბარს უნდა გააცნოს ყველა ღონისძიება, რომელიც მიღებულია ცდის განხორციელებისათვის და უდიდეს ინტერესს წარმოადგენს რადიომოყვარულთათვის, როგორც ტექნიკური, ისე სპორტული თვალსაზრისით.

ხელმოწერა: მ ა რ შ ე ი ლ ი F 8 NH“.

საქმის ასეთმა შემობრუნებამ გამაყვირვა. მაშინ ამიხსენს, რომ ასეთი შემთხვევა გამონაკლისი იყო, მართლაც, მსგავსი ცდა ჯერ არ ჩაეტარებინათ. მაშასადამე, ჩემი აპარატურა, უნდა ყოფილიყო ტექნიკური აზრის შედეგრი, პირველ ყოვლისა, წყლისა და კონდენსაციის შედეგად წარმოქმნილი ტენისაგან იდეალური იზოლაციის თვალსაზრისით. ამასთან იზოლაცია ისეთი უნდა ყოფილიყო, რომ ნავი არ გადაეტვირთა და არ დაემძიმებინა. შემდეგ, ასეთ აპარატურას უნდა ჰქონოდა მუდმივი კვების წყარო და ემუშავა ყოველგვარი ანტენით ყველა ტალღაზე. ასეთი მიღება-გადაცემისათვის ან თვით უნდა ეყოფილიყავი მეტად გამოცდილი რადისტი, ანდა მქონოდა უაღრესად რთული მიმღებ-გადამცემი.

— იცით თუ არა თქვენ, — არ ცხრებოდა ჟან ფერე, — რომ მოკლე ტალღების გავრცელების არარეგულარობის გამო, თქვენ მოგიხდებათ მთელი დიაპაზონის მოსინჯვა ათიდან ორმოც მეტრამდე, რათა უზრუნველყოთ რადიოკავშირი. გარკვეულ საათებში შეუძლებელია ასი ათასი ვატი სიმძლავრის გადამცემის მოსმენაც კი. თქვენსას კი, სულ ბევრი, ათი ვატი სიმძლავრე ექნება!

რჩებოდა მხოლოდ ერთი გამოსავალი: ამ საქმიანობაში ჩაგვება რადიომოყვარულნი, რომელთაც შეუძლიათ დაიჭირონ და გააჩიონ ყველაზე სუსტი პირობითი ნიშნებიც კი. იქნებ მათ გაიგონონ ჩემი. დედამიწის ზურგზე ხომ ორას ათასამდე რადიომოყვარულია! საფრანგეთის რადიოსადგურების გაფრთხილების შედეგად დღე და ღამ მომისმენს ორასი ათასი რადიომოყვარული.

აღარ ვიცოდი. როგორ გამომეტქვა წინასწარ მადლობა ამ ორასი ათასი მოხალისესთვის, რომლებსაც განუწყვეტლივ უნდა ედევნებინათ თვალყური ჩემი სიგნალებისათვის.

— ჰმ, იმისათვის რომ დავრწმუნდეთ, მოუხდებათ თუ არა მათ რაიმესთვის თვალყურის დევნება, ჯერ უნდა გავსინჯოთ თქვენი აპარატურა!

კვლავ ტელეფონს ვეცი. იქიდან მპასუხოვნე:

— ნუ ლელავთ, ყველაფერი ადგილზე იქნება. ჩამოვალთ ხვალ დილით. ახლა კი ჟან ფერე ჯდება ტელეფონთან:

— იცით რა სიძნელეები გელით?

— ცხადია.

— რომელი ანტენა უნდა გამოიყენოთ?

— ანტენას ანძაზე დავამაგრებთ.

— კი მაგრამ „ერეტიკოსს“ ხომ მხოლოდ ორი მეტრი სიგრძის ანძა აქვს! ასეთი ანტენით ვერც ერთი გადამცემი ვერ იმუშავებს.

— ???

— იქნებ ჰაერბურთიან ზონდზე ან ლითონის ასაწევ ღეროზე მიმაგრებული ანტენა არჩიოთ?

— ცხადია, ცხადია!

— რომელი მიმღები გაქვთ?

— ამაზე ნუ შეწუხდებით.

— რა ტალღებზე იმუშავებს მიმღები?

— ათ მეგაციკლზე (ოცდაათი მეტრი).

ეს ცნობები მაშინვე ტელეფონით ვაცნობეთ საფრანგეთის რადიომუწეუბლობის პრეზიდენტს ბატონ მარშვილს. მან დაუყოვნებლივ გვიპასუხა: „30 მეტრი სამუშაო ტალღა WVV წერტილი. არაფერი გვესმის“.

ჩვენ კი მასზე ნაკლებად გვესმოდა. ნაციონალური საინფორმაციო ცენტრის ვაშინგტონის რადიოსადგური WVV თავისი სიგნალებით მთლიანად ავსებდა ეთერს. და ჩემი უბადრუკი აპარატი ვერასოდეს ვერ შეძლებდა გამოჩენილიყო იმავე ტალღებზე მომუშავე მძლავრ გადამცემთა შორის.

კვლავ ვრეკავთ ტელეფონით და კვლავ იგივეს გვიპასუხებენ:

— ნურაფერზე ნუ სწუხართ.

23 მაისია, პარასკევი. მონაკოში ჩამოვიდა ფირმის წარმომადგენელი.

— მე გამომგზავნეს, რომ ყველაფერი მოვამზადო, — აცხადებს იგი, — აპარატურას ხვალ მივიღებთ.

ჩვენ მას აუფხსენით საქმის ვითარება. მან კი გაოცებით წამოიძახა:

— აი, ეს მესმის!

ძალა არ შეგვწევდა ღიმილით მაინც გვეპასუხა.

ჩაკი საბოლოოდ დავრწმუნდი, რომ აქედან არაფერი გამოვიდოდა, გადავწყვიტე ერთხელ კიდევ დამერეკა, ყველაფერზე უარი პეტქვა და განმეცხადებინა, ზღვაში ურადიოდ გავდივარ-მეთქი. ერთმა აზრმა შემაჩერა. იქნებ, მართლაც, ყველაფერი მომზადებული აქვთ, მე კი მთელი მუშაობა წყალში უნდა ჩავუყარო?

პარასკევია. უკვე შუადღეა. მაგრამ ჯერაც არავინ ჩანს და არაფერი ისმის. ჩემი ცოლი შეშფოთებული ეკითხება ჟან ფერეს:

— როგორ ფიქრობთ, მე და ალენი შევძლებთ ერთმანეთთან დალაპარაკებას?

იგი არაფერს პასუხობს. ჩვენი კეთილი მეგობარი აქეთ-იქით აწყდება გალიაში გამომწყვდეული ლომივით. იგი ფიქრობს ასობით საათზე, რომელიც აუცილებელია რადიომოყვარულისათვის ნიმღებ-გადამცემების მოსამართავად, და იმ სამუშაოზე, რომელიც სჭირდება რადიოტექნიკოსს აპარატურის დასადგმელად. აპარატურა კი ჯერაც არ ჩანს.

გაისმის ტელეფონის წკრიალი. „ჩვენ ახლავე ჩამოვალთ!“ 15 საათი, 16 საათი, 17 საათი. მონაკოს და ნიცის რადიომოყვარულები შეშფოთებულნი არიან, რომ ასეთი არასერიოზულობა გამოიჩინეს შვეიცარიელმა რადიოტექნიკოსებმა, რომელთაც ჩვენ მთლიანად დავენდეთ.

24 მაისია. ზღვაში გასვლა წინანდებურად 15 საათისათვისაა დაინშნული. 11 საათზე, როგორც იყო, მონაკოში ჩამოდის რადიოტექნიკოსთა ჯგუფი. ნუთუ ოთხი საათი მოანდომეს ორმოცდაათიოდე კილომეტრის გავლას?

რადიოსადგურის წარმომადგენელი მაშინვე ჟან ფერესაკენ გაემართა.

— ვის შემძლია მოველაპარაკო ჩვენთვის განსაკუთრებული უფლების მონიჭების თაობაზე?

ჟანი უყურებს მას და ვერაფერი გაუგია. განსაკუთრებული უფლება? რა განსაკუთრებული უფლება? აქ საქმე ეხება მხოლოდ და მხოლოდ „დაღუპული ზომალდის“ ორ მგზავრს, რომლებიც განსაცდელში იგდებენ თავს, რათა სხვებს სიცოცხლე შეუნარჩუნონ!

— მე ვლაპარაკობ, მოგვენიჭოს განსაკუთრებული უფლება თქვენი რადიოგადაცემათა ტრანსლაციაზე. ახლავე გაიგებთ ყველა-

ფერს. თუკი მექნება განსაკუთრებული უფლება ამ გადაცემებზე, შემეძლება მივეცილო იგი ბოზი-სის, ან, თუ გნებავთ, ამერიკელებსაც!

ვიდრე ისინი საუბრობენ, მე აპარატურას ვსინჯავ. გადამცემი შიშველი სქემაა, პანელზეა აწყობილი. იგი გადაუხურავია. ასეთ სქემებს რადიოსახელოსნოებშიაც კი დიდის სიფრთხილით დგამენ მაგიდაზე. მიმღები მარტივია, ბატარიანი; ასეთი მიმღების ყიდვა შეგიძლიათ ყველგან, სადაც კი მოისურვებთ. გენერატორი კი, მართლაც, კარგი აქვს.

— ანტენა სად არის? — ვეკითხები მე.

— იცით რა, ჩვენ ვერაფრის გაკეთება ვერ მოვასწარით, მაგრამ თქვენ გამოიყენებთ საპაერო ფრანზე მიმაგრებულ ანტენას.

შუალღეზე ჟანმა ყველანი სასტუმროში შეგვკრიაბა.

— რადიომოყვარულთა საფრანგეთის გაერთიანების სახელით, რომელმაც დამავალა შეგატყობინოთ ჩემი მოსაზრება, ვამტკიცებ, რომ ასეთი აპარატურით შეუძლებელია რაიმე კავშირის დამყარება თქვენსა და ხმელეთს შორის, რადგან:

ჯერ ერთი, ეს აპარატურა დაცული არ იქნება ზღვის წყლისაგან;

მეორეც, მის ამუშავებას დასჭირდება სპეციალისტი-რადიოტექნიკოსი. ქარის პირველივე მძლავრი დაბერვისას, თუნდაც სრულიად უმნიშვნელო დაზიანებისას, უბრალოდ, ანტენაც რომ ჩამოწყდეს, ვერაფრის გაკეთებას ვერ მოახერხებთ. აპარატი შეწყვეტს მუშაობას. ჩვენ ვიფიქრებთ, რომ დაიღუპეთ და ამბის უცოდინარობა გაგეტანჯავს.

და, ბოლოს, არც ბომბარმა და არც პალმერმა არ იციან მორზეს ანბანი. გადამცემი კი მარტო მორზეზეა გათვალისწინებული.

ამის საპასუხოდ რადიოტექნიკოსები აცხადებენ:

— ძვირფასო ექიმო, ნურაფერზე სწუხართ! ყურს ნუ უგდებთ ამ ახალგაზრდას! მას, ცხადია, მეტად კეთილი ზრახვები აქვს, მაგრამ გამოცდილება აკლია, გვენდეთ! ჩვენ ყველაფერზე ვიზრუნებთ.

ჩემი მეგობრები დახოცილებივით არიან. ცოლს მღელვარებისაგან სული ეხუთება. მე და პალმერს სამხედრო ბჭობა გვაქვს გართული.

ახლა ვიცი, რომ რადიო არ იმუშავებს... ნურც იმუშავებს! ერთი

თვის წინათ რადიოზე არც კი ვფიქრობდი. დაღუპული ზომალდის გზავერს რადიო არა აქვს. საჭიროა დროზე გავიღეთ ზღვაში.

მაგრამ რადგან პირქარია, გამგზავრება მეორე დღისთვის გადაგვაქვს. ამრიგად, რადიოტექნიკოსებს დამატებით კიდევ ოცდაოთხი საათი აქვთ.

არასოდეს დამავიწყდება ჩემი ჟურნალისტის ბოლო სიტყვები; იგი გადასცემდა რადიორეპორტაჟს ჩვენი კატარლის ქიმიდან, რომელსაც 25 მაისს ზღვაში უნდა გავეყვანეთ.

— ჩვენ რადიოთი გამოგიახებთ! გვიპასუხეთ ასე: წერტილი—ჰო, ტირე—არა. მშვიდობით, ექიმო! წერტილი—ჰო, ტირე—არა, წერტილი—ჰო, ტირე...

მსურს გიამბოთ ზღვაში გასვლის წინა დღეზე. მას შემდეგ, რაც პრესა დაინტერესდა ჩვენი ექსპედიციით, განუწყვეტლივ იზრდებოდა ცნობისმოყვარეთა და ჟურნალისტთა რიცხვი. მალე მთლიანად შევიცანი მომენტური ფოტოგრაფიის საიდუმლოება, როცა თვითუფსკრულს ჰგონია, რომ სწორედ მაღ შეარჩია ყველაზე უკეთესი რაკურსი. ბოლო კვირებში მთლიანად რეპორტიორების ალყაში მოვექექი და აღარ შემეძლო მუშაობა. ზღვაში გასვლის დღეს კი ნამდვილი ბაზრობა გაიმართა. ქუჩაში ცოლთან ერთად ისე ვერ გავივლიდი, რომ ვინმე უცნობს არ მოემართა ჩვენთვის:

— თუ შეიძლება მოეხვიეთ ქალბატონ ბომბარს! სურათს გადაგიღებთ.

ექსპედიციის ირგვლივ ატეხილი აჟურზაური ზღვაში გასვლისათვის არასასურველ ატმოსფეროს ქმნიდა. ცხადია, პრესამ მკითხველს ყველაფერი უნდა ამცნოს, მაგრამ ისიც ზომ ცხადია, რომ მკითხველთა უმრავლესობას იმდენად ფაქტები არ აინტერესებს, რამდენადაც თავშესაქცევი ანეკდოტები. მათ საამებლად ჩვენი ექსპედიციის მიზნების გაცნობასთან დაკავშირებით გაზეთებმა ბევრი მკითხველი შეცდომაში შეიყვანეს, ზოლო ზოგიერთის თვალში ზომ მთლად გაგვიტეხეს სახელი. წინა პლანზე წამოწეული იყო ჩვენი მოგზაურობის „სენსაციურობა“. ჩვენი ძირითადი მიზანი კი, რომლისთვისაც მივისწრაფოდით ხმელთაშუა ზღვაში გასვლისას — გამოგვეცადა ადამიანები და აღჭურვილობა — სავსებით დაივიწყეს. შეიქმნა ისეთი მდგომარეობა, როცა ჩვენი ნათქვამიდან სულ მცო-

რე, თუ გნებავთ, მოჩვენებითი უკან დახევაც კი, და მითუმეტეს — უკან დახევა იმ ამბებიდან, რასაც გვაწერდნენ, სამუდამოდ გაუტეხდა სახელს ჩვენს ექსპედიციას. არავის არ სურდა ანგარიში გაეწია იმისათვის, რომ ყოველგვარი ძიება ჯერ მოსინჯვით იწყება და ბევრ ცდას მოითხოვს. ჩვენდა უნებურად, დიდების შარავანდედით შეგვამკეს... თავდადასავალთა გამო. სინამდვილეში კი, როგორც ვთქვი, ხმელთაშუა ზღვა ჩვენთვის მხოლოდ რეპეტიცია უნდა ყოფილიყო და სხვა არაფერი. მიუხედავად ამისა, მარცხის შემთხვევაში ჩვენ შეჩვენება გველოდა.

პრესის უსაზღვრო ინტერესი ჩვენი ექსპედიციისადმი კიდევ ერთ საფრთხეს ქმნიდა. ჩვენი ცდა ხომ თავიდან ბოლომდე ეწინააღმდეგებოდა საყოველთაოდ აღიარებულ ნორმებს. ეგრეთ წოდებული საღი გონების მიხედვით, ეს ნამდვილი მკრეხელობა იყო.

ერეტიკოსად მე მრავალი მიზეზის გამო მთვლიდნენ. ჯერ ერთი, იმიტომ, რომ წინააღმდეგობას განსაზღვრულ პუნქტამდე ისეთი ნავით გვინდოდა მივსულიყავით, რომელიც ასეთი მოგზაურობისათვის უვარგისად და მოუწყობლად მიაჩნდათ. პირველ მკრეხელობას უშუალოდ გემთმშენებლები და მეზღვაურები მწამებდნენ. მართლაც, მრავალი სპეციალისტი გვარწმუნებდა, იერის კუნძულებსაც კი ვერ გაცდებითო. მაგრამ მეორე ბევრად უფრო საშინელი იყო. მკრეხელობად მითვლიდნენ იმას, რომ მე მსურდა დამემსხვრია სჯ ყოველთაოდ აღიარებული აზრი და დამემტკიცებინა, რომ ადამიანს შეუძლია იარსებოს მხოლოდ ზღვის წყალობით და მლაშე წყლით. და, ბოლოს, ჩემი მესამე მკრეხელობა ერთ „სერიოზულ“ გაზეთში ასე იყო ჩამოყალიბებული: „გამოცდილ მეზღვაურებსაც კი არა აქვთ იმედი. რომ ყოველთვის გაუმკლავდებიან აბოზოქრებულ ზღვას, ქარებსა და ღინებებს. და ამ დროს ვილაც ახალბედა უყოყმანოდ ანდობს თავის თავს და ამხანაგის სიცოცხლეს ჩვეულებრივ კაკლის ნაჭუქს, რომელიც საზღვაო ინსპექტორსაც კი არ შეუმოწმებია!“

ყოველივე ამის გამო ჩვენს ნავს სახელად „ერეტიკოსი“ შევარქვი.

საბედნიეროდ, ჩვენ ბევრი ავტორიტეტული ადამიანი გვიპყერდა მხარს. სამხედრო-საზღვაო ფლოტის მინისტრის მოადგილის, ბატონ ჟან გავინის პირადი ჩარევით მივიღე ღია ზღვაში გასვლის ნებართვა. ამჯერად „ერეტიკოსს“ შეეძლო საფრანგეთის დროშით თვით ამერიკის ნაპირებამდე ეცურა.

ხმელთაშუა ზღვა

ზღვაში გასვლა

დილაადრიან შევიკრიბეთ ფონვეის პატარა ნავსადგურში. ჟურნალისტები მაშინვე შემოგვესივნენ და შეკითხვები დაგვაყარეს. პასუხი გავეცი როგორც შემეძლო, და დავიწყე გასაბერ ნავში ჩალაგებული საჭურვლის დათვალიერება.

ხალხმა დენა აღრიდანე იწყო, თუმც ზღვაში გასვლა ნაშუადღევის სამი საათისათვის გეჭონდა დანიშნული: ამ დროს, ჩვეულებრივ, უფრო ძლიერი ქარი ქრის ხოლმე. ტექნიკოსთა ჯგუფი თავაუღებლივ მუშაობს რადიოაპარატურის დადგმაზე. მათ ეხმარებიან მოხალისენი, მონაკოსა და ნიცის რადიომოყვარულნი.

ორი საათისათვის მოდის ნოტარიუსი და ლუქავს ხელუხლებელი მარაგის ჰერმეტიკულად დახურულ ქილებს: ეს მარაგი განკუთვნილია იმ შემთხვევისათვის, თუ არ გამართლდება ვარაუდი კვების მხოლოდ და მხოლოდ საზღვაო რაციონზე. ჩემს ირგვლივ შემოკრებილ ფოტორეპორტიორთა რკალს არღვევს ოკეანოგრაფიული მუზეუმის წარმომადგენელი და მამცნობს, რომ ვერც შაბათსა და ვერც კვირას მუზეუმის ვერც ერთი გემი ვერ შეძლებს ჩვენს გაყვანას ბუქსირით ღია ზღვაში.

აქ ერთხელ და სამუდამოდ უნდა განემარტო: ჩვენს გასაბერ ნავს არ შეეძლო ქარის საწინააღმდეგოდ სვლა. დაღუპული ხომალდის მგზავრებად რომ ვეცეულიყავით, საჭირო იყო რაც შეიძლება მოეშორებოდით ნაპირს, თორემ პირქარი მაშინვე ხმელეთზე გამოგვრიაყავდა. ამისთვის თავი რომ დაგვედწია, აუცილებელი იყო კონ-ტიკის ტივის მსგავსად, ბუქსირით გავეყვანეთ ნაპირიდან ათი მილის მანძილზე.

საბედნიეროდ, იმ დღეს ნავსადგურში იდგა ამერიკული კრეი-

სერი, რომლის კაპიტანმა ერთ-ერთი თავისი სწრაფმავალი კატარ-
ლა შემოგვთავაზა.

ხალხის რიცხვი თანდათანობით იზრდებოდა. უცბად ამოვარდა
სამხრეთ-დასავლეთის ქარი, და რომც შეგვეცურა, იგი მაშინვე
უკან გამოგვისვრიდა. მაყურებლები მოუთმენლად ელოდნენ ბო-
ლოს და ბოლოს როდის გავიდოდით ნავსადგურიდან. მაგრამ რად-
გან ამერიკული კრეისერის კაპიტანი დაგვთანხმდა მეორე დღისათ-
ვის გავეყვანეთ ზღვაში ბუქსირით, გადავწყვიტეთ გადაგვედო გამ-
გზავრება. ჭეკი ფიქრობდა, რომ მეორე დღეს ქარი ხელს შეგვიწყობ-
და. ადგილობრივი მეტეოროლოგებიც ამასვე წინასწარმეტყველებ-
დნენ და, საოცარია, რომ ამჯერად არ შემცდარან.

როცა გაიგეს ზღვაში გასვლა მეორე დღისათვის გადაუდვიათო,
უაზრო ლოდინით გაწბილებულმა ზოგიერთმა მაყურებელმა და
ჟურნალისტმა ლანძღვა-გინება დაგვიწყო და ცილს გვწამებდა მის-
ტიფიკაციაში. ამ დროს ჩემთან მოვიდა ზორბა ტანის ბრგე მამაკა-
ცი, რომელსაც ფართოფარფლიანი ქუდი ეხურა და კოვბოის მოგა-
გონებდათ.

— მოისმინე, ყმაწვილო, ერთი კეთილი რჩევა! — მითხრა
მან. — მე ასეთი ამბები სამხრეთ ამერიკაში გამიგია. რაც მთავა-
რია, არ ისულელო. თუ შენი კომპანიონი ჩაკვდა, არ გაიფიქრო
წყალში მისი გადაგდება. შექამე იგი! ყველაფრის შესანსვლა შეიძ-
ლება. თვითონ მე ზვიგენის ხორციც კი შემისანსლია.

— გმადლობ, შენს რჩევას გამოვიყენებ.

— რა სერიი იქნება. შენ მთელ თვეებს იხითხითებ ამ ადამია-
ნებზე, აქ კი მთელი ამ ხნის განმავლობაში ცრემლებს დაღვრიან
შენი გულისათვის!

შემდეგ სასტუმროსაკენ გავემართე, რომ ცოტათი მაინც დამეს-
ვენა.

დღის 4 საათსა და 30 წუთზე კვლავ ნავსადგურში ვიყავით.
გამცილებელთა ჯგუფი ძალზე შეთხელებულიყო. ერთგული მე-
გობრებილა შემოგვრჩენოდნენ. ატმოსფერო სულ უფრო იძაბება,
და ზღვაში გასვლა უცებ რეალურ ხასიათს იღებს. „ბაზრობა“ დამ-
თავრდა. ახლა საქმე სერიოზულად ეხება ხანგრძლივი და ძნელი
მოგზაურობის დაწყებას. თანდათან განმიმტკიცდა რწმენა: გავდი-
ვართ, ექსპედიცია იწყება.

ჩვენ ცოტანი გვაცილებენ: ჟინეტა (ჩემი ცოლი), ჟანი, ჟან-ლი-

უკი, რამდენიმე რეპორტიორი და შვეიცარიელი რადიოტექნიკოსი. ჭეკი და მე უკანასკნელად ვსვამთ თითო ჭიქა რძიან ყავას და ვუყვებათ შაშხიან ბუტერბროდს. მაგრამ როცა რამდენიმე წუთის შემდეგ ჩვენთვის მოაქვთ ბუტერბროდები, უარს ვამბობთ. გუნებაში უკვე დავიწყეთ ჩვენი ძნელი მოგზაურობა. კაცმა რომ თქვას, რა განსხვავებაა, ახლა შევწყვეტთ ჭამას თუ რამდენიმე საათის შემდეგ! რა ვიცოდით, რომ არა ერთხელ გაგვახსენდებოდა ეს შეუქმელი ბუტერბროდები ჩვენი მომავალი მრავალდღიანი მარხვის დროს!

დილის ხუთი საათია! ზუსტად ხუთზე. ამერიკული კრეისერის კატარღა მსოფლიოს ყველა სამხედრო მეზღვაურისთვის დამახასიათებელი სიზუსტით შემოდის ჩვენს პატარა ნავსადგურში. მას თვითონ კაპიტანი მეთაურობს, რომელსაც, თუმცა სისხამი დილაა, სააღლუმო ფორმა აცვია. ყველაფერი მზად არის. ჭეკი და მე ჩუმად ვსხდებით „ერეტიკოსში“. ლაპარაკი გვიძიმს: დილიდან ერთი სიტყვაც კი არ გვითქვამს ერთმანეთისთვის.

— მზადა ხართ? — გადმოგვძახა კაპიტანმა.

— დიახ.

— წავიდეთ!

და კატარღას აუჩქარებლად მიჰყავს ნავი ღია ზღვაში, ვსხედვართ გვერდით ტივტივებზე ერთმანეთის პირდაპირ, ფეხები ნავში გვაქვს ჩაშვებული.

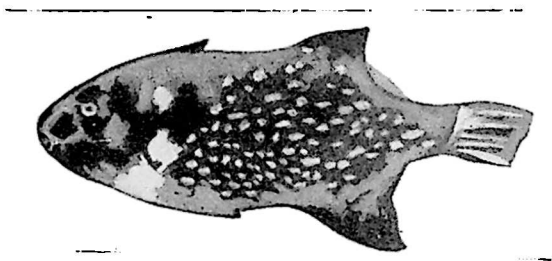
მაღე ზღვა იწყებს ღელვას. და ჩვენთვის აშკარა ხდება, რას ნიშნავს ცუდი ამინდი. მოდის მოკლე ტალღა, გაშმაგებული, არათანაბარი ინტერვალებით. აქოჩრილი ზვირთები განუწყვეტლივ ეჯახება ერთმანეთს და აძლიერებს ღელვას. კატარღა ყვინთავს და ხან ერთ ჭიმზე წვება, ხან მეორეზე. ჩვენი გასაბერი ნავი კი, მიუხედავად ღელვისა, წონასწორობას ინარჩუნებს. რაშიც ჩვენი უშიშროების საწინდარს ვხედავ. მას აქვს ის, რასაც ფიზიკაში „სიბრტყეზე იდეალურ მდგრადობას“ უწოდებენ. „ერეტიკოსი“ მშვიდად მიდის ტალღებს შორის. არ განიცდის არავითარ გასწვრივსა და გვერდით რყევას. ამერიკულ კატარღაზე კი იძულებულნი არიან წონასწორობის შესანარჩუნებლად რაიმეს ჩაეჭიდონ. მისი სასიგნალო ზარი აქეთ-იქით ქანაობს, და დროდადრო ძლიერი რეკვა ისმის. მე და ჭეკი კი ვსხედვართ და ნელა ვიქნევთ ხელებს, ვემშვიდობებით გამცილებლებს.

ალენ ბომბარი ატლანტის ოკეანეში
მოგზაურობის პირველ დღეებში. სუ-
რათი გადაღებულია თვით ბომბარის
მიერ

მფრინავი კაშაყი

ბალისტა

ცურვის დასაწყისიდანვე „ერეტიკოსმა“ გამოავლინა თავისი უპირატესობა გემ-ორთოდოქსთან შედარებით.

ჟინეტა დგას კატარლაზე და ცდილობს გაიღმოს, ვაჟკაცურად მოგვაჩვენოს თავი. მზე ჯერ არ ამოწვერილა, მაგრამ მას მაინც შავი სათვალე უკეთია და შავი სათვალეებიც ვერ უშალავს ცრემლებს.

ნაპირიდან რამდენიმე ასეულ მეტრზე კიდევ ორი-სამი გემა გვიერთდება. ჩვენი პირველი გასვლა ზღვაში უკვე სადღესასწაულო ხასიათს ღებულობს, თუმცა ეს დღესასწაული ამჯერად საკმაოდ უფერულია. უფრო გვიან, ჩვენი მოგზაურობის თვითმუშა ახალ ეტაპზე გამარჯვებული „ერეტიკოსი“ სულ ახალ-ახალ მომხრეებს იძენდა. იმ დღეს კი ძალიან ცოტანი გვიცნობდნენ და ცოტას ესმოდა ჩვენი.

ჩვენ ისევ ღიმილით ვუბასუხებთ გამცილებლების ღიმილზე. ვუქნევთ ხელებს მათი გამოსამშვიდობებელი შეძახილების სანაცვლოდ, და ამავე დროს ორივენი, ჯეკი და მეც, ვგრძნობთ, რომ უკვე შორსა ვართ მათგან, ძალიან შორს. ჩვენ აღარ ვეკუთვნით მათ სახმელეთო გარემოს. ჩვენ უკვე სულ სხვა სამყაროს წარმოვადგენთ ჩვენი პატარა ნავიანად.

ზღვაზე თეთრი ქოჩორა ტალღები ათამაშდნენ. მალე მათი ურცხვი ჯგუფები ჩვენი ერთადერთი თანამგზავრები ხდებიან.

წყლის ბუერში, რომელშიც ერთიანად ვართ გახვეული, კატარლის ზარის ხმა ატანს. ჯეკი ნაშანს აძლევს და საბუქსირო გვარლი წყალში ვარდება. უკანასკნელი გამომშვიდობება. ჟურნალისტებით სავეს გემების გუნდი კიდევ ერთ წრეს შემოხაზავს ჩვენს ირგვლივ. ჩვენდაუნებურად ვუქნევთ მათ ხელებს. მაგრამ, ადამიანები ჩვენთვის უკვე უცხონი ხდებიან, თუმცა მათ არც კი იციან ეს. ჩვენ მათ გვაშორებს მოგზაურობის არაჩვეულებრიობა. და ეს ზღუდე კედელზე უფრო დაუძლეველია. დიახ, ეს ასეა! მთელი სიძლიერით შევიგრძენით უტაბელი და ურყევი ქეშმარიტება. ჩვენ და ხალხი მოშორებული ვართ ერთმანეთს! ჩვენი ცხოვრება ზღვაში უკვე გაცილებით რეალური და მნიშვნელოვანი გახდა, ვიდრე ყოველგვარი დამოკიდებულება ამ ქმნილებებთან, თუმცა ისინი ჯერ კიდევ შორს არ არიან ჩვენგან. ერთადერთი სიტყვა, რომელსაც ჯერ არ დაუქარგავს აზრი. და შეიძლება ვუთხრათ მათ, ეს არის თხოვნა:

„წადით, წადით!“ გვინდა დაეუყვიროთ მათ, მაგრამ ჩურჩულითაც კი ვერ გვითქვამს.

გემები თანდათანობით გვშორდებიან და, აი, ბოლოს სულ მარტონი ვართ საცოდავ ტივტივაზე შემომსხდარნი ჩვენთვის უცხო სტიქიონში. მე ვიგრძენი საჟინელი მტრის — შიშის მოახლოება, რომელიც ამ ბოლო შვიდი თვის განმავლობაში არა ერთხელ ცდილა, მოვედრიკე. იგი უტბად დაგვეცა თავს, თითქოს ჰორიზონტის ხაზს იქით უკანასკნელი გემის გაქრობამ გაუყაფა მას გზა. მაგრამ ამჯერად ეს იყო მხოლოდ პატარა ნაკაწრი იმ ღრმა ჭრილობებთან შედარებით, რომლებიც შიშმა შემდგომში მომაყენა. ჩვენი მოგზაურობის დროს არა ერთხელ მოგვიხდა გამოგვეცადა შიში, ნამდვილი შიში, და არა ზღვაში გასვლით გამოწვეული ეს წუთიერი შეშფოთება. ნამდვილი შიში — ეს არის გაშმაგებული სხეულისა და სულის პანიკა, რომელიც სტიქიონთან შეხების დროს იბადება და გაფიქრებინებს, მთელი სამყარო ჩემს მიმართ ულმობელი გამხდარაო.

ქარი თანდათან ძლიერდებოდა. ჯერ კიდევ მძინარე მიწას ღრუბლები დასწოლოდა და ფარავდა ჩვენგან. შეიძლებოდა გაგერკვიათ მხოლოდ მთის „ძაღლის თავის“ მწვერვალი და ბორდიგერის ქედის თხემის იტალიური ნაწილი.

კატარღები შორს მიიმალნენ: მხოლოდ აქაფებული თეთრი ზოლებიღა დარჩა წყალზე. მარტონი აღმოვჩნდით პირისპირ იმ იდუმალ საყმაროსთან, რომლისკენაც მივისწრაფოდით. ჩვენ ისე ხშირად ვფიქრობდით ამ მარტობაზე, რომ ახლა იგი ძვირფას საჩუქრად მოგვეჩვენა, რაზედაც მრავალი წელი ვოცნებობდით და როგორც იყო მივიღეთ. წყალი, ქარი, ტალღათა დგაფუნი — ეს ყველაფერი არსებობდა! მხოლოდ ჩვენ ვაკლდით. მაგრამ, ახლა როდესაც საბოლოოდ გამოცეხადით ამ უცნაურ პაემანზე უცნობთან შესახვედრად, წრე შეიკრა, ახლა თითქოს ყველაფერი რიგზე იყო.

ცურვა ნაპირების მახლობლად

(1952 წ. 25 — 27 მაისი)

დასაწყისში მე და ჯეკი ვლუმვართ. ეს ღუმელი აუტანელია და, სულს გვიხუთავს. ჩვენ ვგრძნობთ ჯერ კიდევ უცნობი, მაგრამ გარღვეული მომავლის სიმძიმეს.

აფრა მაშინვე არ აღგვიმართავს. გვეშინოდა, ქარის ქროლვას ვერ გაუძლებსო. ჯეკმა გადაწყვიტა თანდათანობით გამოეცადა რამდენად საიმედო იქნებოდა იგი, ამასთანავე შეემოწმებინა ანძის გამძლეობა. ქარს ნიცასაკენ რომ არ გავეტაცეთ, თავდაპირველად მოტივტივე ღუზა¹ გამოვიყენეთ. ჩვენი მორჩილი „ერეტიკოსი“ ადვილად მობრუნდა ცხვირით იტალიის ნაპირისაკენ.

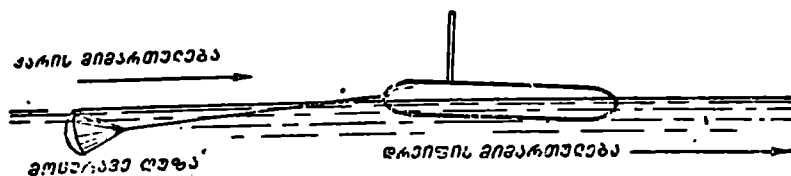
ბოლოს, ინათა. ნისლი გაიფანტა, და დავინახეთ, რომ ნაპირთან ახლოს მივცურავდით, რაც სახიფათო იყო ჩვენთვის. პირველ ყოვ-

¹ მოტივტივე ღუზას ძველად ხშირად იყენებდნენ მეზღვაურები. დიდი ხანი არ არის, რაც ცნობილმა კაპიტანმა ვოსმა ხელახლა დაამტკიცა მისი ვარჯისიანობა. ასეთი ღუზის გაკეთება შეიძლება ყველა საგნისაგან, რომელიც წყალში არ იძირება. იგი გვარლით უნდა იყოს მიბმული ხომალდის ცხვირზე. მოტივტივე ღუზა უნარჩუნებს ხომალდს ისეთ მდგომარეობას, რომ ხომალდის ცხვირი ტალღის საპირისპიროდ იყოს მიმართული, რათა მან ტალღების დარტყმები კორპუსისათვის ყველაზე უფრო სასარგებლო მდგომარეობაში მიიღოს. ქარიშხლის დროს აფრას დაუშვებენ და ხომალდი იწყებს დრეიფს ქარაქარს. იგი თან მიათრევს მოტივტივე ღუზას. მოტივტივე ღუზა წყლის წინააღმდეგობის გამო ხომალდს ყოველთვის ქარის საპირისპიროდ შემობრუნებს ცხვირით. ამრიგად, ერთდროულად ნელდება დრეიფი და ხომალდი არ განიცდის გვერდითი ტალღის დარტყმას, რომელმაც შეიძლება იგი გადააბრუნოს.

ჩვენი მცურავი ღუზა პატარა პარაშუტი იყო; იგი იშლებოდა ხოლმე წყალში, როცა მას ნავი გასწევდა, და ამრიგად ასრულებდა მამუხრუჭებლის როლს. არსებითად, ჩვენ ვანელებდით დრეიფს, როგორც პარაშუტისტი ანელებს ხოლმე ვარდნის სიჩქარეს. ჩემი თეორიის შესაბამისად უნდა შემემცირებინა აუცილებელი ილქურვილობის რიცხვი, ამიტომ გადავაკეთე მოტივტივე ღუზა, რომ სხვა მიზნითაც გამოიყენებინა.

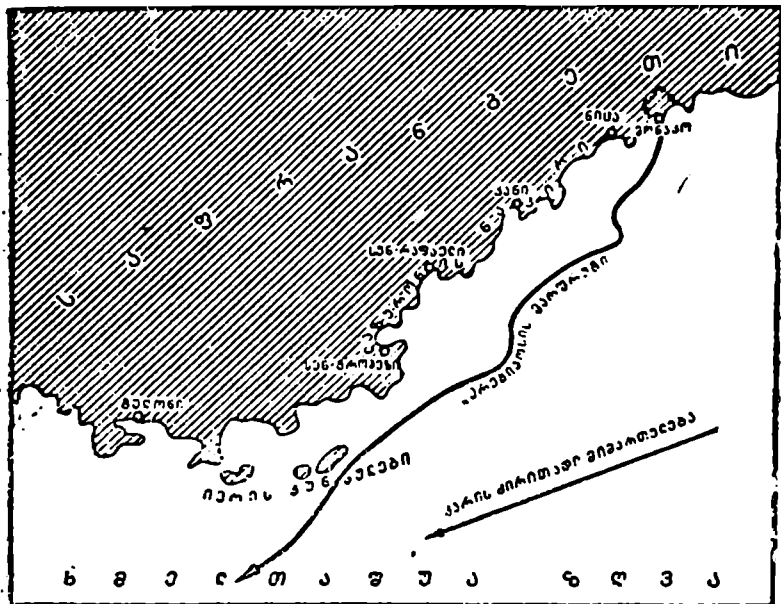
ლისა, საჭირო იყო, რაც შეიძლება, შორს გავსულიყავით ღია ზღვაში, რათა გავცლოდით კონცხებს, რომლებიც აღმოსავლეთით გამოშვებულნი იყვნენ. ეს საშიში დაბრკოლებები იყო ჩვენს გზაზე.

წინ ცოტა საფრთხე როდი გველოდა. უნდა გაგვევლო ფერას კონცხი, ანტიბის კონცხი, ლერენის კუნძულები. მათ მოყვებოდა კამარას კონცხი და იქვე ლევანის კუნძული, რომელსაც ყველაზე დიდი ოპტიმისტებიც კი გადაულახავ დაბრკოლებად თვლიდნენ ჩვენი ნავისათვის. ლევანის კუნძულიდან სანაპირო დასავლეთისაკენ იხრებოდა და ჩვენს წინ ღია ზღვა უნდა გადაშლილიყო.

ქარი ჩადგა. ჩვენ აფრა აღვმართეთ. ეს ოპერაცია მეტად რთული აღმოჩნდა, რადგან საჭირო იყო მივწვდენოდით ძალიან წინ გაწეულ ანძას. ჩვენი ნავი ჰგავდა აბაზანას, რომელსაც ცხვირის ნაწილი დახურული აქვს, ხოლო კიჩოს მხარე ღია. თავისუფალი რჩებოდა სულ პატარა ფართობი: ორი მეტრი მეტრსა და ათ სანტიმეტრზე, რომელზედაც ძლივს ვეტეოდით. სიარულს ტენტზე, რომელიც ნავის წინა ნაწილს ფარავდა, ვერ ვებედავდით, გვეშინოდა არ ჩაგვეგლიჯა ნაკლებად გამძლე ქსოვილი. ამიტომ მივმართავდით აკრომატიკის ხერხებს, რათა ერთ-ერთი რომელიმე საქიმე ტივტივადან გადავსულიყავით ნავის ცხვირზე. უკან დაბრუნებისათვის უფრო მეტი მოხერხებულობა იყო საჭირო. უფრო ხშირად კი, შრომა რომ გამეადვილებინა, ვწვებოდი ტივტივაზე და ფორთხვით მივიწვედი ანძისაკენ.

აფრა აღვმართეთ და ჩვენი „ერეტიკოსიცი“ წინ გაიჭრა. მართლაც გაშლილი აფრითა და დაჭიმული შკოტით იგი საკმაოდ მარადიდ მიცურავდა! ჩვენი ნავი ამაყად მიაპობდა ზღვას და კიჩოს იქით ტოვებდა ღრმა კვალს, რომელიც სრულებით არ შეესაბამე-

ბოდა მის სისწრაფეს, მაგრამ ჩვენ მაინც ვგრძნობდით, რომ ემოძრაობდით.

ჩვენს უკან დაგორგლილი აქაფებული ტალღები იფანტებოდნენ. დასაწყისში სვლის სისწრაფეს ამ კვალის მიხედვით ვარკვევდით, მაგრამ მოგვიანებით სისწრაფის განსაზღვრა შკოტის დაჭიმულობის მიხედვით დავიწყე. ჭერჭერობით მხოლოდ ერთ-ნახევარი კვანძის¹ სისწრაფით მივდიოდით. მაგრამ ასე თუ ისე, ჩვენ წინ მივიწვევდით.

11 საათისათვის ქარი ჩადგა. ამ მომენტში ჩვენ ზუსტად ფერას კონცხის პირისპირ ვიმყოფებოდით. მართლაცდა არც ისე ადვილი აღმოჩნდა დაღუპული ხომალდის მგზავრებად გავმხდარიყავით.

სიჩუმე სულს გვიხუთავს, და თავს ძალას ვატანთ, რომ როგორმე დავარღვიოთ იგი. ჩვენი ფიქრი ხმელეთს დასტრიალებს. ახლა,

¹ კვანძი — გემის მოძრაობის სისწრაფის საზომი, უდრის ერთ საზღვაო მილს (1,852 კმ საათში).

როდესაც ბოლოს და ბოლოს შეგვიძლია საღად შევაფასოთ ყოველივე, რაც მოხდა, ჩვენ გვეუფლება მოგონებანი და სინანული, როგორც ყველა ადამიანს. მეგობართა და ახლობელთა სახეები კვლავ იჭერენ თავიანთ ადგილს ჩვენს გულში. ჩვენ უკვე აღარ ვართ დიდი გმირები, კვლავ ვხდებით უბრალო მოკვდავნი, როგორებიც ვიყავით სინამდვილეში.

ვმართავთ პირველ სამხედრო თათბირს, რათა გამოვცოცხლდეთ: ამასთან თვითეული ჩვენთაგანი ცდილობს აჩვენოს მეორეს, რომ იგი მეტისმეტად დამშვიდებულია. გამოირკვა, რომ ყველაზე ძნელი ნორმალური ხმით ლაპარაკი ყოფილა: უნებურად ორივენი ჩურჩულზე გადავდივართ. მაგრამ ვგრძნობთ, რომ ასე შორს ვერ წავალთ; თუ არ შევწყვეტთ შეშინებულ ჩურჩულს, შიში გაიგებს ჩვენს უმწეო ღაღადისს და, გამარჯვებული, გამეფდება ზღვაში.

ვსარგებლობთ იმით, რომ ქარი არ ქრის და არ გვჭირდება მანევრირება, საბოლოოდ მოგვყავს წესრიგში ზღვაში ცხოვრებისათვის აუცილებელი აღჭურვილობა. პირველ ყოვლისა, ვაგდებთ ზღვაში ორ ანკესიან ბაწარს, რომ უზრუნველვყოთ საკვები, შემდეგ დიდის მონდომებით ვამუშავებთ განრიგს: მიუხედავად ხანგრძლივი მომზადებისა, ხმელეთზე ამის გაკეთება ვერ მოვასწარით ისე, როგორც საჭირო იყო.

პირველ ყოვლისა უნდა გადაგვეწყვიტა, როგორ მოგვეწყო მორიგეობა. დღისით, სანამ ერთ-ერთი ჩვენგანი საჭესთან ზის, მეორემ უნდა დაისვენოს. ჩემის აზრით, ცხოვრების ასეთ არანორმალურ პირობებში ჩვენთვის დასვენება ყველაზე მნიშვნელოვანი იყო. ამ მხრივ განსაკუთრებულ სიძნელეს წარმოადგენდა ღამე. ხმელთაშუა ზღვაში განუწყვეტლივ მიმოდინან სხვადასხვა გემები; ამიტომ აუცილებელი იყო რომელიმე ჩვენთაგანი ფხიზლად ყოფილიყო. ჩვენ ღამე ორ ნაწილად, უფრო სწორად, ორ ვახტად გავიყავით: ერთი მორიგეობდა 20 საათიდან ღამის პირველ საათამდე, მეორე პირველიდან დილის 8 საათამდე.

საგნები ისე განვალაგეთ, რომ შეგვძლებოდა სრულ სიბნელეში უბრალოდ, ხელის მოსმითაც კი ერთბაშად მოგვენახა ისინი. წინ, ბრეზენტის ქვეშ, სპეციალურ წყალგაუმტარ ტომრებში მოვათავსეთ ფოტომოწყობილობანი, ფირი, საზღვაოსნო წიგნები, სექსტანტი, აფთიაქი, ზღვაში გამოსვლისას დალუქული ხელშეუხებელი მარაგი, უბედური შემთხვევისათვის აუცილებელი სიგნალიზაციის

საშუალებანი და ნავის შესაკეთებლად საჭირო მასალები. კომპასი საკომპასე ყუთიანად მოვათავსეთ მესაქის წინ, რომელსაც თვალი არ უნდა მოეცილებინა მისთვის.

ჯერ არც ერთი თევზი არ წამოგებია ანკესს, საუზმის დრო კი კარგა ხანია დამდგარიყო. მაშინ ჩვენ მოტივტივე ღუზა საპლანქტონე ბადით შევცვალეთ, რომელიც იმავე მომსახურებას გვიწევდა და დამატებით საკვებსაც გვიგროვებდა. ერთ საათში სუფრის ორ კოვზამდე საკმელი ფაფა შევგროვეთ. რომელიც საკმაოდ გემრიელი, მაგრამ შესახედავად არასასიამოვნო იყო. ის უმეტესად ზოოპლანქტონისაგან შედგებოდა, რაც მას კრევეტისა ან ლანგუსტისაგან დამზადებული პიურეს გემოს აძლევდა, ისეთი გემრიელი იყო, თითებს ჩაიკვნეტდი, მიუხედავად ამისა, ვიდრე მე ჩემს წილს ვყლაპავდი, ჯეკი შიშით შემომცქეროდა. მაგრამ მას არ უნდოდა მშიშარა ყოფილიყო და ბოლოს და ბოლოს ფრთხილად მიიტუჩა თავისი ულუფა, მსგავსად პრერიებში გზააბნეული ევროპელისა, რომელსაც სიუს ტომის ინდიელები ლოკოკინის მურაბას სთავაზობენ გემოს გასასინჯად. მისდა გასაოცრად კერძი არც ისე ცუდი გამოდგა და მე გუნებაში მიხაროდა.

ნელ-ნელა შევეგუეთ ახალ ცხოვრებას, და როდესაც გაზაფხულის მშვენიერი დღე თვალწარმტაცი დაისით დასრულდა, ჩვენ უკვე სრულიად ნორმალურად გვეჩვენებოდა ამ ერეტიკულ ნავზე ყოფნა. გაქრა ჩვენი შეშფოთებაც.

ჩვენი უცნაური ცხოვრება ნავში სულ მალე სრულიად ბუნებრივი მომეჩვენა, რადგან თანდათანობით შევეჩვიეთ მას. ზღვაში გასვლისას განცდილ მღელვარებას სიმშვიდე მოჰყვა, განშორებით გამოწვეული იარები შეხორცდა. ხოლო უფრო გვიან, როდესაც მე ატლანტის ოკეანეში აღმოვჩნდი, ეს უფრო სწრაფად მოხდა. ჩემი თეორია დადასტურდა. საკმარისი იყო გაგეძლო პირველი საათები, შემდეგ კი ადვილად შეეგუებოდი.

მიჩნეულია, რომ ზღვის წყალი მოქმედებს, როგორც კუჭის გამხსნელი. შესაძლოა, შიგ შემავალი ნატრიუმისა და მანგანუმის სულფატები იწვევენ ასეთ შედეგს, როდესაც ადამიანები ხმელეთზე, ნორმალურ პირობებში იმყოფებიან, მაგრამ თუ საკუთარი გამოცდილების მიხედვით ვიმსჯელებთ, მთლიანად უარვეყოფ მათ

ასეთ მოქმედებას ზღვაში მყოფ ადამიანებზე¹. ჭეკმა ბევრად მეტი უნდობლობა გამოიჩინა ზღვის წყლისადმი და ამჯობინა იმედი დაემყარებინა თევზის ჭერის საეგებიო წარმატებასა და წვიმაზე, რაც ნაკლებად იყო მოსალოდნელი. ჭეკი თავს იკავებდა ზღვის წყლის სმისგან, მიუხედავად ჩემი დაჟინებული რჩევა-დარიგებისა. მისი ქცევა ნათლად ამტკიცებდა, რამდენად სახიფათოა ჩვენში ფესვგამდგარი ტრადიციები. ჩემმა მაგალითმაც კი ვერ დაარწმუნა იგი.

სანამ ხმელეთზე ვიყავით, ჩემი დასკვნები მას უნაკლოდ ეჩვენებოდა და მზად იყო გამოეყენებინა იგი. მაგრამ როგორც კი ზღვაში აღმოჩნდა, თაობების მიერ ზღვის წყალზე დადებული „ტაბუ“ მთლიანად დაეუფლა მის შეგნებას. ამრიგად, ერთ მაშველ ნავში ერთმანეთს შეხვდა დაღუპული ხომალდის ორი მგზავრი — კლასიკური „ორთოლოქსალური“ ტიპი და „ერეტიკოსი“ — თანამედროვე ტიპი.

უცებ ჭეკის ხმამ ფიქრი შემაწყვეტინა.

— ალენ, უკვე სამი საათია. ახლა ჩვენს გადაცემას ელოდებიან. იქნებ გვესარგებლა მყუდროებით?

— ესინჯოთ.

ჩვენ არავითარი ილუზია არ გავგაჩნდა, ჟან ფერემ იზრუნა იმაზე, რომ ზღვაში გამოსვლისას ილუზიებიდან არაფერი შეგვერჩენოდა. ვიცოდით, რომ ჩვენი გადამცემი ლაბორატორიული ხელსაწყო იყო. რომელსაც სულ მცირე ბიძგიც კი დააზიანებდა. ვიცოდით, რომ ტენი გააფუჭებდა იზოლაციას. ვიცოდით, რომ გადამცემი არ მუშაობდა და არც არასოდეს იმუშავებდა. მაგრამ უკვე სამი საათი იყო...

ხმელთაშუა ზღვის სანაპიროს რადიომოყვარულნი, რომლებმაც არაფერი იცოდნენ ჩვენი სასაცილო ტექნიკური მოწყობილობის შესახებ, დაჟუსრულებლად დაგვეძებდნენ ყველა ტალღაზე.

— სამი საათია, — გაიმეორა ჭეკმა.

მომავლნად მონაკოში დარჩენილი ჩემი ცოლი, ენევის რადიო, წყლის მარაგი, რომელზეც უარი ვთქვით, რათა აპარატურა წამოგვეღო; წარმოვიდგინე ტელეფონის წკრიალი, რომელიც გაისმის 4 საათზე, რათა ჩემს ცოლს აცნობონ: „მთელი საათია, რაც მას დაეძებთ!“...

¹ ჩემს თეორიას ასაბუთებს გერმანელ მეცნიერთა შრომები.

იქნებ ჟან ფერე შეცდა? იქნებ ეს მოწყობილობა მართლაც, სპეციალურად ჩემთვის იყო დამზადებული, როგორც რადიოტექნიკოსები ამტკიცებდნენ? იქნებ შევძლოთ ხმელეთთან დაკავშირება?

კვლავ იმედი მომეცა. მავთულებისა და ნათურების ეს მოწყობილობა ჩემთვის მკვდარი არ უნდა ყოფილიყო, იგი უნდა გაცოცხლებულიყო! ბოლოს და ბოლოს როგორ შევძლოთ ასე სასტიკად გაემასხრებინათ ასეთ მოგზაურობაში მიმავალი ორი ადამიანი!

— ჯეკ, მოდით, აღმართოთ ანტენა!

ანტენის აღმართვა! გიცდიათ ოდესმე სავარძელში მჯდომარეს აგეშვით ფრანი? მხოლოდ და მხოლოდ ჩვენს „რადიოტექნიკოსებს“ შეეძლოთ ეფიქრათ, რომ მოვახერხებდით ისეთ ოინბაზობას, რომ სამი მეტრის ფართობიდან აგვეშვა ანტენიანი ფრანი.

რა სასაცილონი ვიყავით, ალბათ! ვფაცურობდით და ებორძიკობდით ტალღის ყოველ დარტყმისას, და ვცდილობდით როგორმე მოგვეხდინა სასწაული.

საქმე იმით დამთავრდა, რომ ფრანი შეიჭრა ტალღებში, აქანავდა, დასველდა და არაფრად აღარ ვარგოდა. შევძრწუნდით. იქნებ, მიუხედავად ჩვენი მეგობრების მტკიცებისა, იქ, მიწაზე ისევ იმედი აქვთ, რომ ხმას მივაწვდენთ?

ჯეკმა აღმართა „სათადარიგო ანტენა“ — ჩვეულებრივი ნემსკავი!

ჩვენი ანძა მასზე მიმაგრებულ ნემსკავთან ერთად აღმართულია სულ ხუთ მეტრზე ზღვის ზედაპირიდან — ეს საშუალო ტალღის სიმაღლეა. ანძიდან მავთული ეშვება გადამცემისაკენ. დიდი სიფრთხილით ვდგამ საკონტროლო ნათურას. შემდეგ ვუერთებ ამპერმეტრს და ვეუბნები:

— დაატრიალე!

ჯეკის ფეხებთან ისმის გენერატორის ჩახრახი. მომეჩვენა თითქოს რაღაც ილუმალმა დენმა დაგვიარა. ნათურები აინთო. თითქოს უკანასკნელ ვაზნას ვისროდი, ისე დავაჭირე თითი მორზეს აპარატის გასაღებს...

ეს ასჯერ მაინც გავიმეორე. ეატრიალებდი ყველა სახელურს. შევამოწმე ყველა მავთული, თითებით „ვსინჯავდი“ დანაპირებ 250 ვოლტს. საკმარისი იყო წყლის ერთი წვეთი, ერთი შერყევაც კი...

არაფერი მითქვამს ჯეკისათვის, ისე შეწყვიტა ტრიალი. ჩვენ ერთმანეთს თვალებში შევცქეროდით.

„გათავდა, ნამდვილად ყველაფერი გათავდა, ახლა სულ მარტონი ვართ“.

მოგზაურობის პირველი საღამო ილეოდა ნაირფერად სიმშვენიერეში. ჩვენგან მარჯვნივ აინთო პირველი შუქურა. ეს ანტიბის შუქურა იყო. იგი „შუქურათა წიგნის“¹ აღწერილობის მიხედვით შეიცანით.

უცებ მოხდა ის, რასაც დიდი ხანია მოველოდით:

ხმელეთიდან დაბერა მსუბუქმა ქარმა და გაგვიტაცა შორს, ღია ზღვაში. ვინც ირწმუნებოდა, რომ დაახლოებით 12 საათის შემდეგ წყალი ნაპირზე გამოგვრიაყავდა, სასტიკი დამარცხება განიცადა. ეს ჩვენი ნამდვილი გამარჯვება იყო, რა ამან გამბედაობა შეგვმატა მოგზაურობის პირველსავე დღეს. მადლობა მათ, ვისაც ჩვენი არ სჯეროდა! მათ გარეშე ვერასოდეს შევიგრძნობდით ამ სიხარულს.

დადგა პირველი ღამე. კენჭის ყრის შედეგად მე დავდექი ვახტზე — ღამის პირველ საათამდე. ხვალ ვახტის საათებს შეევუცვლით ერთმანეთს.

სულ მალე გავიგეთ, რამდენად სამართლიანი იყო ასეთი მონაცვლეობა: პირველი ვახტი — საღამოს რვა საათიდან ღამის პირველ საათამდე — საგრძნობლად მძიმე აღმოჩნდა, ვიდრე მეორე, თუმცა იგი უფრო ხანგრძლივი იყო.

დღისით შეგვეძლო ნავში ნებისმიერი, ზოგჯერ მეტად გაბედული მდგომარეობა მიგველო. ღამე კი ასეთნაირად განვლაგდით: მესაჰე, ამ შემთხვევაში მე, საჰესთან დავჯექი, ზურგით ვეყრდნობოდი გასაბერ ჟღერს, მუხლებს შორის კი კომპასი მეკავა: ეს მოუხერხებელი მდგომარეობა საგანგებოდ შევარჩიე, რათა მოზრგეს ადვილად დაედწია თავი ძილისათვის. მისი ფეხები ეხებოდნენ ტენტის კიდეს, რომლის ქვეშაც მეორეს ეძინა. ნივთები დავაწყ-

¹ თვითეულ შუქურას, ანუ სანისლე ღრიალას თავისი სახე აქვს. მას შეიცნობენ სიგნალის ხანგრძლიობის, ანთებათა შორის შუალედების, ფერისა და კიაფთა განლაგების მიხედვით. ამ ნიშნებით იგებენ შუქურების სახელწოდებასა და აღვიმდებარებას. „შუქურათა წიგნში“ მოცემულია თვითეული მათგანის დახასიათება.

ვეთ ჩვენი „აბაზანის“ მარცხენა ქიმის გასწვრივ და ამრიგად გავანთავისუფლეთ დასაწოლად საკმარისი ადგილი: მეტრი და ოთხმოცი სანტიმეტრი სამოც სანტიმეტრზე. ტენტი საბნის მაგივრობას გვიწვედა, ტომრები კი — ბალიშისას.

ჯეკს სძინავს. მაგრამ მე მარტო როდი ვფხიზლობ. როგორც კი სიბნელემ დაისადგურა, ჩვენს ირგვლივ გაცხოველებული ფუსფუსი ატყდა. ზღვის ბინადარნი თითქოს საგანგებოდ მოცურაუდნენ ჩვენს გასაცნობად. ნავის ირგვლივ დელფინების ფრუტუნი, თევზების ხტომა და თქაფუნი ღამეს უცნაური მოჩვენებებით ავსებდა. ისინი ჯერ გაშინებენ, შემდეგ კი ეჩვევი. ზვირთთა დგაფუნი გადადის გაბმულ გუფუნში. შიგ ზოგჯერ გამოირჩევა ცალკეული შხაპუნი, რომელიც ორკესტრში სურდინაზე დამკვრელი სოლისტის ხმის მსგავსად გაისმის ხოლმე.

„ო, ზღვაო, ზღვაო, უსაზღვრო ზღვაო, შენი თანაბარი მზუილი ღუმილის მსგავსია“.¹ დიახ, ეს სწორედ ასეა! ზღვის თანაბარზომიერი სუნთქვა ისეთივე უსიტყვოა, როგორც მთის მწვერვალთა სიდიადე. რამდენად შედარებითია ხმაურისა და ღუმილის ცნებები! გახსოვთ თქვენ მეწისქვილე, რომელიც იღვიძებდა, როდესაც დოლაბი ჩერდებოდა? ზოგჯერ სიჩუმე ისევე მეტყველია, როგორც ბგერა. ბახმა, ჰარმონიის უდიდესმა ოსტატმა, რემინორის ტოკატაში სიჩუმის საუცხოო აკორდი გამოიყენა. ეს პაუზაზე აგებული კულმინაციაა.

ქარი უბერავდა და ჩვენი ნავი ნელა მისრიალებდა წინ. ქარი მთელი ღამე ქროდა ხმელეთიდან. ვიდრე მუდმივი ქართა ზონაში შევიდოდით, ძირითადად ხმელეთისა და ზღვის ქართა ყოველდღიური შენაცვლების იმედი გვქონდა. დილით ზღვა ამოისუნთქავს და აგზავნის ნიავს ხმელეთისაკენ, მერე შეჩერდება და „სულის მოთქმის“ შემდეგ, შეისუნთქავს საღამოს ქარს, თითქოს ჰაერს იმარაგებს მთელი ღამისთვის.

¹ პ. ვალერი, ზღვის სასაფლაო.

ღრმა ოკეანის სუნთქვა! ჰაერის სწრაფი ნაკადები მიგვაქანებდნენ გიგანტური საქანელას მსგავსად¹.

პირველმა ღამემ დაგვანახა, რამდენად აუცილებელი იყო მორიგეობა. იმ ღამით ათამდე გემი შემოგვხვდა. ჩვენი სასიგნალო ფარანი ძალიან ქვემოთ ეკიდა და თითქოს შეუმჩნეველი იყო, ყოველ შემთხვევაში მას არ შეეძლო აეცილებინა ჩვენთვის საფრთხე. მაშინ გადავწყვიტეთ გამოგვეყენებინა ჩვენს ნავზე არსებული ყველა საშუალება, რომ გემებს არ დაეჯახებოდით.

როცა რომელიმე გემი გამოჩნდებოდა და მოგვეჩვენებოდა, რომ ჩვენსკენ მოდიოდა, ჯიბის ფარნის შუქს აფრას მივანათებდით. განათებული ტილოს შემჩნევა შორიდანვე შეიძლებოდა. ალბათ, უცნაურ შთაბეჭდილებას ახდენდა ეს ეული სინათლის შუქი, ჩაკარგული სადღაც ტალღებში, ზღვის ზვირთებსა და ნარვალთა შორის. იქნებ მან ზოგიერთ მეზღვაურს ზღვის ლეგენდების რომელიღაც გმირები გაახსენა. ხომ არ ეგონათ, რომ ეს მოხეტიალე ჩირაღდანი — ზვირთებზე მორბენალი დიაციის ან მფრინავი პოლანდიელის წინასწარმაუწყებელი იყო.

მაგრამ შეიძლება ჩვენი „უკანასკნელი აფრა“ არავის შეუმჩნევია, მიუხედავად ჩვენი მეტად ორიგინალური გამოგონებისა.

მაგრამ, აი, ჩემი ვახტი მთავრდება და ნავის მართვას ჭეკი განაგრძობს.

26 მაისს დილით ტკბილად მეძინა, როცა ჭეკმა გამღვიძა. ჭერვერაფერი გავიგე. სადა ვარ? რა ამბავია ჩემს თავს? ასეთი გრძნობა განცდილი მქონდა: ეს ბავშვობაში მოხდა, როცა ერთხელ სასტუმროს ნომერში გამომეღვიძა. ამ გაღვიძებამ კი მაშინვე ის შორეული, დიდი ხნის მივიწყებული შეგრძნება მომაგონა. დაახლოებით იგივე განვიცადე შემდეგშიც, ხმელეთზე პირველი გამოღვიძების დროს ანტილის კუნძულებზე.

¹ ქართა ასეთი შენაცვლების მიზეზი ის არის, რომ დილით, როდესაც მზე ამოდის, მიწა უფრო ჩქარა თბება, ვიდრე ზღვა, და თბილი ჰაერი ზემოთკენ მიემართება. „ბუნებას ეშინია სიცარიელისა!“ პასკალის ეს განმარტება სწორი არ არის, მაგრამ რა პოეტურია! ზღვიდან ჰაერი ხმელეთისკენ მიემართება, შემდეგ თბება და აღზევდება. ასე იქმნება ჰაერის ნაკადი ზღვიდან ხმელეთისაკენ. მაგრამ თუ ზღვა მიწაზე ნელა თბება, ის სითბოს უფრო მეტ ხანს ინარჩუნებს და საღამოდანვე იქმნება ჰაერის შებრუნებული ნაკადი. ამრიგად, ჩვენ უნდა გვესარგებლა ღამის ქარიშხალს და მოვფრთხილებოდით დღის ქარს, რომელიც ხმელეთზე გამოგვისვრიდა.

როგორც წინასწარ გვქონდა ნავარაუდები, ქარი შეცვლილიყო და ხმელეთისკენ მიგვერეკებოდა. თავდაპირველად წყალში ჩავეშვით ორივე კილი, შევეცადეთ ისე გვეცურა, რომ ქარს ექროლა აფრაზე 90° კუთხით. ეს იყო და ეს, ჭერჭერობით სხვა არაფერი ხერხდებოდა: ჩვენი ნავი ქარის საწინააღმდეგოდ ვერ წავიდოდა.

კილები ფრიად ეფექტურად მოქმედებდნენ. ნავის სისწრაფე თუმცა შემცირდა (ერთ კვანძზე მეტს ვერ ვაკეთებდით), მაგრამ. რაც მთავარია, ხმელეთისაკენ არ გვერეკებოდა: ახლა ნაპირის პარალელურად მივიწვედით წინ.

ძალიან მოგვშივდა. აქამდე ჩვენ მხოლოდ გვეჩვენებოდა, რომ „საუზმე იგვიანებდა“. ახლა კი საკმელზე ფიქრი აკვიატებულ იდეად გვექცა. კუჭი აგვეწვა და, როგორც ავადმყოფის ისტორიაში სწერენ, „კუჭში კრუნჩხვა და გვრემა“ ვიგრძენით. მიუხედავად ამ არასასიამოვნო შეგრძნებისა, რაც ჩემთვის სრულიადაც არ იყო მოულოდნელი, თავს ბრწყინვალედ ვგრძნობდი. ჭეკი ცოტა უქეიფოდ იყო. ვურჩიე მომეხდინა მისი ჭანმრთელობის პირველი სამედოცინო გასინჯვა, და ისიც დამთანხმდა. ენა მშრალი ჰქონდა, ნაფიფქმოდებული, ხელის მტევნების ზურგზე გამონაყარი, მაჯის ცემა ნელი, მაგრამ მკაფიო, ორგანიზმის გაუწყლოების ვერავითარი სერიოზული ნიშნები ვერ აღმოვაჩინე.

ჭეკს წყურვილი სტანჯავდა, მაგრამ მიუხედავად ჩემი რჩევისა, ზღვის წყალს არ სვამდა. ჩემს მაგალითს თითქოს უნდა დაერწმუნებინა იგი მლაშე წყლის უვნებლობაში, მე მშვენიერად ვიტანდი მას და სისტემატურად ვყლაპავდი „წინასწარ გათვალისწინებული გეგმის მიხედვით“. ორივეს კუჭის შეკრულობა გვქონდა, რამაც ჩაშალა „დაღუპული ხომალდის მგზავრებისათვის ღამის ჭურჭლისათვის მებრძოლთა“ ავისმომასწავებელი წინასწარმეტყველება¹.

მაგრამ რამდენადაც წყურვილი არ მაწუხებდა, ხოლო ჩემი თანამგზავრი უწყლობას კარგად იტანდა, იმდენად უფრო მტანჯველი

¹ ნათელი რომ გახდეს, რისი თქმა მიწა ამ სიტყვებით, ერთ თავშესაქცევ ამბავს მოგიტოვრობთ. ზღვაში გასვლის დღეს ჩვენთან მოვიდა წყალწალეულთა გადარჩენის სპეციალისტი და ჩემს ცოლს განუცხადა: „ამიერიდან თქვენს ქმარს ვეღარ იხილავთ“. „რატომ“, — ჰკითხა ჩემმა ცოლმა, „იმიტომ, რომ ისინი ხომ სრულებით არ მომზადებულან წყალში სამოგზაუროდ. აი, მაგალითად, ღია ზღვაში მათ უნდა დაჰყონ თვენახევარი, ღამის ჭურჭელი კი არა აქვთ“. ვისაც კი ეპეო შეეპარა ამ ამბის სიმართლეში, ვპირდები, წარუდგინო ამ საუბრის მოწმენი.

ზღებოდა შიმშილი: ხან ერთა, ხან მეორე სასოებით ვიგონებდით ბუტერბროდებს, რომლებიც თან არ წამოვიღეთ. ამ ბუტერბროდებს თითქოს ცხადად ვხედავდით და იგი საუკეთესო მენიუს ყველა დელიკატესზე უფრო მაცოუნებლად გვეჩვენებოდა. სწორედ ეს ბუტერბროდები გვინდოდა ახლა — ჩვენ ხომ „შეგვეძლო მათი შექმა!“ ასე შევიგრძენი ადამიანური სურვილის ძალა და სინანულის სიმწარე.

ნაშუადღევს, ვახტის დამთავრების შემდეგ, გონებაში ერთმანეთში მერეოდნენ საუზმეები, რომელთაც მივირთმევდი ბულონისა და ამიენის ჰოსპიტლებში ინტერნად ყოფნის დროს. დრო და დრო თავში მხდალი ფაქრიც კი გამიელვებდა: „რა კარგი და სასიამოვნო იყო ყველაფერი იქ, მიწაზე. რა ეშმაკმა წამომიყვანა ამ სატანჯველში?“

კოხტა დელფინები ანცობდნენ ჩვენგან რამდენიმე ათეულ მეტრზე. ისინი თვინიერები იყვნენ და მათი კომპანია ისე გვაზნევენდა, თითქოს აქვე მეგობრები გვეყოლოდნენ. გარდა ამისა, ჩვენ ვფიქრობდით: თუ ისინი იჭერენ თევზებს, რატომ ჩვენ ვერ უნდა დავიჭიროთ ანკესით?

ნათელი და მშვიდი ღრე აღგა და მე კინოფირზე აღვბეჭდე ჩვენს გარშემო ხედები.

სამწუხაროდ, წასახემსებელი ჯერ კიდევ არაფერი გვქონდა, ერთი კოვზი პლანქტონის გარდა. ცხადია, ჩვენ შეგვეძლო იგი უფრო მეტი რაოდენობით გვეშოვა, მაგრამ საპლანქტონე ბადე, რომელსაც ამავე დროს მოტივტივე ღუზად ვხმარობდით, ძალზე ანელებდა სისწრაფეს, და გონივრული არ იქნებოდა არ გვესარგებლა ცოტად თუ ბევრად ხელისშემწყობი ქარით მაშინ, როდესაც ნაპირთან ახლოს ყოფნა დიდ საშიშროებას წარმოადგენდა ჩვენთვის.

ნაშუადღევს ჯექმა, როგორც იქნა, დამიჯერა და რამდენიმე ყლუპი ზღვის წყალი მოსვა. ცოტათი ადრე მე განვუმარტე, რომ ახლა თუ არ დამწყებდა სმას, ორგანიზმის გაუწყლოება ისეთ დონეს მიაღწევდა, რომ შემდეგ ზღვის წყლის მიღება უკვე უსარგებლო და საშიშიც კი იქნებოდა. ჩემდა სასიხარულოდ, ამის შემდეგ იგი დამთანხმდა. მეორე ღრეს მის ორგანიზმში წყლის ნაკლებობის ყოველგვარი ნიშანი უნდა გამქრალიყო. წყურვილიც უნდა

დაოკებოდა. ამ „ერეტიკული რწმენის“ მიღებამ მეტად გაგვაზიარულა და მშვენიერ ხასიათზე დაგვაყენა.

მომდევნო ღამეებში სასიამოვნო სიურპრიზი გველოდა: დილისათვის კონდენსაციის შედეგად ნახევარ ლიტრამდე მტკნარი წყალი გვიგროვდებოდა: წყალი ნავის ფსკერზე გროვდებოდა ისევე, როგორც გროვდებოდა ხოლმე ცვარი კარგად დახშული კარვის სახურავზე. ჰაერი ძალზე ტენიანი იყო და რადგანაც ჩვენს ნავში არც ერთი წვეთი ზღვის წყალი არ ხვდებოდა, თან წამოღებული ღრუბლის მეშვეობით საკმაოდ მნიშვნელოვანი რაოდენობის მტკნარ წყალს ვაგროვებდით. ცხადია, ეს წყალი არ გვეყოფნიდა, მაგრამ იგი ჩვენთვის არსებით დასაყრდენს წარმოადგენდა. ეს ხომ მტკნარი წყალი იყო! ო, რა გემრიელი გვეჩვენებოდა იგი!

მოსალამოვდა. სიმართლე რომ ვთქვათ, ქარს სასოწარკვეთილებამდე მივყავართ. მთელი დღე არათანაბარი სიძლიერით ქროდა და გამუდმებით იცვლიდა მიმართულებას. ყოველ 10 წუთში ამოვარდებოდა ხოლმე გრიგალი, რასაც კელავ სრული სიმშვიდე მოსდევდა. მაგრამ ჩვენი ნავი არ ნებდებოდა ამ მძულვარე, ჰემ-ჰარიტად „საძაგელ ზღვას.“ ნუთუ მართლა არ შევმცდარვარ და ჩვენი ნავი ნამდვილად სრულყოფილი მაშველი ნავია?

მთელი დღის განმავლობაში ერთხელაც არ მოგვიკრავს თვალი ნაპირისათვის. მაგრამ ვიცოდით, ახლოს უნდა ყოფილიყო ჩვენგან და მხოლოდ ჰაერში ავარდნილი ცხელი ობზივარი ფარავდა. ჯეკმა სექსტანტით ვერ დაადგინა ჩვენი ადგილმდებარეობა. ნეტავ სად ვიმყოფებით ახლა?

სალამოს 6 საათისათვის შორს ხმელეთი გამოჩნდა. რა ნაპირია ეს? ესტერელი და სენ-რაფაელი, თუ ისევ ანტიბის კონცხი? ვერ შევძელით ამ კითხვებზე პასუხის გაცემა. ამასობაში კი მზე უკვე მეორედ ჩავიდა, რაც ზღვაში ვართ. იმწამსვე შექურებმა სინათლის სიგნალებით გვაპცნეს, რომ ჩვენ ვიმყოფებოდით სენ-რაფაელსა და კამარას კონცხს შორის ღია ზღვაში, მაგრამ მაინც ნაპირთან ისე ახლოს, რომ ეს შესაძლოა საშიში ყოფილიყო ჩვენთვის.

შიმშილი ძალზე გვაწუხებს და, მეორე ღამეს ნაკლები ოპტიმიზმით ვხვდებით. პარადოქსალობაა, მაგრამ ფაქტია — ქარი ზღვიდან უბერავს. ნუთუ ჩვენი ექსპედიცია სამარცხვინოდ უნდა დამთავრდეს ასე ახლოს, კამარას კონცხთან, როგორც ამას „სპეცია-

ლისტები“ გვიწინასწარმეტყველებდნენ? არ ღირს ამაზე თავის მტრევა. უმჯობესია დავიძინო.

ლამის პირველ საათზე ჭეკი მალეობებს — ვახტზე დგომის ჩემი რიგია! როგორი შვებით გავცქერი კამარას კონცხს, რომელსაც მშვიდობით შემოვუარეთ და ჩვენი ნავის მარჯვენა ქიმს იქით მოვიტოვეთ! ყოველ შემთხვევაში, მას უკვე აღარ მივადგებით, ახლა მთავარია გავცდეთ ლევანის კუნძულს, და საფრანგეთის სანაპიროზე გარიყვის საფრთხე მოგონებათა არეში გადავა. დავრწმუნდით, რომ არც ისე ადვილი ყოფილა გახდეს დაღუპული ხომალდის მგზავრი!

27 მაისი დიდხანს მემახსოვრება. ეს იყო სასწაულებით აღსავსე დღე. უპირველეს ყოვლისა, ახლა ჩვენი ყველაზე სანუგვარი ოცნება. ნაშუადღევს კოჭზე ანკესის თოკი მივიბი და ჩავთვლიმე. შემდეგში ჰკუა ვისწავლე და ასეთ სისულელეს აღარ ვაკეთებდი: შეიძლებოდა ანკესს წამოგებოდა მსხვილი თევზი და ჩემთვის ტერფი მოეგლიჯა. უეცრად თოკი ძლიერ დაიჭიმა. უზარმაზარი ზღვის ქორქილა წამოგებოდა ანკესს. მოუთმენლობისაგან აცახცახებულებმა ამოვთრიეთ იგი, ალბათ ასე ამოაქვთ ხოლმე წყლით სავსე პირველი ვედრო ოახისის ქიდან უდაბნოში ხანგრძლივად* მოხეტიალე მგზავრებს. რა გამარჯვებაა! თევზი ყველა წესის დაცვით გავასუფთავეთ და, — ოჰ, ცივილიზაციის უცნაურობავ! — თანაბარ ნაჭრებად დავჭერი. წინა ნაწილი შემდეგი დღისთვის მოვიტოვეთ, კულის ნაწილი კი იქვე გავიყავით. როცა ეს ვარდისფერი ხორცის ნაჭერი პირთან მივიტანე, ძლიერი გულისრევა ვიგრძენი. ალბათ, ისეთივე ზოზლი იგრძნო ჩემმა თანამგზავრმაც, მაგრამ მე აღრე ნაჭამი მქონდა უმი ხორცი ლაბორატორიაში და ამიტომ ვალდებული ვიყავი მაგალითი მეჩვენებინა. ეშმაკმა დალაზვროს, მე ხომ ვიცი, რომ ის გემრიელია!.. პირველი ლუკმა გადავყლაპე. ტაბუ გადალახულია. ეს ხომ გამარჯვება იყო! ჩვენ ზურგს ვაქცევთ ზრდილობიანი ქცევის წესებს და კბილებით ვგლეჯთ უმ ხორცს, რომელიც ახლა სასარგებლოც გვეჩვენება და გემრიელიც. თევზის დანარჩენი ნაწილი დავაწყვეთ ტენტზე, რათა მზეს უკეთ გამოეშრო. მისგან წინასწარ გამოვწურეთ მთელი სითხე ჩემი „ხელის საწურით“.

ყოველმა ცივილიზაციამ თავისი ტაბუ დაადო თვითნებულ კერძს. შეჭამდით ჭრიჭინას ანდა თეთრ მატლს? რა თქმა უნდა, არა. მუს-

ლიმანი არ ჰქმს ღორის ხორცს. ერთხელ, ინგლისში ყოფნისას, ვეშაპის ხორცის ჰამა მომიხდა. სამწუხაროდ, ვიცოდი, რასაც ვჭამდი და ვფიქრობ მხოლოდ ამიტომ არ მომეწონა. ცოტანი როდი არიან ისეთი ადამიანები, რომლებიც მშვიდად შეჭამენ ცხენის ან კატის ხორცს, თუ მათ ეტყვიან, რომ ეს ძროხის ანდა კურდღლის ხორცია! ყველაფერი მიჩვევაზეა! განა შეძლებდნენ ჩვენი ბებიები ჩვენსავით ესანსლათ თათრულად გაკეთებული სისხლიანი ბივშტექის მსგავსი რამ? დაბოლოს დავეძენ: პირველ დღეს საკმაოდ ბევრი უმი თევზი შევჭამე და ამიტომ კინალამ გული ამერია.

იმ დღეს ცხელი, ძალიან სუსტი ქარი ქროდა. მაგრამ კუჭი ამოყორილი გვექონდა და ამან ოპტიმისტურად განგვაწყო. ამიტომაც იყო, როცა ტულონის ნავსადგურიდან საფრანგეთის საპატრულო გემი გამოვიდა და ჩვენსკენ გამოემართა, მშვიდად და გულდაჩერებულად ვიყავით. მაგრამ რაღაც ტანტალოსის ტანჯვის მსგავსი განვიცადეთ, როცა კაპიტანმა რამდენიმე ბოთლი ცივი ლუდი შემოგვთავაზა სიცილით. ჩვენ გადაჭრილი უარი განვაცხადეთ. რამდენადაც ვიცო, ეს ფაქტი არსად აღუნიშნავთ. სამაგიეროდ, რა ხმაურს ატეხდნენ გაზეთები, ლუდი რომ მიგველო! შემთხვევა ხომალდ „სიდრ-ფერუტან“, რომელსაც ათი დღის შემდეგ შეეხვდით, ჩემი ნათქვამის თვალსაჩინო დადასტურებაა.

ეს საოცარი, მაგრამ წყნარი დღე მიილია, ჩამავალი მზის უკანასკნელი სხივები აიკრითა; ბოლოს, დაბერა ხელშემწყობმა ქარმა და განათებული ნაპირი თანდათან ღამეში ჩაიძირა. საფრანგეთის სანაპირო თვალს მიეფარა. წინააღმდეგ ყველა წინასწარმეტყველებისა, ჩვენ ხმელეთზე არ გამოვრიყულვართ.

ლი ზ ლ ვ ა შ ი

(28 მაისი — 7 ივნისი)

უცნაურია, როგორ გვანუგეშებს ხმელეთის გამოუსწორებელ ერთგულებს, რომ შესაძლებლობა გვაქვს განუწყვეტლივ გავცქეროდეთ ნაპირს! დილით, 28 მაისს, შეშფოთებულებმა აღმოვაჩინეთ, რომ ხმელეთი საბოლოოდ გამქრალიყო თვალთახედვიდან.

მაშინ კომპასის 210°-ზე მივცურავდით, ე. ი. თეორიულად სამხრეთ-დასავლეთით¹. მაგრამ რადგან გადახრა² შეადგენდა 10°-ს დასავლეთით, პრაქტიკულად ჩვენი გზა გადიოდა სამხრეთ-დასავლეთის მიმართულებით. ჩვენ მივცურავდით აღმოსავლეთით კორსიკასა და სარდინიასა და დასავლეთით — ბალეარის კუნძულებს შორის. ჩვენი „ერეტიკოსი“ თანდათან ბალეარის კუნძულებს უახლოვდებოდა. მოგზაურობის დაწყებამდე შევისწავლე ხმელთაშუა ზღვის დინებანი და შევიტყვე, რომ „ბალეარის დინებას“, რომელიც ნაკლებადაა ცნობილი, მაგრამ სინამდვილეში არსებობს, შეეძლო გავეტაცეთ დასავლეთისაკენ.

¹ კომპასი წარმოადგენს კოქსს, რომლის ციფერბლატი დაყოფილია ოთხ სექტორად („ქართა ვარდი“) და, გარდა ამისა, 360°-ად. ამ კომპასზე ჩრდილოეთი აღნიშნულია 0°-ზე, ანუ 360°-ზე, აღმოსავლეთი — 90°-ზე, სამხრეთი — 180°-ზე, დასავლეთი 270°-ზე.

² გადახრა ეწოდება კუთხეს კომპასის ისარსა, რომელიც მიუთითებს მოცემული ადგილის მაგნიტურ პოლუსზე, და ქეშმარიტი გეოგრაფიული პოლუსის მიმართულებას შორის. ადგილმდებარეობის მიხედვით კომპასის ისარი ყოველთვის გადაიხრება ნამდვილი პოლუსიდან დასავლეთით ან აღმოსავლეთით. რუკებზე მითითებულია ისეთი გადახრა, რომელსაც ანგარიში უნდა გაეწიოს კომპასის მაჩვენებლებზე გრადუსთა აუცილებელი რიცხვის მიმატებით ანდა მათი გამოკლებით, რათა დადგინდეს სწორი გზა.

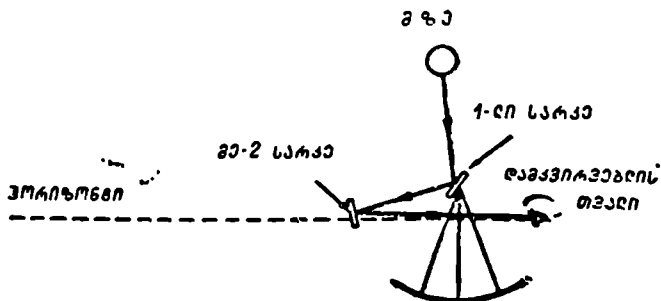
ვაი, რომ ახლახან შევქამეთ ჩვენი ქორჭილას უკანასკნელი ნა-
ჰერიც! ისევ შიმშილობა მოგვწევს... ეშმაკმა დალახვროს, თუკი
ერთი წამოეგო ჩვენს ანკესს, ნუთუ სხვები არ მიჰყვებიან მის მაგა-
ლითს?! ჭერჭერობით კი კელავ პლანქტონი უნდა ვყლაპოთ და
ზღვის წყალი ვსვათ. ყოველ შემთხვევაში, წყურვილის აღარ უნდა
გვეშინოდეს: ჭეკი უკვე სისტემატურად სვამს მლაშე წყალს.

29-ში ჩვენს ახლოს ორმა დიდმა სატვირთო გემმა ჩაიარა: სა-
ბერძნეთის და ინგლისის „დეგომ“. ორივე მოგვესალმა. ეს მეტად
იშვიათი შემთხვევა იყო, ვინაიდან არც აქამდე და არც შემდეგ გე-
მები საერთოდ არ გვამჩნევდნენ. ვერ გეტყვით განზრახ აკეთებდნენ
ამას, თუ მართლა შეუმჩნევლნი ვიყავით. ასე იყო, თუ ისე, ერთში
კი დავრწმუნდი: დაღუპული გემის მგზავრმა თვითონ უნდა ეძებოს
თავისი მხსნელი, და რაც შეიძლება ნაკლები იმედი უნდა ჰქონდეს,
რომ მას სხვები იპოვიან. ხომ მთელმა მსოფლიომ იცოდა, რომ
ჩვენ მივცურავდით ზღვაში საკმელისა და სასმელის გარეშე, და
მაინც შეუმჩნევლები ვიყავით... ყველაფერი ეს იმდენად უცნაუ-
რად მეჩვენებოდა, რომ მხოლოდ ერთი რამ შემეძლო მეფიქრა:
ჩვენ ვერ გვამჩნევდნენ მხოლოდ იმიტომ, რომ წყლის ზედაპირზე
დაკოსებული ჩვენი „ერეტიკოსი“ თითქმის ზვირთებში იყო ჩაძი-
რული. მაშასადამე, იგივე ელით დაღუპული გემის მგზავრებს და
მათ მხოლოდ საკუთარი თავის იმედი უნდა ჰქონდეთ.

სალამო ჟამს ამოვარდა ზენა ქარი და პირდაპირ ბალეარის კუნ-
ძულებისაკენ გაგვაქანა. ისევ გეტანჯავდა შიმშილი. ზღვის ქორჭი-
ლას ჭერ კიდევ გუშინ შუადღისას მოვუღეთ ბოლო. მას შემდეგ
არც ერთი თევზი არ წამოგვებია ანკესს, თითქოს ღია ზღვაში კი არა,
რომელიღაც უსიცოცხლო უდაბნოში ვყოფილიყავით.

ლამე ახლოვდება. მე დავდექი პირველ ვახტზე. დასაწყისში ყვე-
ლაფერი ჩვეულებრივად მეჩვენა. შიმშილმა გრძნობები გამიმახვი-
ლა. 12 საათისათვის ზღვის ღიად მდუმარებაში რაღაც უცნაურა
ხმაური გავარჩიე. ნუთუ ჰალუცინაციაა? შევშფოთდი. ვფიქრობ
ადამიანები შორს არიან, ისე შორს, რომ გონების თვალთაღ ვერ
მოგვწვდებიან. მაშასადამე, ამ უცნაური ბეგრათა წყარო თვით ზღვა
უნდა იყოს. ღამის წყევლიადში არაფრის გარჩევა არ შეიძლება.
წარმოვიდგინე დელფინების გუნდი, რომელიც ჩვენს პატივსაცემად
სარაბანდას¹ ცეკვავდა თავისი გზით მიმავალი პატარა ნავის გარეშე-

¹ სარაბანდა — ძველი ესპანური ცეკვა, რომელიც გამოირჩევა ტემპერამენ-
ტითა და სიმკვირცხლით.

მო, მაგრამ საზეიმო აურზაურის ხანგრძლიობა და სიძლიერე უცნაური მეჩვენა. ცნობისმოყვარეობამ მოსვენება დამიკარგა, ველარ დავიძინე და მოუთმენლად ველოდი განთიადს. სისხამ დილით „ერეტიკოსის“ ირგვლივ რამდენიმე უზარმაზარი მონაცრისფრო ლანდი გავარჩიე; ისინი ლითონივით ელვარებდნენ.

— ვეშაპები! — წამოვიძახე მე და მთელი ძალით შევანჯღრიე ჭეკი. 20 — 30 მეტრის ათამდე უზარმაზარი ცხოველი დავთვალეთ, რომლებიც მშვიდად დაცურავდნენ ჩვენი ნავის გარშემო. ზოგჯერ რომელიმე ვეშაპი წამოვიდოდა ნავისკენ. რამდენიმე მეტრზე მოგვიახლოვდებოდა და ისევ წყალში ჩაყვინთავდა. მე და ჭეკი ჯერ კიდევ მის კუდს ვხედავდით, როდესაც საღდაც შორს წინ მისი თავი ამოიჩრებოდა.

ეს გიგანტები მშვიდნი, თვინიერნი და მეტად კეთილი ზრახვის მქონენი ჩანდნენ. მაგრამ ჭეკი შეაშფოთა მათ მოულოდნელმა გამოჩენამ. ჩემი მეგობარი შიშობდა, რომელიმე მათგანის მოუფრთხილებელ ან მკვეთრ მოძრაობას ნავი არ გადაებრუნებინა. ჭეკმა მოკლედ მიაშობო, რა გადახდათ ერთხელ ძმებს სმიტებს: მათ მსუბუქ ნავში ჩასძინებოდათ, ნავი უეცრად წამოდებოდა ვეშაპს და გამძვინვარებულ ცხოველს ნავი კუდის მძლავრი მოქნევით გადაუბრუნებია.

როცა მთლიანად ინათა და ვეშაპები გაუჩინარდნენ, ჭეკმა აღმითქვა, მარტოკას ღამის ვახტზე აღარ დაგტოვებო, რადგან იგი არ იზიარებდა ჩემს რწმენას, რომ ჩვენი ღამის სტუმრები კეთილმოსურნენი იყვნენ. მეტად კმაყოფილი ვიყავი ჭეკის გადაწყვეტილებით.

ბით და შემდგომ უწყინარ ხრიკს მიემართავდი ხოლმე, ვაიძულებდი მას ჩემთან ერთად გაეტარებინა ღამით მორიგეობის ყველაზე მძიმე წუთები.

30 მაისმა ჩვეულებრივად ჩაიარა და არც არაფერი მიუმატა ჩვენს მენიუს... ჩვენ ნელ-ნელა ვეჩვეოდით ამ არანორმალურ ცხოვრებას. ახლა გამოსარკვევი ისლა იყო, რა დაემართებოდა ნავს ქა-რიშხალში? გაუმკლავდებოდა თუ არა იგი ავდარს ისე, როგორც ბულონ-ფოქსტონის გზაზე. მე, რა თქმა უნდა, მჯეროდა „ერეტიკოსისა“. ჭეკი, თუმცა ცოტაოდენ ეჭვის თვალთ უყურებდა ამას, მაგრამ ისიც მეთანხმებოდა, დაგვეცადა. ცხადია, უმჯობესი იყო ჩვენი ნავი ამ ზღვაში გამოგვეცადა, სადაც განუწყვეტლივ მიმო-დიან გემები. ვიდრე ოკეანეში, რომელიც ათას ხუთასი მილითაა დაშორებული ნაპირისაგან.

30 მაისის საღამომ დიდი სიხარული მოგვიტანა: თითქმის სამი დღე-ღამე იყო გასული მას შემდეგ. რაც თვალს მოეფარა საფრანგეთის ნაპირი, და წარმოიდგინეთ ჩვენი სიხარული, როცა ბინდში გავარჩიეთ კუნძულ მენორკის ყველაზე მაღალი წერტილის, მონტოროს, ბუნდოვანი გამოსახულება. ჭეკმა ეს ჭერ კიდევ შუადღისას იწინასწარმეტყველა, როცა მან დიდი წვალების შემდეგ მზის საშუალებით დაადგინა ჩვენი ადგილმდებარეობა. ამ გაანგარიშე-ბამ, რომელიც ნორმალურ პირობებშიც კი შეუძლებლად მიმაჩნდა, ნავში ნამდვილი რეკორდის ხასიათი მიიღო. ჭეკს თავისი სექსტან-ტით მზის დისკოს ქვედა კიდის ანარეკლი უნდა შეეთავსებინა პორიზონტის ხაზთან. ამის გაკეთება გემის ქიმის სიმაღლიდანაც კი ძალიან ჭირს. და, აბა, სცადეთ გაზომვა ზვირთებზე მოხტუნავე ტივტივაზე!

— მიწა! მენორკა!

რა უდიდესი, ტკივილამდე მძაფრი სიხარული იპყრობს დალუ-პული გემის მგზავრს, როცა იგი თვალს მოკრავს დიდი ხნის ნა-ნატრ მიწას! რატომღაც გვეგონა, რომ ხმელეთი ბევრად უფრო ადრე უნდა გამოჩენილიყო, ალბათ იმიტომ. რომ შიმშილი აუტან-ლად გვტანჯავდა. უკანასკნელი ორი დღე-ღამის განმავლობაში მხოლოდ რამდენიმე კოვზი პლანქტონი გვქონდა შეკმული.

მაგრამ ჩვენი ტანჯვა-წამების დასასრულამდე ჭერ კიდევ დიდი დრო იყო დარჩენილი. მთელი თორმეტი დღე დაგვჭირდა (ე. ი. ორჯერ მეტი, ვიდრე აქამდე) სანამ ნაპირს მივალწევდით. გვეჩვე-

ნებოდა, აქვე ორი ფეხის ნაბიჯზე იყო ჩვენგან. თავიდანვე რომ გვცოდნოდა ნაპირი ასე შორს იყო, შესაძლოა, სასოწარკვეთილებამდე მივსულიყავით. საბედნიეროდ, ეს არ ვიცოდით: ჩვენ უკვე ვაწყობდით გეგმებს, რა უნდა გაგვეკეთებინა ხმელეთზე, ვადგენდით წინასწარ დებეშებს, სიამოვნებით ვფიქრობდით პირველ საუზმეზე სოფლის პატარა დუქანში, როცა უცბად ქარი ჩადგა და აფრა საცოდავად ჩამოეშვა. თვალები ცას მივაშტერეთ: ის მოლუშულიყო, სამხრეთ-აღმოსავლეთ კიდეზე ღრუბლები მოჭარებულიყვნენ. სადაცაა ქექა-ქუხილი დაიწყებოდა. მოტივტივე ღუზა სასწრაფოდ ზღვაში! ჩვენ ჯერ კიდევ ვერ ვბედავდით აფრის აშვებას. აფრა დაეშვით, ნავს ბრეზენტო გადავაფარეთ და გადავწყვიტეთ მთელი ღამე ასე გაგვეტარებინა, სანამ ქარიშხალი ჩადგებოდა. ქარიშხალი უცბად ამოვარდა¹. ჩვენ ნავში ჩავცუცქდით. ძალზე ვიწროდ და მოუხერხებლად ვიყავით. მაგრამ სამაგიეროდ აქ საფრთხე არ გველოდა. ტალღები ეხეთქებოდა „ერეტიკოსის“ ცხვირს, და ჩვენ გვესმოდა, როგორი ხმაურით გადაგვდიოდა თავზე. ისეთი შთაბეჭდილება გვქონდა, თითქოს უზარმაზარ ვენურ ბორბალზე ვისხედით და ვილაც გოლიათი გვაქანავებდა, ოღონდ სულ ჰორიზონტალური მიმართულებით. რვაფეხასავით დაცურავდა „ერეტიკოსი“ ტალღებზე, თითქოს ებლაუჭებოდა მათ. მე დარწმუნებული ვიყავი, რომ ქვეყნად არაფერს არ შეეძლო მისი საოცარი სიმტკიცის შერყევა. თვით ნავში ყველაფერი თავის ადგილას იყო, და მე დღიურების წერაც კი შემიძლო საზღვაო ჟურნალში. გარეთ ტალღები სულ უფრო და უფრო მძვინვარებდა.

ჩვენ თითქმის არ ვლაპარაკობდით, უხმოდ ველოდით გამოდარებას, მხოლოდ ზოგჯერ თუ დავარღვევდით მყუდროებას შეძახილებით. ბრეზენტის ქვეშ ძილისათვის განკუთვნილ ადგილას ვიყავით ჩაცუცქულნი და ერთმანეთს შევცქეროდით ხვედრს დამორჩილებულნი. ნავში ყველაფერს მოყვითალო შუქი გადაჰყენოდა, და ტენტშიც იცრებოდა. ჯეკი გაყვითლებული ჩანდა, მეც ყვითელი ვიყავი, ჰაერსაც კი ყვითელი ფერი დაჰკრავდა.

¹ მონაკოს მეტეოსამსახურმა ეს ფაქტი ეპვის ქვეშ დააყენა, ვინაიდან მის დიაგრამებში არ იყო აღნიშნული ქარიშხალი. დასკვნა ასეთი გამოიტანეს: რადგან არ გვიწინასწარმეტყველებია ქარიშხალი, მაშასადამე, არც ყოფილა. ავიაკომპანია „ერ-ატლასის“ მფრინავებმა, რომელთაც გადაუფრენიათ ზღვის ამ სექტორზე, შემდგომ მითხრეს, ამ ქარიშხლის დროს თქვენ გ'იგონებდითო.

გულახდილად უნდა ვთქვა, მზარადა იმის შეგრძნება, რომ ასეთ გამძვინვარებულ სტიქიონში მარტოდმარტო ვიპყოფებოდით. ჩვენ ისღა დაგვჩინოდა, რომ ქარიშხლის ჩადგომისთვის გვეცადა და სხვადასხვა გეგმები შეგვემუშავებინა. ვცდილობდით გამოგვეცნო, საით გაგვიტაცებდა ქარიშხალი. ჭეკი შეუღდა ქალაღდზე რაღაც რთულ გაანგარიშებას, რათა დაედგინა რამდენად ვიყავით გადახრილნი ძირითადი კურსიდან. და ბოლოს განაცხადა, რომ ქარი გაგვიტაცებდა ვალენსიის ყურისაკენ. მაშინვე ჩავიხედე სანავიგაციო ცნობარში და დავადგინე, რომ ეს იყო გრიგალისებური ქარების ერთ-ერთი ყველაზე საშიში რაიონი. ქარები სწორედ აქედან მიემართებიან ლომის უბისაკენ. რაღაც არ უნდა დაგვჯდომოდა გვერდი უნდა აგვევლო ამ უბისათვის. მაგრამ რა შეგვეძლო გაგვეკეთებინა, ჩვენ, ადამიანებს, რომლებიც მხოლოდ ამ ტივტივას ანაბარა ვიყავით? სხვა გზა არ გვქონდა — ბედს უნდა მივწოდობოდით და გონივრულად გამოგვეყენებინა ეს იძულებითი უმოქმედობა, რათა აღვედგინა ჩვენი მისუსტებული ძალები.

მაგრამ ბრეზენტის ქვეშ, ბინდუნდში ჩვენი გონება კვლავ განაგრძობს მუშაობას. რა ხდება იქ, ზემოთ? რითი გათავდება ეს გაშმაგებული ქიდილი, ცისა და ზღვის, რომელიც ნაფოტივით გვათამაშებს? საათებს ვითვლით, ველოდებით როდის გათენდება და ვიმედოვნებთ იქნებ უსუსური თოჯინებიდან, რომლებსაც სტიქიონი თავის ნებაზე ათამაშებს, ჩვენ კვლავ ადამიანებად ვიქცეთ.

მიიწურა მისის უკანასკნელი დღე. მან ჩვენთვის საკმაოდ მშვიდობიანად ჩაიარა, მაგრამ მიზანს დაგვაშორა. 1 ივნისი შეგვხვდა აღელვებული ზღვითა და იმდენად სქელი ნისლით, რომ იფიქრებდით, დანითაც კი შეიძლება მისი გაქრა. ჩვენი ნავის ბოლოს გარჩევაც კი ქირდა.

მოგვიანებით ნისლში გავარჩიეთ ტრანსატლანტიკური გემი. რომელიც მთელი სისწრაფით მიემართებოდა ბარსელონისაკენ. ამ დროისათვის დაბერა აღმოსავლეთ-ჩრდილო-აღმოსავლეთის ქარმა, რომელსაც შეეძლო ესპანეთის ნაპირზე გავერიყეთ. ისე დავსუსტდით, რომ სამჯერ შევენაცვლეთ ერთმანეთს, რათა ნავზე ამოგვეთრია ანკესის ოცდათხუთმეტმეტრიანი თოკი, რომელიც ტყუილუბრალოდ ქანაობდა ქიმს იქით. მიუხედავად იმისა, რომ შუადღისას მკრთალი მზე ოდნავ მოჩანდა ჩამოწოლილ ცის ტატნობზე, ჭეკი შეეცადა დაედგინა ჩვენი კოორდინატები, მაგრამ ვერ

შეძლო. მაშინ სცადა გაჰოეთვალა კურსიდან ჩვენი გადახრის სი-
დიდე. მისი აზრით, ჩვენ მივდიოდით ვალენსიის ყურისაყენ, კო-
ლუმბრეტისის პატარ-პატარა კუნძულთა ჯგუფისაკენ, რომლებიც
ვალენსიის პირდაპირ მდებარეობს. ახლა ჩვენ ორი მახე გველოდა.
ეს დღე განსაკუთრებით გრძელი და დამქანცველი გვეჩვენა, რად-
გან იძულებით უმოქმედობაში ჩაიარა.

უეტრად უცნაურმა და შორეულმა ხმაურმა გვამცნო, რომ
ზღვაში უჩვეულო რამ ხდებოდა. გამოვძვერით ჩვენი თავშესა-
ფრიდან, მზად ვიყავით შევხედროდით ყოველგვარ მოულოდნე-
ლობას, და განცვიფრებისაგან ადგილზევე გავეშვდით. „ერეტი-
კოსიდან“ მარცხნივ, დაახლოებით ას მეტრზე, მოჩანდა უზარმა-
ზარო, თოვლივით თეთრი მასა, რაღაც ფანტასტიკური არსება, რო-
მელიც თითქოს საუკუნეთა სიღრმიდან გამოცურებულიყო. იგი
თანდათან გვიახლოვდებოდა. ყოველი შემთხვევისათვის დაეტენე
ჩემი წყალქვეშა თოფი. უცებ განცვიფრებულმა ამ უზარმაზარ,
30 მეტრამდე სიგრძის ცხოველში შევიცანი ვეშაპი-ალბინოსი,
თეთრი ვეშაპის¹ ყველაზე იშვიათი ნაირსახეობა ხმელთაშუა
ზღვაში.

უპირველეს ყოვლისა, საჭირო იყო დამეჩერებინა საკუთარი
თავი, ხოლო შემდგომ სხვები, რომ ამ წუთში სრულ ჰკუაზე ვი-
ყავი ამიტომ თოფი კინოაპარატით შევცვალე და მშვიდად გადა-
ვიღე საოცარი ცხოველი, რომელიც მრისხანედ გვიახლოვდებოდა.

გულისკანკალით ველოდით რა მოხდებოდა შემდეგ. მე მონუ-
სხულისვით გავცქეროდი ამ ცხოველის წითლად აელვებულ თვა-
ლებს. ჭეკი კი შიშით შეჰყურებდა მის საშინელ კუდს, რომლის
ერთი მოქნევა საკმარისი იყო, რომ ჩვენი უბადრუკი ნავი აღგვი-
ლიყო ზღვის ზედაპირიდან. მე ხშირად ვიხსენებდი ჩვენს უკანას-
კნელ მშვიდობიან შეხვედრას ვეშაპთა ჯოგთან, მაგრამ ამ ერთი
ბუმბერაზის მოულოდნელმა მოახლოებამ მაინც შემაშფოთა. იგი
მშვიდად მოცურდა ჩვენთან, ჩაყვინთა ნავის ქვეშ, შემდეგ კი
უწყინრად დაიწყო ტრიალი მის გარშემო და თავაზიანად გვაძლევ-
და საშუალებას დავმტკბარიყავით მისი ქათქათა კანის ცქერით.
ბოლოს შეტრიალდა და ნისლში გაქრა.

ჟერ კიდევ არ ვიყავით გონს მოსული და განვაგრძობდით ამ

¹ იხ. ბუნების ისტორიის ნაციონალური მუზეუმის დირექტორის მოადგილის
პ. ბიულკეს შენიშვნები, ღართული წიგნის ბოლოში.

ფანტასტიკურ მოჩვენებაზე ლაპარაკს, რომ უცბად კვლავ მოგვიხდა ყურადღების გამახვილება. ეს კიდეც რაღაა?! იქნებ თოვლივით თეთრი ვეშაპი წინასწარმაუწყებელი იყო მრავალი სასწაულისა, რასაც გონება უნდა აერია ჩვენთვის. ერთი საათიც კი არ იყო გასული, რაც თეთრი ბუმბერაზი გაქრა, რომ ნისლში ნათლად გაისმა საყვირის ხმა. უბედურების ამ ნიშანმა ფეხზე წამოგვადო. უნდა გამოეტყდე, კარგა ხანია. მესმოდა რაღაც ხმაური, მაგრამ იმდენად შორეული და გაურკვეველი იყო, რომ ჩემს ყურებს არ დაგვუჭერე და ვამჯობინე არაფერი მეთქვა. ვიფიქრე ხმელეთი ახლოსაა-მეთქი ჩვენგან. მაგრამ არ მინდოდა დამეიმედებინა ჩემი ამხანაგი, მით უმეტეს, ხომ შეიძლებოდა ეს იმედი ამო ყოფილიყო. ახლა ყველა ეპვი გაგვიქრა. ეს საყვირი იყო, რომლის ახმიანება მხოლოდ ადამიანებს შეეძლოთ, ხმა თანდათან ახლოვდებოდა, უფრო და უფრო ძლიერდებოდა და ჩვენს ლაპარაკს ახშობდა.

კინალამ კისრები მოგვეგრიხა, ცვდილობდით გამოგვერკვია, საიდან მოდიოდა საყვირის ხმა. ნისლში ამის დადგენა მეტად ძნელი იყო: მე მეჩვენებოდა, რომ ხმა სამხრეთ-აღმოსავლეთიდან ისმოდა, ჭექს კი ეგონა იგი ჩრდილო-დასავლეთიდან მოდიოდა. წარმოდგენა არ გვქონდა, სად ვიყავით. ხმელთაშუა ზღვის რუკა გავშალეთ. თავს ძალას ვატანდით მშვიდად ეყოფილიყავით და შევუდექით უახლოესი ხმელეთის ძებნას. ჩვენი თითები ერთსა და იმავე წერტილში შეხვდნენ ერთმანეთს: ეს იყო კოლუმბარეტისს ჯგუფის ერთი პატარა მივარდნილი კუნძული, რომელიც მდებარეობდა ათიოდე მილზე სამხრეთით იმ ადგილიდან, სადაც ჭექის აზრით ჩვენ ვიმყოფებოდით. უეცრად, სრულიად მოულოდნელად მოახლოებულმა საფრთხემ აგვიტანა: გაგვაყრუა მოტორის ხმაურმა, რომელიც საყვირის ყურთასმენის წამლებ ხმას ფარავდა. დავასკვენით, რომ რომელიღაც გემი „ერეტიკოსისაკენ“ მოდიოდა. კატასტროფა გარდუვალი უნდა ყოფილიყო! ჩვენ სასწრაფოდ წაზოვავლეთ ხელი საგნებს, რომელთა ახმაურებაც შეიძლებოდა: მე ქვაბი მომხვდა ხელში და მასზე თევზის საწურავი წნეხის ხრახნს ვაბრაახუნებდი, ჭექი კი თავის ჯამზე სახურავს სცემდა გაშმაგებით. სასოწარკვეთილებამ ძალები გაგვიათმაგა. მოტორის გრგვინვა და საყვირის ხმაური თანდათანობით ახლოვდებოდა, უფრო და უფრო ძლიერდებოდა და ბოლოს, რაღაც ჯოჯოხეთურ გამაყრუებელ ღრიალად იქცა... და უცბად ყველაფერი ისევ მოულოდნე-

ლად დამთავრდა, როგორც დაიწყო. სამარისებური სიჩუმე ჩამოვარდა. მე და ჯეკი ერთი წუთით გავქვევდით, შემდეგ კვლავ მივმართეთ ჩვენს იმპროვიზებულ სიგნალებს — უფრო მეტი თავგაპეტებით დავიწყეთ ბრახუნი და ჟღარუნი. უცებ ისევ გაისმა მოტორის გრგვინვა და საყვირის ავისმომასწავებელი გუგუნი. ვგრძნობდი, თუ კიდევ გაგრძელდებოდა ეს გნიასი, ჭკუაზე შევიშლებოდით... ასე გვეგონა, ეს არეული ხმები ყოველი მხრიდან ერთნაირი ძალით მოისმოდა. დავიწყე წუთების თვლა: ერთი... ორი... გავიდა ათი მტანჯველი წუთი. ეს წუთები ჩვენს სიცოცხლეში ყველაზე უსასრულო გვეჩვენა. შემდეგ ხმაური ისევ მიწყდა, და მასთან ერთად გაქრა ჩვენი საშინელი მღელვარებაც.

მოულოდნელად რაღაც საოცრებით ქარმა ერთი წამოუბერა და ნისლის ფარდა შუაზე გახია. ჩვენ დავინახეთ სრულიად უკაცრიელი ზღვა თვით ჰორიზონტამდე. ირგვლივ არაფერი ჩანს, 30 კილომეტრის მანძილზე! გავშეშდით. თავს დავდებდით, რომ ყოველივე ეს მარტოოდენ ზმანება არ ყოფილა. იმ მომენტში გონება მეტად დაჩლუნგებული გექონდა და ვერაფრით ვერ მოვახერხეთ ლოგიკური ახსნა მიგვეცა. იმ ამბისათვის, რომელსაც დღემდე „კოლუმბრეტისის კუნძულთა საიდუმლოს“ ვუწოდებთ. მე და ჯეკმა გადავწყვიტეთ შეძლებისდაგვარად დროებით მაინც დაგვევიწყებინა ეს საშინელება, რათა იგი დამლამობით არ მოგვჩვენებოდა... საჭირო იყო სასწრაფოდ აღვედგინა ძალები.

შემდგომ, როცა ერთმანეთს ვუზიარებდით ჩვენს შთაბეჭდილებებს, იმ დასკვნამდე მივედით, რომ ეს უნდა ყოფილიყო წყალქვეშა ნავი, რომელიც ზედაპირზე სუფთა ჰაერის ჩასასუნთქად ამოდიოდა. მაგრამ წყალქვეშა ნავებს არა აქვს ნისლში სასიგნალო საყვირი. ასე რომ, საიდუმლო საიდუმლოდ დარჩა...

როგორც ჩანს, დაღუპული ზომალდის მგზავრები ყოველთვის ერთნაირები არიან: ისინი ექცევიან ზღვის იდუმალი გრძნების გავლენის ქვეშ.

პირადად მე კიდევ ერთი გამოცდა მელოდა, შედარებით უბრალო, მაგრამ არანაკლებ ტრაგიკული: 2 ივნისის წინა საშინელ დამეს ყბაზე მუწუჟის მომასწავებელი არასასიამოვნო ტკივილი გიგრძენი. მალე მუწუჟი გამოჩნდა და სწრაფად იწყო ზრდა. იგი გამოიწვია ამ რამდენიმე ხნის წინათ განაქაწრის გაჭუჭყიანებამ. უმი თევზით კვება ხელს უშლის ჭრილობის სწრაფად შეხორცე-

ზას და სულ პატარა განაკაწრის მორჩენაც კი ძალიან დიდხანს გვიჭიანურებოდა. ადვილად გვერეოდა ყოველგვარი ინფექცია.

ეს რომ ჩემს ამხანაგს დამართოდა, მაშინვე პენიცილინს მივმართავდი, მაგრამ ისეთ საცდელ კურდღელს, როგორც მე ვიყავი, ამ საშუალების გარეშეც შეეძლო გაძლება. მალე ტკივილმა მიმატა. ნაეთის ლამპაზე გავახურე ჩემი ჯიბის დანა, მუწუქს პირი გაუფხენი, და ზედ სტრეპტოციდი მოვყარე: ერთ მომენტში ტკივილი სრულიად აუტანელი გახდა, ჭეკი მიყურებდა და სასოწარკვეთილებამდე მიდიოდა, მაგრამ მალე კარგად ვიგრძენი თავი და ამის შემდეგ დიდხანს აღარაფერი მტკიევია. ბოლოს და ბოლოს. ჩემი მკურნალობის მეთოდი არც ისე ცუდი აღმოჩნდა.

ჩვენ ისევ ვეშაპები შემოგვესივნენ. როგორც ჩანდა, ისინი ერთ-ერთი ყველაზე ხმაურიან ღამეს გვიმზადებდნენ. ქარი დროდადრო კვლავ დიდი ძალით ქროდა. ზღვა ჩვეულებრივი ზავით ეხეთქებოდა ჩვენი ნავის ცხვირს, მაგრამ ამ ზომიერსა და მოგუგუნე ბგერებს შორის ნათლად შეიძლებოდა გაგერჩიათ ჩვენთან ახლოს მყოფ ზღვის ბუმბერაზთა ქშინვა და ხენეშა. ღამის სიბნელით და ჩვენი პასიურობით გათამამებულები ისინი ძალიან მოგვიახლოვდნენ და უნდა გამოგიტყდეთ, არც თუ დიდი ნდობით შევცქეროდი მათ. მართლაც მეშინოდა, ვაი თუ ეს ცნობისმოყვარე ვეშაპები დაივიწყებენ თავიანთ სიდიდეს და ამოხტებიან წყლიდან-მეთქი, მაშინ კი მშვიდობით, სიცოცხლევ და ჩვენო ნავო!..

ჩვენი ფარანი იზიდავდა ყოველგვარ სულდგმულს: ყველა სახის დელფინები და თევზები ანცობდნენ მის შუქზე. უცბად კიჩოს იქით, სიღრმიდან ამოტივტივდა ორი პატარა მწვანე სინათლე. რომლებიც კატის თვალებს წააგავდნენ ავტომობილის ფარების სინათლეზე რომ აელვარდება ხოლმე. ეს იყო პატარა სკაროსი. რომელიც უჩვეულო სინათლეს მოეზიდა. მიუხედავად ჩემი დიდი მონდომებისა, მაინც ვერ მოვახერხე მისთვის ბარჯის კვრა. ეს ერთის მხრივ ძალიან კარგიც იყო: ამ თევზში იმდენი მარილია, რამდენიც ზღვაში და მისი შეკმა სასმელი წყლის გარეშე სახიფათო იქნებოდა ჩვენი თირკმელებისათვის.

ამ ღამეს ჩემი გაუფრთხილებელი მოძრაობის გამო ერთ-ერთი ნიჩაბი ზღვაში გადაგვივარდა. ეს კატასტროფას ნიშნავდა: სხვა ნიჩაბი თან არ გვქონდა, ერთი ნიჩბით ცურვა კი შეუძლებელი იყო. დიდხანს ვეძებდით მას ზღვის ზედაპირზე ფარნის შუქით,

მაგრამ უშედეგოდ. ახლა უკვე აღარ შეგვეძლო ნაპირზე გასვლა ქარის დაუხნარებლად.

მეორე დღეს, 2 ივნისს, ცა მოიწმინდა, ახლა ქარი სამხრეთ-აღმოსავლეთიდან უბერავდა. იგი უწინდებურად ისევ ძლიერად ქოლდა. ენატრობდით, ის მაინც შეგვეძლოს, როგორმე შევანელოთ ჩვენი დრეიფი ლომის საშიში უბისაკენ-თქო! ჯეკი ფიქრობდა, რომ კურსიდან დღეში დაახლოებით 50 მილით ვიხრებოდით.

უკვე ხუთი დღე-ღამე იყო, რაც არაფერი გვექცა და შიმშილის გრძნობა უფრო და უფრო გვიძლიერდებოდა. მაგრამ ახლა იგი სხვაგვარად გვაწუხებდა, კუჭი აღარ გვეწვოდა, მხოლოდ საერთო დაღლილობას ვგრძნობდით და არაფრის კეთების თავი არ გვქონდა. ამ პერიოდის ფოტოსურათებზე ჩვენ გამხდარნი, დაუძლურებულნი გამოვიყურებით. თვალები შეშუპებული გვაქვს. მე სახეც შეშუპებული მაქვს. ძილის დაუძლეველი სურვილი დაგვეუფლა: გვინდოდა სულ გვეძინა, დიდხანს და მაგრად, ზაზუნების მსგავსად. როგორც ყოველთვის, ვთვლემდი, როცა დილის 9 საათისათვის ჯეკმა, რომელიც საჭესთან იჯდა, დაიყვირა:

— ალენ! ალენ! თევზი!

წამოვხტი, ძლივს მოგკარი თვალი ზღვის ქორჭილას, რომელიც ჩვენი საზურგე ტალღის წყალობით დაურიდებლად ყვინთავდა ტივტივების ბოლოებს შორის. ეს იყო საკმაოდ დიდი თევზი, არანაკლებ სამი-ოთხი კილოგრამისა. ის საჭესთან სულ ახლოს მოცურავდა და ზოგჯერ ეხახუნებოდა კიდეც მას ზურგით, როგორც სახედარი კედელს. მთავარია, ახლა ისარი არ ავაცდინო! ჩემი წყალქვეშა თოფი დატენილია, თოკი მოვიმარჯვე და მონდომებით ეუმინებ. ბარჯი წყალს ეხება. ცნობისმოყვარე თევზმა მაშინვე მოკურა ამ უცნაური საგნის დასათვალიერებლად. საბედისწერო ცნობისმოყვარეობა! თითი გამოგკარი სასხლეტ ჩახმახს და ისარი თხუთმეტ სანტიმეტრზე შეიჭრა თევზის თავში. ქორჭილა სასიკვდილოდაა დაჭრილი, ირგვლივ წყალი წითლად იღებება. თევზი ქიმზე ამოვართიეთ და რამდენიმე ხანს გაშტერებით დავცქერით ჩვენს ნადავლს, თვალებით ვჭამთ მას. მე ფტიქრობ, შიმშილობის ეს შუალედი სასარგებლოც კი იყო, რადგან ჩვენს კუჭებს შესაძლებლობა მიეცათ გამოეყო წვენი და მომზადებულიყვნენ ნამდვილი საკვების მისაღებად. პირში ნერწყვი მოგვდიოდა.

ჰოი, პავლოვის დიადო რეფლექსო!

უპირველეს ყოვლისა, წყურვილი უნდა მოვიკლათ. გადავწყვიტე ამ დიდ თევზზე მესინჯა ზურგის დასერვის მეთოდი, რომლის ანალოგიურს, ფიჭვის ფისის შეგროვებისას იყენებენ ზოლმე. რა ბედნიერებაა, ბოლოს და ბოლოს, დალიო მტკნარი სითხე; ისევე, როგორც ადრე, ახლაც საკმაოდ გავვიძნელდა პირველი ულუფა საკმლის გადამუშავება. ჩვენი კუქები უხალისოდ ეგუებოდნენ ამ უცნაურ რეჟიმს: უმი თევზი — მარხულობა, მარხულობა — უმი თევზი! არა უშავს! შეეგუებოდა! სამაგიეროდ ახლა ჩვენ ორი დღის მარაგი გვქონდა. გუნება საგრძნობლად გამოგვიკეთდა. ქარიშხალი ისევ ბოხოქრობდა, მაგრამ თბილოდა, ხოლო რაც მთავარია — საკმელი გვქონდა.

ზედიზედ გავიდა სამი დღე, გულისგამწყალებელი უმოქმედობის სამი დღე და კვლავ: „საკმელ-სასმელი შემოგველი!“¹

არც ერთი ნაბიჯით არ წაგვიწევია კუნძულებისაკენ, პირიქით, სულ უფრო და უფრო ვცილდებით მათ. მეოთხე დღეს კვლავ მარხვა დაიწყება. თუმცა სულიერი სიმხნევე არ დაგვიკარგავს. მაგრამ ასეთი მომავალი მაინცა გეტანჯავს. როგორც ჩანს, ამგვარი რეჟიმის ატანა დიდხანს შეუძლებელია. ხმელთაშუა ზღვა აშკარად ვერ უზრუნველყოფს ჩვენს მოთხოვნებს. ჩვენს მახლობლად მუქარიანი ხმაურით ხშირად მიმოდრიოდნენ სხვადასხვა გემები, მაგრამ არც ერთს არ შევუნიშნევართ, ყოველ შემთხვევაში, არავითარი ინტერესი არ გამოუჩენიათ ჩვენს მიმართ. ცხადია, დახმარებისათვის მათ არც მივმართავდით, მაგრამ მაინც გვაინტერესებდა, გამოიღებდა თუ არა რაიმე შედეგს ჩვენი ცდა. ოდესმე ასეთი ცდაც უნდა ჩატარდეს.

ბოლოს, 5 ივნისის დილას, მოგზაურობის მეთორმეტე დღეს, ღელვა მიწელდა. გატანჯულნი და მშვივრები ვიყავით, მაგრამ ამავე დროს რწმენითა და გადაწყვეტილებით აღსავსენი, გავმკლავებოდით ყველაფერს და გზა განგვეგრძო. სად ვიმყოფებით? უწინარეს ყოვლისა, ეს უნდა გამოგვერკვია. შუადღისას ჭექმა, ექვსი დღის შემდეგ როგორც იქნა პირველად დაადგინა ჩვენი კოორდინატები. ქარიშხლის დროს ჩვენ მარყუჟისებური წრე შემოგვივლია და ახლა ვიმყოფებით 150 მილზე მენორკიდან ჩრდილო-აღმოსავლეთით. მოგზაურობა კვლავ იმავე გზით მოგვიხდება,

¹ ცნობილი ფრანგული სიმღერის სიტყვები.

რომლითაც რამდენიმე დღის წინ მივიღიოდით. საუბედუროდ, ამ პირველ ზღვას კონტრასტები უყვარს: ქარი სრულმა მყუდროებას შესცვალა. ნიავეც კი არ იძვრის.

ზღვა სარკესავით ლალაპებს. წყლიდან დროდადრო ამოხტებიან ხოლმე შავი წერტილები და უკანვე ეშვებიან. ზედაპირი წრეებით ისერება. ირგვლივ გარშემორტყმულნი ვართ თუნოსებითა და დელფინებით, რომლებიც წყალზე ხტუნაობენ ჩვენს გარშემო. სურსათის საკუჭნაო გვიღებს თავის კარებს და რაღაც არ უნდა დაგვიჯდეს რაიმე მაინც უნდა გამოვტაცოთ მას! მაგონდება ჩემი დილანდელი გადაწყვეტილება და უნებლიეთ მედიმება, რომ ბარჯით ვაპირებდი მომეთრია თუნოსი. მხოლოდ შიმშილისაგან გაშმაგებულ კაცს შეუძლია წავიდეს ასეთ ავანტიურაზე. თუნოსისათვის ბარჯის კვრა არც ისეთი დიდი ამბავია, მაგრამ ქიმზე მისი ამოთრევა კი — ნამდვილ საცირკო სანახაობაა. იგი ალბათ წყალქვეშა ნადირობის მოყვარულების ერთსულოვან ხარხარს გამოიწვევდა. მე ვიკეთებ ნილაბს, ვაწესრიგებ სასუნთქ მილს და წყალში ვეშვები. ჭეკი წყალქვეშა თოფს მაწოდებს. სწრაფად მივცურავ თუნოსებისაკენ. ტყაც! ისარი მიფრინავს და თრთოლვით ერჭობა მკვირვ მასაში...

იმ დღეს კინალამ თვითონ თევზმა გამაბა ხაფანგში. ნაცვლად იმისა, რომ მე მომეთრია იგი, თვითონ გამითრია. მადლობა ღმერთს, რომ ზონარის გამძლეობას თავისი ზღვარი აქვს, თუ გნებავთ, ნეილონისაც რომ იყოს იგი.

ისრის დაკარგვასთან ერთად ჩემი ილუზიებიც გაქრა, ჭეკის დახმარებით ძლივს ავძვერი ნავში. მადლობა განგებას, რომ ჭეკი თან მახლდა, თორემ უმისოდ ვერაფრით ვერ მოვახერხებდი ნავზე ასვლას.

ჩვენი მარხულობა არ თავდება; 4, 5, 6 ივნისი... გრძელდება ერთფეროვანი და უფრო და უფრო მომქანცველი დღეები. ჩვენი ერთადერთი სასმელი — ზღვის წყალია, ერთადერთი საკმელი — პლანქტონი, რომელიც თანდათანობით მომაბეზრებელი ხდება. სულ მცირე მოძრაობაც კი ტკივილს გვაყენებს და ძალთა არაადამიანურ დაძაბვას მოითხოვს. დამშევა ნამდვილ შიმშილად გვექცა. მწვავე მდგომარეობიდან იგი ქრონიკულში გადადის. დავიწყეთ საკუთარი ცილების გამოყენება, ეს ორგანიზმის თვითღაშლას

ჟღეროდა. უკვე აღარაფერზე აღარ ვფიქრობდით, ღლე-ღამის სამი მეოთხედი ან გვეძინა, ან ბურანში ვიყავით.

ქარი იშვიათად თუ წამოუბერავდა, მაგრამ, საბედნიეროდ, ყოველთვის ცოტათი მაინც წაგვწევდა წინ, ჩვენი მიზნისაკენ. პარასკევს, 6 ივნისის საღამოს, გადავწყვიტეთ გამოგვეცადა ჩვენი სიგნალიზაცია. ჩვენ შევეცდებით გავაჩეროთ გემი და ამ გზით გავიგოთ გვაქვს თუ არა რაიმე შესაძლებლობა იმისათვის, რომ შეგვამჩნიონ კატასტროფის შემთხვევაში. ამავე დროს შევძლებთ ამბავი მაინც მივაწვდინოთ ჩვენებს, რომლებიც ალბათ ძლიერ წუხან. ამასთანავე, გვეშინოდა ჩვენი ძებნა არ დაეწყოთ, რაც არც გვითხოვია, და ცდა არ ჩაეშალათ ჩვენთვის, მაგრამ უნდა შევნიშნო, რომც ავეყვანეთ რომელიმე გემს, როგორც ეს ჩვენც გვსურდა, ამით ჩემს თეორიას ზღვაზე ცხოვრების შესაძლებლობაზე ჩრდილი არ მიაღებოდა.

სინამდვილეში, ხმელთაშუა ზღვაში დაღუპული ზომალდის მგზავრთათვის არ არსებობს სიცოცხლის შენარჩუნების პრობლემა, ვინაიდან მას სწრაფად შენიშნავს ამ ზღვაზე მავალი რომელიმე გემი. სხვა ამბავია, როცა ლაპარაკია ისეთ უზარმაზარსა და უკაცრიელ ოკეანეზე, როგორიც ატლანტის ოკეანეა. ჩვენ საკმაოდ გამოვცადეთ ამ მოგზაურობის დროს თავი და აღქურცილობა, ამიტომ გვინდოდა რაც შეიძლება ჩქარა მივსულიყავით ტანყერსა ან ჰიბრალტარში, და იქიდან ატლანტის ოკეანეში გავსულიყავით. ჯეკს სურდა, რომ ეს მოგზაურობა სექტემბრის დამლევამდე მოგვეწყო, რადგან დარწმუნებული იყო, რომ ანტილის კუნძულთა რაიონში ტაიფუნები სწორედ ამ დროს იწყებოდა. სინამდვილეში კი სექტემბერში ტაიფუნები თავდება და ნოემბრიდან მარტამდე ისინი ჯერ არავის შეუშინებია. რატომ შეცდა ჯეკი ასე, ჩემთვის დღესაც გაურკვეველია.

ამრიგად, გადაწყდა: ამავე სწამოს შევეცდებით გავაჩეროთ რომელიმე გემი და ვთხოვოთ დამატებითი სურსათი. დაე, უარესად ვიყოთ!

აქამდე არც ერთხელ არ მოგვსვლია აზრად გავგეხსნა ჩვენი კონცენტრატების მარაგი. ამ პრობლემების შოვნა ძნელი იყო და ისინი გამოგვადგებოდა ატლანტის ოკეანეში ცურვის დროს. გარდა ამისა, უაზრო იქნებოდა გვეცურა და გზადაგზა ჩვენი პრობლემები გვეჭამა. ისინი მხოლოდ იმ შემთხვევაში უნდა გვეხმარა,

როცა არავითარი წინააღმდეგობის თავი არ გვექნებოდა. ჩვენ კი ჯერ კიდევ არა გვიშავდა და თან წამოღებულ პროდუქტებზე ხელის მიკარებაც კი არ გვიფიქრია. კიდევ ერთხელ ვიმეორებ: მაშინ ცდა დაკარგავდა ყოველგვარ აზრს.

18 საათია. ჩვენს წინ მხარმარჯვნივ გეპი მოდის. ავამოქმედეთ წინასწარ მომზადებული სასიგნალო მოწყობილობა. ჯეკი უშვებს ორ რაკეტას. არავითარი პასუხი! მაშინ ვიღებ ჩემს პელიოგრაფს, ხელსაწყოს, რომელიც საბავშვო ათინათის პრინციპის მიხედვით აგზავნის მეთვალყურისაყენ მზის სხივებს, მისი რითმული აციმციმებით გადავცემ სიგნალებს — SOS და ვცდილობ მივიპყრა. გეპზე მყოფთა ყურადღება. გეპი თავისი კურსით მიდის. იქნებ, ჩვენ მართლაც ვერ გვაძინევდნენ? მაშინ ეს სრულიად შეუძლებლად მიმაჩნდა, ახლა კი პირიქით ვფიქრობ, დარწმუნებული ვარ ერთ მგზავრსაც რომ შევემჩნიეთ გეპზე, იგი მაშინვე სხვებსაც შეატყობინებდა.

მალე გეპი ჰორიზონტს მიეფარა და ზღვაზე ყველაფერი მიჩუმდა. თუკი ადამიანებს არაფერი ესაქმებოდათ ჩვენთან, სამაგიეროდ ზღვის ბინადარნი არ გვივიწყებდნენ.

ეს საღამო დამთავრდა ჩვენთვის უცნაური და განუმეორებელი სანახაობით. მზის ჩასვლისას უცბად ზღვის ზედაპირზე შევნიშნე მზის ათასობით ანარეკლი. განცვიფრებით დავაცქერდი ამ ბრწყინავ სარკეს და მივხვდი, რომ ეს იყო ათასობით ზღვის კუ, რომელთა ბაქნები, თითქოს ერთმანეთზე მიუდუღლებიათ, სქელ ქერქად გადაჰკროდნენ ზღვას. დრო და დრო ამოყოფდნენ ხოლმე ნახინჯ თავებს და დაჟინებით შემოგვეყურებდნენ თავისი პატარა, ზოროტი თვალებით. შევეცადე მივახლოვებოდი მათ და ბარჯი მეკრა, მაგრამ ერთმა გაუფრთხილებელმა მოძრაობამ დააფრთხო ისინი და მთელი ქარავენა ისეთი ელვარებით გაგვეცილდა, თითქოს ლითონის უზარმაზარი ფირფიტა ყოფილიყო. კვლავ გაძეფდა ღამის წყვილი, რომელიც გულგრილია როგორც ქარიშხლის, ისევე სიჩუმის მიმართაც.

შაბათი დღეა, 7 ივნისი. თენდება. დილიდანვე ეტყობა, პაპანაქება იქნება. ბარომეტრი კი პესიმისტურადაა განწყობილი: გაუწყვეტლავ ეცემა. ჯეკს ჯერ კიდევ სძინავს. მე ჩუმად ვალვძებ: — ჯეკ, ორიოდ მიღზე გეგია!

კვლავ ვაძლევ უბედურების სიგნალებს. ჯეკი იღებს თავის სა-

რაკეტეს: ერთი, ორი, სამი... რაკეტები ჰაერში იჭრებიან და ინთებიან განთიადის ბინდში, მაგრამ გემი მშვიდად განაგრძობს სვლას. ჩემი პელიოგრაფის ხმარება ჯერ კიდევ აღრეა. როგორ მოვიქცეთ? ნუთუ ეს გემიც წაგვივა? ნუთუ დაღუპული ხომალდის მგზავრს არავითარი იმედი არ უნდა ჰქონდეს, რომ შეამჩნევნ? მივმართავთ უკანასკნელ საშუალებას: ჩვენ გვაქვს საკვამლე ფეტქებადი მუხტი, რომელიც ნარინჯისფერ კვამლს უშვებს. იგი განთიადის შუქზედაც შეინიშნება. მას ზღვაში ვისვრით და კვამლის ღრუბლებში ვეხვევით. რა მომქანცველია მოლოდინი! როგორ გრძელდება წუთები!

ღრუბლები იფანტება და ვხედავთ: რაღაც უზარმაზარი მოემართება პირდაპირ ჩვენკენ. ჩვენდა გასაკვირად გემი სვლას არ ანელებს და მთელი სისწრაფით გვიახლოვდება. ეს გემი „სიდი ფერუკია“.

კაპიტანი გვიყვირის ბოგირიდან:

— რაიმე ხომ არ გჭირდებათ?

თათქოს იგი მხოლოდ იმიტომ შეგვეწუხებინოს, რომ გვეთქვა: „არა, რას ბრძანებთო“.

— გვაცნობეთ ჩვენი კოორდინატები და მოგვეცით რაიმე პროდუქტები! — ვთხოვთ ჩვენ.

გემი დიდ წრეს აკეთებს და დაახლოებით ნახევარ კილომეტრზე ჩერდება ჩვენგან. თუმცა ძალა არ შეგვეწევს, მაგრამ იძულებული ვარ ნიჩაბს მოვკიდო ხელი...

ვუახლოვდებით გემის ქიმს. მგზავრებმა მეგობრული ბაასი გაგვიბეს. კაპიტნის თანაშემწე იძლევა ბრძანებას გადმოგვცენ რაიმე სურსათი და წყალი. უცებ გვიახლოვდება თვით კაპიტანი, რომელიც უხეშ უნტერს გვაგონებს.

— კმარა ლაყბობა! — ყვირის იგი, — სად გვცალია სულელური ცდებისათვის!

ერთი სიტყვით, ნამდვილი „ჯენტლმენია“! ჯეკი მოიღუშა და გაჩუმდა. მას უკვე ხუთი დღეა თამბაქო არ მოუწევია, და იმედი ჰქონდა სიგარეტს მაინც მიიღებდა, მაგრამ ახლა თხოვნაც კი არ უნდა. თანაშემწე აჩქარებით იძლევა ბრძანებას და ჩვენ ვშორდებით ერთმანეთს, ისე რომ ქიმიზე ასვლაც კი არავის შემოუთავაზებია. „სიდი ფერუკია“ გზას განაგრძობს თავის „თავაზიან“ კაპიტნიანად.

ჩვენ არც კი გვიფიქრია, რა ძვირად დაგვიჯდებოდა ეს შეხვედრა და რამდენს გვისაყვედურებდნენ შემდეგ, რომ მივიღეთ რაღაც სასაცილო სასურსათო დახმარება. ეს შემთხვევა საუკეთესო საბაბად იქცა იმათთვის, ვისაც უნდოდა დაევიწყებინა, რომ ჩვენ ზღვაში ყოფნის 14 დღიდან 10 დღე უჭმელ-უსმელად გავატარეთ, ხოლო 4 დღე ვკამდით მხოლოდ ზღვის ქორჭილას და ვსვამდით თევზის გამონაწურს. რას ვიფიქრებდით, რომ ცრუპენტელებად მოგვნათლავდნენ მხოლოდ იმიტომ, რომ ცოტაოდენი საჭმელი მოვითხოვეთ იმ მომენტში, როცა ჩვენი მდგომარეობა არაფრით ჯობდა „მედუზის“ მგზავრების მდგომარეობას!

ჩვენ ხომ 14 დღე გავძელით ზღვაში! „მედუზის“ მგზავრთა უმრავლესობა კი, თუმცა მათ წყალი და ღვინო ჰქონდათ, უკვე მე-12 დღეს მკვდარი იპოვეს.

7-ლან 21 ივნისამდე

„სიდი ფერუკი“ სწრაფად გეშორდება. გისურვებთ, კაპიტანო, არასოდეს მოგიხდეთ მონაწილეობა ისეთ „ცდებში“, როგორიც ჩვენია.

გემი თვალს მიეფარა და თან წაიღო ტვირთი იმ დაცინვებისა, ცილისწამებისა და შეურაცხყოფებისა, რომელიც შეჰდევ, მომავალ თვეებში თავს დაგვატყდა. მაგრამ მაშინ ჩვენ ეს არ ვიცოდით.

ჯეკი აღშფოთებით იხსენიებს ფრანგ კაპიტანს უდიერი მოქმედების გამო. არ შემოიძლია არ დავეთანხმო ჩემს მეგობარს, მაგრამ ერთი რამ კი ნათელია — ჩვენები ხომ მაინც დამშვიდდებიან. გარდა ამისა, ჩვენ არ ავყოლივართ ცდუნებას და არც გვიფიქრია გემზე ავსულიყავით... ცდა გრძელდება.

ბოლოს და ბოლოს შეგვიძლია მტკნარი წყალი დავლიოთ და ცოტაოდენ სულიც მოვითქვათ! ვხსნით სანოვაგის ტომარას. იგი შეიცავს ორცხობილებს, ოთხ ქილა ხორცის კონსერვს და ერთ ქილა შესქელებულ რძეს.

ბარომეტრი არ ცრუოდა: მართალია მზე აცხუნებს, მაგრამ ქარი მაინც ძლიერდება. თუმცა ამჯერად ქარი ჩვენთვის სასურველი მიმართულებით ქრის: სამხრეთ-სამხრეთ-დასავლეთით.

ვუახლოვდებით მენორკას... აი, საკვირაო საჩუქარიც: 8 ივნისს შუადღისას გამოჩნდა ტოროს მწვერვალი. ის ახლა უფრო მკაფიოდ ჩანს, ვიდრე რვა დღის წინათ. შევძლებთ ამჯერად ნაპირთან მისვლას?

ბალეარის არქიპელაგი შედგება ექვსი კუნძულისაგან, რომელთაგან მთავარია მენორკა, მალიორკა და ივისა. მენორკა უფრო აღმოსავლეთითაა. მის სამხრეთ ნაპირზე მდებარეობს დედაქა-

ლაქი მაონი, რომელიც ცნობილია ჰერცოგ რიშელის¹ მიერ აქ ჩატარებული ბრძოლით. ჩვენ შეგვიძლია კუნძულს მივადგეთ ან დედაქალაქთან — აღმოსავლეთით, ანდა პატარა ნავსადგურ სიუ-დადელთან — დასავლეთით. კუნძულს ჩრდილოეთით ფრიალო კბოდე აკრავს, რომლის ნაპირთან მრავალი გემი დაღუპულა. კერძოდ 1910 წელს აქ დაიღუპა „გენერალი შანზი“. ასე რომ ჩრდილოეთით ვერ მივადგებით, უნდა შემოვუაროთ მას.

ჩერ კუნძულის ჩრდილო-აღმოსავლეთ ნაპირისაკენ გავემართეთ. ვიმედოვნებდით, რომ დაღამებისას მაონს მივალწევდით, მაგრამ ქარმა ირიბად დაბერა და ოდნავ დასავლეთით წაგვიღო. მეორე დილას აღმოვჩნდით რამდენიმე კაბელტოვზე ჩრდილო ნაპირიდან. სადა ხარო, ბალეარის კუნძულთა აყვავებულ ყურეებო! ყურეები და სანაპიროები მხოლოდ და მხოლოდ სამხრეთ ნაპირზე მდებარეობენ.

სამ უსასრულო დღეს მივცურავთ სანაპიროს გასწვრივ და ვერაფრით ნაპირს ვერ მივადექით. ნაპირი კი სულ ახლოა. კინო-აპარატს ხელიდან არ ვიცილებ: თუ ვინიცობაა უცაბედმა ქარმა სხვა მხარეს წაგვიღო, კინოფირი იქნება ჩვენი მოწმე.

ორშაბათს ნელ-ნელა მივიწვეთ კუნძულის ჩრდილო-დასავლეთ ნაპირისაკენ. მას იმდენად მივუახლოვდით, რომ კურღლეიცი კი შევნიშნეთ, რომელიც ბორცვზე გადარბოდა.

შიმშილით უკვე აღარ ვიტანჯებით: ყოველდღიურად ვნადირობ წყალქვეშ. ღმერთო ჩემო, რა მადლიანი ადგილია! კუნძულის ნაპირებთან ნაოსნობისა და შემდეგ კუნძულზე ყოფნის დროს თითქმის ყოველდღიურად ვნადირობდი თითო საათს და მუდამ ექვს კილოგრამამდე თევზს ვიჭერდი.

მიუხედავად ამისა, ვცდილობთ ჩქარა შევიდეთ ნავსადგურში. შემდგომი ნაოსნობა ხმელთაშუა ზღვაში უსარგებლო გვეჩვენება: გვინდა სასწრაფოდ დავამთავროთ ეს პირველი ეტაპი და გადავიდეთ მალაგაში ან ტანჯერში, ე. ი. უშუალოდ ჰიბრალტარის სრუტის რაიონში.

სამშაბათს, 10 ივნისს, ჩვენ ვიმყოფებოდით რამდენიმე ათეულ მეტრზე კუნძულის ჩრდილო-დასავლეთ ნაპირიდან. სუსტმა ქარმა თანდათანობით მოგვრეკა აქ, მაგრამ სწორედ მაშინ, როცა მენორ-

¹ სწორედ მაშინ გამოიგონეს მაიონეზი (უფრო სწორად „მაონეზი“).

კის კონცხისათვის უნდა შემოგვევლო, ქარი ჩადგა. არ ჩანდა არც ერთი ყურე, არც ერთი უბე, რომ ღუზა ჩაგვეშვა. ყველაფერთან ერთად ქარიც ხმელეთიდან ღია ზღვისაკენ გვერეკებოდა. ო, მენორკავ, აღთქმული ქვეყანავ, ნუთუ კვლავ გაქრები? ნუთუ ისევ მოგვიხდება „ჯოჯოხეთის წრეების“ შემოვლა ვალენსიის ყურეში?

ისევ შევეცადეთ მოტივტივე ღუზის საშუალებით როგორმე თავი დაგვეღწია კურსიდან გადახრისათვის. საუბედუროდ, დინება ჩრდილოეთისაკენ მიგვაქანებს, და, როდესაც ოთხშაბათს, 11 ივნისს, მოგზაურობის მეთვრამეტე დღეს გამოგვეღვიძა, კვლავ სასოწარკვეთილება დაგვეუფლა, სასურველი ნაპირიდან 15 მილით მაინც ვიყავით დაშორებული.

მაგრამ მალე მხნეობა ისევ დაგვიბრუნდა. მსუბუქმა ნიაგმა დაქპროლა და კვლავ დავიძარით კუნძულის დასავლეთ ნაპირისაკენ, მენორკის კონცხისაკენ. ჩვენ ვიცით, რომ საკმარისია შემოვუაროთ ამ კონცხს და დაახლოებით ერთ მილზე სამხრეთით პატარა ნავსადგური სიუდადელი გველოდება, ჩვენი მხსნელი თავშესაფარი. ბოლოს, რა სიხარული დამეუფლა, როცა დილის 10 საათზე, ნაპირთან შევნიშნე ათიოდე თევზმჭერი გემი, რომლებიც სხვადასხვა მხარეს მიემართებოდნენ! ისინი ვერ გვაძინებდნენ. მაგრამ ერთი მათგანი ბადეების გასაშლელად ჩვენგან ჩრდილო-აღმოსავლეთით გაემართა. შეუძლებელია, უკან დაბრუნებისას არ შეგვხვდეს. გადავწყვიტეთ, გვეთხოვა ბუქსირით წავეყვანეთ ნავსადგურამდე.

ჯერ კიდევ ვერ გვაძინებენ! ნუთუ ჩვენი ნავი ისევ მოშორდება სასურველ მენორკის კონცხს? სულ უფრო და უფრო ვუახლოვდებით მიწას. უცებ ქარი ისევ ჩადგა. როგორ, ნუთუ ყველაფერი თავიდან უნდა დავიწყოთ? საბედნიეროდ, არა! როცა ნაპირს ოციოდე მეტრით მივუახლოვდით, მეთევზეთა ნავი მოვიდა ჩვენთან და ბუქსირზე აგვიყვანა... თვალებს არ ვუჭერებთ: ათ წუთში შევდივართ პატარა, თვალწარმატებულ ნავსადგურში, რომელმაც შეგვიფარა და სავსებით მოგვაჯადოვა. უნდა გითხრათ, რომ ეს მოჯადოება სახიფათო იყო ჩემი ამხანაგისათვის, რადგან მიუხედავად მთელი მისი გამძლეობისა, ვაჟაკობისა და მტკიცე ხასიათისა, აქ ხმელეთზე მას არ შეეძლო არ დამორჩილებოდა მიწის ცთუნებას.

ჩვენი მისვლის გამო დიდძალი ხალხი შეიყარა. წინ იდგა ხანში

შესული ესპანელი ოფიცერი, რომელსაც კვიანური თვალები ჰქონდა. მან შეხედა ჩვენს ალამს და მომიბრუნდა. ძლივს ვიდექი ფეხზე, აქეთ-იქიდან ორი თავაზიანი მოხალისე ამომდგომოდა. გაიბა სწრაფი საუბარი:

— თქვენ ფრანგი ხართ?

— დიახ.

— საიდან ჩამოხვედით?

— საფრანგეთიდან.

— ამითი? — მან „ერეტიკოსზე“ მიმითითა.

— დიახ.

— რომელი ნავსადგურიდან?

— მონტე-კარლოდან.

— მოწყალეო ხელმწიფევე, რომ დაგიჯეროთ...

მე მას გავუწოდე გაზეთის ამონაჰერი, რომელიც იტყობინებოდა ზღვაში ჩვენი გასვლის ამბავს.

მაშინ მოხუცმა ესპანელმა ოფიცერმა ერთი ნაბიჯით უკან დაიხია, გასწორდა ჩვენი ალმის წინ და წამოიძახა:

— ასეთ შემთხვევაში, ბატონებო, გაუმარჯოს საფრანგეთს!

დავძლიე აღელვება და ვთხოვე მას დაემოწმებინა, რომ ჩვენი საავარიო მარაგი ხელშეუხებელია.

რა დიდი განსხვავებაა ორ წინა დღე-ღამესთან შედარებით! პირველ ყოვლისა, სასწრაფოდ უნდა გავუგზავნოთ დეპეშები ჩვენებს. შემდეგ კი ერთი კათხა ცივი ლუდი — ნამდვილი ღვთის კურთხევაა! ლუდი პატარა კაფეში დავლიეთ, რომლის პატრონი ქალი დედასავით გვივლიდა კუნძულზე ყოფნისას.

და, აი, ამეტყველდა ზღაპრული მხარის საოცრებანი. გამყოლნი, რომლებიც დაგვიმეგობრდნენ, გვაცნობენ ამ სვე-ბელნიერი პატარა ქალაქის სიმდიდრესა და ჯადო-თილისმას.

მადლობა შენ, გილიერმო, რომ შემოგვიყვანე ამ სავანეში, სადაც ინახება საგნები, სხვადასხვა დამპყრობლებისა — მავრებისა და ფრანგების, ბნელისელებისა და ესპანელების, სადაც დედოფალ ანას დროინდელი ავეჯი განისვენებს ესპანური იარაღისა და შესანიშნავ ფლამანდურ ხელნაწერთა გვერდით. მადლობა შენ იმისათვის, რომ ერთხელ მითხარი „ეს სახლი შენია“ შენი ეროვნების აღამიანის მიერ წარმოთქმული სიტყვა კი უბრალო ფრაზა როდია.

მადლობა შენ, ავგუსტინ, რომ მიმასპინძლებოდი მენორკის ტიპიური საკმელებით და მათ შორის — ცნობილი „სობრაზადით“, მისი მოგონებაც კი დღემდე პირს მიშუშხავს.

მადლობა თქვენ, ფერნანდო და გარსია თქვენ მიჩვენეთ პატარა, მყუდრო ყურეები, რომლებშიც ქორჭილები და ზღვის სხვა თევზები დანავარდობენ, მათი ლივლივი იმედს უნერგავდა ისეთ უხეირო მეთევზეს, როგორიც მე ვიყავი.

ამ მშვენიერ კუნძულზე ერთი დიდი ტკბობაც მივიღე. მუსიკისადმი ჩემმა დიდმა სწრაფვამ და სიყვარულმა ფრთები გაშალა. მეორე კვირა დღეს გილიერმომ გამაცნო ერთი ადგილობრივი კომპოზიტორი, რომლის სახლში შევხვდი მალიორკის შესანიშნავ პიანისტს დონ მას პორსელემს, ალფრედ კორტოს მოწაფეს. და, აი, კვლავ დაეუფლა ჩემს არსებას ბახი, ფალა, შუმანი და დებიუსი. როგორ გამიძნელებდა აქედან წასვლა!

და, მიუხედავად ამისა, ორშაბათს, გამცილებელთა ტაშის გრიალში დავტოვეთ წარმტაცი პატარა ნავსადგური. ჩვენ გვეხმარებოდნენ მეგობარ-მეზღვაურები, აგრეთვე მანუელ დესპუხოლი — ესპანეთის ფლოტის ის სიმპათიური ოფიცერი, რომელიც ასე გულთბილად შეგვხვდა. თევზსაჭერმა ნავმა ბუქსირით გამოგვიყვანა ხუთიოდე მილზე მენორკის ნაპირიდან ალკუდის მიმართულებით.

კვლავ გამეორდა ის, რასაც ველოდით და უნდა შევჩვეოდით. ათი წუთის შემდეგ ბუქსირი მოგვიხსნეს და ჩვენ კვლავ მარტონი დავრჩით. ამჟერად მოკლე გზა გვექონდა: გეინდოდა მალიორკაში წავსულიყავით, რომელიც აქედან ორმოც მილზე მდებარეობდა. იქ უნდა მივსულიყავით მეორე დღის განთიადზე, ოღონდ იმ შემთხვევაში თუ დინება ჩრდილო ნაპირისაკენ არ გაგვიტაცებდა, — ამოცანა საკმაოდ ძნელი იყო, რადგან ჩვენი ნავის კილები ცუდად იყო დამაგრებული და თითქმის არ მოძრაობდნენ, ქარი კი სამხრეთ-აღმოსავლეთიდან ქროდა.

ხმელეთზე გადმოსასვლელად ყველაზე მოხერხებულ ადგილად ჩრდილო-აღმოსავლეთ ნავსადგური აკლუდია მიგვაჩნდა. თითქოს ყველაფერი კარგად მიდიოდა, და როცა 17 ივნისის დილა გათენდა, ჩვენ ვიმყოფებოდით ფარვატერის შუა გზაზე. გამოჩნდა რამდენიმე თევზსაჭერი გემი, რომლებიც მეგობრულად გვესალმებოდნენ.

ხმელეთზე დიდ ხანს არ გავჩერებულვართ და მალე დავუბრუნდით ჩვეულ ცხოვრებას „ერეტიკოსზე“. სხვათა შორის, ჩვენ წამოვიღეთ საკმლის მარაგი, რადგან მიგვაჩნდა, რომ ორ კუნძულს შორის ცდების ჩატარება უაზრო იქნებოდა. საავარიო მარაგი ძველებურად ხელუხლებელი რჩებოდა, რომ ატლანტის ოკეანეში თან წაგვეღო.

ბოლოს, დაახლოებით 18 საათისათვის ლამაზი კუნძული მენორკა, რომელიც ძლივსა ჩანდა პორიზონტის ხაზზე, გაქრა აღმოსავლეთით, ხოლო ჩამავალი მზის სხივებზე აკაშკაშდა დიდებული და ზვიადი მალიორკა.

ყველაფერი რიგზე იყო. ალკუდიის ჩირაღდნები უკვე ნათლად მოჩანდა. ნავსადგურიდან ხუთიოდე მილზე ვიმყოფებოდით.

უცბად ჯექმა, რომელიც საჭესთან იჯდა, მისთვის ჩვეული სიმშვიდით მამცნო:

— ალენ, ჩვენ ძლიერ ვიხრებით ჩრდილოეთისაკენ. ახლა ქარი ზუსტად სამხრეთიდან ქრის. მე ეს არ მომწონს: ორივე ქარს — სამხრეთისას და ჩრდილოეთისას — ამ სრუტეში მძაფრი ქარიშხალი მოსდევს. უნდა შევეცადოთ როგორმე ნავსადგურს მივაღწიოთ.

ჩვენდა სამწუხაროდ, მალიორკის ქარაფოვანმა კბოღემ ახლოს ჩავვიარა. ისევ ვალენსიის ყურისკენ მივდივართ. ერთადერთ იმედს მოტივტივე ღუზაზე ვამყარებთ. ეს ზღვა, მართლაცა, ვის არ მიიყვანს სასოწარკვეთილებამდე! ნეტავ, როდის დავეხსნებით მას და როდის შევალთ რეგულარული ქარების არეში? დავიფიცე, არასოდეს აღარ ვიცურავებ-მეთქი ხმელთაშუა ზღვაში უმოტოროდ.

კვლავ გველის უმოქმედობისა და მარტოოდენ მოლოდინის ღამე. ნეტავი თუ მოგვიტანს რამეს ხვალინდელი დღე? ხმელთაშუა ზღვა გვბეზრდება.

18 ივნისს განთიადზე აქეთ-იქით თვალებს ვაცეცებთ. ქარი ჩამდგარა, მაგრამ, სამწუხაროდ, იმ დასკვნამდე მივდივართ, რომ ჩვენი მდგომარეობა თითქმის ისეთივეა, როგორიც 10 ივნისს ამ დროისათვის იყო. შესაძლოა, ახლა ღია ზღვაში ვიყოთ, მენორკის ჩრდილოეთის ნაპირიდან ოციოდე მილზე, ჩრდილო-აღმოსავლეთ მხარეს. ჩვენს წინაშე ისევ იგივე საკითხი დგას: ერთხელ კიდევ უნდა შემოვუაროთ კონცხს და სრუტე გადავჭრათ.

საუბედუროდ, ქარი მძაფრდება, რაც ქარიშხლის მომასწავებელია. ნაპირიდან შორს რომ ეიყოს, არაფერია საშიში. მაგრამ აქ კლდეებს შორის უდიდესი საფრთხე გველის. ერთადერთი, რისი გაკეთებაც შეგვიძლია, უნდა ვცადოთ იქნებ სიუღაღელში დავბრუნდეთ და ამინდის გაუმჯობესებას იქ დავუცადოთ. რაც შეიძლება სწრაფად უნდა გვევლო, რადგან ქარი არ იცდიდა. ძალიან მალე, დაახლოებით ოთხ საათში, ე. ი. ხუთი კვანძის საშუალო სიჩქარით მივუახლოვდით ხმელეთს, მაგრამ ზღვა ბობოქრობს და არაფრით არ შეგვიძლია საბედისწერო კონცხს შემოვუაროთ. გადაწყვეტით აღმოსავლეთისაკენ მოვბრუნებულიყავით, და ერთ, შედარებით მშვიდ ყურეში შევსულიყავით, მაგრამ უცებ თევზსაქერი ნავი მოგვევლინა და ბუქსირზე აგვიყვანა.

მაგრამ ამჯერად ნავსადგურამდე ჩვენი მიყვანა ბევრად უფრო ძნელია: ტალღათა მოძრაობის გამო ჩვენი საბუქსირო ბაგირი დროდადრო მოეშვება, შემდეგ კი ხმაურით გაიჭიმება. ეს ხმა „პიჩიკატოს“ ხმას მაგონებს.

ყველაფერი კარგადაა, სანამ ტალღების საწინააღმდეგოდ ვმოძრაობთ, მაგრამ ჯეკი მაინც არ ფარავს თავის შეშფოთებას: „რამოხდება, როცა შემოვბრუნდებით და ზურგის ქარის დაქროლვამდე ტალღები გვერდულად მოგვაწყდება?“

უეცრად ბაგირი იჭიმება სწორედ იმ მომენტში, როცა „ერეტიკოსი“ ზვირთს ზემოთაა მოქცეული. იმავე წამს ტალღა ქვევით ეხეთქება. „ერეტიკოსი“ ყირავდება, ჩვენ წყალში ვართ... სწრაფად ამოვყავი თავი, ჯეკის ხმა მესმის:

— თოკი, ალენ, თოკი!

გაოცებულმა თოკს დაუწყე ძებნა, რომ გადამეგდო მისთვის. ჯეკი ხომ მშვენიერად ცურავს! მაგრამ ამ დროს მესმის: — ფეხები თოკში გამება და ცურვა არ შემოიძლიაო.

ბედად, საბუქსირო ნავი მოგვიახლოვდა და ჩვენ მის ქიმზე ავბობდით. სწორედ ამ დროს ჯერ კიდევ ნახევრად წყალში მყოფი ვუყვირი:

— აბა, როგორაა საქმე, ჯეკ, ცდა გრძელდება?

იგი ჩვეულებრივი ბრიტანული გულგრილობით მიპასუხებს:

— განა ვის ეპარებოდა ამაში ეჭვი?

კეთილი ჯეკი! ხომ ვამბობდი, იგი შესანიშნავია-მეთქი ზღვაში! რად გვინდოდა ხმელეთზე რომ ვჩერდებოდით.

„ერეტიკოსი“ გადაბრუნებულ კუს წაავას. ტენტიდან ნელ-ნელა მოცურავენ სხვადასხვა საგნები. ესპანელი მეთევზეები არაფრად აგდებენ ნაპირზე გამოტყორცნის საფრთხეს, რაც ყოველ წუთს ძლიერდება, და გარს უვლიან „ხომალდის დაღუპვის“ ადგილს. ამოცურდება თუ არა რაიმე, მაშინვე ვყვინთავ, ვცდილობ, რაც შეიძლება მეტი საგანი მოვიხელოთ. უპირველეს ყოვლისა ვიხსენით აფრა, შემდეგ წყალგაუვალი ტომრები (მადლობა ღმერთს, გადაარჩენილია საინტერესო კინოფირები!), ფოტოფირიანი რამდენიმე კასეტი, ნიჩბები, საძილე ტომრები... სამწუხაროდ, დაგვკარგვია კინო და ფოტოაპარატები, რადიოაპარატურა, კომპასი, ჭოგრეტი. ანძა გატეხილია, ტენტი — დაგლეჯილი.

ცხვირჩამოშვებულები ვბრუნდებით სიუდადელის ნავსადგურში, კიჩოთი მივათრევთ „ერეტიკოსს“.

როგორ გადაბრუნდა ჩვენი ნავი? საბუქსირო გემს ძალიან ჩქარა მივეყავდით, თან აფრა აღმართული გვექონდა, ქარიც საწინააღმდეგოდ ქროდა. ყველაფერმა ამან — ქარის ქროლვამ, ბუქსირის წევამ და ძლიერმა ზვირთმა გადააბრუნა ჩვენი ნავი. აქედან დასკვნა: არასოდეს, თუნდაც ხელშემწყობი ქარი უბერავდეს, არ უნდა გავიდეთ ბუქსირზე მოტივტივე ღუზის გარეშე ისე, რომ ტალღისაკენ ნავი მხოლოდ ცხვირით იყოს მიმართული.

საბედნიეროდ, ჩვენ გადავრჩით, ნავი უვნებელია, ჩვენი ნებისყოფა კი შეუღრეკელი. ეს კი მთავარია! გარდა ამისა, ახლა საამბოებიც გვაქვს.

ბრძოლა ალჰურვილოზისათვის. ტანჯარი

როგორც კი ნაპირზე გადმოვედით, მაშინვე დეპეშა ვაფრინე, ვითხოვდი, გამოეგზავნათ ჩვენთვის დაკარგულის სანაცვლო აუცილებელი ალჰურვილობა. პასუხს არ დაუყოვნებია: „ჟან ფერე ჩამოდის პალმაში“. ასე რომ, შეიძლება ჟანი უკვე პალმაშია. ჩვენ არაფერი დაგვრჩენოდა, გარდა იმისა, რომ მშვიდად დავლოდებოდით „ხმელეთის მკვიდრთა“ წარმომადგენელს.

ხუთშაბათს, დილაადრიან გავეშურე ზღვისაკენ, რათა გული მეჩერებინა თევზაობით. მე და ფერნანდო — მენორკის ჩემპიონი წყალქვეშ ნადირობაში — არხეინად ვთევზაობდით, როცა უცებ აქოშინებული ბიჭი მოვარდა და მითხრა — ვილაც ორი ფრანგი გელოდებათ, თქვენი ცოლისაგან ამბავი მოიტანესო.

„ეს ჟანი უნდა იყოს“, — გავიფიქრე მე. მაშინვე შემოვახტიველოსიპედს და მთელი ხუთი კილომეტრი მივაქანებდი ამ პაპანაქება სიცხეში, რათა რაც შეიძლება ჩქარა მივსულიყავი ნავსადგურში. ნავსადგურში დამხვდა ორი უცნობი, რომლებსაც გადმოვლოთ ჭეკის საზღვაო ჟურნალი და მოურიდებლად იწერდნენ მას. მეტად გაკვირვებულმა, რაც შემეძლო თავაზიანად მივიღე ჩემი თანამემამულენი და ავუხსენი ჩვენი ექსპედიციის მიზანი. მათ უკვე ყველაფერი იცოდნენ, უკვე გამოეკითხათ ნავსადგურის კომენდანტი და გაცნობოდნენ ჩვენს სამგზავრო ჩანაწერებს. მთელი დილა თავი მომაბეზრეს შეკითხვებით, შემდეგ აგვეკვიატნენ და წამოგვყვნენ მეგობრებთან, რომლებმაც საუზმეზე მიგვიპატიჟეს, იქ კი საოცრად უცერემონიოდ დაგვიწყეს ფოტოსურათების გადაღება. იქვე, სადილზე გამოირკვა, რომ მათ ჟინეტას მისამართიც კი არ სცოდნოდათ. შემდეგ თვითკმაყოფილი რეპორტიორები პალმაში გაფრინდნენ და ჩვენ დაბნეულები დაგვტოვეს. ეს მეტის-

მეტი იყო. გადავწყვიტეთ ამიერიდან თითოც კი არ გაგვენძრია ასეთი თავხედებისათვის.

მეორე დილით, პარასკევს, კომედია განმეორდა. კიდეც ვილაც ორი ფრანგი ჩამოსულიყო და გველოდებოდნენ. მაშინვე გავიპარეთ, რომ ხელში არ ჩავევარდნოდით მათ. ერთი საათის შემდეგ სიუდადელში მოვარდნენ გაოფლიანებული, აქოშინებული და გაცეცხლებული... ჟან ფერე და სანჩესი, საფრანგეთის ელჩი მალნში. ისინი დარწმუნებულნი იყვნენ, რომ ხმელთაშუა ზღვის მზემ ტვინი გაგვილზო და ორივე საგიჟეთში გასაგზავნი შევიქენით.

ვერაფერი კარგი ამბავი ჩამოგვიტანეს. ექსპედიციის მფარველი უარს ამბობდა შემდგომ დახმარებაზე.

რა მოხდა? რამ გამოიწვია ასეთი უეცარი გულცივობა? გამოიჩევა, რომ თითქმის ყველა გაზეთს, რომლებიც უბრალო გართობად თვლიდნენ ჩვენს მოგზაურობას, „სიდი ფერუკთან“ ჩვენი შეხვედრის შემდეგ განეცხადებინა — ბომბარის ექსპედიცია ჩაიშალაო. საჭირო იყო ყველაფერი სააშკარაოზე გამოგვეტანა...

გადავწყვიტე ჭეკი მენორკაზე დამეტოვებინა და მალიორკის გავლით პარიზს წავსულიყავი. „დიდ კუნძულზე“¹ მეტად საჭირო დახმარება გავიწვია საფრანგეთის ელჩმა ბატონმა ფრემენვილმა, და ორშაბათს, 23 ივნისს, პარიზს გავემგზავრეთ.

დაწვრილებით ვერ გიამბობთ, როგორ ვიმგზავრეთ ავტომობილით. შესაძლოა, იგი ჩვენი ექსპედიციის ყველაზე საშიში ეტაპი იყო. მხოლოდ ვიტყვი, რომ დილის 8 საათზე ვიყავით ვალენსიაში, 12 საათსა და 30 წუთზე — მადრიდში, 19 საათზე — სენ-სებასტიანში, დილის 6 საათზე კი პუატიეში ჩავედით. ერთი სიტყვით, ესეც რეკორდი იყო!

პარიზში დიდი ბრძოლა გველოდა. მე მხოლოდ ერთი რამ მინდოდა: მიმეღო საჭირო მასალები აღჭურვილობისათვის და ნავის შესაკეთებლად, რათა მოგზაურობა განმეგრძო. მაგრამ, ეტყობოდა, ჩვენ ანგარიშს აღარ გვიწევდნენ. გაუთავებლად ემზადებოდნენ ყოველგვარი „ექსპედიციებისათვის“, რომელთა შორის ბევრი მართლაც ფანტასტიკური იყო: მაგალითად, კანოეთი გამგზავრება მარშრუტით: კენტუკი — სან-სებასტიანი — ღუბლინი, ანდა პადე-კალეს გადასერვა მოტოროლერით და ა. შ. სამწუხაროდ, ყვე-

¹ ე. ი. მალიორკაზე.

ლას ერთი საზომით გვზომავდნენ! ჩვენ დაგვეცინოდნენ. მართალია, კონსტრუქტორებს ჯერ კიდევ მთლიანად არ დაკარგოდათ ჩვენდამი რწმენა, მაგრამ ყოველ შემთხვევაში ისინიც ყოყმანობდნენ, ღირდა თუ არა ჩვენთვის დახმარება გაეწიათ. რაც შეეხება ჩვენს მეცენატს, მან დაუჭერა მოზეიმე „სპეციალისტებს“ და უარი თქვა ჩვენს დაფინანსებაზე იმ საბაბით, რომ არ სურდა „დამხმარებოდა თვითმკვლელობაში“. იგი ანგარიშს არ უწევდა იმას, რომ ასეთი მოქმედებით თვითონვე ხელს უშლიდა ჩვენს წარმატებებს და მოგზაურობას უფრო სახიფათოს ხდიდა. მაინც რა მოხდა? რატომ ცდილობდა ახლა ჩვენი ექსპედიციის ჩაშლას ყველა?

თანდათანობით აშკარავდებოდა მკვეთრი შემობრუნების მიზეზი. ზოგი იმედოვნებდა, რომ პირველსავე დღეებში ჩვენ იტალიის ნაპირზე გავირიყებოდით. როდესაც ჩვენი წარმატების ზოგიერთი შანსი ნათელი გახდა, ამან აშკარად გააღიზიანა ისინი. მაგრამ მე ხომ არასოდეს არ მიფიქრია მემტკიცებინა ვინმესთვის, რომ არავითარი მაშველი მოწყობილობა არაა საჭირო. მე მხოლოდ გადარჩენის იმედი მსურდა ჩამენერგა იმათთვის, რომლებსაც გემის დაღუპვის შემთხვევაში, ან სულ არ ექნებოდათ ასეთი მოწყობილობა, ან თუ ექნებოდათ, არასრული სახით. ჩვენს თამაშში თავი იჩინა ისეთმა ინტერესებმა, რომლებიც სრულიად უცხო იყო ჩემთვის. ცოტა მოგვიანებით, ტანეერში, ეს მაქინაციები უფრო ნათელი გახდა და ჩემი ექვეებიც დადასტურდა. ექსპედიციას საფრთხე ელოდა.

მაგრამ, აი თავგანწირული შეხლა-შემოხლის შედეგად შევძელი ნავის შესაკეთებელი მასალის შოვნა. კვირას, 29 ივნისს, პალმაში დავბრუნდი დაღლილი და გასავათებული. ჯეკი გემ „სიუდადელით“ უნდა მოსულიყო აქ და, თან „ერეტიკოსი“ ჩამოეტანა. გადავწყვიტეთ აქედან გავვეცურა რაც შეიძლებოდა შორს, სრუტისაკენ. თუ იძულებული გავხდებოდით გზაში გავჩერებულიყავით, ტანეერამდე გემით მივიდოდით. დაე, რაც სურთ, ის იფიქრონ, მაგრამ ჩვენი ატლანტიკური ექსპედიციის შეჩერებას მაინც ვერ მოახერხებენ! მე მხოლოდ ერთის მეშინოდა, რაიმე ხრიკები არ მოეწყობოთ ჩემთვის და სანავიგაციო მოწმობა არ ჩამოერთმიათ. მაშინ კი მშვიდობით, მოგზაურობავ! და განა ვინმე იტყვის — ცდის დამთავრება არ აცალესო, — არა. იტყვიან:

— აი, ხომ ხედავთ, ვერ შეძლო თავისი ცდის ბოლომდე მიყვანა, რადგან მისი თეორია უსუსურია!

შესაძლოა, მიუხედავად ყოველგვარი დაბრკალებებისა, სწორედ ამან მაიძულა ბოლომდე მებრძოლა.

თვითმფრინავით ჩამოგვიტანეს მწყობრიდან გამოსულის სანაცვლო ანძა, ორი კილი, კომპასი და რამდენიმე წიგნი. მხოლოდ ღმერთმა იცის, რამდენი სიძნელის გადალახვა მოგვიხდა საბაჟოში ამ აღჭურვილობათა გამო. ბ-ნი ფერემენვილი რომ არ ყოფილიყო, ალბათ, ახლაც მალიორკაში ვიჭდებოდით და გაუთავებელი დავა მექნებოდა. ბოლოს ყველაფერს თავი მოვუყარეთ იახტ-კლუბში, რომელმაც გულთბილი მასპინძლობა გაგვიწია. კვირა დილით ყველაფერი მზად იყო, მაგრამ ჭეკმა გადაწყვიტა გვიან ღამით გავსულიყავით, რომ გვესარგებლა ხმელეთის ქარით. იგი უურედლად გასვლას გაგვიადვილებდა. გვინდოდა გვეცადა ნავსადგურიდან სხვის დაუხმარებლად გავსულიყავით. შემდეგ გეზს ავიღებდით ან აფრიკისაკენ, ანდა ესპანეთის ნაპირებისაკენ.

ამჯერად ბევრად უფრო ნაკლები ზარ-ზეიმით ვტოვებდით სა-ნაპიროს. მე და ჭეკი აუჩქარებლად ვუსვამდით ნიჩბებს. ჩვენ იახტ-კლუბის ერთი პატარა ნავი მიგვაცილებდა. ბოლოს, წამოუბერა ზენა ქარმა. მშვიდობით, კუნძულო მალიორკა! ჩვენ კვლავ ზღვაში გავდივართ.

ახლანდელი ჩვენი ნაოსნობა უფრო გასართობ სეირნობას ჰგავდა. ორშაბათს დილით, ჭერ კიდევ ნაპირიდან შორიახლოს, რამდენიმე შესანიშნავი თევზი ამოვათრიე. ჩვენი სიცოცხლე უზარუნველყოფილია. რა მშვენიერი დღე იყო! ქარი ჩვენთვის სასურველი მიმართულებით ქროდა. ჭეკი დაიმედებული იყო, რომ ასე შეგვეძლო ესპანეთის სამხრეთ-აღმოსავლეთ სანაპირო ალიკანტამდე მივსულიყავით. იქიდან ნაპირს გავყვებოდით და შევეცდებოდით, რაც შეიძლება შორს გავსულიყავით მალაგის მიმართულებით. მაგრამ წინასწარ გვქონდა გადაწყვეტილი, თუ ქარი ჩადგებოდა, ტანყერამდე პირველივე შემხვედრი სატვირთო გემით გვემგზავრა.

ახლა ჩვენი ექსპედიციისათვის ყველაზე მთავარი იყო ატლანტის ოკეანეში „ჰერაკლეს ბურჯებით“ გავსულიყავით. დაუოკებლად გვიზიდავდა თავისკენ მთელი სამყაროს ეს ერთ-ერთი შვიდი კემშარიტი საოცრებათაგანი. აქ ვიწრო, შემოფარგლულ ხმელ-

თაშუა ზღვაში „დიდ ნაოსნობაზე“ ვოცნებობდით, მაგრამ ამ წყურვილის მთლიანად მოკვლა მხოლოდ ოკეანეს შეეძლო.

მზის ატანა ძნელი იყო. გამუდმებით წყალში ვჭყუმბალაობდით; ჭეკი თავს იკავებდა. საღამოს მალიორკის მოხაზულობა ოდნავ გაბუნდოვანდა, ჩვენ ვცდილობდით რაც შეიძლება შორს წავსულიყავით სამხრეთისაკენ და დავშორებოდით ივისის ნაპირებს, რომლებსაც სამშაბათს დილით მოვკარით თვალი. ქარი ხელს გვიწყობდა. წარმატებით ვნადირობდით თევზებზე და ამის გამო ცუდად არ ვიკვებებოდით. დრო და დრო დელფინები გვეწვეოდნენ ხოლმე.

სამშაბათს, დაახლოებით 16 საათისათვის, ჩვენ შეშფოთებულებმა შევნიშნეთ, რომ ზურგის ქარი გვებერავდა, მაგრამ მაინც არ ვიძროდით ადგილიდან. დინება საშუალებას არ გვაძლევდა დასავლეთისაკენ გვეცურა. ქარი რომ შეცვლილიყო, ისევ მალიორკისაკენ წაგვიღებდა. ვარჩიეთ ნაპირ-ნაპირ გვევლო. ნაპირთან ბევრი მეჩეჩი აღმოჩნდა. გადავწყვიტეთ ერთ-ერთზე გაგვეყვანა ჩვენი „ერეტიკოსი“. მაშ, მარდად მოვუსვით ნიჩბებს! ერთი-ორი! ერთი-ორი! ნაპირი სულ ახლოს ჩანდა, მაგრამ იქამდე მისვლა მხოლოდ საღამოთი შეეძელით.

ნაპირს რომ მივუახლოვდით, ძალიან შევშინდით. ჩვენს ირგვლივ ასობით ბრაგა ამოჩრილიყო. ბოლოს, როცა სრულიად ჩამობნელდა, წავაწყდით პატარა ყურეს, შიგ წყალი ისეთი კამკამა იყო, რომ მეტისმეტად წარმტაცი გვეჩვენა. თბილი ღამე იყო, ცა ვარსკვლავებით მოჭედილი. რა ნეტარებაა მყარ მიწაზე ძილი!

ჩვენდა სამწუხაროდ, კუნძულის მთავარ ქალაქიდან დაახლოებით 15 მილზე ვიმყოფებოდით. გადავწყვიტეთ, როგორც კი საშუალება მოგვეცემოდა, ნავსადგურამდე მიგვეღწია, იქ გემზე გადავბარებულყავით და ტანყერში ჩავსულიყავით. ხმელთაშუა ზღვაში ტრიალი უსარგებლო იყო.

ერთმა თავაზიანმა ფერმერმა მკაფე და მაგარ ღვინოზე მიგვიპატიჟა. მან არაფერი იცოდა საერთაშორისო ამბებზე: ძნელი წარმოსადგენია, რომ არიან ქვეყანაზე ადამიანები, რომლებიც ასეთ ორძილობას მისცემიან. რა მშვენიერი ღამე გავატარეთ ვარსკვლავებით მოჭედული ცის ქვეშ

ფაქტების წიწვების მყუდრო სარეცელზე! გვეგონა, სხვა სამყაროში გადავსახლდით უცებ.

მეორე დღეს ჯერ კიდევ მთხოვა მენადირა. ჩავყვინთე და თითქმის მაშინვე ამოვართიე შესანიშნავი ზღვის ქორქილა. ხუთშაბათსა და პარასკევს ისევ იძულებითი დასვენება მოგვიხდა წითლად შეფერილ მაღალ კლდეებს შორის; ისინი გადმოსცქეროდნენ აფერადებულ ფსკერს, რომელიც უნებლიეთ მარჯნის კუნძულთა ნაპირებს მოგაგონებდათ და რომელზედაც მოცურავე თევზებიდან არეკლილი მზის ათინათები ციმციმებდა. როდესაც; შაბათს, დილის ექვს საათზე ზურგის ქარი ამოვარდა და „ერეტიკოსი“ ივისისაკენ დაიძრა, ჩვენ ცოტა არ იყოს გულიც კი დაგვწყდა. დავტოვეთ ეს მომხიბვლელი ადგილები. ძლივს ვბედავდით ნიჩბებით შევცნობოდით სტუმართმოყვარე ყურის სარკისებურ ზედაპირს. ეს იყო ალბათ უკანასკნელი მშვიდობიანი სანახაობა, რომელსაც გავცქეროდით მშფოთვარე ოკეანეში გასვლის წინ.

როგორც კი გავედით თავშესაფრიდან, მაშინვე ნიჩბებს მივმართეთ. ქარი ისევ ჩადგა; კარგია, რომ პირისპირ მაინც არ გვიბერავდა! ვაი, რომ განმეორდა ძველი ოინი: შუადღისათვის კვლავ დაბერა, მაგრამ ამჯერად საწინააღმდეგო მიმართულებით, და ჩვენ იძულებული გავხდით თავი შეგვეფარებინა პატარა ყურესათვის კუნძულ ტაგომანგოს მახლობლად, ესკანის პლაჟთან.

სულ უფრო და უფრო მოგვწონდა ასეთი იმპროვიზებული გაჩერებები. ჯერ კიდევ მისთვის დამახასიათებელი უზრუნველობით მეკითხებოდა: კი მაგრამ, სანამ უნდა ვიყოთ ამ უმადურ ზღვაში?

12 ივლისის ღამით სამოქალაქო გვარდიის ორი წარმომადგენელი მოგვიახლოვდა. ერთმა მათგანმა ხელში დოფი შეათამაშა და გვითხრა:

— ნაპირთან მისვლა მხოლოდ ნავსადგურის ტერიტორიაზეა ნებადართული. დაუყოვნებლივ მოცილდით ამ ნაპირს!

— შეუძლებელია: ქარი ნაპირისკენ უბერავს. i

— ეს ჩვენ არ გვეხება, — გვიპასუხა და სიბრაზისაგან სახე წამოეჭარხლა.

— მაშინ, რა გაეწყობა, უპატივცემულებო ბატონებო, ჩასხედით ჩვენს ნავში და შევეცადოთ ერთად გავცუროთ.

ჩემი სიტყვები მიზანში მოხვდა: საერთაშორისო მხედრობის ეს ორი წარმომადგენელი დაიბნა. საბოლოო მოთათბირების შემ-

დეგ, „გენერალურმა შტაბმა“ ნება დაგვრთო ზურგის ქარს დავ-
ლოდებოდი.

მეორე დღეს ნილაბი გავიკეთე და ჩავეყინეთ, რომ საუზმე მე-
შოვნა. უცბად ორმა მომხიბვლელმა ტერფმა და უფრო მშვე-
ნიერმა ფეხებმა სრულიად შესცვალეს ჩემი წყალქვეშა ჰორიზონ-
ტი. ეს მანუელა იყო, — უფროსი და სამ ჩილეელ ქალიშვილთა
შორის, რომლებიც აქვე ბანაობდნენ. ბანაობა ხუთმა დავამთავ-
რეთ: მერე ჩავსხდით წრედ ზღვაში და საზამთროს შევექცით.

მანუელას თან ჰქონდა მალარმეს პატარა ტომი. ვფურცლავ მას
და ჩემი მზერა შემდეგ სტრიქონებზე ჩერდება:

მშვიდობა ყველას! სადაცაა იალქნებს ავშლი,
აწვევ ღუზას და გამიტაცებს ხომალდი ზღვაში.
ვით განკითხვის დღეს, გულს მოაწყდა დარდების დეღე.
უკანასკნელად ნაპირიდან მიქნევენ ხელებს.
ვინ იცის, იქნებ ამ ჩემს ხომალდს ქარი მიაგნებს,
დაამსხვრევს ანძებს, მოგლეჯს ღუზას, დაფლეთს იალქნებს,
მერე ტალღებზე ვიტყვიტივებ მართო სრულებით...
უსმინე, გულო, რას მღერიან მეზღაურები!

ამინდი იცვლება, ხის კენწეროები დასავლეთისაკენ იზნიქებიან.
აი, ზურგის ქარმაც წამოუბერა. ჩვენ მივცურავთ. იმავე დღეს შევ-
დივართ ივისის კუნძულის ნავსადგურში. იახტ-კლუბში ნამდვილი
ესპანური სტუმართმოყვარეობით გვხვდებიან. გადაწყვეტილი
გვაქვს სწრაფად გავცილდეთ ხმელთაშუა ზღვას. პარასკევს გადავ-
ბარგდით გემ „სიუდად-დე-ივისზე, რომელმაც ალიკანტეში მიგვი-
ყვანა.

გადმოვიბრუნეთ ჯიბეები და შევაგროვეთ ბილეთის ფული. ამ
ბილეთით ჩვენ შეგვიძლია გემბანით ვიმგზავროთ ალიკანტედან
სეუტამდე, ოღონდ ულუფა არ მოგვეცემა. გემ „მონტე-ბისკარგი-
ზე“ ჯერ აღმაცერად გვიყურებდნენ, მაგრამ მალე მთელი ეკიპაჟის
კეთილი განწყობა დავიმსახურეთ. ბოლოს მგზავრები ბილბაოში
კონცერტზე წაყვანასაც კი შემპირდნენ.

ყველა გაჩერებაზე გადმოვდიოდით ნაპირზე უფროს მექანი-

¹ თარგმანი ე. გოგოლაშვილისა.

კოსთან ერთად. რადისტიც კარგი თვალით გვიყურებდა; თუმცა
ერთხელ, შეზარხოშებულმა, აღიარა, რომ ჩვენ „უნ პოკო ლო-
კოსებად“, ანუ გიჟებად გვთვლიდა.

კაპიტანმა თავისი პერანგი მომცა, რადგან ჩემი სულ მთლიანად
დამიხიჯა ქარმა: რადისტმა ჯეკს ფეხსაცმელები აჩუქა, ხოლო სტიუ-
არდი მთელი გზა უხვად გვიმასპინძლდებოდა.

პირველი შედეგები

როგორი დასკვნების გაკეთება შეიძლება ჩვენი ექსპერიმენტის პირველი ნაწილიდან?

ს ა ს მ ე ლ ი. 25-დან 28 მაისამდე ვსვამდით მლაშე წყალს, მე სამი, ხოლო ჯეკი ორი დღის განმავლობაში. ამ ხნის მანძილზე ორგანიზმის გამონაყოფი ნორმალური იყო და წყურვილს არ განვიციდით. მაშასადამე, ზღვის წყლის სმა შეიძლება. არ უნდა მიიყვანო ორგანიზმი გაუწყლოებად. წყურვილი რომ ოდნავ მაინც მოგვეკლა, ზოგჯერ სახეზე ზღვის წყალში დასველებულ ჩვარს ვიფარებდით და მზეს ვუშვებდით. ერთი ზღვის ქორჭილა ორი დღე გვყოფნიდა საკმელად და სასმელად. ასეთ პირობებში მყოფი ადამიანისათვის ყველაზე საშიშია ერთბაშად დაუბრუნდეს ჩვეულებრივ კვებას. მომდევნო ექვს დღეს ისევ მხოლოდ და მხოლოდ ზღვის წყალს ვსვამდით, ეს კი შეიძლება ზღვარად ჩაითვალოს. მომდევნო ორ დღეს ისევ თევზის წვენით ვიკლავდით წყურვილს. თირკმელების მუშაობის არავითარი დარღვევა არ შეგვიმჩნევია. მოკლედ რომ ვთქვათ, თოთხმეტდღიანი მოგზაურობის დროს — ოთხ დღეს თევზის წვენს ვსვამდით, ხოლო ათ დღეს ზღვის წყალს. ჩვენ ადვილად დავძლიეთ ეს ათდღიანი პერიოდი, ვინაიდან ორ ნაწილად იყო გაყოფილი.

ს ა კ მ ე ლ ი. შიმშილი შემდეგნაირად იჩენს თავს: პირველსა და, ნაწილობრივ მეორე დღეს გრძნობთ შეტევითი ხასიათის ტივილებს, მესამე დღეს ტივილი ქრება და მის ნაცვლად მძინარობისა და გამუდმებული დაღლილობის გრძნობა გიჩნდებათ იმისათვის, რომ შემცირდეს საკმელისადმი ორგანიზმის მოთხოვნი-

ლება, აუცილებელია მისი „გავარჯიშება“, ძირითადად ვეგეტარიანულ რეჟიმში ჩადგომა.

სისხლის წნევა თითქმის არ იცვლებოდა, თუმც ამ თვალსაზრისით ჩვენი ექსპედიცია მეტად ხანმოკლე იყო, და დასკვნების გაკეთება არ შეგვეძლო.

ფრთხილად უნდა იყოთ, რომ არ გაგიჩნდეთ კონიუნქტივით, ანუ თვალების ანთება, რასაც იწვევს ზღვის მთელვარე ზედაპირზე მზის ძლიერი რეფრაქცია.

ზღვის წყალი არ იწვევდა არც კუჭის აშლილობას და არც პირის ღებინებას. თითქმის თორმეტი დღის განმავლობაში კუჭის მოქმედება არ გვეჩონია, მაგრამ ამას არ გამოუწვევია ტკივილები, არ შეინიშნებოდა ნაფიფქი ან ლორწო ენაზე, პირში ცუდი სუნი, ანდა ამის მსგავსი რამ, თუმცა გაზები დიდი რაოდენობით გამოიყოფოდა.

გულის წასვლის ნიშნები არ გვეჩონდა არც ჭეკს და არც მე.

უკვე მესამე დღეს გაგვიშრა კანი, მაგრამ არავითარი გამონაყარი არ ჩანდა. ფეხები არ გვისივდებოდა. მე ორი დღე სახე მქონდა შეშუპებული, რაც ნათლად ჩანს კინოფილმში. კრილობები ცუდად ხორცდებოდა და ადვილად ჩირქდებოდა.

მეხუთე დღეს ფლუსი გამიჩნდა პირველ ქვედა უკანა კბილზე მარჯვენა მხარეს, ის მალე მომწითდა და გამოირწყო, მაგრამ გამაგრება და უმნიშვნელო ტკივილი კიდევ დიდხანს იგრძნობოდა. ლორწოვანები, კერძოდ, ტუჩები, მხოლოდ დასაწყისში მქონდა წმარალი.

არ მინდა შევჩერდე წვრილმანებზე, მხოლოდ რამდენიმე სიტყვას ვიტყვი აღჭურვილობასა და ჩემს თანამგზავრზე. აღჭურვილობამ არ მიმტყუნა: გაუძლო ყველაზე ძლიერ ტალღებს. მხოლოდ ანძასა და კილს დაჭირდა გამაგრება.

რაც შეეხება ჭეკს, იგი შესანიშნავი მეზღვაური აღმოჩნდა, — შეძლო მონაკოდან ესპანეთის ნაპირებამდე მისვლა, რაც ბევრ გაჰოცდილ მეზღვაურს შეუძლებლად მიაჩნდა: სპეციალისტები ელოდნენ, რომ უკეთეს შემთხვევაში მივალწევდით კორსიკამდე ან სიცილიამდე. გარდა ამისა, ჭეკმა თავი გამოიჩინა, როგორც შემოქმედებითმა, ვაჟკაცურმა და უანგარო ამხანაგმა. იგი ყოველთვის ცდილობდა მოუხერხებელი ადგილი დაეკავებინა ნავში და მძიმე წუთებში მუდამ მხარში მედგა. არასოდეს არ წუწუნებდა და

არც ზედმეტ პესიმისტობას იჩენდა. მან დაამტკიცა, რომ კოორდინატების განსაზღვრა შეიძლებოდა ისეთ უბრალო ნაგზედაც კი, როგორიც ჩვენი იყო. არც ერთხელ არ დაუქარგავს რწმენა წარმატებისადმი. მართლაც რომ საოცნებო იყო ამ კაცთან ერთად მოგზაურობა!

დარწმუნებული ვიყავი, რომ ჯექ პალმერი ბოლომდე გამოყვებოდა. უფრო მეტიც. მე რომ გადამეფიქრებინა მოგზაურობა, იგი მაიძულებდა გზა განგვეგრძო. მაგრამ... სამწუხაროდ, მე არ შემეძლო წინასწარ მევარაუდა, რომ ხანგრძლივი დაყოვნება მას გამბედაობას წაართმევდა და უარს ათქმევინებდა შემდგომ მოგზაურობაზე. ჯექმა მიიყვანა ჩვენი ნავი ტანეერში — ჩემი დიდი, ატლანტიკური ექსპედიციის საწყის ეტაპზე. ჯექი რომ არ ყოფილიყო, იქამდე ვერასოდეს ვერ მივალწევდი.

დაბოლოს, აი სეუტაც. უქმე დღე იყო, ყველა ისვენებდა და კაპიტანმა უარი გვითხრა ტანეერამდე ჩვენს მიყვანაზე. მან ჩვენი მოსმენაც კი არ ისურვა. ბოლოს, როცა რადისტი ჩაერია, კაპიტანი დაგვთანხმდა ტანეერამდე მივეყვანეთ, თუ პოლიციის, საბაჟოსა და ნავსადგურის უფროსის ნებართვას მოვიტანდით. 10 საათი და 30 წუთი იყო. ხომალდი 15 საათზე უნდა გასულიყო. წასვლისას კაპიტნის ხმა მოგვესმა: „სამი დაწესებულების ნებართვა... და ისიც უქმე დღეს? მე სრულიად დამშვიდებული ვარ!..“ მაგრამ 12 საათსა და 30 წუთზე ყველაფერი მოგვარებული გვქონდა. ესპანელმა ხელისუფლებამ — პოლიციამ და საბაჟომ ყველა ფორმალობა შეასრულა ჩვენი უბრალო და ზეპირი განცხადების საფუძველზე, ხოლო ნავსადგურის უფროსმა ბრძანება გასცა — „მონტე-ბისკარგის“ საზღვაო ჟურნალში შეეტანათ ბრძანება ჩვენი „ერეტიკოსის“ გადმოტვირთვის შესახებ ტანეერის მახლობლად.

მალე „მონტე-ბისკარგიმ“ დასტოვა სეუტა. 21 საათსა და 30 წუთზე „ერეტიკოსი“, რომელიც გემბანზე დავტუმბეთ, წყალში ჩავუშვიტ. კაპიტანმა, რომელიც განსაკუთრებული სკეპტიციზმით უყურებდა ჩვენს ცდას, აღიარა, რომ ასეთ ამონღში არავითარი კარგავის წყალში ჩაშვება არ შეიძლება, რადგან ქარის ამოვარდნისას სრუ-

ტეში წყალი ისე დუღს და გადმოდუღს, როგორც ქვაბშიო.

„მონტე-ბისკარგი“ უკანასკნელად გამოგვესალმა თავისი საყვირით... და, აი, ჩვენ წყვდიადში გზას მივიკვლევთ საერთაშორისო ქალაქის სინათლეებისაკენ, სადაც მელის შეხვედრა საქმიან, ენერგიულ მეგობრებთან და... საშიშ მტრებთან, რომლებიც ჩემს თანამგზავრს ჩამომამოკრებენ.

შუალამისას ტანყერში ჩავედით და მივაღექით იახტ-კლუბს. ხმელთაშუა ზღვა უკან დარჩა!

ტანყერი ლამაზი დიდი ქალაქია. ეროვნულ ცრურწმენებს აქ არავითარ მნიშვნელობას არ ანიჭებენ. მეორე დილას, როცა საელჩოში წავედით წერილების მისაღებად, ვიცე-ელჩმა ბატონმა ბერჟერმა აღმოთქვა, რომ დამეხმარებოდა და ბილეთს მაშოვნინებდა საფრანგეთის თვითმფრინავზე. ამ ბილეთის საფასური შემდეგ პარიზში უნდა გადამეხადა. გარდა ამისა, ბატონმა მუყნომ ბილეთის ფულიც კი მასესხა. საელჩოშიც მომცა ცოტაოდენი თანხა, რომლითაც წესიერი ტანსაცმელი უნდა შემეძინა და სასტუმროს საფასური გადამეხადა.

ორშაბათს, 28 ივლისს, ჭეკი დავტოვე და პარიზს გავემგზავრე. ეს საბედისწერო შეცდომა აღმოჩნდა. მაგრამ სხვა რა გზა მქონდა. სანამ ატლანტის ოკეანეში გავიდოდი, აუცილებელი იყო „ერეტიკოსი“ გამომეცვალა. არ შეიძლებოდა ასეთ მოგზაურობაში წავსულიყავი და წარმატების მისაღწევად ყველა შესაძლებლობათა მაქსიმუმისათვის არ მიმეღწია. ამ გასაბერმა ნავმა კი, გარდა იმისა, რომ ასობით მილი განვლო ხმელთაშუა ზღვაში, ადრეც სამი წელი დაჰყო წყალში. ჩვენმა მეცენატმა ასეთივე მეორე ნავი დაამზადა და ის ნავი უნდა მიმეღო.

კომპანია „ერ ფრანსის“ ხელმძღვანელთა თავაზიანობის წყალობით იმავე დღეს პარიზს ჩავედი.

პარიზში ჩემი უკანასკნელი ჩასვლის დროიდან მდგომარეობა უფრო მეტად გაუარესებულყოფი. ფულს არსაიდან ველოდი. ჩვენს მეცენატს მივაშურე და ვუამბე პირველ შედეგებზე. ავუხსენი მოზეზები, რის გამოც აუცილებლად ვთვლიდი განმეგრძო ცდა. საუბრის ბოლოს იგი გადამეხვია და მითხრა: „ჩემთან ერთად განაგრძობთ ცდას თუ ჩემს გარეშე, სულ ერთია, მე მაინც მზად ვარ დაგეხმაროთ“.

მან ბრძანა გადმოეცათ ჩემთვის ნავი. ექსპედიცია გრძელდებოდა.

ჩვენ სადილზე კვლავ უნდა შევხვედროდით ერთმანეთს. მე არ ვიცი, რა მოხდა ჩემს შემდეგ, მაგრამ ფაქტი ფაქტად რჩება: მახსივევ გადაიფიქრა ნავის მოცემა. მას სურდა, რაღაც არ უნდა დაჭლომოდა, ხელი შეეშალა ჩვენი მოგზაურობისათვის.

მაშინ დავითანხმე იგი გამომყოლოდა ტანჟერში. ვიმედოვნებდი, ჯეკი შეძლებს მის დარწმუნებას-მეთქი.

გამგზავრებამდე რამდენიმე ინჟინერს გავესაუბრეთ. ვფიქრობ ამ საუბრებს ნათელი უნდა გაეხადა მისთვის, რა დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა ჩვენს მიერ მიღწეულ შედეგებს. მაგრამ, მე მგონია, სინამდვილეში ყველაზე მეტად მას სულ სხვა რამ აინტერესებდა: შეძლებდნენ თუ არა დაღუპული ზომალდის მგზავრები პულვერიზატორის ან ბატარეაზე მომუშავე აპარატის საშუალებით ზღვის წყლის გამტკნარებას, და ამუშავდებოდა თუ არა მოტორი ნავის ირგვლივ შემოხვეული ზონრის საშუალებით.

ჩემი მიზანი კი იყო დამემტკიცებინა, რომ ზღვაში შესაძლებელია გაძლო სურსათისა და პატენტების გარეშე... როგორც ჩანს, ექსპედიციის დასაწყისში ჩვენ ერთი და იგივე იდეალები გვასულდგმულებდა, ახლა კი ჩვენი გზები იყრებოდა!

უშუალოდ ფაბრიკაში მივიღე ჩვენი გასაბერი ნავი და ამ საოცნებო საგნით დავბრუნდი ტანჟერში. მეცენატი ჩემთან ერთად ჩამოვიდა. იმ დღეს სამივემ დიდხანს ვისაუბრეთ. ჩვენი მეცენატი ოფიციალური თეორიის მიმდევარი გამხდარიყო და ცდილობდა დაერწმუნებინა ჯეკი, რომ ჩვენი გასაბერი ნავი ზღვაზე ათ დღეზე მეტ ხანს ვერ გაძლებდა. ჩვენ მშვენივრად ვიცოდით, რომ იგი ტყუოდა და ამის გამო ჯეკი აღშფოთებული იყო. მაშინ მეგონა ყველაფერი რიგზე იყო და საჭირო დახმარებასაც მივიღებთ-მეთქი.

ჩვენმა მფარველმა მიიჩნია გვეყიდა რადიომიმღები, რათა ყოველთვის გვცოდნოდა ზუსტი დრო და შეგვძლებოდა ჩვენი ყოვლინატების დადგენა.

— მეტად ძვირია, — ვუპასუხე მე.

— რა ღირს მიმღები?

— აჰ, ტანჟერში, ორმოცდაათი—სამოცი ათასი ფრანკი.

— საფრანგეთში?

— დაახლოებით ორჯერ მეტი.

— მაბოძებია თქვენთვის.

გამყიდველთან წავედით. ჩვენმა კეთილისმყოფელმა ფული გადაიხადა და გაათურმა ქვითარი: „ექიმ ბომბარს, ოკეანოგრაფიული მუზეუმი, მონაკო“.

მეორე დღეს იგი გაემგზავრა და... რადიომიმღებიც თან წაიღო.

აზღანის ოჯახი

ბანჟირიდან ბასვლა

ბოლო ხანებში ჭექს ველარ ვცნობ. მისი ენთუზიაზმი თანდათანობით ქრება. უფრო გვიან მიამბეს, რომ იმ დღეებში იგი ერთ-ერთ ჩვენს მეგობარს გამოტყდომია: „თუ ალენი კიდევ რამდენიმე ხანს დამტოვებს აქ, მასთან ერთად ველარ წავალ“...

სამაგიეროდ იმ დღეებში ჩვენ ყოველი მხრიდან გვეხმარებოდნენ. ჭერ მეფურად მიგვიღეს საზღვაო კლუბში, შემდეგ ბ-მა კლიმენსმა თავისი სათევზაო ხელსაწყოები მოგვცა, ბ-მა მუჟნომ დამაკავშირა ყოფილ რადისტ ლე განს, რომელიც დამეხმარებოდა რადიომიმღების შოვნაში, ქალაქით მოვაქრემ ბ-მა ტარპენმა დურბინი მაჩუქა, დაბოლოს, სულ უკანასკნელ მომენტში ბ-მა ბერჟერმა ფულით მომამარაგა.

მიუხედავად ამ მეგობრული შემწეობისა, ლოდინი აუტანელი ხდება. ჭეკი ყოველთვის ახალ მიზეზს პოულობს, რომ ზღვაში გასვლა გადავდოთ. ხან ქარი უშლის, ხან ზღვის მოქცევა, ხან წელიწადის არახელსაყრელი დრო. მაგრამ იგი ხომ მეზღვაურია, და მე სხვა გზა აღარ მაქვს, უნდა დავეთანხმო. ერთხელ ტაქსის შოფრისაგან შემთხვევით გავიგე ამბავი, რომელიც თურმე ტან-ყერში ჩემს გარდა ყველამ იცოდა. ჭექს გადაეწყვიტა ყოველი ღონე ეხმარა, რომ რაგორმე ჩაეშალა ჩვენი მოგზაურობა. იგი დარწმუნებული იყო, რომ მარტოკა არავითარ შემთხვევაში არ წავიდოდა.

სულ მთლად თავგზააბნეულმა გადაეწყვიტე ხელი ჩამეჭნია საერთოდ ყველაფერზე, მაგრამ უცებ თავში გამიელვა: „მაშინ კი ატეხენ ყვირილს: ზედავთ, მას არ შეუძლია ამის გაკეთება! მაშა-

საღამე, მისი თეორია მცდარია!“ მაგრამ მე ხომ ვიცოდი, რომ არ ვცდებოდი! და ამას დავამტკიცებდი კიდეც.

ბოლოს და ბოლოს, ხანგრძლივი დავისა და რწმუნების შემდეგ, ჭეკი უგულოდ შეუდგა მზადებას. მან ჭერ ისევ ხმელთაშუა ზღვაში გასვლა შემომთავაზა.

მე კი მტკიცედ შევუდექი ჩემს გადაწყვეტილებას. ამერიკელი სამხედრო-საზღვაო ატაშე ცდილობდა საშტურმანო რუკების¹ მეშვეობით დაემტკიცებინა ჩემთვის, რომ ახლა ჩვენ კასაბლანს-კამდეც ვერ მივალწევდით, კანარის კუნძულამდე ხომ მით უმეტეს. იგი დაბეჭითებით ამტკიცებდა, ეს შეუძლებელიაო. მაგრამ, მე ვიცოდი, რომ ეს შესაძლებელი იყო! ტყუილად როდი ვსწავლობდი მთელი წლის განმავლობაში ოკეანოგრაფიულ მუზეუმში ზღვის დინებებს. ზღვაში გასვლა ჭერ არ იყო დაგვიანებული. პირიქით, ვიცოდი, ზღვაში, ერთი თვის შემდეგაც რომ გავსულიყავით მაინც: მივალწევდით წარმატებას.

ჭეკი ისევ აჰიანურებს ზღვაში გასვლას, ხან ქარს იმიზეზებს, ხან მოქცევას, ხანაც რუკების უქონლობას. ბოლოს, ორშაბათს, 11 აგვისტოს იგი უგულოდ მეთანხმება, — ვცადოთო გამგზავრება. ვგრძნობ, რომ ვერ შევძელი მისი დარწმუნება და შიში მეუფლება: საკმარისია ჩემს ძილში კურსი შეცვალოს, და ხმელთაშუა ზღვაში გავახელოვალს, ანდა რა სასიამოვნოა სულ ერთმანეთის თვალთვალი!

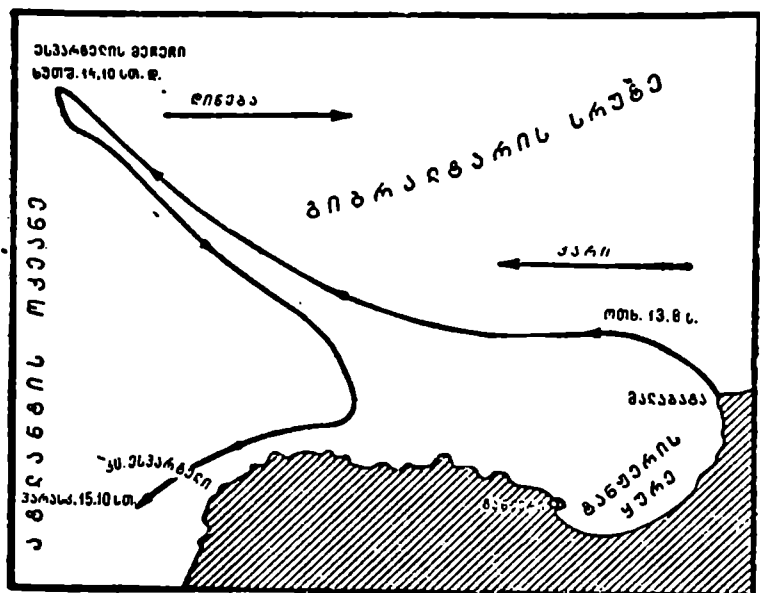
მაგრამ, აი, ზენა ქარმაც წამოუბერა. ახლა ალბათ, სამ დღეს მაინც არ ჩადგება. ჩვენ შესანიშნავი საშუალება გვეძლეოდა გავსულიყავით გიბრალტარის სრუტიდან, ამ გიგანტური მდინარიდან, რომელსაც მთელი სისწრაფით შეაქვს თავისი წყლები ხმელთაშუა ზღვაში.

ესპანურ ბარკასს აყვავართ ბუქსირზე. უეცრად ნაცვლად ომისა, რომ გაეცა ბრძანება — დასავლეთით, ატლანტის ოკეანისკენ, ჭეკმა დაიყვირა:

— მალაბატის კონცხისაკენ!

მე გაკვირვებული და შეშფოთებული ვარ. ეს ხომ აღმოსავლ-

¹ საშტურმანო, ანდა სანავიგაციო სპეციალურ რუკებს გამოსცემენ ინგლისისა და ამერიკის სამხედრო-საზღვაო შტაბები ორ-სამ წელიწადში ერთხელ. მათზე აღნიშნულია დინებანი და ქარები. მაგრამ ამგვარი რუკები არც ისე საიმედოა იმ ადგილთა გამოკლებით, რომლებშიც ეს დინებანი და ქარები ასე თუ ისე მუდმივია.

თისაკენ, ხმელთაშუა ზღვისაკენ დაბრუნებას ნიშნავს ჭეკი თავს. იმართლებს, სანამ ქარი ჩადგება კონცხს შევაფაროთ თავიო.

ზღვა მართლაც აფორიაქებულია, მაგრამ თუ ახლა არ ვისარგებლებთ ზურგის ქარით, შემდეგ უკვე ვეღარ შევძლებთ „ურჩხულის. ხახაში“ შესვლას. ეს გამოთქმა, რომელიც გიბრალტარის სრუტეს ეხება, კარგად გადმოსცემს ჩემს გრძნობებს. მართლაც, ჩვენ ვტოვებთ ხმელთაშუა ზღვას, რომ განუზომლად დიდ, საოცრად უზარმაზარ ატლანტიკაში ჩავინთქათ! ამ ოკეანემ შთანთქა ატლანტიდა, მთელი კონტინენტი, რომელმაც მას თავისი სახელი მისცა. ცხადია, ამ ოკეანეს არც ჩვენი საცოდავი ნაჭუჭის შესანსვლა გაუჭირდება.

ესპანურ ბარკასს სულ უფრო შორს მივყავართ აღმოსავლეთისაკენ. ბოლოს მივადექით პატარა პლავს, რომელიც ერთ-ერთი ჩვენი მეგობართაგანის — გრაფ ფერეტო ფერეტის სახლთან მდებარეობს. აქ სრულ უსაქმურობაში გავატარეთ სამშაბათი. ოთხშაბათ დილას ისევ ისე უბერავს. ცხრა საათისათვის ჭეკი ტანყერში მიდის ვილაციების მოსანახულებლად. იგი მაშინვე უნდა დაბრუნ-

დეს, რადგან ხელისშემწყობი ქარი დღეს უკანასკნელად უბერავს და ჩვენ უნდა გავიღეთ არა უგვიანეს თვრამეტი საათისა. თვრამეტი საათია და ჭეკი კიდეც არა ჩანს. ეს უკვე მეტისმეტია! ვგრძნობ, რომ თუ კიდეც ვიყოყმანებ, ყველაფერი ჩაიშლება.

საბაჟოს ზედამხედველს — ჟან სტოდელს ვუტოვებ ჭეკისათვის გადასაცემ ბარათს:

„პასუხისმგებლობას მე ვკისრულობ და მარტოკა გავდივარ ზღვაში. რომ გაიმარჯვო, უნდა გჭეროდეს გამარჯვებისა. თუ დავმარცხდები, დავმარცხდები მხოლოდ იმიტომ, რომ სპეციალისტი არა ვარ. ნახვამდოს, ძმაო!

ა ლ ე ნ ი“.

გაცეცხლებული, პატივმოყვარეობითა და წარმატების რწმენით აღვსილი, ჟან სტოდელის დახმარებით ვცილდები ნაპირს.

მარტოღმარტო ოკეანეში

პირველ რიგში როგორმე უნდა გამეღწია გიბრალტარის სრუტიდან ღია ოკეანეში, რომ იქიდან ჩემი ნავი კანარის დინებას გაეტაცა. ნაპირთა სიახლოვე მაშინებდა და მათგან სულ უფრო შორს მივიწვედი. რა გულუბრყვილო ვიყავი მაშინ!

ჩემი მარტოობა არ მათიქრებდა. ახლა მხოლოდ ბრძოლა და გამარჯვება იყო საჭირო. საქმე ეხებოდა ერთი სამყაროდან მეორეში გადასვლას და ეს ხუმრობა როდი იყო! ხმელთაშუა ზღვიდან ატლანტის ოკეანეში გასვლა არც ისე ადვილია. სულ რამდენიმე მილი აშორებს ამ ორ სამყაროს, მაგრამ თვითეულ მათგანში დროც და სივრცეც სხვადასხვაგვარად განიზომება. ყველა ცნება გადაადგილებულია: ატლანტის ოკეანეში დღეს კვირა შეეფარდება, მილს — ასობით მილი. მაგრამ ვიდრე ოკეანეს მივალწვედი, როგორც აღმოსავლურ ზღაპრებშია ნათქვამი, კიდევ ერთი უდიდესი განსაცდელი უნდა გამეგლო, წარმოუდგენელი რამ მომეხდინა. ვისაც უნახავს როგორ მოექანება ნიაღვარი ექვსი-შვიდი კვანძის სისწრაფით წყალდიდობის დროს და როგორ წალეკავს ხოლმე ყველაფერს თავის გზაზე, მხოლოდ მას შეუძლია წარმოიდგინოს დინების ძალა, რომელთანაც შებრძოლება მომიხდა. იმისათვის, რომ წყალდმა აპყვენენ ასეთ სწრაფ მდინარეს, ჩრდილოეთის მძლავრი ორაგულებისათვისაც კი აუცილებელია ის უღვეველი, დაუოკებელი ძალა, რომელსაც მათ „სიყვარული“ უწერავენ. მე კი ამ სრუტიდან გამოსასვლელად დამჭირდა მთელი ძალა, რომელიც შეიძლება მოგანიჭოს ბრძოლის წყურვილმა, ფართო სივრცეებისადმი სწრაფვამ და ძახილმა ოკეანისამ, რომელიც განუწყვეტლივ მშორდებოდა, თითქოს იმიტომ, რომ არ შემძლებოდა ამ ძახილზე პასუხის გაცემა. საბედნიეროდ, ამ ბრძოლაში მე მყავდა, თუმცა დროებითი, მაგრამ

მაინც მოკავშირე — ზენა ქარი. დინება კი ქარის წინააღმდეგ იყო, მაგრამ რომელი დაძლედა? — მე ქარის მხარეზე ვიყავი.

პირველ ღამეს ვერ მოვახერხე დაძინება. სულ პატარა შეცდომა და ნავი შეიძლებოდა ხმელთაშუა ზღვისაკენ წასულიყო, საიდანაც უკვე ველარ გამოვიდოდი. მაგრამ ქარი მთელი ღამე ქროდა და მეც მთელ ღამეს აფრიალებული მივსრიალებდი დინების საწინააღმდეგო ნაკადის ზედაპირზე. სიბნელეს არ ვუჩიოდი — უამრავი გაჩახჩახებული გემი გადიოდა ჩემს ახლოს ყოველი მიმართულებით. ესპარტელის კონცხი თანდათანობით ნისლში იძირებოდა და დილისათვის მთლიანად გაქრა ჩემგან სამხრეთ-აღმოსავლეთით. ნუთუ გავცდომა?

დღისით დინება, თითქოს ძლიერდება, ხოლო ქარს, პირიქით, ძალა ეცლება. ვცდილობ დინების გარდიგარდმო ვიცურო. ახლა შესამჩნევად მივიწვევ სამხრეთისაკენ, მაგრამ ვაი რომ სულ უფრო და უფრო ვუახლოვდები ხმელეთს. ძალ-ღონე გამომეცალა. როგორ მოვიქცე? სხვა გზა არაა. „ან უნდა გავაღწიო, ან უნდა დავიდუპო“. მე ხომ ვიცი, რომ გასვლა შეიძლება!

ამსობაში ესპარტელის კონცხი თანდათანობით იზრდება ჩემს თვალწინ. კომპასს დავხედე და შიშმა ამიტანა. ახლა ეს კონცხი ჩემგან სამხრეთ-დასავლეთით იმყოფებოდა. ასეც იყო, — დინებამ ისევ სრუტეში დამაბრუნა. გიბრალტარის მძლავრი ნაკადი კვლავ დაუნდობლად მიაქანებს ჩემს ნავს, რომელიც წამდაუწუმ ყვინთავს აქაფებულ ზვირთებსა და მორევებში.

ბავშვობაში კანოეთი ცურვით ვიყავი გატაცებული და ახლა გამახსენდა, რომ დინების საწინააღმდეგოდ ცურვა ყველაზე ადვილია უშუალოდ ნაპირთან ახლოს. ამაზე უარესი მაინც არ იქნება — უნდა ვცადო! ესპარტელის კონცხი კი სულ უფრო და უფრო ახლოსაა, მაგრამ ეს რა არის? მეჩვენება, რომ დიდი, თეთრი ქალაქი, რომელიც ახლახან ჩემს პირდაპირ იყო, ოდნავ უკან დარჩა! ნუთუ?.. გადის რამდენიმე აუტანელი და მტანჯველი წუთი. ცხადია! მე გავცდი ესპარტელის კონცხს. ამ დაუფიწყარ, ჩამავალი მზით გასზივოსნებულ სადამოს, ბოლოს და ბოლოს, ამისრულდა დიდი ხნის ნანატრი ოცნება: ოკეანის უსაზღვრო სივრცეში გავედი. პირუკუ დინება, რომელმაც უდიდესი გამოცდის პირისპირ დამაყენა, ჰგავდა მეგობრულ ნაკადს მტრულად განწყობილ მდინარეში.

როცა, ბოლოს და ბოლოს, ოკეანეში აღმოვჩნდი და დაძაბუ-

ლობაც გამინელდა, მარტოობის პირველი შემოტევა ვიგრძენი: მარტოობა — ჩემი ძველი მტერი, უეცრად არ დამტყდომია თავს. მან თანდათანობით და უმოწყალოდ ამოავსო ჩემი ნაოსნობის ყოველი დღე.

სანამ ნაპირთან ახლოს ვიმყოფებოდი და თავში ათასგვარი ფიქრი მიტრიალებდა, რაც რაიმეს მოფიქრების საშუალებას არ მაძლევდა, ეს მარტოობა შეუმჩნეველი იყო, მაგრამ როცა ოკეანეში აღმოვჩნდი, და ყველა ეს საკითხი გადაწყდა, მარტოობა ნავზე „ამოუცოდა“ და ამ უკანასკნელი გადაუწყვეტელი პრობლემის პირისპირ დავრჩი.

ჯერჯერობით კი უნდა გამემწყვიტა, საით წავსულიყავი, კასაბლანკასა. თუ კანარის კუნძულებისაკენ? ცხადია, კასაბლანკაში გაჩერება მერჩივნა. მაგრამ არ ვიცოდი, როგორი შთაბეჭდილება მოახდინა მარტოდმარტო ჩემმა გაგზავრებამ და ვლელავდი. ვაი თუ ბორგენულ შეშლილად ჩამთვალეს და პირველსავე ნავსადგურში წამართვან მთელი ჩემი აღჭურვილობა? ხომ არ სჯობს არსად გავჩერდე იმისათვის, რომ თავიდან ავიცილო ეს უსიამოვნება? მაგრამ, მეორეს მხრივ, გაჩერება აუცილებელია: ჩემიანებმა იციან, რომ მე მარტოდმარტო დავრჩი და დარდისგან ალბათ ჭკუაზე აღარ არიან.

უცებ ერთმა ბუნდოვანმა აზრმა გამიელვა: „ბოლოს და ბოლოს, რომც დამიჭირონ, ეს ხომ ჩემი ბრალი არ იქნება! იქნებ ასე ჯობდეს?..“ ამ კითხვაზე დადებითი პასუხი არ გამიცია, მაგრამ მივხვდი, რომ შიში მიპყრობდა.

მაგრამ ახლა მთავარი ეს როდი იყო. პირველ ყოვლისა, თავი უნდა ამერიდებინა პირველსავე პლაჟზე „იძულებით გაჩერებისათვის“. ყველა „სპეციალისტი“ ხომ მხოლოდ ამას ელოდა მარტოდმარტო ჩემი ცურვის პირველივე დღიდან! ვისარგებლე ჩრდილო-ჩრდილო-აღმოსავლეთის ქარით და კურსი დასავლეთ-სამხრეთ-დასავლეთისაკენ ავიღე. თუკი ამ კურსს შევინარჩუნებ, ჩემი გზა ლამბივით გაეხშება მშვილდის ბოლოების მსგავსად მოხრილ სანაპირო: ხაზზე, ტანეერსა და კასაბლანკას შორის.

თავდაპირველად უნდა ჩავწვდე გემთძოლის საფუძვლებს. უკვე ვიცი კომპასის გამოყენება და აფრის მართვა. ახლა უნდა

დავეუფლო კრასის მზომის გამოყენებას, რომლის საშუალებითაც განსაზღვრავენ კურსს. რამდენიმე ცდის შემდეგ ამასაც ვახერხებ. თურმე რა იოლი ყოფილა! საკმარისია მზომის ცენტრი მოათავსო მერიდიანის ან პარალელის ოდნავ სამხრეთით, დააცქერდე ციფრებს, რომლებიც შენს თვალწინ აღმოჩნდება, და ამრიგად თეორიულად კურსი გარკვეული იქნება. შემდეგ უნდა მიუმატო ანდა გამოაკლო იქვე მითითებული შესწორება და გაიგებ შენს ნამდვილ კურსს.

ამ სიბრძნეთა შესწავლას მოვანდომე პარასკევი, 15 აგვისტოს მთელი დღე. გზად გემები იშვიათად მხვდებოდა. საბედნიეროდ, ბენკლიმენსის სათევზაო ხელსაწყოები შესანიშნავი გამოდგა. და მე, რამდენიმე მსხვილი კასტანიოლა, ანუ როგორც ხშირად უწოდებენ, „ბრამა რაი“ დავიჭირე. ახლა უხვად მაქვს წყალიც და საკმელიც. სამწუხაროა მხოლოდ, რომ ჭეკი არ მყავს გვერდით. მან სწორედ მაშინ დაკარგა მხნეობა, როცა ყველაზე უფრო საპასუხისმგებლო მომენტი დადგა. მე ხომ ახლა ნამდვილად დაღუპული ხომალდის მგზავრი ვარ! რა გაეწყობა, ამიერიდან ყოველდღიურად უნდა გავიზომო სისხლის წნევა და დავითვალო მაჯის ცემა.

შაბათს, 16 აგვისტოს, მომიახლოვდა დიდი გემი. იგი ალქესირასული ტრაულერი აღმოჩნდა. მეთევზეები განცვიფრდნენ ჩემი ნანადირევი დიდძალი თევზის დანახვაზე. თევზის ქერა ძალზე მეხმარებოდა დროის მოკვლაში, რადგან ისეთი ქარი ქროდა, რომ ყველას სასოწარკვეთილებამდე მიიყვანდა: იგი ყოველთვის შუადღისათვის წამოუბერავდა და სალამოს რვა საათისათვის წყნარდებოდა.

შევცადე სექსტანტსაც დავუფლებოდი. შუადღისას ძნელი როდია მზის სიმაღლის დადგენა: ამისათვის საკმარისია ღურბინდში შეათავსო მზის დისკოს ქვედა კიდე პორიზონტის ხაზთან და კუთხმზომის ლიწბზე მონახო საძიებელი კუთხის სიდიდე: მზე — დამკვირვებელი ადამიანი — პორიზონტი. მაგრამ ეს ჭერ ყველაფერო როდია. როგორ განვსაზღვროთ ასეთი უმარტივესი გაზომვით განედი?

რამდენიმე ცდის შემდეგ მე უკვე საკმაოდ კარგად შევძელი ამის გაკეთება. ამისათვის არ იყო აუცილებელი მცოდნოდა ზუსტი დრო: საკმარისი იყო დამედგინა მზის კუთხური მანძილი პორიზონტის ხაზიდან იმ მომენტში, როცა იგი ზენიტში იმყოფებოდა. ეს გაზომვა სრულიად საკმარისი იყო, რადგან პრაქტიკულად მე

ვეშვებოდი სამხრეთისაკენ ერთი და იმავე მერიდიანით. ტანკერი მდებარეობს დასავლეთის გრძედის დაახლოებით 6°-ზე, ხოლო კასაბლანკა — 7° 37'-ზე, სხვანაირად რომ ვთქვათ, განსხვავება მხოლოდ ერთი გრადუსი, ანდა ცოტათი მეტი იყო. ამრიგად, ჩემთვის არავითარ საჭიროებას არ წარმოადგენდა გრძედის გამოთვლა.

ყოველდღიურად სანაპირო ორიენტირების მიხედვით გამოწმებ. ჩემს გამოთვლებს, რათა დავრწმუნდე სიზუსტეში, ამასთანავე ჩემი ხელსაწყოებრივი გამოთვლების არასიზუსტეშიც. საბედნიეროდ, შუადღისთვის ოკეანე ჩვეულებრივ ყველაზე მშვიდია, ჰორიზონტის ხაზი არ ირხევა, იგი კარგად ჩანს, და ეს ადვილებს ჩემს საქმიანობას.

იმავე შაბათს, 16 აგვისტოს თავზე გადამიქროლეს კასაბლანკაზე გაშვებული ავიახაზის თვითმფრინავებმა. თვალყურს ვადევნებ მათი ფრენის მიმართულებას და ჩემს კურსს ვამოწმებ. მაგრამ მე მაინც საშინელ მარტოობას ვგრძნობ. უკვე სერიოზულად ვფიქრობ განვაგრძო ცურვა, თუ კასაბლანკაში გავჩერდე. უნდა გამოვტყდე, შიშის გრძნობა არ მშორდება და რაღაც გამუდმებული სევდა მაფორიაქებს. სანამ ნაპირს მივყვები, ყველაფერი კარგად იქნება, ამაში დარწმუნებული ვარ. მაგრამ, შემდეგ? ოკეანეს გავცქერი და მაძრწუნებს მისი უსაზღვროება. აქ არაფერი არ ჰგავს ხმელთაშუა ზღვას, რომელიც სულ ახლახან დავტოვე.

კვირადღეა, 17 აგვისტო. შესანიშნავ გუნებაზე ვარ! დილით სიცილით ვიჭერე გული. როცა გამომეღვიძა, ჯერ კიდევ ბნელოდა. უცბად მალლა ცაში იელვა და თავზე გადამიარა „მფრინავმა თევზმა!“ კინაპარატს წავავლე ხელი, რომ გადამეღო ეს მოვლენა და უცებ მივხვდი, რომ ეს იყო... პლანეტა იუპიტერი, რომელმაც უბრალოდ გადაჭრა ჩემი მხედველობის არე, როცა ნავი ტალღამ შეარყია. სასაცილო შეცდომამ გამამხიარულა და კარგ გუნებასთან ერთად წარმატების რწმენაც დამიბრუნა. რა ცოტა გეყოფნის ხოლმე ხანდახან! უკანასკნელი თვეების განმავლობაში ჩემი გონება შემთხვევათა სათამაშოდ იქცა: სულ უბრალო რამეს მივყავდი სიხარულიდან სასოწარკვეთილებამდე და სასოწარკვეთილებიდან ალტაცებამდე.

დღე ჩვეულებრივი ერთფეროვნებით გადის: გამოჩნდა რამდენიმე გემი, რამდენიმე თვითმფრინავი და ამით დამთავრდა ყველაფერი. დღეს ერთხელაც არ მომიკრავს თვალი ნაპირისათვის, მაგრამ

ვიცი, რომ ის სადღაც ახლოსაა. ეს რწმენა მამხნევებს. ხოლო სა-
ლამოს შუქურა მიგზავნის სამ მოსაღმებას, რომლებიც განამტკი-
ცბენ ჩემს რწმენას. ჩემი გამოანგარიშებით, ეს მედექია უნდა
იყოს, პორტ-ლიოტე. დაიმედებული ვიძინებ.

სალამობით ვამაგრებ ხოლმე აფრასა და საჰეს და მთელი ღამე
მშვიდად მძინავს. მართალია, ღამეში ორ-სამჯერ ვიღვიძებ ხოლმე,
მაგრამ, მხოლოდ იმისათვის, რომ შევხედო კომპასს, აფრას, შო-
რეულ ნაპირს და როცა დავრწმუნდები, რომ ყველაფერი რიგზეა,
ისევ ვიძინებ. ირგვლივ გულის გამაწვრილებელი მყუდროებაა. ნია-
ვიც კი არ იძვრის, თითქოს ეშინია, მშვიდი ძალი არ დამიფრთხოს.

როგორ შეეცბი და შეეწუხდი, როდესაც 18 აგვისტოს დილით
გამოღვიძებისას დავინახე, რომ ყოველი მხრიდან სქელა ნისლი შე-
მომკვროდა! იმ დღეს პირველად შევაფასე ღირსეულად კომპასის
მნიშვნელობა.

ესარგებლობ ნისლით და ვცდილობ დავადგინო ჩემი ადგილსამ-
ყოფელი ბრმად, გემთძოლის წესთა მიხედვით: ყოველთვის ხომ
შუადღის მზეზე არ ვიქნები დამოკიდებული. საუბედუროდ, ჩემი
წოგნი ინგლისურადაა დაწერილი, ხოლო, რაც მთავარია, მათი ავტო-
რები, როგორც ჩვეულებრივად ხდება ხოლმე, უნდებიან მარტო-
დენ ყოველგვარა „რატომ“ და „რისთვის“ განმარტებას, იმის მა-
გივრად, რომ თქვან, რა უნდა გაკეთდეს და როგორ. ამის შედეგად
ჩემი ცდა — გამეგნო მიმართულება ნისლში, — სავალალოდ დამ-
თავრდა. მაგრამ ამან მაინც ვერ გამიფუჭა ხასიათი. სამაგიეროდ ამ
ბურუსში გემთა საყვირების ზუზუნი ნერვებს მიშლის. ახლა ეს
ერთი საყვირი კი არ არის, როგორც მაშინ იყო, კოლუმბრეტესის
კუნძულებთან: ექო იმეორებს და ამრავლებს მათ უსასრულოდ.
თითქოს ირგვლივ დაძრწიან ურჩხულთა გუნდები და ერთმანეთს
ეხმანებიან. ამდენი დღის შემდეგ ახლა პირველად ვგრძნობ, რას
ნიშნავს ნავში მარტო დარჩენა. ვფიქრობ ჩემს ამხანაგზე, ვფიქრობ
იმაზე, თუ რამდენს ნიშნავდა ჩემთვის მისი რჩევა-დარიგება, მისი
მხარდაჭერა, მისი ყოფნა ჩემთან. რა კარგი იქნებოდა, რომ იგი
კასაბლანკაში ან კანარის კუნძულებზე მაინც დამხვედროდა! ახლა
კი მარტო ვარ, სულ მარტო! ირგვლივ ყველაფერი ბუნდოვანი,
მაცდური, მტრული მეჩვენება და არავინ მეგულება, რომ გაიზი-
აოს ან უარყოს ჩემი შთაბეჭდილებანი...

მართლაცდა, მეჩვენება, რომ მირაჟის მსხვერპლი გავხდი და

ვერასოდეს შეეძლებ განვასხვავო სინამდვილე პალუტინაციებისაგან. არა, მალე უნდა მივიღე კასაბლანკაში და არსაით აღარ განვაგრძო ცურვა მე ადამიანის სიახლოვე მაკლია. დღეს ხმელეთისთვისაც კი არ მომიკრავს ჭერ თვალი. ნეტავ შეეძლებ ნაპირის ჩირაღდნების დანახვას? არ ვიცი. მარტო ვარ, სულ მარტო. ხმელეთი სადღაც ჩაკარგულა, შორს არც ერთი ჩირაღდანი არ მოჩანს...

სასოწარკვეთილებამდე ვიყავი უკვე მისულა, როდესაც სტანგანგერიდან გამოსული ტანკერი წამომეწია. რომ დავრწმუნდე სწორად მიეცურავ თუ არა, ვეკითხები:

— საითაა კასაბლანკა?

— ამავე კურსით იარე! — მიუვირიან ტანკერიდან. — გზა მშვიდობისა!

სამშაბათია. გაათრებული ვარ. სულ რვა საათს ქროდა ზურგის ქარი, შემდეგ კი თექვსმეტი საათი სრული სიმშვიდე იყო, — არა უშავს რა, კარგი განრიგია ბოლოს და ბოლოს როდის შევხედები იმ ცნობილ პასატს? კიდეც კარგა, თვითმფრინავებს მაინც ვხედავდი ხშირად. მაშასადამე, სწორი კურსით მივდივარ. კასაბლანკა სულ ახლოსაა. ეს უკვე ეჭვს გარეშეა. თუ ქარი არ ჩადგა, ნავსადგურამდე ამ საღამოს ან ხვალ დილით მივალწევ. ჭერჭერობით კი წინასწარ ვსაზღვრავ ჩემს საშუალო სიჩქარეს, რათა დავადგინო, რამდენი დღე დამჭირდება კანარის კუნძულებიდან ანტილიის კუნძულებამდე გადასასვლელად. ალბათ, ორმოცდაათი-სამოცი დღე. გუნება საგრძნობლად გამომიკეთდა.

ჩემს ირგვლივ ძველებურად მრავალი თევზი ირევა. უშველებელი „ბრამა-რაი“ თავისით შემოდგაფუნდა ნავში. უნდოდა თავი დაედწია კიჩოს უკან გაჩენილი მორევისათვის, ამოხტა კიდეც, მაგრამ ვერ მოზომა და მისდა საუბედუროდ, პირდაპირ ნავში ამოყო თავი. უკვე ვიწყებ ოცნებას კარგ მოხრაკულზე.

14 საათსა და 30 წუთზე შორს მზეზე ალაპლაპდნენ ფედალას ნავთის რეზერვუარები. დღიურში ვიწერ: „დღეს საღამოს ან ხვალ მტკნარი წყალი მექნება!“.

20 საათი და 30 წუთია. ას მეტრზე ვიმყოფები კასაბლანკას ზღუდიდან. ნავსადგურში შესვლა ვერ მოვახერხე, ახლა კი აგორებული ზვირთები ხელს მიშლიან დავინახო სასიგნალო ჩირაღდნები. სხვა გზა არ არის — კიდეც ერთი ღამე უნდა გავატარო ზღვაში. გრგვინვა ზვირთცემისა, რომელიც ზღუდეს ეხეთქება, ნდობას ვერ

იწვევს ჩემში. ძლივს ვიძინებ. მაინც ბევრად უკეთესია ღია ზღვაში ძილი, ვიდრე ნაპირებთან ახლო! მეზღვაურისათვის ხმელეთი ოკენებზე ბევრად უფრო სახიფათოა.

როდესაც ოთხშაბათს, 20 აგვისტოს, ვიღვიძებ, ირგვლივ სრული სიმშვიდე სუფევს. გაშმაგებული ვუსვამ ნიჩბებს და მალე ვუახლოვდები იახტ-კლუბის მოსადგომს. ჩემი გამოჩენა ნამდვილ სენსაციას იწვევს. მიჩვენებენ დილის გაზეთს, რომელშიც მსხვილი შრაფტითაა აწყობილი: „ერეტიკოსის“ დაღუპვა კადისის ყურეში“. ისღა აკლდა, რომ მეც შევდგომოდი ჩემი სამწუხარო ხვედრის დატირებას!

საბედნიეროდ, კომისარმა ორადუმ თვითონვე მოაგვარა ყველა ფორმალობა პოლიციასა და საბაჟოსთან. ჩემთვის, როგორც მკვდრეთით აღმდგარი დამხრჩვალისათვის, ეს ადვილი არ იქნებოდა! შემდეგ მაროკოს თევზჭერის სამსახურის დირექტორმა დოქტორმა ფურნესტენმა განსაკუთრებული ბადე მაჩუქა პლანქტონის მოსაგროვებლად. იმ შესანიშნავი მიღების შესახებ, რომელიც კასაბლანკაში მომიწყვეს, ქვემოთ მოგიყვებით. ჯერჯერობით კი გადავწყვიტე, მიუხედავად შექმნილი მდგომარეობისა, კვირას, 24 აგვისტოს, დილის 10 საათზე კვლავ განვაგრძო გზა.

კასაბლანკა — ლას-პალმასი

კვლავ მედავებიან. ბოლოს, ორი კაცი, რომლებმაც გამაწამეს შეკითხვებით, დარწმუნდნენ ჩემს შეუდრეკელობაში და მეუბნებიან:

— განაგრძე ცურვა, შენ მზად ხარ ამისათვის.

ესენი არიან დოქტორი ფურნესტენი და სამთო ინჟინერი პიერ ელისაგი. შეშფოთებული, შეფიქრიანებული, მაგრამ დადუმებული ახალი მეგობრები გარს მესხვევიან. არავეინ ცდილობს უარი მათქმევინოს. მხოლოდ სამ კაცს გადუწყვეტია დამაკავონ და შეთქმულებას მიწყობენ: ესენი არიან იახტ-კლუბის პრეზიდენტი, მაშველი გემის კაპიტანი და იმ კატარლის მფლობელი, რომელმაც „ერეტიკოსი“ ბუქსირით უნდა გაიყვანოს ღია ოკეანეში.

მარტოკა ვიჩქეი იახტ-კლუბის მისაღებ დარბაზში, როცა შემომესმა ორი ჟურნალისტის საუბარი:

— აქ ჩვენ აღარაფერი დაგვრჩენია — იგი არსად გაემგზავრება.

— როგორ თუ არ გაემგზავრები? — გავიკვირვე მე. — პირიქით! ახლა მხოლოდ იმას ველოდები, რომ ნისლმა გადაიყაროს და საბუქსირო კატარლა მოვიდეს.

— თქვენ ვერ მიიღებთ საბუქსირო კატარლას.

აღმოჩნდა, რომ იახტ-კლუბის პრეზიდენტს გაეფრთხილებინა ყველა: თუ რომელიმე გემი დამთანხმდებოდა და ბუქსირით გამოიყვანდა, მას უნდა დაეშვა კლუბის ალამი, რაც კლუბიდან გარიცხვას ნიშნავდა. მე მივდივარ პრეზიდენტთან და ვეუბნები:

— გთხოვთ მაპატიოთ, მაგრამ მაინც მივდივარ ბუქსირის საძებნელად, რადგანაც გადაწყვეტილი მაქვს გაემგზავრო. თქვენ ნურაფერზე შეწუხდებით: რომც დავიღუპო, ყოველთვის შეძლებთ დაპტკიცოთ, რომ ჩემი გამგზავრების წინააღმდეგი იყავით.

შემდეგ შესანახად ვტოვებ ყველა ფასიანსა და სათუთ საგანს,

ვცდილობ დავფარო ჩემი გაშმაგება და მივდივარ გემის საძებნელად, რომელიც ნავსადგურიდან გამიყვანს. რეიდზე დგას ორი ორჩხომელი. ერთერთი მათგანია „მაევა“. მისი პატრონი ჟან-მიშელ კროლბუა მთანხმდება გამიწიოს დახმარება. მაშინ მე ჟურნალისტებს მივმართავ, რომლებიც თავიანთი ნავით წამოგვეწივნენ:

— გეთაყვათ, წამომიღეთ ნაპირიდან ჩემი რუკები!

ისინი მპირდებიან და მალე ჩემპიონ ქალს ცურვაში ჟიზელ ვალერიის მოაქვს რუკები. მოგვიანებით გაზეთები წერდნენ ამ ეპიზოდის შესახებ: „სავსებით ცხადია, რომ იგი მისტიფიკატორია. წარმოიდგინეთ, კინალამ თავისი რუკები დაავიწყდა!“

ნელა გავდივარ კასაბლანკის ნავსადგურიდან. მრავალი კატარღა მაცილებს. ვემშვიდობები მეგობრებს და სქელ ნისლში ვინთქები.

აქედან ვიწყებ ჩემი მოგზაურობის დღიურის წერას.

კ ვ ი რ ა, 24 ა გ ვ ი ს ტ ო. ბუქსირმა დამტოვა ელ ხანკას რეიდზე. ზღვა მშვიდია. ბურუსია. კუჭი სავსე მაქვს და ნავის ირგვლივ მოთამაშე მრავალრიცხოვანი თუნოსიც კი არ მახსენებს საუზმეს. მიმშვილს არა ვგრძნობ. ღამით ქარი ცხრება, ნისლი კი სქელდება. სიბნელიდან გულგრილად, თანაბარი შუალედებით თვალს მიპაჭუნებს ელ ხანკას შუქურა.

ო რ შ ა ბ ა თ ი, 25 ა გ ვ ი ს ტ ო. დილაა. იმავე ადგილზე ვარ. ზურგის, ჩრდილო-ჩრდილო-აღმოსავლეთის ქარმა დაბერა, მაგრამ მე წინანდებურად ნისლი მბუჟავს. და მერე როგორი! ნაპირამდე მანძილის განსაზღვრა შეუძლებელია.

14 საათი. პირდაპირ სამხრეთით მოჩანს ხმელეთი. მაგრამ რა ადგილია, არ ვიცი.

18 საათი. ვფიქრობ, რომ ეს აზემური უნდა იყოს. თუ არ ვცდები, — ჩინებულია! ისე უხვად ვიჭერ თევზს, რომ აღარც კი ვიცი, რა მოვუხერხო მას. თხუთმეტი მილის სავალია დამრჩა და სიდი-ბუ-აფის შუქურას ჩირალდნებს დავინახავ. ისინი ჩემგან სამხრეთ-დასავლეთით უნდა გამოჩნდნენ:

21 საათი. აი, შუქურაც! ჩინებულია!

ს ა მ შ ა ბ ა თ ი, 25 ა გ ვ ი ს ტ ო. დილაა. მაზაგანის ტრავერსზე ვარ. მშვიდი და ნათელი ამინდია. ჩემთვის ეს დიდი მიღწევაა: ახლა მე შემიძლია ხანკის კონცხს შემოვუარო ჩრდილოეთით. დინებას რომ არ გადავეხარე, მომიხდებოდა კონცხისაკენ კურსი კომპა-

სის 240⁰ კუთხით ამელო და ასე მევლო მთელი კვირა. არ ვიცი, გავუძლებდი თუ არა ამას.

სულ უფრო და უფრო ვეუფლები ჩემს სექსტანტს. კურსს ვავლებ რუკაზე. სადამოსათვის უნდა გამოჩნდეს შუქურა კანტენის კონცხზე. ამის შემდეგ თვით კანარის კუნძულებამდე ვერ ვახალავ ხმელეთს.

საღამოა. ასე მგონია ნაპირი მიახლოვდება, თუმცა სანაპიროს ზაზის პარალელურად უნდა ვიცურო. ღამდება, კანტენის კონცხის ჩირაღდნები არა ჩანს. მაშასადამე, მისგან ჯერ კიდევ შორსა ვარ, რადგან კონცხზე შუქურას სიღნაღე ოცდაათი მილის მანძილზე მოჩანს.

ღამის ბინდ-ბუნდში თევზი მართლაც ზღაპრულად ეგება ანკესს! ორი მსხვილი თევზი ამოვათრიე: ბონიტა და „ბრამა-რაი“.

ღამის პირველი საათია. კანტენის კონცხის შუქურა ჩემგან სამხრეთ-სამხრეთ-დასავლეთითაა. ეს მართლაც შესანიშნავია!

ოთხშაბათი, 27 აგვისტო. ნაპირი ხელისგულივით მოჩანს. შესანიშნავი სანახაობაა. „საზღვაო ცნობარში“¹ ნაპირების აღწერის მიხედვით ვცნობ თვითეულ ხეველს. აი, მოჩანს საფის კონცხი! ეს იმას ნიშნავს, რომ დღეში საშუალოდ თექვსმეტ მილს გავდივარ, თუ გამოვრიცხავ კვირას—გამომგზავრების დღეს. თევზს უხვად ვიჭერ.

მალე ხმელეთი თვალს მოეფარება და კურსს დასავლეთ-სამხრეთ-დასავლეთით ავიღებ. ასე მომიხდება ცურვა 6 დღის განმავლობაში. ჯერჯერობით სისუსტის არავითარ ნიშანს არა ვგრძნობ.

წინ საფრთხე მელის, რომლის შესახებაც დოქტორმა ფურენსტენმა გამაფრთხილა: ეს არის კონცხ ჯუბიასა და კუნძულ ფურეტევენტურს შორის გასასვლელი. ვფიქრობ, აჯობებს ცოტა დასავლეთით ვიარო.

მოგადორის მახლობლად ნაპირი ძალიან ნათლად ჩანს: თითქოს იგი აქვე, ჩემს ახლოს მდებარეობდეს. საბედნიეროდ, „საზღვაო ცნობარი“ ადასტურებს, რომ აქედან სანაპირო დიდ მანძილზე მოჩანს და ეს მამუვიდებს. სექსტანტით სარგებლობა თანდათან მიძნელდება. რაც შეეხება გრძედის განსაზღვრას, ამ მხრივ — 3მ,

¹ „საზღვაო ცნობარი“ შეიცავს მითითებებს ნაპირების შესახებ და დიდ დახმარებას უწევს მოგზაურს, როცა სანაპირო უცნობია. ასეთი ცნობარები შედგენილია მთელი მსოფლიოს ნაპირებისათვის. გარდა ამისა, ისინი შეიცავენ ცნობებს ღინებებსა და მეტეოროლოგიაზე.

38 — მოვისუსტებ. ჩანს, დინება დასავლეთისკენ მიმართევეს. მაგრამ, აი, ღამე დგება, და ქარიც წყნარდება. თუმცა ეს სრულებით არ აადვილებს ჩემს ამოცანას — მივიღე დანიშნულ ადგილამდე.

ახლაც კი შიშის ჟრუანტელი მივლის, როდესაც ვკითხულობ შემდეგ ჩანაწერს საგზაო დღიურში:

ხ უ თ შ ა ბ ა თ ი, 28 ა გ ვ ი ს ტ ო: უკანასკნელად შევხედე მოგადორს, რომელიც ოდნავ მოჩანდა შორს, და გაქრა. ქარი სუსტია. როგორც ჩანს, დასავლეთისაკენ მივექანები. იმედს არ ვკარგავ.

სამი საათია. ამოვარდა ჩრდილო-ჩრდილო-დასავლეთის ქარი. ოღონდ კი სამხრეთისკენ არ წამიღოს! სრულიად მარტო ვარ. ირგვლივ არაფერი და არავინ ჩანს. საზღვაო საქმის ახალბედა ვარ და ისიც კი არ ვიცი, სად ვიმყოფები. მეჩვენება მხოლოდ, რომ ვიცი სადაც ვარ. თუ კანარის კუძულებს ჩავუარე, ქარი გამიტაცებს ატლანტის ოკეანის სამხრეთისაკენ, ფრეგატი „მედუზას“ ტივის ტრაგიკული გზით. საუცხოო ქარია. ნეტავ არ ჩადგებოდეს!

პ ა რ ა ს კ ე ვ ი, 29 ა გ ვ ი ს ტ ო. ქარი არ ჩადგა. პირიქით, მომიხდა „რიფის ალება“, — ანუ ჩემი აფრის ფართობის შემცირება.

დილის ცხრა საათია. ახლოს ჩამიარა დიდმა სატვირთო გემმა. ის ამავე კურსით მიდის, მხოლოდ საპირისპირო მიმართულებით, ალბათ, კანარის კუნძულებიდან მოდიოდა, მაშასადამე, სწორად მივცურავ. მაგრამ ძნელი ამოცანა მრჩება გადასაჭრელი — მშვიდობიანად მივადგე ნაპირს...

შ ა ბ ა თ ი, 30 ა გ ვ ი ს ტ ო. ღმერთო ჩემო! რა აუტანელი ღამეა! თვალი არ მომიხუჭავს და საშინელ დაღლილობას ვგრძნობ. გუშინ, დაახლოებით 16 საათისთვის გრიგალი ამოვარდა და მერე როგორი! მოტივტივე ღუზა ჩავუშვი. ახლაც კი ვეკითხები საკუთარ თავს: როგორ გაუძლო-მეთქი ჩემმა უზადრუქმა ნავმა ამგვარ წეწვა-გლეჯას, ჩემმა გულმა კი — ზღვის მრისხანებას? სასოწარკვეთილება დამეუფლა: ვფიქრობ, კანარის კუნძულებს იქით აღარ განვაგრძო ცურვა. კარგი იქნება, ცოტა მაინც წავიძინო ამაღამ, ოღონდ არ გავცურო ორ კუნძულს შორის ისე, რომ ვერ შევამჩნიო ვერც ერთი და ვერც მეორე!

კ ვ ი რ ა, 31 ა გ ვ ი ს ტ ო. ღამით გაცილებით შორს წავიწიე სამხრეთისაკენ, ვიდრე ვეარაუდობდი. 15 საათზე შეეძელი პორტუგალიის გემის გაჩერება და ჩემი კოორდინატების დაზუსტება.

წყალსა და საცმელს მთავაზობდნენ, მაგრამ უარი ეთქვი: ამ მხრივ, მართლაც, ყველაფერი მოწესრიგებული მაქვს. ყოველდღიურად ვიქერ შესანიშნავ სკუმბრიებს და, ეშმაკმა დალაზეროს, უკვე შევეჩვიე უმ თევზს. გარდა ამისა, ხმელთაშუა ზღვის წყალთან შედარებით საუცხოო მეჩვენება ატლანტის ოკეანის წყალი; ის გაცილებით ნაკლებადაა მლაშე და შესანიშნავად კლავს წყურვილს. მაგრამ ასე რომ მომიხდეს ცხოვრება კარგა ხანს, ვერ ვიტყვი, შემდეგში ყველაფერი ასევე კარგად იქნება-მეთქი.

სწორი კურსით მივდივარ და ახლა კუნძულ ალეგრანსიდან სამოცდაათი მილის მანძილზე ვიმყოფები ჩრდილო-ჩრდილო-აღმოსავლეთით. კიდეც 36 საათი უნდა ვიყო ფხიზლად, მერე კი კანარის არქიპელაგის შიდა წყლებში შევალ. უცბად არ გავცდე მათ, ღმერთმა დამიფაროს!

ყოველ დღე, ზუსტად 4 საათზე ჩემთან მოფრინავენ მშვენიერი თეთრი და შავი ჩიტუნები, რომ თანამგზავრობა გამიწიონ.

ორშაბათი, 1 სექტემბერი. ოკეანემ თავი აიშვა. მონაკოდან გამოსვლის შემდეგ, ეს იყო ერთ-ერთი ყველაზე უფრო მძიმე ღამე. სამაგიეროდ, დილით ყველაფერი საესებით ამინაზღაურდა. ღამით, როდესაც დასაძინებლად ვწვებოდი ღვთის წყალობაზე მინდობილი (სალამობით უძრავად ვამაგრებ საცეს და ვიძინებ), ჩემს თავს ვუთხარი: „თუ სწორი კურსით ვიარე, განთიადისას მხარმარცხნივ კუნძულს დავინახავ-მეთქი“. და, აი, დღეს, გამოღვიძებისას, მართლაც, სამხრეთით ოციოდე მილის მანძილზე დავინახე ორი, ღამაში სახელწოდების კუნძული — ალეგრანსა და გრასიოსა¹. ეს კარგი ნიშანია! ახლა მთავარია მშვიდობიანად მივადგე ნაპირს. რწმენით ვარ აღვსილი: თუ პირველად გამიმართლა, მეორედაც უნდა გამიმართლოს.

სამშაბათი, 2 სექტემბერი. შიში მიპყრობს, როცა ვხედავ რა უზარმაზარი მანძილი ჰყოფს კუნძულებს ერთიმეორისაგან, და, აგრეთვე, როცა ვფიქრობ ამ უსაზღვრო წყლის უდაბნოზე, რომელიც გამიტაცებს ოკეანეში. თუკი ვერ მოვახერხებ ახლა ნაპირზე გადასვლას, შემდეგ უკვე ვეღარ შევძლებ უკან დაბრუნებას — ეს მუდამ უნდა მახსოვდეს! თუ კანარის კუნძულები-

¹ ალეგრანსა (ესპანური) — სიხარული; გრასიოსა — გრაციოზული. — მთარგ. შენიშე.

დან გავალ, ანდა გვერდს ავუქცევ მათ, დაბრუნებაზე ფიქრიც კი სისულელე იქნება. მაშინ მომიხდება სულ ცოტა ექვსი ათასი კილომეტრის გავლა ოკეანეში. რა თქმა უნდა, იმედი მაქვს, რომ ამ გამოცდასაც გავუძლეწ, მაგრამ რამდენ მწუხარებას მივაყენებ ჩემს ახლობლებს და როგორ გავახარებ მათ, ვინც მიწინასწარმეტყველებდა, ვერასოდეს ვერ მიაღწევ ლას-პალმასამდეო! არა, ჩემს სიმართლეში. ხალხი რომ დავარწმუნო, საქმით უნდა დავამტკიცო ეს. მე ვთქვო, რომ მივაღწევ გრან-კანარიას კუნძულამდე-მეთქი, მაშასადამე, ნაპირს სწორედ აქ უნდა მივადგე და არა სადღაც სხვა ადგილას. ადვილად შემეძლო გადავსულიყავი რომელიმე კუნძულზე, მაგრამ უნდა დამემტკიცებინა, რომ შევძლებდი იქ მივსულიყავი, სადაც მინდოდა. ამას დაღუპული ზომალდის მგზავრთათვის უდიდესი მნიშვნელობა აქვს: მათ უნდათ იცოდნენ, რომ ისინიც ჩემსავით შეძლებენ იმ პუნქტამდე მისვლას, რომლისკენაც მიცურავენ.

ნაშუადღევია. ჩემი მაშველი ნავი, რომლის საზღვაოსნო ღირსებებს არავინ ცნობდა, უფრო და უფრო მანცვიფრებს. ყოველ დილით 11 საათისათვის მიხდება მისი ცოტათი დაშვება, რომ არ გასკდეს მზისაგან გახურებული ჰაერის გაფართოებისას. სადამოობით ისევ ვტუმბავ. ნავში წყალი არ შედის და მე მშვიდად მძინავს. მხოლოდ პირველი ღამეები გამიძნელდა. დროდადრო უცბად წამოვხტებოდი ისეთი შეგარძნებით, თითქოს კატასტროფა უკვე მომხდარიყო. მაგრამ თანდათან შევეჩვიე და დაემშვიდდი. თუკი ნავი დღისით არ გადაბრუნებულა, რატომ უნდა გადაბრუნდეს იგი ღამით?

მთელი დღე და ღამე საჭესთან ჯდომა უაზრობა იყო. შევამჩნიე რომ, როცა ზურგის ქარი უბერავს, ჩემი ნავი არ უხვევს პირდაპირი კურსიდან, თუნდაც საჭე უმოძრაოდ იყოს დამაგრებული და მალე მთლიანად მივენდე ქარის მუდმივობას. ნაპირიდან შორს ვიყავი და აქ შეიძლებოდა მშვიდად დამეძინა. სხვა საქმეა, როცა ნაპირთან მისვლაა საჭირო. ქარის საწინააღმდეგოდ სვლა ხომ არ შემეძლო: „ერეტიკოსი“ მოძრაობს მხოლოდ მაშინ, როცა „გვერდითი ქარი“ უბერავს.

ოთხშაბათი, 3 სექტემბერი. ღმერთო ჩემო, რა მოხდა? მთელი ღამე ვუთვალთვალედი ლას-პალმასის შუქურას. აქამდე უნდა შევსულიყავი ნავსადგურში, მაგრამ ჯერაც ვერაფერს ვხე-

დავ. რაღა ექნა? როგორ მოვიქცე ახლა? ნავი დავაყენო და ველოდო, როდის გადაიყრება ნისლი, თუ კვლავ ვიცურო სამხრეთისაკენ?

შუადღეა. ბოლოს, კიდევ კარგი, თვითმფრინავმა გადაიფრინა სადღაც ჩემგან მარჯვნივ. ის დაბლა მიფრინავდა, ჯერ ვერ მოესწრო მაღლა აწევა. მაშასადამე, ხმელეთი შორს არ უნდა იყოს და უსათუოდ მივადგები მას!

დღის სამი საათია. ყველაფერი გათავდა, ვერასოდეს ველარ მივადგები ამ ნაპირებს! ვფიქრობდი, რომ თვითმფრინავი კუნძულის ჩრდილოეთ მხარეს აფრინდა, ახლა კი, როცა ჩემს წინ სანაპირო გადაიშალა, ვხედავ, რომ მის გასწვრივ უკვე ორმოცამდე კილომეტრი გამივლია და წინ დარჩა არა უმეტეს ათი კილომეტრისა. ქარო ჩრდილოეთიდან ქრის, სწრაფ ღრნებას სამხრეთისაკენ მივყევარ. შეიძლება ხმელეთს სამ მილზე მივუახლოვდე, მაგრამ ნაპირს უკვე ველარ მივადგები.

ექვსი საათია. ვნახოთ, რა იქნება! იქნებ ბედმა კიდევ გამიღიმოს. ჩემი სვლის საწინააღმდეგო დინება ანელებს ნავის ღრეიფს. კუნძულის სამხრეთი ნაპირი, რომელიც შეჭრილია ატლანტის ოკეანის უსაზღვრო სივრცეში, ჩემგან ისევე მარცხნივ იმყოფება. ვნახოთ, რა მოხდება!

მართალი ვიყავი, როცა ამ სტრიქონებს იმედის დაუქარგავად ვწერდი. 20 საათისათვის „ერეტიკოსი“ სანაპიროდან ასი მეტრის მანძილზე იმყოფებოდა. უცებ ისეთმა შიშმა შემიაყრო, რომ უნდა ვალიარო, მზად ვიყავი ნავი მიმეტოვებინა და ცურვით გავსულიყავი ნაპირზე.

ახლა ყველაზე მთავარია არ მივაგლიჯო ნავი წყალქვეშა ქვებზე. მეთევზეებმა შემამჩნიეს, და ახლა ადგილობრივ მცხოვრებთა მთელი ჯგუფი მიჩვენებდა მოხერხებულ ადგილს, სადაც შემეძლო მივდგომოდი ზღვაში გაჭრილ, ორი სალი კლდით შემოფარგლულ ქვიშიან სანაპიროს. მაგრამ, აი საფრთხე უკან დარჩა: მშვიდობიანად მივადექი ნაპირს. რეზინის გასაბერმა ნავმა პირველდ ცხადჰყო, რომ მას შეუძლია 9 საათის განმავლობაში თოქმის ქარის საწინააღმდეგოდ იცუროს. მაგრამ მე ისე ვიყავი შეშინებული, რომ რამდენიმე საათი დამჭირდა, სანამ შევძლებდი წამოდგომას და ადგილიდან დაძვრას. საბოლოოდ ხომ მაინც მივადექი იმ კუნძულს, რომელიც მინდოდა!

მე მარტო ის კი არ დამიმტკიცებია, რომ ჩემი ნავით შემეძლო ოკეანეში ცურვა, არამედ ისიც, რომ შემეძლო სწრაფად ცურვა. კასაბლანკიდან კანარის კუნძულებამდე მისასვლელად ზუსტად 11 დღე დამჭირდა — 24 აგვისტოდან 3 სექტემბრამდე, ეს შესანიშნავი ვადაა. სინამდვილეში ამ მანძილის დასაფარავად ჟერბოს დასჭირდა 14 დღე, ლე ტუმელენს — 12, ხოლო ენ დევიდსონს — 29 დღე!

როგორ მივცურავდი? ცხადია, ჩემს კურსს ხელსაწყოების საშუალებით ვადგენდი, თუმც ამას პირველად ჩავდიოდი ჩემს სიცოცხლეში.

მაგრამ ამავე დროს, არ ვენდობოდი ჩემს ასტრონომიულ გამოთვლებს და გამყავდა სავარაუდო კურსი: ყოველდღიურად ვითვლიდი რუკაზე გასავლელი მიწების რიცხვს; ხოლო კომპასის საშუალებით ვსაზღვრავდი მიმართულებას. ასე ვადგენდი კურსს, რომელიც იდეალური იქნებოდა, დინებას რომ არ გადავეხარე. ამიტომ ძირითადი კურსის პარალელურად ვადგენდი „დამზღვევ ხაზსაც“ სავარაუდო გადახრის გათვალისწინებით, რაც დინების მიმართულებასა და ძალაზე იყო დამოკიდებული (ცნობებს მათ შესახებ „საზღვაო ცნობარიდან“ ვკრებდი). ერთი წუთითაც არ მშობრებოდა ფიქრი ამ სწრაფ ნაკადებზე, რომლებიც სრულიად შეუმჩნევლად მიმაქანებდა. ოკეანის წყალთა ამ ვერაგულ და ფარულ მოძრაობას სამხრეთისაკენ მივყავდი. მოსალოდნელი იყო ისე გამეცურა კანარის კუნძულებსა და აფრიკის სანაპიროს შორის, რომ ვერც კი შემემჩნია ეს. ამრიგად, ყოველდღიურად აღვნიშნავდი სამ მდგომარეობას: ერთს, რომელსაც გამოთვლების შედეგად ვღებულობდი, მეორეს — სავარაუდოდ რომ ვხაზავდი, და, ბოლოს, ყველაზე უფრო პესიმისტურს, რომელშიც, შესაძლოა, აღმოვჩენილიყავი, თუკი ყველა არახელშემწყობი ფაქტორი ერთდროულად იმოქმედებდა. აქედან გამომდინარე, ვცდილობდი არ მოვხვედრილიყავი მოსალოდნელ მახეში.

შესაძლოა მკითხონ: „თუკი უკვე გადაწყვეტილი გქონდათ ატლანტის ოკეანის გადასერვა, რა მნიშვნელობა ჰქონდა თქვენთვის კანარის კუნძულებს? სულ ერთი არ იყო მიაღწევდით ამ კუნძულებს, თუ ერთბაშად „დიდ ნაოსნობას“ შეუდგებოდით?“ ერთბაშად ოკეანეში გასვლის უფლება არ მქონდა სამი მოსაზრების გამო: პირველ ყოვლისა, ვზრუნავდი ჩემს ახლობლებზე. ისინი ფიქრობ-

დნენ, რომ ჩემი ყოფნა ზღვაში სულ დიდი 15 დღეს გასტანდა და ალბათ დარდი მოჰკლავდათ. გარდა ამისა, მე თვით არ ვიყავი საამისოდ მომზადებული. ნაოსნობის დასაწყისშივე რომ ვერ მიმეღწია მიზნისათვის — და ვერ მივსულიყავი წინასწარ დანიშნულ პუნქტამდე, ჩემთვის ეს უბედურების მომასწავებელი ნიშანი იქნებოდა. და, ბოლოს, მესამეც: 15 დღის შემდეგ რომ არ მიმეწოდებინა ცნობა ჩემს შესახებ, ოფიციალურ წრეებში, ატყდებოდა ერთი ალიაქოთი, დამიწყებდნენ ძებნას და თუ მიპოვიდნენ, ეს ჩემო ცდის დასასრული იქნებოდა. მაგრამ, თუ ვერ მიპოვიდნენ და კასაბლანკიდან გამოსვლის 70—80 დღის შემდეგ მივალწევდი ანტილის კუნძულებს, არავინ არ დამიჩერებდა, რომ მე ეს გზა გარკვეული მიზნითა და საკუთარი ნებით განევლე.

ოკეანეში 11 დღის ყოფნის შემდეგ ისევ ხმელეთზე აღმოვჩნდი. მეფურად მიმიღეს პატარა სოფელ კასტილიო-დელ-რომერალში, რომელიც ლას-პალმასიდან ათიოდე მილზე მდებარეობს სამხრეთით. როგორც კი თვალი მოჰკრეს ჩემს ნავს, სოფლის მცხოვრებლებმა ნაპირზე მოიყარეს თავი. მათ, მართლაც, დაღუპული გემის მგზავრი ვეგონე. ასე რომ, სანაპიროსთან მიახლოებისას ნამდვილი გენერალური ასამბლეა შემომხვდა. იგი შედგებოდა უბრალო და გულღია ადგილობრივ მცხოვრებთაგან, რომელთაც ჭრელი ტანსაცმელი ეცვათ.

კუნძულ გრან-კანარიას ნაპირები მთლიანად კლდეებითაა დაფარული. თუმცა, მე მშვიდობიანად მივადექი პატარა ქვიშოან პლაჟს, მაგრამ ზღვაში შეჭრილი ვულკანური კბოდეები ყოველი მხრიდან კვლავ ემუქრებოდნენ ზეირთებზე მოხტუნავე ჩემს რეზინის ტივტივას. დიდი პატივი სცეს კუნძულებმა ჩემს მრავალტანჯულ ნავს და, აგრეთვე, მასზე აღმართულ საფრანგეთის სამფროვან ალამს. ერთ წამში ოცმა კაცმა აიტაცა „ერეტიკოსი“ მთელი მისი ტვირთით და ძლიერი მხრებით გამოიტანა წყლიდან. ორმა თავაზიანმა აბორიგენმა ძლივს დამაყენა ფეხზე. მე მომიახლოვდა სოფლის „თავი“ მანუელი და ტრადიციულად შემეკითხა, სადაური ხარო. ვუბასუხე ჩვეულებრივი ესპანური ფრაზით: — საფრანგეთიდან, ნიცადან, ბალეარის კუნძულების, ტანეერისა და კასაბლანკის გავლით. თერთმეტი დღეა, რაც კასაბლანკიდან გამოვცურე.

როგორც ჩანს, ეს სიტყვები აღემატებოდა მის წარმოდგენას.

მან მიმოიხედა ირგვლივ, რომ დარწმუნებულიყო, გაიგონეს თუ არა დანარჩენებმა ასეთი დაუჯერებელი პასუხი. „კარგ მთქმელს კარგი გამგონე უნდა“. სტუმრისადმი მათი ტრადიციული თავაზიანობის მიუხედავად, სოფლის მცხოვრებნი ვერ ახერხებდნენ უნდობლობის დაფარვას. რამდენიმე დღე დამჭირდა, რომ დამერწმუნებინა ისინი. ჭერჭერობით კი მანუელის სახლში ერბო-კვერცხით მიმასპინძლდებიან. აქ თავი მოუყრიათ ადგილობრივ მღვდელს, მასწავლებელს და „პრაქტიკანტეს“, ანუ უბრალოდ რომ ვთქვათ, ფერშალს. ძილი მერევა, დაღლილობისაგან აღარა ვარ, მაგრამ მაინც ვზივარ მათთან და მთელი საღამო ვყვები ჩემს ამბავს ფანტასტიკურ ესპანურ ენაზე, რომელიც შედგება ფრანგული სიტყვებისაგან ესპანური დაბოლოებებით, მაგრამ მსმენელებს მაინც ესმით ჩემი.

მიწა. ცდუნება. მოუხმანი

როდესაც ვიკითხე, როგორ შეეძლებ ლას-პალმასამდე მისვლას, რათა დეპეშა გავუგზავნო ჩემს ახლობლებს და დაეუკავშირდე საფრანგეთისა და ესპანეთის მთავრობებს-მეთქი, აღმითქვეს, ხვალვე კუნძულის მთავარ ქალაქში წაგიყვანთ უცნაური სახელწოდების მანქანა „მეკობრეო“. მანუელს ჩემზე მეტად ეწადა სასწრაფოდ დაკავშირებოდა მთავრობებს, იგი ჩქარობდა — როგორმე თავიდან მოეცილებინა ეს საეჭვო სტუმარი, ანდა მის შესახებ შეეტყობინებინა მაინც პოლიციისა და საბაჟოსათვის. ერთი თვის წინ აქ დამსხვრეულა ორჩხოველი „დენდი“, რომელიც ფინეთიდან მოდიოდა კასაბლანკას გავლით. რამდენადაც გავიგე, ადგილობრივ მცხოვრებლებს ყველა ქვეყნის მეთევზეთათვის დამახასიათებელი გულუბრყვილობით მოუყრებიან ყველაფერი, რაც გემის დაღუპვის შედეგად გადაარჩენილა და ნაპირზე გამოუტანიათ. „რაც კი წყალში ვარდება, უკვალოდ იკარგება“. — ამ ანდაზის საფუძველზე მეთევზეებს შესაძლებლად ჩაუთვლიათ ნადავლიდან რალაც-რალაცეები თავიანთთვის გადაერჩინათ. ამის შედეგად კერილ მანუელს დიდი უსიამოვნება მოსვლია სანაპირო დაცვასთან (მასაც კი!) და არავითარი სურვილი არ ჰქონდა ეს ძველი ამბავი განმეორებულყო ჩემს გამოც.

მანქანის მოსვლამდე მინდა გამოვიძინო. მაგრამ სად? სკოლაში. როგორ? იქ ზომ საწოლებია არ არის და მაგიდაზე მომიხდება წოლა. თუმცა ეს არ იყო ზამბარებიანი რბილი ლეიბი, მაგრამ მანამდე არასოდეს არც ერთ მათგანზე არ მძინებია ისე ტკბილად, როგორც იმ ღამეს! მე სხვა რამ მაწუხებს: მიწა რატომღაც ირყევა ჩემს ქვეშ. კიდევ ცოტა და ზღვის ავადმყოფობა დამეწყება!

4 სექტემბერს დილით გამოჩნდა „მეკობრე“. მე ფულა გაკვრით

ვასხენე, მაგრამ ჩემი მეგობარი მანუელი აღშფოთდა და ყვირილი ატეხა. გამოვეთხოვეთ ერთმანეთს და „მეკობრე“ ადგილს მოწყდა.

კუნძული წარმტაცია. ამ დილით ის მთელი თავისი ველური სიდადით წარმომიდგა თვალწინ. მკაცრად აწვდილან სალი კლდეები ლავათა გაციებულ ღვარებში, რომელთა შორის შებუდებულან საუცხოო პატარა სოფლები თეთრი საყდრებითა და ბანიანი სახლებით. სახელაუდაა გოგონები წყალზე მიდიან: ამ კუროთხეულ კუნძულებზე მცხოვრებლებს წყალი არ ყოფნით. ტანწერწეტა გოგონები მოხდენილად მიაბიჯებენ. თითქოს არაფერია მიჰქონდეთ, ისე თავისუფლად უდგათ თავზე ათასნაირი ჭურჭელი, თიხის კლასიკური ლარნაკებიდან დაწყებული, თანამედროვე კანისტრებით დამთავრებული.

კუნძულის სამხრეთით გადაშლილა ველები დაფარულია ბანანის ტევრებით. სწრაფად ვეჩვევი ამ მწვანე ბუჩქებს, რომელთაც ფართო ფოთლები და ამასთანავე მწარე ხვედრი აქვთ. მათი ნაყოფი მათივე სიკვდილის მიზეზი ხდება. თვითეული ბუჩქი მხოლოდ ერთ წელაწადს ძლებს და ბანანის მხოლოდ ერთ კუნწულას იძლევა: შემდეგ კი — ფართო გზა ახალგაზრდობას! წალდის ულმობელი დარტყმა სწყვეტს მის ხანმოკლე სიცოცხლეს და იმ ადგილას ზეიმით იწყებს აშოლტვას ნორჩი რტო, აქამდე დედის ფოთლების ჩრდილს შეფარებული. ვაგლახ, მან არ იცის, რომ მისი დღეებიც დათვლილია!

ირგვლივ თითქმის არსად ჩანს ხეები, რადგან აქ წყლის ნაკლებობაა. მხოლოდ აქა-იქ აღმართულან მშვენიერი ფინიკის პალმები, მაგრამ ისე ვარ შეჩვეული წყლის ვაკეთა გაძარცულ ჰორიზონტებს, რომ ეს სანახაობაც კი — ჯადოსნურად მეჩვენება.

შორს მოჩანს ტაძრის ორი შპილი: ეს ლას-პალმასია. თვით ტაძარი შეიძლება ზღვიდანაც დაინახო და „საზღვაო ცნობარი“ მას ასე დაწვრილებით აღწერს, რომ ჩემს გამყოლებს ჰგონიათ, თითქოს იგი ადრეც მენახოს.

ლას-პალმასი კანარის კუნძულების დედაქალაქია. ლას-პალმასის ნავსადგური პუერტო-დე-ლა-ლუსი ატლანტის ოკეანის დიდ ნავსადგურთა რიცხვს განეკუთვნება. აქ გავიცანი ნავსადგურის კომენდანტი, ცნობილი კარდიოლოგის ძმა. იგი დიდი ხანია მელოდა. ჩემი მეგობრები გაზეთ „პტა მაროკენის“ რედაქციიდან რამდენიმე დღის წინ გადმოფრენილან აქ კანარის კუნძულებზე კასაბლანკადან

დიდ სამგზავრო თვითმფრინავ „არმანიაკით“. ეს იყო ამ თვითმფრინავის პირველი რეისი. მთელი გზა ჩემა მეგობრები ამაოდ ცდილობდნენ ჩემს პოვნას, ხოლო ლას-პალმასში ჩამოსვლისას პირველ რიგში დაუწყიათ ჩემი ამბების გამოკითხვა. ასე რომ, აქ ყველა მიცნობდა.

ვიდრე დიდ ნაოსნობას შევუდგებოდი, გადავწყვეტე შემემოწმებინა ჩემი სექსტანტი, რათა თავიდან ამეცდინა შეცდომები გამოთვლების დროს. ამ საქმეში დახმარებისათვის თხოვნით მივმართე ნავსადგურის კომენდანტს.

— დიდი სიამოვნებათ! — მომიგო მან ესპანურად.

მაგრამ ზოგიერთი გაზეთის ცნობებში ეს ეპიზოდი ასეთნაირად გამოიყურებოდა: „მან ითხოვა ჩაეტარებინათ მისთვის გემთძოლის რამდენიმე გაკვეთილი. ნავსადგურის კომენდანტმა უარი უთხრა, რადგან არ სურდა ხელი შეეწყო მისთვის თვითმკვლელობაში“.

ამ ცნობის წაკითხვის შემდეგ. ერთმა ინჟინერმა მომმართა წერილით, რომელშიც მთავაზობდა შეესწავლებინა ჩემთვის გემთძოლას საფუძვლები, რადგან ფიქრობდა, რომ სწორედ ამ გზით დამიხსნიდა იგი უეჭველი თვითმკვლელობისაგან. სამწუხაროდ, ეს წერილი დამეკარგა და ველარ მოვახერხე ავტორისათვის მადლობის გადახდა. და თუკი მას მოუხდება ამ სტრიქონების წაკითხვა, დაე, მიიღოს ისანი გულთადი მადლიერების ნიშნად.

მე ისევ ნავსადგურის კომენდანტთან ვიყავი, როცა ჩემთან საფრანგეთის საელჩოს მდივანი მოვიდა. ჩვენი შეხვედრა გახდა შესანიშნავი მეგობრობის საწყისი. საკმარისია ითქვას, რომ ბატონი ფარნუ ჭეშმარიტად მეორე მამად მომეველინა, რომელმაც შემითავრა საელჩოში და ჩემთან ერთად ტკებოდა კუნძულის სილამაზით. თვითონ ისიც დიდი ხნის ჩამოსული არ იყო ლას-პალმასში! როცა მის კაბინეტში ვიჯექი, შემოვიდა ბატონი ბარშილიონი, ლას-პალმასის საფრანგეთის კოლონიის ყველაზე დიდი კომერსანტი. ასე შევადგინეთ ჩვენი განუყრელი ტრიო. ბ-ნი ბარშილიონი ჩვენი დამრიგებელი გახდა. მისი ძმური მფარველობით ყველა გზა გამეხსნა და კუნძული მთელი თავისი ზღაპრული მომხიბვლელობით წარმომიდგა.

ამ ორ ფრანგ ძმობილს მალე შემოუერთდნენ ახალი მეგობრები, იახტ-კლუბის საუკეთესო ყმაწვილები. სხვა მსგავსი კლუბების

უმრავლესობისაგან განსხვავებით, ლას-პალმასის იახტ-კლუბის წევრთა სამი მეოთხედი ნამდვილი იახტსმენებისაგან შედგებოდა და მხოლოდ ერთი მეოთხედი შეადგენდა მუქთახორებს. მაპატიეთ, „ერმანოს“,¹ რომ არ შემიძლია ყველას ჩამოთვლა. მაგრამ როგორ არ გახსენო აქ შენ, კულიაჩიო, შენ, კალიანო, და შენ, ანქელიტო? თქვენ დამატყვევით ხმელეთის ყველა მომხიბვლელობით, თითქოს იმისათვის, რომ კიდევ უფრო გამძნელებოდა „დიდ ნაოსნობაში“ წასვლა.

საფრანგეთში დაბრუნება არ მინდოდა. უფრო გონივრული იქნებოდა, დაახლოებით ერთ კვირამდე აქ დავრჩენილიყავი, მომეყვანა ყველაფერი წესრიგში და აქედანვე განმეგრძო ჩემი მოგზაურობა. ჩვენმა ელჩმა მომიწონა ეს გადაწყვეტილება. ჩემი მეგობრები, ბარშილიონი და, განსაკუთრებით შტურმანი ანქელიტო, მემუდარებოდნენ გონს მოვსულიყავი და კარგად მომეფიქრა ყოველივე.

— მე ვიცნობ ოკეანეს! — ამბობდა ანქელიტო, — ის, რაც შენ გააკეთე, — დიდებულია, შენი თეორია ბრწყინვალედ დადასტურდა, მაგრამ დამიჯერე, ატლანტის ოკეანის შუაგულში ერთ თევზსაც ვერ დაიჭერ!

საბრალო ანქელიტო, ნეტავ სცოდნოდა, რომ სწორედ ამისი თქმა არ შეიძლებოდა ჩემთვის! მე რომ უარი მეთქვა და ცდა არ განმეგრძო, ყველა მეზღვაური უსათუოდ მის აზრს გაიმეორებდა:

— ყველაფერი ეს შესანიშნავია, მაგრამ ხმელეთიდან მოშორებით შენ ვერც ერთ თევზს ვერ დაიჭერ!

ახლა ვალდებული ვიყავი ცდა ბოლომდე მიმეყვანა. მე დავამტკიცე, რომ ადამიანს შეუძლია სიცოცხლე შეინარჩუნოს უმი თევზის საშუალებით. ახლა უნდა დამემტკიცებინა, რომ იქაც კი შეიძლებოდა თევზის დაჭერა, სადაც ყოვლისმცოდნე-ორთოდოქსების აღიარებული აზრით ეს სრულიად შეუძლებელი იყო.

ელჩი და ბარშილიონი მიხვდნენ ჩემი შეუდრეკლობის მიზეზს და დახმარება აღმითქვეს: ერთი თავის ოფიციალურ მდგომარეობას იყენებდა, მეორე კი — ფულს. მე ახლა მხოლოდ დეპეშას ველოდი ჟინეტასაგან, რომ უკანასკნელად მეთქვა მისთვის „მომიტყვე“ და ზღვაში გავსულიყავი. მაგრამ დეპეშა იგვიანებდა. ორჩხომელათი გავისეირნე ფუერტევენტურის კუნძულამდე, მერე უკან დავბრუნ-

¹ ერმანოს (ესპანური) — ძმებო.

დი, დეპეშა კი მაინც არ ჩანდა. როგორც იყო, ერთ დილას საელჩოში ჩემს სახელზე დეპეშა მიიღეს:

„ვეულოცავთ „ერეტიკოსს“ ქალიშვილ ნატალის დაბადებას!“

ჩემმა ქალიშვილმა დაასწრო ყველა ვადას და გადაწყვიტა „დიდი ნაოსნობის“ წინაღუდს მოვლენოდა ქვეყნიერებას! ამრიგად, ზმელეთი ისევ განაგრძობდა ჩემს ცთუნებას: ახლა უკვე აღარ შემეძლო ჩემი ქალიშვილის უნახავად ოკეანეში გასვლა. ამისათვის კი კვლავ საფრანგეთში უნდა დავბრუნებულიყავი.

როცა საფრანგეთში ჩემი წასვლის ამბავი იახტ-კლუბში გამოვაცხადე. ყველამ, ვინც მეგობრული გულისწადილით „დიდი ნაოსნობის“ წინააღმდეგი იყო, გადაწყვიტეს, გამარჯვება ჩვენ დავგროო. მანუელი სოფელ კასტილიო-დელ-რომერალიდან გიჟივით მოვარდა საელჩოში:

— მითხარით, მართალია, რომ ბომბარირი ცურვას აღარ განაგრძობს?

ელჩმა პირდაპირ პასუხს თავი აარიდა. გულში ყველა უკლებლივ ერთნაირად ფიქრობდა: „ცხადია, ის სავსებით გულწრფელად ამბობს, რომ გადასცურავს ოკეანეს, მე კი ვიცი, რომ ცოლი დააკავებს მას და არ დაუშვებს ამ სიგიჟეს! არა ღირს წუხილი!“

ელჩის თავდებობის მეოხებით შევძელი თვითმფრინავზე ბილეთის შოვნა პირდაპირ ლას-პალმასიდან პარიზში, და 12 სექტემბერს საფრანგეთში გადავფრინდი. კასაბლანკის აეროდრომზე ჩემს სანახავად მეგობრების მთელ ჯგუფს მოეყარა თავი.

სამაგიეროდ ორლის აეროდრომზე სულ სხვა სიუჟეტები მელოდა: დამხვდა ორი ჟურნალისტი. აღმოჩნდა, რომ ზოგიერთი გაზეთი უკვე გაჰყვიროდა, თითქოს ჩემი ცურვა დამთავრებულიყო ქალიშვილის დაბადებასთან დაკავშირებით. მაგრამ აქ ჩემმა ცოლმა გამოიჩინა მთელი თავისი სიმამაცე და შეუდარებელი თავგანწირვა. მას სწამს ჩემი, მან მნახა მუშაობისას, მან იცოდა, რომ ჩემი მიზნის მიღწევა შეუძლებოდა, იცოდა, რისკენაც მივისწრაფოდი, რომ მე შინდოდა, მრავალი ადამიანის სიცოცხლე გადამერჩინა. ახარებს მას ეს მოგზაურობა? ცხადია, არა! მაგრამ მას ესმის, რომ ეს აუცილებელია: ჩემი სიმართლე რომ დავამტკიცო, უნდა განვაგრძო ცურვა და იგი არც კი ფიქრობს, დამაკაოს.

მაგრამ აქ გათამაშდა ყბადაღებული „კომიკური ინტერმედიის“ კიდევ ერთი მოქმედება.

ჩემი ჩამოსვლის მეორე დღეს ვილაც აკაკუნებს ამიენის პოს-
პიტლის კარებზე, სადაც მე გავჩერდი. შემოდის ორი ჟანდარმი.
ჩამოვდივარ მათთან და ისინი მეუბნებიან:

— ჩვენ ცალკე გვინდა თქვენთან მოლაპარაკება.

— ?.....

— აი, რატომ შეგაწუხეთ: თქვენ უნდა გადაგხადათ ჯარიმა
რვა ათასი ფრანკის ოდენობით და არ გადაგიხდიათ. ჩვენთან ერ-
თად უნდა წამოხვიდეთ ან ჯარიმების ამკრეფთან, ანდა ციხეში.

— ციხეში, რამდენი დღით?

— თორმეტი დღით.

და, ჟანდარმები მიჩვენებენ დაპატიმრების ორდერს.

ვაი, რომ ციხეში ჯდომის დრო არ მქონდა!

მომიხდა იმ რვა ათასი ფრანკის გადახდა, რომელიც ცოტა დაზ-
მარებას როდი გამიწევდა ჩემი ექსპედიციის გასაგრძელებლად.

ახლა თავისუფალი ვარ. ათი დღე გადის მომთენთავ უსაქმურო-
ბაში. ამ დროს კი გაზეთები განაგრძობენ მტკიცებას: „იგი მეტს
აღარ იცურებს“, ხოლო პალმერი აცხადებს ტანყერში: „კანარის
კუნძულებს იქით ცურვა წელიწადის ასეთ დროს სიგიჟეა და თვით-
მკვლელობა!“ ჩემი ექსპედიციის ირგვლივ იქმნება თითქმის უღიმ-
ღამო სკეპტიციზმის ატმოსფერო. ყველას ჩემი ქალიშვილის დაბა-
დება უფრო აინტერესებს. უნდა ვიჩქარო. მე ვახერხებ ავადმყოფო
მეგობრის ნახვას, რომელიც პუატიეს მიდამოებში ცხოვრობს და
მიუფრინავ კანარის კუნძულებზე, გზად კასაბლანკაში გავივლი. იქ
რამდენიმე დღით მომიხდება დარჩენა, რათა დამეზუსტებინა მარო-
კოს თევზჭერის სამეცნიერო-კვლევით ბიუროში ზოგიერთი ცნობა
პლანქტონის შესახებ. გარდა ამისა, აუცილებლად უნდა შევისწავ-
ლო ყველაფერი, რაც შეეხება თევზის ჭერას ოკეანის იმ რაიონებ-
ში, რომელთა გადაჭრაც მომიხდება. და, ბოლოს, მინდა შევიძინო
რადიომიმღები.

გადავწყვიტე, რომც შემოეთავაზებინათ, მაინც საბოლოოდ მეთ-
ქვა უარი მიმღებ-გადამცემზე. ვფიქრობდი: ახლა მარტო დავრჩი,
რადგან ჯეკი უკვე აღარ შემომიერთდება, ხოლო მისი შემცვლელის

შოვნას არ ვაპირებ. მაშასადამე, უკიდურესად ძნელი და იქნებ სრულიად შეუძლებელიც იყოს ერთსა და იმავე დროს გადაცემის წარმოება და გენერატორის ტრიალი. გარდა ამისა, მე სრულებით ვერ შევძლებ რაიმე დაზიანების შეკეთებას. საკმარისია მოხდეს რაღაც კონტაქტი და მთელი მსოფლიო დაღუპულად ჩამთვლის! წარმოგიდგენიათ, რა შთაბეჭდილებას მოახდენს ეს ჩემს ოჯახზე! მაშასადამე, — არავითარი გადამცემი!

სულ სხვაა რადიომიმღები. იგი ძალიან გამომადგება. აი, თუნდაც გრძელის განსაზღვრის დროს. იგი გამოითვლება მოცემული ადგილის მზის დროისა და პირობით ნულოვან მერიდიანზე მის შესაბამის დროს შორის სხვაობის მიხედვით. ასეთ პირობით მერიდიანად ახლა მიღებულია გრინვიჩის მერიდიანი. გრინვიჩის მერიდიანიდან ათვლისას გრძელის თვითებული გრადუსი იძლევა განსხვავებას ოთხ წუთში. აღმოსავლეთით ათვლისას თვითებულ გრადუსს უნდა მიემატოს ოთხი წუთი, ხოლო დასავლეთით ათვლისას — გამოაკლდეს. თვითებულ თხუთმეტ გრადუსზე სხვაობა დროში ერთ საათს აღწევს, და სწორედ აი, აქ დამეხმარება რადიომიმღები თუ რადიო მექანება, მაშინ აღარ ვიქნები დამოკიდებული ჩემს ქრონომეტრზე, რადიოს მიხედვით ყოველ დღე შევძლებ ჩემი საათის შემოწმებას.

მაგრამ მე კარგი და საიმედო მიმღები მჭირდება. ფული კი თითქმის არა მაქვს. მაგრამ... „ღმერთი არ გამწირავს!..“ იმედო მაქვს, კასაბლანკაში ფულს მომცემენ.

და, მაინც არ ვფიქრობდი, რომ ასეთ შეხვედრას მომიწყობდნენ! ასზე მეტ კაცს მოეყარა თავი აეროდრომზე. ერთმა მშენიერმა გონამ პარიზის ფერთა მიხედვით შერჩეული თაიგულიც კი მომართვა. აქვე იყო ყოფილი „ლურჯი საყელოების“¹ კავშირის თავმჯდომარე, სწორედ ის მცოდნე პიროვნება მაშველი საქმისა, რომელმაც ერთზეულ თავგამოდებით დამიცვა, როცა ვიღაცამ განაცხადა: „მან თან საზღვაო ცნობარი კი არა, ლოცვანი უნდა წაიღოსო“. ახლა კი მან ახალი ამბავი მახარა: ორ ჟანდარმთან დაკავშირებული ამბით აღშფოთებულმა გაზეთმა „პტი მაროკენმა“ დაიწყო ხელისმოწერა, რათა შეეგროვებინა ჩემი ჯარიმის ოდენობის თანხა. პირველად ხელი მოაწერა მაროკოს სექტორის ფლოტის სარდალმა ადმირალმა სოლმა. ხელისმოწერა გრძელდება.

¹ „ლურჯი საყელოები“ — სამხედრო-საზღვაო ფლოტის მეზღვაურები.

ბოლოს და ბოლოს, რეაბილიტირებული ვარ! ახლა კი სუფთა ანკეტა მაქვს. კომიკური ინტერმედია დამთავრდა.

მაშ, ისევ გაუღეკ გზას, ძველო რეციდივისტო!

ყველგან მეპატივებიან, უმთავრესად კი, ყოფილი „ლურჯი სა-
ყელოლები“. ჩემი მეგობარი პიერო (სიმღერა „ჩემს მეგობარ პიე-
როზე“ აქ არაფერ შუაშია), თავის ბინას მითმობს. თევზჭერის ბიუ-
რომ უფრო დიდი სიყვარულით მიმიღო, ვიდრე მამა მიიღებს ხოლ-
მე უძღვებ შვილს. ახლა კი შემიძლია რადიომიმღერის ძებნას შე-
ვუდგე.

ვსქელები მეგობრებს, რომლებმაც სადილზე მიმიწვიეს სა-
ლამოს თერთმეტი საათისათვის, გაუკვირდით ჩემი თავშეკავება,
მაგრამ მათ არ იციან, სხვებისთვისაც რომ არ მეწყენინებინა, 7 სა-
ათზე მომიხდა სადილობა და მადა დამეკარგა. აბა, სხვანაირად რო-
გორ მოვქცეულიყავი!

აი, ბოლოს მიმღებიც გამოჩნდა ჰორიზონტზე! ჩემმა მეგობარ-
მა ელიზანმა და მისმა მეორე „მე“-მ ფრეისინემ მაჩუქეს მშვენიე-
რი ბატარიანი რადიომიმღერები, რომელიც ახლაც კი, როცა ამ სტრი-
ქონებს ვწერ, წინ მიდგას. მათ შეუკვეთეს რადიომიმღერისათვის
სპეციალური ნეილონის წყალგაუმტარი შალითა, რომელიც ამავე
დროს ტელესკოპურ ანტენასაც ფარავდა. ამასთან ერთად, მათ გად-
მომცეს „რეზინისაგან დამზადებული სააფთიაქო ჭურჭელი“. შიგ-
უნდა შემენახა სილიციუმმჟავა მარილი, რომ არ დანესტიანებუ-
ლიყო. ეს მარილი დამეხმარებოდა იმ შემთხვევაში, თუ რადიომიმ-
ღერის შიგნით ტენი დაიწყებდა კონდენსაციას.

და, ბოლოს, მე უდიდესი პატივი დამდეს: ერთ მშვენიერ დილას
მიმიწვიეს საადმირალოში. იქ მიმიღო ჩია ტანის, მკვირცხლმა,
თეთრებში გამოწყობილმა კაცმა, რომელმაც თითქოს მეგობრულ
საუბარში დაკითხვა გამიმართა. მას ყველაფერი აინტერესებდა: ჩე-
მი მიზანი, ჩემი სახსრები, მცდიდა ზღვაოსნობის საქმეში. ერთი სი-
ტყვით, ცდილობდა რაც შეიძლება მეტი რამ გაეგო ჩემგან.

რომ იცოდეთ, ადმირალო, რაოდენი სიხარული მომანიჭეთ იმ
დღეს! რამდენი ზანია ვოცნებობდი იმაზე, რომ ვინმეს ნამდვილად
მოენდომებინა ბოლოს და ბოლოს გაეგო სიმართლე.

ამ მეგობრული, თუმცა ჩემთვის საძნელო საუბრის დასასრულს, აღმირალმა თქვა:

— ახლა კი ვიცით, რაცა გსურთ და ჩვენ დაგეხმარებით.

უაღრესად მადლიერო ვარ თქვენი, აღმირალო. მას შემდეგ, როცა ზღვაში ესპანეთის, ინგლისის, პოლანდიის ანდა რომელიმე სხვა სახელმწიფოს გემებს ვხვდებოდი, ჩემს თავს ყოველთვის საფრანგეთის სამხედრო-საზღვაო ფლოტის განუყოფელ ნაწილად ვგრძნობდი. თქვენ მომეცით ატლანტის ოკეანის თქვენი საკუთარი საშტურმანო რუკა და თქვენ იყავით პირველი მეზღვაური, რომელმაც წარმატება მიწინასწარმეტყველა. „დაწერილი არ იკარგება!“ თქვენ ეს იცოდით, აღმირალო, როცა ჩემს რუკას წააწერეთ: „თქვენ გაიმარჯვებთ!“¹

უკვე დრო იყო გზას გავდგომოდი. კასაბლანკა ყოველდღიურად უფრო და უფრო ძვირფასი ხდებოდა ჩემთვის და მეშინოდა, რომ მალე მას ვეღარ დაეტოვებდი გულისტკივილის გარეშე. ხუთ ოქტომბერს ლას-პალმასში გავფრინდი, ნახვამდის, კასაბლანკავ!

თვითმფრინავმა კუნძულ ტენერიფზე მიმიყვანა, იქიდან კი ლას-პალმასში მივედი. აქ მომიხდა ცდა თხუთმეტი დაუსრულებელი დღე; ამ ხნის განმავლობაში მუსიკა, მეგობრები, ბუნება და სპორტი ყოველნაირად ცდილობდნენ ჩემს გართობას, რათა გადაწყვეტილება შემეცვალა.

მუსიკა — ეს იყო კონცერტები თეატრში.

მეგობრები — ჩემი ამხანაგები იახტ-კლუბიდან, ძველი ნაცნობები ორჩხომელა — „მაევადან“ და „მოხეტიალე ფერიიდან“, რომლებიც მოსულიყვნენ აქ ჩემი არყოფნის დროს. რა შესანიშნავია მეგობრობა ზღვაზე! მაგონდება ერთი საღამო, როცა „მოხეტიალე ფერიის“ ქიმზე თავი მოყარა რვა ეროვნების ათმა წარმომადგენელმა; მათ შორის იყვნენ: სამი ინგლისელი, თითო-თითო ამერიკელი, იტალიელი, ესპანელი, შვეიცარიელი, დანიელი, პოლანდიელი და ფრანგი.

ბუნება — ეს იყო შესანიშნავი გასეირნება კრუს-დე-ტეხედსა და აგაეტეს მიდამოებში, რომელსაც გავეცანი ორი ჩინებული თანამგზავრის — კალმანოსა და კოლიაჩოს ხელმძღვანელობით.

¹ საჭიროა ითქვას, რომ კიდევ ორი აღმინი, ჟან მერიენი, ავტორი წიგნისა „ზღვის მარტოდმარტო მოგზაური“ და პილროლამორატორიის დირექტორი ჟან ლორანი მწერდა: „როცა გაიმარჯვებთ, რადგან თქვენ უნდა გაიმარჯვოთ...“

სპორტი — ეს იყო მზიარული თავშეყრა აუზის ჩრგვლივ. აქ ეს-
პანეთის მშვენიერი ჩემპიონი ქალი უჩვენებდა თავის შეუდარე-
ბელ ხელოვნებას, ხოლო სწრაფი ბუატო-მამა ორას მეტრზე წინ
მისწრებდა კროლით ცურვაში.

„გაფრთხილდი, ალენ! — ვუმეორებდი ჩემს თავს. — თუ კიდევ
დააყოვნებ ცოტა ხანს, უკვე ველარსად გასცურავ!“

როგორ მტანჯავდა ეს ფიქრი ღამ-ღამობით და არ მაძინებდა.
ამავე დროს კი არაფრის გაკეთება არ შემეძლო: სამხრეთული ქარი
არ ცხრებოდა. სანამ ის არ შეიცვლებოდა, გასელაზე ლაპარაკიც
კი ზედმეტი იყო. მომიტანს რასმეს ახალი მთვარე?

მაგრამ, აი, ბოლოს, 18 ოქტომბერს ქარმა შეიცვალა მიმართუ-
ლება და გასელა მეორე დღისათვის დაინიშნა.

„მლაშე წულის ადამიანი“

კვირა დღეს, 19 ოქტომბერს, ვგონებ, ჩრდილო-ჩრდილო-აღმოსავლეთის ხელშემწყობმა ქარმა დაქროლა სწორედ ეს არის პასატი, რომელსაც ასე მოუთმენლად ველოდი.

საფრანგეთის ორჩხომელმა გამიყვანა ნავსადგურიდან. ჩემი გასვლა ოკეანეში არა მარტო მეგობრული ზრუნვითაა გარემოცული, რომელსაც ახლა ასე ვსაქიროებ, არამედ ისეთი გაგების ატმოსფეროთიც, რომ გულში სითბო მიდგას.

საფრანგეთის ელჩმა ლას-პალმასში ბ-მა ფარნუმ იახტ-კლუბამდე მიმიყვანა. თავდაპირველად მას სურდა მახუჭსირებელი ორჩხომელათი გამომყოლოდა და იქ ღია ზღვაში დამშვიდობებოდა უკანასკნელ მომენტში. ჩვენ ორივენი მეტად ვლეღავდით. მას, ალბათ, ეშინია, რომ თავს ვერ შეიკავებს და უცბად თოთქმის გაჯერებული მეუბნება:

— არსადაც არ წამოვალ! მოდი, გადაგოცნოთ და... ნუ გეწყინებათ, აღარ გაგაცილებთ.

თითქოს შემეძლო გავბრაზებულიყავ! ვკოცნი მას და ვემშვიდობებით ერთმანეთს. ბუატო-მამასთან ერთად მივდივართ „ერეტიკო-ჩისაქენ“. უკვე ნავში დევს საჭურველი, საელჩოს წარმომადგენლის მიერ წინასწარ შემოწმებული ხელშეუხებელი მარაგი, აგრეთვე რადიომიმღებები, რომელიც დიდი ხანი არ არის, რაც გამომიგზავნეს. შტურმანი ანჭელიტო უკანასკნელად სინჯავს ყველაფერს და ამოწმებს ჩემი სექსტანტის მაჩვენებლების სიზუსტეს. ამ დროს კი ჩვენს ირგვლივ გამცილებელთა მთელი ჯარი იყრის თავს. მე მაძლევენ იახტ-კლუბის ბაირალს, მთხოვენ ჩემი გვარი ჩაწერო საპატიო სტუმართა წიგნში. ზღვაში გასვლისას კი მართლაც გან-

¹ ასე უწოდებენ პოლინეზიელებს, რომლებიც ზღვის ნაბოძებით ცხოვრობენ.

ცვიფრებული ვრჩები: ლას-პალმასის ნავსადგურიდან ჩემს კვალ-
დაკვალ ყოველნაირი გემების მთელი ადალი წამოსულიყო. ყველა-
გემი, რომელიც ნავსაბელებზე იდგა, თავისი საყვირებით მაცილებ-
და. სხვადასხვა ზომისა და სახეობის აფრიანი გემები თოლიების
მსგავსად დასრიალებდნენ ჩემი ნავის ირგვლივ ზეადმართული ქათ-
ქათა აფრებით. როცა აფრიანი გემები ახლოს ჩამივლიდნენ, მეზღ-
ვაურები პირჯვარს გარდამისახავდნენ, რათა მშვიდობიანი გზა მქო-
ნოდა. ყველას გვესმოდა, რომ სწორედ ახლა იწყებოდა ნამდვილი
გამოცდა.

თითქოს ჩემდა გასამხნეველად იმ ადგილას, სადაც ბუქსირის
დატოვება გადავწყვიტე, სრულიად შემთხვევით აღმოჩნდა დიდი
სამანძიანი, აფრიანი სანდალი, ესპანეთის სამხედრო-საზღვაო ოფი-
ცერთა სკოლის სასწავლო გემი. ალბათ ბედმა ინება, რომ „დიდ
ნაოსნობაში“ ამ სანდალმა გამაცილოს, — გავიფიქრე მე. შესაძლოა
ის იყო ხომალდ-ზმანებათა ძველი ფლოტის უკანასკნელი წარ-
მომადგენელი, ფრეგატ „მედუზას“ უბედურ ზღვაოსანთა თანამე-
დროვე, სურავანდის თანამედროვე, იმ ადამიანთა ხომალდი, ვინც
ვერ შეძლო ზღვაში საკვების შოვნა და შთანთქა ამ კაციქამია
ზღვამ.

ვერც კი მოვასწარი საბუქსირო გვარლის გადაგდება, რომ სან-
დალზე საღმის ნაშნად ნელა დაუშვეს ალაში. გემბანზე კურსანტე-
ბი ჩამწყრივდნენ, და როდესაც ახლოს ჩავუარე, მათ ქუდები მო-
მიხადეს. უნებურად გავიფიქრე. მსოფლიოს ყველა ფლოტში ასეთ-
ნაირად მიცვალებულებს აცილებენ-მეთქი. მაგრამ, მე ხომ სი-
ცოცხლისათვის აღვმართე ჩემი აფრა! და, აჰა, უკვე მიაქროლებს
ეს აფრა ჩემს ნავს ამ სწრაფმავალი გემების გვერდით; მსუბუქად
დასრიალებენ გემები ჩემს ირგვლივ და მემშვიდობებიან ალმებითა
და აფრებით.

მალე ისინი სულ მიეფარნენ თვალს. მხოლოდ სასწავლო გემსდა
ვხედავდი და უკვე გადავწყვიტე მარტო დავრჩი-მეთქი ოკეანე-
ში, რომ ამ დროს უკანასკნელი და უდიდესი პატივი მომჟგეს: სან-
დალზე სამივე გროტმარსელი დაახვიეს, შემდეგ კვლავ აუშვეს ისი-
ნი და ქარმა ხმაურით დაბერა მოგუგუნე ტილოები. ამ უკანასკნელ-
მა მოსალმებამ შოლტის დარტყმასავით დამიარა ტანში, თითქოს კი
არ მემშვიდობებოდა ძველი სანდალი, არამედ გამარჯვებას მილო-
ცავდა უკვე.

მეტად მშვიდი საღამო დადგა. ძველებურად ქროდა ჩრდილო-ჩრდილო-აღმოსავლეთის ქარი. ჩემი ნავი გრან-კანარის კუნძულიდან სამხრეთისაკენ მიიკვლევდა გზას და საშუალოდ გადიოდა სამნახევარ კვანძს (6—7 კმ საათში). განზრახული მქონდა ჯერ დავშვებულიყავი კანარის კუნძულებიდან სამხრეთ-სამხრეთ-აღმოსავლეთით, შემდეგ კი ამელო კურსი პირდაპირ დასავლეთისაკენ. ამ მომენტში მე ვიქნები ჩრდილო განედის 18° -სა და დასავლეთ გრძედის 15° -ზე. უნდა მივადწიო დასავლეთი გრძედის დაახლოებით 60° -ს, სადაც ჩრდილო განედის 12° და 18° -შორის. ვერ გამეხდებოდა კურსი პირდაპირ დასავლეთისაკენ ამელო, მეშინოდა არ მოეხვედრილიყავი სარგასის ზღვაში, რომელიც, ისევე როგორც „ქარიშხალთა ზონა“, ერთ-ერთი ყველაზე სახიფათო მახე იყო ჩემს გზაზე.

ჩემს მიერ არჩეული გზის ჩრდილოეთით ჩრდილო ეკვატორული დინება და გოლფსტრიმი ქმნიან თითქოსდა გიგანტურ მორეცს, რომელიც ირგვლივ დაახლოებით თხუთმეტ ათას კილომეტრზე წყალმცენარეთა უდიდეს მასას მოიცავს. ამ წყალმცენარეთა წარმოშობა დღემდე უცნობია: სწორედ ეს არის სარგასის ზღვა. ყოველგვარი ცოცხალი არსება გაურბის ამ ზღვას. რამდენადაც ჩემთვის ცნობილია, შიგ ჯერ არავის დაუჭერია ერთი რიგიანი თევზი. გარდა ამისა, ეს მხარე მეტად სახიფათოა ნაოსნობისთვის: როგორც კი მოხვდება გემი ამ მხარეში, წყალმცენარეები ყოველგვარ ბადეზე უფრო ძლიერ ბოჭავენ მას და წყალში ითრევენ. ამრიგად ოკეანის ჩრდილო ნაწილი ჩემთვის მეტად სახიფათო იყო.

მაგრამ პრანაკლები საფრთხე მელოდა სამხრეთით, სადაც ბობოქრობდნენ „ქარიშხალთა ზონის“ ქარები. თითქმის თანაბარი ძალის ორი პასატური ქარი, მომავალი — ერთი პორტუგალიის აღმოსავლეთიდან, ხოლო მეორე კონგოს სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაპირებიდან, აქ ერთმანეთს ხედება და იწყება ბუშმებრაზთა შერკინება, აბა, ვინ ვის აჯობებს. ამ მიდამოებში საშინელ ღვართაფს ცვლის მოულოდნელი გრიგალი, რასაც მოსდევს უფრო შემადრწუნებელი სიმშვიდე. ეს არის ნამდვილი ბუფერული სახელმწიფო ჩრდილოეთისა და სამხრეთის ჰაეროვან სივრცეთა შორის. „ქარიშხალთა ზონის“ ქარების უწესრიგო მძვინვარებამ კინაღამ სიცოცხლეს გამოა-

სალმა მერმოცი¹, და მე კარგად ვიცოდი, თუკი ამ ადგილებში მოვხვდებოდი, ველარც გამოვალწევდი. ჩრდილოეთით მელოდა ღინებათა მიმოქცევა, ხოლო სამხრეთით — ქართა მიმოქცევა.

სამწუხაროდ, ზურგის ქარმა, რომელიც წინ მიმაქანებდა, დიდხანს არ გასტანა: საღამოს ქარი ჩადგა. შევეყურებდი ფრთაჩამოშებულ აფრას და საკუთარ თავს ვეკითხებოდი, სადამდე გასტანს ეს სიმშვიდე? ჭერჭერობით არაფერი არ იუწყებოდა ცვლილებას. ნელა, მაგრამ მტკიცედ მიჰქონდა „ერეტიკოსი“ ღინებას სამხრეთისაკენ. ფარანი ავანთე და ანძაზე მივამაგრე, რათა გრან-კანარიასა და ფუერტევენტურს შორის მიმავალ მრავალრიცხოვან გემებს შეძლებოდათ ჩემი შემჩნევა სიბნელეში. ცხრის ნახევრისათვის დავამაგრე საჭე, საბნის ნაცვლად ყელამდე ბრეზენტი გადავიფარე, თავქვეშ მაშველი სარტყელი დავიდე და დავიძინე. ქარი სულ არ ქროდა და „ერეტიკოსი“ ნელა განაგრძობდა ღრეიდს. საოცრად ნათელი და საკმაოდ გრილი ღამე იყო.

მეორე და მესამე დღეს ისევ უქარობა. ზუსტად ისეთსავე მდგომარეობაში აღმოვჩნდი, როგორც კანარის კუნძულებთან მიახლოებისას, როცა ნისლში ველარ ვარჩევდი ხმელეთს. სრულიად თვალახვეული ვიყავი, მხოლოდ ვიცოდი, რომ საღდაც ჩემგან მარჯვნივ იყო ერთი კუნძული, მარცხნივ მეორე, მე კი ვერაფერს ვერ ვხედავდი. მოუთმენლად ველოდი ღია ოკეანეში გასვლას: აქ მაინც არ მომიხდება ღამით ფარნის ანთება, რადგან არც ერთი გემი აღარ გადამიჭრის გზას.

ორშაბათიდან მოყოლებული ნავის ირგვლივ თავი იჩინეს სიცოცხლის ნიშნებმა. მაგრამ, საუბედუროდ, ეს მხოლოდ და მხოლოდ წვრილი თევზები იყო, რომლებიც მეგზურებივით მიმიძლოდნენ. წინ. მათი დაჭერა ძნელი იყო, ამასთანავე სულ ერთია, ისინი ვერ გამოძკევაბდნენ.

უკვე მართლაც შემეშინდა, ვფიქრობდი მყუდროება დიდხანს გასტანს-მეთქი, მაგრამ ბოლოს, ნაშუადღევს ქარი ამოვარდა და შევექელი კომპასით 21°-ით ამელო კურსი. ამ კურსით ათი დღე რომ ვიარო, აღმოვჩნდები მწვანე კონცხის კუნძულების დასავლეთით ასიოდე მილზე, ხოლო შემდეგ შემოვბრუნდები პირდაპირ ანტილის კუნძულებისაკენ. დღიურში ვწერ:

¹ მერმოცი — ცნობილი ფრანგი მფრინავი, რომელიც ერთი პირველთაგანი გადაფრინდა ატლანტის ოკეანეზე.

„შესანიშნავ გუნებაზე ვარ, მაგრამ მზე ძლიერ აცხუნებს. წყურვილი მტანჯავს და ზღვის წყალი ცოტა მოეწრუპე. თევზი თითქოს მეჩინება: მთელი ჩემი ნადავლი კილონახევარი თუ იქნება. მისგან გამოწურული სითხე არაფრით არ მეყოფა. მაგრამ ეს საშიში არ არის, იოლად გავალ. ხმელთაშუა ზღვის წყალთან შედარებით ოკეანის წყალი ნაკლებ მლაშე მეჩვენება“.

ამ ღამით ჩემი ცდა სრულიად ახლებურად, თავისი კეშმარიტი სახით წარმომიდგა. ამ ოკეანეს არაფერი ჰქონდა საერთო ხმელთაშუა ზღვასთან, იმ ცივილიზებულ ტბასთან, რომელსაც ათასჯერ სტუმრებია ადამიანი და რომლის წყლებს სერავენ მრავალრიცხოვანი გემები! მე დავტოვე ხმელთაშუა ზღვის საცდელი ასპარეზი და ახლა უსაზღვრო ოკეანეში მივცურავდი. აქ ვინმესთან შემთხვევითი შეხვედრის არავითარი იმედი არ უნდა მქონოდა. ოკეანეს ჩემი ცდისათვის ნამდვილი მსჯავრი უნდა დაედო. კონტრასტი განსაცვიფრებელი იყო და მოგზაურობის დასაწყისში მომხდარმა ამბებმა უფრო მეტად გამოააშკარავეს იგი.

პასატი ძლიერდებოდა. მალე იგი ნამდვილ გრიგალად გადაიქცა. ტალღები ნავს ხან ზეადმართული ზვირთის ფაფარზე შეაგდებენ, ამ დროს ძლიერი ქარი მიირტყამს სახეში, ხან კი ქვემოთ დააქანებენ, სადაც ორ ტალღას შორის მშვიდად ვასწრებ სულის მოთქმას. ჩემს ირგვლივ წყლის მთები იმუხრებიან. რა მოხდება, ეს აგორებული წყალი რომ დამეცეს თავზე? მე არ ძალმიძს რაიმე ვილონო, მაგრამ მწაშს, რომ ჩემი ნავი გაუძღვებს და ვიძინებ იმ იმედით, რომ ღამე სიზმრები არ დამტანჯავენ.

მაგრამ ვაი, რომ ძილში მაჯლაქუნები შემომესია. მესიზმრება, თითქოს წყალი ზევით იწევს და ყველაფერს ფარავს. თავგანწირული ვუძალიანდები. ჩემს ქვევით არავითარ დასაყრდენს აღარ ვგრძნობ. სადა ვარ — ნავში თუ უკვე ქიმს იქით, წყალში? მივცურავ, მივცურავ, რაც კი ძალა და ღონე შემრჩენია.

ბოლოს, ძლიერ შეშინებული ვიღვიძებ და ვხედავ „ერეტიკოსი“ აღარ არის, — იგი მთლიანად წყლის ქვეშაა. ვხვდები, რომ ტალღა ნავს გადავლებია. რაღაც არ უნდა დამიჯდეს წყალი უნდა ამოვხაპო. მხოლოდ უზარმაზარი რეზინის ტივტივებილა მოჩანან კიდევ ზედაპირზე. მე ეფართხალებ მათ შორის, ირგვლივ კი ოკეანეა. „ერეტიკოსი“ კი ტივტივებს დაღუპული გემის ნამსხვრევის მსგავსად. სასოწარკვეთილებისათვის არც უფლება მაქვს და არც

დრო. თითქმის ინსტინქტურად ვიწყებ წყლის ამოხაზვას ჯერ ხელე-
ბით, შემდეგ კი ქუდით: ძნელია მონახო ამაზე უარესი საგანი ასეთი
წარმოუდგენელი სამუშაოსათვის! წყალი ძალიან სწრაფად უნდა
ამომეხაზა, უნდა მესარგებლა ინტერგალებით ყველაზე უფრო დიდ
ტალღებს შორის, რათა „ერეტიკოსს“ ზედმეტი სიმძიმისაგან გა-
თავისუფლებისას მოესწრო ზევით ამოსვლა. ნამდვილი ჩამჩაც რომ
მქონოდა, მაინც მეტად გიჟური ტემპით მომიხდებოდა მუშაობა.
თვითეული დიდი ტალღა, როგორც კი წამოგვეწეოდა, მთელი ძა-
ლით ეხეთქებოდა კიჩოს ფიცარს, ოკეანე ისევ აწყდებოდა ნავს და
აქარწყლებდა მთელ ჩემს თავგანწირულ შრომას. ათი-თხუთმეტი
წუთი გაცხარებული, დაძაბული მუშაობისა და სულ ამოდ! აქამდე
ვერ გამიგია, შიშით თავზარდაცემულმა როგორ შევძელი ასე გამეძ-
ლო ორი საათის განმავლობაში. გავუძელი იმიტომ, რომ ორივე საა-
თი წყლის ამოხაზვას მოვანდომე და მხოლოდ ამის შემდეგ შეძლო
ნავმა ცურვა. დაღუპული ხომალდის მგზავრო, იყავ ზღვაზე შეუ-
პოვარი მუდამ და გაიმარჯვებ!

გადავრჩი, მაგრამ ოკეანის წყლით ყველაფერი გაილუმბა. დღი-
სით, როცა ამ სისველეს მზე გააშრობს, ნავში მარილის თხელი ფე-
ნა დარჩება, ღამით კი ეს მარილი ისევ ტენს შთანთქავს და დასველ-
დება. ჩემი „ერეტიკოსი“ ნამდვილ მოტივტივე მლაშობად იქცა.

საბედნიეროდ, თითქმის მთელი ჩემი აღჭურვილობა წყალგაუმ-
ტარ ტომრებში იყო მოთავსებული. მაგალითად, რადიომიმღები
თითქმის არ დაზიანებულა. სამაგიეროდ ყველა ასანთი დასველდა და
ისინი ჩემს ირგვლივ მზეზე გამოვფინე გასაშრობად. რა გამოვა
აქედან, არ ვიცი, მაგრამ ასეთ მდგომარეობაში ყველაფერი უნდა
სცადო. თან ასამდე კოლოფი ასანთი მქონდა წამოღებული, და მი-
ზარია კიდეც, რადგან ახლა მთელი კოლოფის დახარჯვა მიხდება
ერთი ღერის ასანთებად.

შორს ისევ ვარჩევ ხმელეთს. ვფიქრობ, რომ ეს უკანასკნელა-
დაა. სამაგიეროდ, ახლა ნამდვილად ვიცი: „ერეტიკოსი“ არ გადაბ-
რუნდება. ის დგას ტალღაზე აკვაპლანის ან პლატფორმის მსგავსად
და მისრიალებს ზედაპირზე წინააღმდეგობის გაუწევლად. სხვა ნავი
რომ ყოფილიყო, ამდენ ხანს ასჯერ ამობრუნდებოდა ფსკერით ზე-
შით. საამისო შემთხვევები საკმაოდ ბევრი იყო.

მეორე ღამეს ქარი გაძლიერდა. რადგან მეშინოდა, რომ გუშინ-
დელი ფათერაკი არ განმეორებულიყო და ტალღები არ გადავლე-

ბოდნენ ნავს, აფრა ჩამოვწიე და მოტივტივე ღუზა დავუშვი. ახლა „ერეტიკოსი“ ტალღისაკენ ცხვირით იყო მიშვერილი. რა საწყენია, სიჩქარეს რომ ვკარგავ.

აქამდე არც ერთი თევზი არ დამიჭერია, მაგრამ წყალში ნავის ირგვლივ წარმოქმნილი წრეები მოწმობენ, რომ ოკეანის ბინადარი უფრო და უფრო მომრავლდნენ. ვფიქრობ, ორიოდ დღის შემდეგ თევზი ბლომად მექნება.

ხუთშაბათს, 23 ოქტომბერს, დღიურში ვერაფერი ჩავწერე, რადგან მთელი დღე კერვას მოვანდომე. ზურგის ქარმა დაბერა: ეს იყო ჩრდილო-აღმოსავლეთის პასატი, რომელიც უნდა დამხმარებოდა თვით ანტილის კუნძულებამდე მივსულიყავი. მაგრამ, ნათქვამია, კაცი ბჭობდა, ღმერთი იცინოდაო. ქარის ამოვარდნისთანავე ჩემი აფრა ყველაზე განიერ ადგილას სიგანეზე გასკდა. ეს იყო ჩემი ძველი და ერთგული აფრა, რომლითაც მონაკოდან კანარის კუნძულებამდე გავცურე. ოკეანეში „დიდი ნაოსნობის“ დაწყებისას გადავწყვიტე ბოლომდე მეხმარა ეს აფრა და მხოლოდ უკიდურეს შემთხვევაში, როცა იგი სრულიად გავიდოდა წყობიდან, აღმემართა ახალი, სათადარიგო. მაგრამ რა ვიცი, რომ ეს უკიდურესი შემთხვევა ასე ჩქარა დადგებოდა! მაშინვე დაუშვი მოტივტივე ღუზა, ჩამოვუშვი გაგლეჯილი ტილო და ქანდარაზე ახალი აფრა მივაშვარე. გავიდა ნახევარი საათი და უცბად შმაგმა გრიგალმა ერთი დაქროლვით მოგლიჯა იგი და ქალაღის ფრანის მსგავსად ჰაერში ააფრიალა. მხოლოდ თვალი მოვკარი, როგორ ავარდა ის ზემოთ, შემდეგ კი სადღაც შორს ტალღებს შორის გაუჩინარდა. აფრამ თან გაიყოლია თოკები, რომლებითაც იგი დამაგრებული იყო, აგრეთვე შკოტიც და ფალიც.

ისევ ძველი, დახეული აფრა უნდა გამოვიყენო. სხვა რა გზა მაქვს, შევუდექი მის დაკერებას. მთელი ჩემი სამკერვალო იარაღი ერთი კოჭი, ჩვეულებრივი შავი ძაფი და ასევე ჩვეულებრივი ნემსია. ამიტომ იძულებული ვარ ტილო დავაკერო ორმაგი ლამბით ანუ, როგორც ამბობენ, მანქანური გვირისტით. ამასთან ჩემი აფრის გაშლაც კი არ შემიძლია როგორც საჭიროა: ნავში ძალიან ცოტა ადგილია. განაგლეჯის დაკერება მახდება თანდათანობით, სანტიმეტრ-სანტიმეტრობით, სწორედ ისე, როგორც ვძლევდი ტალღას ტალღაზე და როგორც უნდა დავძლიო დრო — საათ-საათობით.

სადამოსათვის ძლივს მოვრჩი ამ სამუშაოს. არ მსურდა მისი

შედგის დაკარგვა და მაშინვე დავწევი დასაძინებლად. წავი კი მოტივტივე ღუზას მივანდე. რაც არ უნდა იყოს, ეს ჩემი უკანასკნელი აფრა იყო და სულ არ მინდოდა, რომ ისიც მოგლეჯილიყო. ზოგჯერ უფრო სასარგებლოა ხოლმე დაკარგო რამდენიმე ძვირფასი საათი. ასეთი მსხვერპლის გაღება აუცილებელია ზოგჯერ.

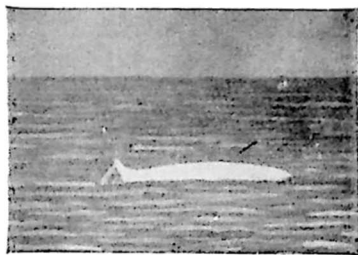
ნაოსნობის დასასრულამდე ვერაფრით ვერ შევძელი უშიშრად მეტყვირა ჩემი აფრისათვის, ახალი ჭრილობის მსგავსად რომ გადავლებოდა ნაკერი, რომელიც თითქოს ეს-ესაა უნდა გაიხსნასო. მაგრამ უფრო მეტად მეშინოდა თვით შიშისა, რომელიც ამ აფრამ დაბადა ჩემში. ვიცოდი, რომ ზღვას შეუძლია გატანჯოს ადამიანი და ცრუმორწმუნე გახადოს იგი, ხოლო ცრუმორწმუნეობამ უნებისყოფო ლაჩრად აქციოს. ამ მომენტიდან დავიწყე დაუსრულებელი ბრძოლა საკუთარ თავთან, რაც ოკეანის სტიქიონებთან ბრძოლაზე ნაკლებ მნიშვნელოვანი როდი იყო სიცოცხლისათვის.

მივაქციე ყურადღება იმას, რომ როცა ყველაფერი ბევრზე ჰკიოდა, არც კი ვფიქრობ ჩემს აფრაზე, მაგრამ საკმარისია ოდნავ გაუმჯობესდეს მდგომარეობა, კვლავ შაში მეუფლება მასზე ფიქრით. ვიწყებ ფიქრს მთელ ჩემს აღჭურვილობაზე. გაძლებს თუ არა იგი ბოლომდე-მეთქი?

იმ ღამეს განსაკუთრებით შეშფოთებული ვიყავი, შესაძლოა იმიტომ, რომ ძალზედ გავიყინე. მთლად დასველებულმა, მარილით გაჟღენთილმა ღილამდე ვერ შევწყვიტე ცახცახი. არასოდეს არ მომნატრებია მზე ასე ძალიან! მოუთმენლად ველოდი მას, ვემუდარებოდი ჩქარა ამოსულიყო და სულით და გულით მჭეროდა, რომ იგი მიხსნიდა. მაგრამ თურმე რა ცუდად ვიცნობდი მას; დამავიწყდა რომ არაფერი არ არის ორგულ მეგობარზე უფრო საშინელი. ამაში მოგვანებით დავრწმუნდი.

ძალიან ცოტათი წავიწიე წინ და, რაც მთავარია, არ ვიცი, რამდენი მილი მაქვს უკვე გავლილი. ამიტომ ჩემს გამოთვლებში შეცდომა შემეპარა, რომელიც კინაღამ საბედისწერო აღმოჩნდა: არასწორად განმისაზღვრავს ჩემი გრძელი. მაგრამ ამაზე შემდეგ მოგახსენებთ.

„ერეტიკოსი“ ძლიერი პასატური ქარების ზონაში იმყოფებოდა. ამ ადგილებში იბადება პასატი; იგი აქ ჯერ კიდევ ახალია, მძლავრი და დაუოკებელი მრისხანებათ აღსავსე. მხოლოდ შემდეგ, ოკე-

„თეთრი ვეშაპი“

ბომბარი და პალმერი „ერეტიკოსში“
მონაკოდან გამგზავრების წინ

ოქროს სკუმბრია, ჩვეულებრივ დორადად წოდებული

გველისებური სკუმბრია

ანის სივრცეებში დამშვიდდება იგი და გზა და გზა თანდათანობით შესუსტდება.

ჯერჯერობით კი ტალღები აფორიაქებენ ზეაფხორილ აქაფებულ ზვირთებს. ზღვა უგულო ბავშვივით აელვებს კბილებს და ხარხარებს. მაგრამ ბავშვს არ უნდა აგრძნობინო, რომ გეშინია, და, აჰა. მალე ვწევ ჩემს დაკერებულ აფრას.

როგორც კი ნავმა სიჩქარეს უშატა, თევზიც გაჩნდა. ირგვლივ წყალში მწვანე და ცისფერი ჩრდილები ილანდება. ეს თევზებია. დასაწყისში ისინი მიუჯარებელნი არიან და ძალიან ფრთხილობენ. საკმარისია ოდნავ გავინძრე და მაშინვე იფანტებიან. წამსვე იკარგებიან სიღრმეში. თევზს უსათუოდ დავიჭერ, რაღაც არ უნდა დამაჯდეს!

24 ოქტომბერს მთელი დღე დანას ვაცოდვილებდი. იგი ნიჩბის ბრტყელ ნაწილზე დავდე. როგორც გრდემლზე. და ფხის წვერი ნელა მოვუჯაკვე, ისე რომ არ გამეტეხა. ამის შემდეგ დანის ტარი კანაფით მივახვით ნიჩბის ბოლოს, რათა ამ იარაღით მომეკლა ახლოს მოსული პირველივე თევზი. კანაფის ნაცვლად შეიძლებოდა გამოგეყენებინა სხვა რამ — პალსტუხი, თასმა, ქამარი, ყოველგვარი თოკი. დაღუპული ზომალდის მგზავრი ყოველთვის იშოვის თავის ნავში მსგავს რაღაცას. გადაეწყვიტე. თუკი ამას შეეძლებდი, არ გამოგეყენებინა განსაკუთრებული დანიშნულების სათევზაო მოწყობილობა¹, რადგან ვიცოდი, რომ განსაცდელში ჩავარდნილ ადამიანებს ხშირად ესეც კი არ გააჩნიათ, მაშასადამე, მეც ასევე იოლად უნდა წავსულყოფი.

სანამ დანას ვაცოდვილებდი, თავზე რამდენიმე ჩიტმა გადამიფრინა. ამან განმაცვიფრა: დარწმუნებული ვიყავი, როცა ღია ზღვაში გავიდოდი. ფრინველებს ვეღარ ენახავდი. აი. სახმელეთო შარავნებზე მოსიარულე ადამიანის კიდეც ერთი ცრურწმენა! სინამდვილეში არც ერთ დღეს არ გაუვლია ისე. რომ ჩიტებს არ გადაეფრინათ „ერეტიკოსას“ თავზე. ერთ-ერთი მათგანი კი თითქოს განსაკუთრებით შემომეჩვია: მთელი გზა, უკანასკნელი დღის ჩათვლით, იგი ოთხ საათზე მოფრინდებოდა ხოლმე და ჩემს თავზე რამდენიმე წრეს შემოხაზავდა.

მაგრამ ახლა უფრო მეტად თევზი მაინტერესებდა. ბევრს

¹ ამერიკის ფლოტის მანქანი კარკაების აუცილებელ მოწყობილობაში შედის განსაკუთრებული დანიშნულების სათევზაო მოწყობილობა, რომელიც დაბეჭდილ ქილაშია მოთავსებული.

ჯვარი ჩემი ნაცოდვილები ბარჯი, ბევრიც დავჭერი. იმ წამში, როცა დანის წვერზე თევზი აფართხალდებოდა, მთელი ძალით მიღვივდებოდა იმედი, აი, ახლა კი ვიშოვი საზრდოს-მეთქი. მაგრამ მხოლოდ შაბათს, 25 ოქტომბერს, მოვახერხე, ბოლოს და ბოლოს, წყლიდან პირველი დორადის ამოთრევა. დაღუპვას გადავრჩი: ახლა მე მქონდა საჭმელიც, სასმელიც, სატყუარიც, ანკესიც კი: დორადას წაწვეტებული ლაყუჩის სარქველს უკან აჭვს შესანიშნავი ბუნებრივი კაუჭი, რომელიც თევზის საჭერად გამოდგება. ასეთ ანკესებს კარგა ხანია ნახულობენ წინაისტორიული ადამიანის სამარხებში, ახლა კი მეც გამოვიყენე ისინი.

ამიერიდან, რაბან სრულყოფილი ანკესი მქონდა, ყოველდღიურად შემძღო მეშოვნა საკმარისი რაოდენობით საჭმელ-სასმელი. მოგზაურობის დასასრულამდე არ მიგრძენია არც შიმშილი და არც წყურვილი. ჩემთვის, როგორც დაღუპული ხომალდის მგზავრისათვის, ეს, ცხადია, უდიდესი მკრეხელობა იყო.

ჩემი მოგზაურობის პირველ დღეებში ოკეანე უკაცრიელი როდ... იყო: დიდი გემები, რომლებიც, ალბათ, კანარის კუნძულებისაკენ მიემართებოდნენ, ხშირ-ხშირად გამოჩნდებოდნენ ხოლმე შორი-ახლოს. მაგრამ არც ერთი მათგანი ჩემით არ დაინტერესებულა. დღემდე არ ვიცი, ხედავდნენ თუ არა ამ გემებიდან „ერეტიკოსს“, მაგრამ ის კი ნამდვილად ვიცი, რომ დაღუპული ხომალდის მგზავრს გაუძნელდება ხმის მიწვდენა, ამაში არა ერთხელ დავრწმუნდი.

სამაგიეროდ თევზები დაინტერესდნენ ჩემი ნავით: ისინი ყოველი მხრიდან მოისწრაფიან ნავისკენ და ბოლომდე ჩემი თანამგზავრები ხდებიან. ზღვაში გასვლის წინა დღეს შეთევზეებმა და „სპეციალისტებმა“ დიდის ამბით გამომიცხადეს: „ნაპირიდან მოშორებით თქვენ ვერაფერს ვერ დაიჭერთ!“ მაგრამ, აი, ცისფერი და მომწვანო ლანდები მომიახლოვდნენ და იქცნენ დიდი თევზების სილუეტებად, რომლებიც სრულიად მოურიდებლად დგაფუნობენ ჩემი ნავის ირგვლივ. ჩემი მოგზაურობის განმავლობაში ისე მივეჩვიე მათ ფერად-ფერად ზურგებს, რომ დილ-დილობით ვათვალიერებ ხოლმე მათ, თითქოს ჩემი მეგობრები იყვნენ. დრო და დრო ისმის თოფის გასროლის მსგავსი ტკაცუნა; სწრაფად მოვტრიალდები და ძლივს

შევასწრებ ხოლმე თვალს ვერცხლისფერ ელვას, რომელიც უცებ უჩინარდება ტალღებში.

ახლა ქარი განუწყვეტლივ ქროდა. კუნძულები უკან მოვიტოვე და ჩემს წინ ღია ოკეანე გადაიშალა. დღისითაც და ღამითაც მივდიოდით აფრაადმართული, ზურგის ქარს მინდობილი, ნავი ნელა მისრიალებდა აგორებულ ტალღებზე. სისწრაფე ველოსიპედს წონასწორობას უნარჩუნებს. ჩემთვის კი სისწრაფე უსაფრთხოების საწინდარი იყო. ოდნავ რომ შემენელებინა სვლა, ტალღა მთელი ძალით დაენარცხებოდა კიჩოს ფიცარს და ნავს გადაევლებოდა. აი, სწორედ მაშინ დამებადა გრძნობა, რომელსაც შეიძლება ეწოდოს „შიში აღჭურვილობის გამო“. მე მაწუხებდა ნავის ბედი, მეშინოდა, რომ ჩემი აღჭურვილობა, განსაკუთრებით კი — დაკერებული აფრა, ვერ გაუძლებდა. დღიურში გაჩნდა ჩანაწერი:

„გამგზავრების წინ ვფიქრობდი, ყველაზე ძნელი შიმშილი და წყურვილი უნდა იყოს-მეთქი. ახლა კა ვიცი: ყველაზე ძნელი ყოფილა „შიში აღჭურვილობის გამო“ და გამუდმებული სინესტე, რომელიც ნაკლებ ტანჯვას როდი მაყენებს. დასველებული ტანსაცმლის გახდაც არ შემიძლია, სიცავე მომკლავს“.

და დასკვნასავით იმავე დღეს ვწერ:

„დაღუპული ხომალდის მგზავრმა არ უნდა გაიხადოს ტანსაცმელი, კიდევაც რომ დაუსველდეს“.

გამოსვლის მეორე დღესვე მთლად გალუმბულმა შევამჩნიე, რომ სხეულის სითბოს სველი ტანსაცმელიც ინარჩუნებს. ჩაცმული კა ვიყავი ჩვეულებრივად, როგორც შეიძლება იყოს ჩაცმული ადამიანი ხომალდის დაღუპვისას: მეცვა შარვალი, პერანგი, სვიტერი და ქურთუკი.

მე უკვე მწარე გაკვეთილი მქონდა მიღებული და აღარ მეცინებოდა ბულონელი ქალების ჩაცმულობის გახსენებაზე, როცა ისინი კრევეტების საჭერად ან საჭმელი ნიჟარების მოსაგროვებლად მიდიან, იცვამენ ყველაზე თბილ კაბას, შალის თბილ წინდებს, წყალგაუმტარ ფეხსაცმელს და ასე შედიან წყალში.

კვირას, 26 ოქტომბერს ჩემს დღიურში ასეთი ჩანაწერი გაჩნდა: „მე არ შემიძლია განვსაზღვრო რა გრძელზე ვიმყოფები. ამის გამოსარკვევად საკმარისი იქნება საათის მიხედვით მოვინიშნო დრო, როცა მზე ზენიტს მიაღწევს!“

მაგრამ ჩემთვის ფრიად მნიშვნელოვანია ვიცოდე ჩემი ადგილ-
მდებარეობა. კოორდინატების განსაზღვრის პრინციპები რთული არ
არის: მზის სიმაღლე ჰორიზონტზე შუადღისას განედს იძლევა, ხო-
ლო სხვაობა მზიური შუადღისა და ჩემს საათს შორის—გრძედს. გა-
მოსვლის მომენტში დასავლეთური გრძედის 15°-ზე ვიმყოფებოდი.
ახლა ჩემი ანგარიშით მზე ზენიტში უნდა ყოფილიყო ნაშუადღევის
პირველი საათისათვის ჩემი საათის მიხედვით, მაგრამ სინამდვილეში
მზე უკვე ზენიტში იყო, როცა ჩემმა საათმა მხოლოდ და მხოლოდ
12 საათი და 15 წუთი უჩვენა. ამიტომ გადავწყვიტე, გრძედის გა-
მოთვლებში აუცილებლად შემეტანა შესწორება 45', მხოლოდ
გვიან გახდა ჩემთვის ნათელი, სანამდე მიმიყვანა გამოთვლებში
დაშვებულმა ამ შეცდომამ.

იმ დღეს ჭიბეში ვიპოვე ჩემი მეგობრის, ორჩხომელი „მოხე-
ტიალე ფერიის“ (რომელიც კანარის კუნძულებიდან სამიოდე კვი-
რის შემდეგ უნდა გასულიყო) კაპიტნის ჯონ სტენილენდის ბარათი.
ეს ბარათი ღია ზღვაში გასვლის წინ გადმოძეა სტენილენდმა და
მთხოვა, როგორც კი ანტილის არქიპელაგის რომელიმე კუნძულზე
მივიდოდი, მისთვის დეპეშა გამეგზავნა, თავისი მისამართის ქვემოთ
— „ბარბადოსი, ბრიჯტაუნი, სამეფო ნავსადგურის ოსტატს ჯონ
სტენილენდს“ — მას მიეწერა: „ელოდე ბრიტანეთის ორჩხომე-
ლის მოსვლას!“ ეს ნიშნავდა: „შენ ჩვენზე აღრე. მიხვალ“. ცხადია,
მან იცოდა, რომ იგი ჩემზე ბევრად აღრე მივიდოდა დანიშნულ
ადგილამდე, მაგრამ მას სურდა ჩემთვის ჩაენერგა რწმენა, რომ მე
შემეძლო გადამეცურა ოკეანე მასზე უფრო აღრე.

დღიურში ვიწერ:

„თუ სწორად განვსაზღვრე ჩემი კოორდინატები, ოთხშაბათს
მივალწევ ჩრდილო განედის 21°-ს, ხუთშაბათს კი კურსს უფრო
მეტად გადავხრი დასავლეთისაკენ და ათ დღეში გავივლი შვიდას
მილს. გასავლელი დამრჩება ათას რუასი მილი. თუ აღრინდელი
სიჩქარით ვივლი, ამ გზას ხუთიოდე დღეში გავივლი. მაგრამ კმარა,
არ შეიძლება ზომასზე მეტად ოპტიმისტობა“.

მიუხედავად უკანასკნელი წინადადებისა, სწორედ ასეთი, ყო-
ველგვარ ზომას გადასული ოპტიმისტი ვიყავა. მაგრამ იმედი ხომ
არავისთვის არ არის აკრძალული და მეც ვიმედოვნებდი. ეს იმედი
არ დამიკარგავს მოგზაურობის დასასრულამდე.

ასე მგონია, გუშინ დავტოვე-მეთქი ხმელეთი, სინამდვილეში

კი უკვე ერთი კვირა იყო, რაც ოკეანეში ვიმყოფებოდი. შემდეგში ხშირად მეკითხებოდნენ, ვიყავი თუ არა მოწყენილი. ოკეანეში არ მოგწყინდება. ეს ნაოსნობა სრულად განსხვავდებოდა ჩემი ჩვეულებრივი ყოველდღიური ცხოვრებისაგან. ოკეანეში დღეები უსასრულოდ გაჭიანურებული მეჩვენებოდა, მაგრამ დრო კი ჩემთვის არ არსებობდა: დეკარგე დროის აღქმის ყოველგვარი გრძნობა. ჩემთვის აღარ არსებობდა არც გარკვეულ საათებში დანიშნული პაემანები, აღარც სასწრაფო საქმეები, დღეები ისე შეუმჩნევლად მისდევდნენ ერთიმეორეს, რომ ვერც კი ვგრძნობდი ამას. მხოლოდ შემდეგში, როცა ჩემთვის ასეთი ცხოვრება ჩვეულებრივი გახდა, კვლავ შევიგრძენი დრო. ახლა იგი მტანჯავდა, რადგან მე უკვე შემეძლო თვითელი დღე შემედარებინა ათობით სწორედ ასეთი მასი მსგავსი დღისათვის.

ნაოსნობის მეორე კვირა დღესასწაულით დაიწყო, რამაც კინაღამ სევდა მომგვარა. ეს იყო ჩემი დაბადების დღე. უფრო გვიან, როცა კუნძულ ბარბადოსზე ჩავედი, კითხვაზე — რამდენი წლასა ხართო, ჩვეულებრივ ვაძლევდი პასუხს:

— ოცდარვა წელი შემისრულდა ოკეანეში.

მაგრამ ბედმა მაინც გამიღიმა ამ დღეს და სადღესასწაულო საჩუქარი მომიძღვნა. ნავს უკან გამობმული იყო ანკესიანი ზონარი. ანკესზე წამოცმული მქონდა თავწაცლილი მფრინავი თევზი. უეცრად ქვემოთ დაეშვა მოზრდილი ფრინველი, რომელსაც ინგლისელები „წყლის ნამგალას“ ეძახიან (ამ ფრთოსანის ფრანგული სახელწოდება დღემდე არ ვიცი) და სატყუარას დააცხრა. თუმცა მეშინოდა, ნისკარტი არ ჩაჰკრას რეზინის ტივტივაში-მეთქი, მაგრამ მაინც მოვათრიე ქიმამდე. ჩემდა საბედნიეროდ, როგორც კი ნავში აღმოჩნდა, ფრინველს ძლიერი კრუნჩხვები დაეწყო: მან ჩემს ნავში ამოანთხია ყველაფერი, რაც კუჭში ჰქონდა და ძალღონე წაერთვა. დავძლიე ზიზღი და იქვე მოვუგრიხე კისერი.

ჩემს საცოცხლეში პირველად მიხდებოდა ფრინველის უმი ხორ-

ცის შექმა, მაგრამ ხომ მიირთმევენ დაკეპილ უმ ხორცს, განა რითია უარესი ფრინველის უმი ხორცი? მხოლოდ ვურჩევ ყველას, ვინც ზღვის ფრინველს დაიჭერს, ბუმბულის ბღღვნა კი არ დაუწყოს, კანი გააცალოს, რადგან წყლის ფრინველებს კანი ძალზე ქონიანი აქვთ.

ჩემი ნადავლი ორ ნაწილად გავყავი: გადავწყვიტე, ერთი ნაწილი დღეს შემეჭამა, ხოლო მეორე მზეზე დავდე, რათა ცოტათი მაინც გამხმარიყო და ხვალამდე შენახულიყო. თევზი ისე მომბეზრა, რომ წინასწარ ვხარობდი: ბოლოს და ბოლოს მექნება რაღაც საკმელი, რომელსაც სხვა გემო ექნება-მეთქი! მაგრამ, ვაი, რომ ნაადრევად ვზეიმობდი: სასტიკად გამიცრუვდა იმედი. ფრინველი საუცხოო აღმოჩნდა, მაგრამ მასაც ყველა „ზღვის ნაბოძებისათვის“ დამახასიათებელი ძლიერა გემო და სუნი აღმოაჩნდა.

ლამით რამდენიმე არასასიამოვნო წუთი განვიცადე. ბრეზენტის ცენტს უცბად რაღაც იღუმალი შუქი მოეფინა. გავიფიქრე, ნავი იწვის-მეთქი. სინამდვილეში კი აღმოჩნდა, რომ ეს ჩემი ფრინველის გადანახული ნაწილი ანათებდა: მისგან გამონაკრთობი ფოთფოთოვანი შუქი იმდენად კაშკაშა იყო, რომ უცნაური სინათლით აელვარებდა ქვემოდან აფრას, რაც თავზარდამცემ მოჩვენებით სანახაობას ქმნიდა.

28 ოქტომბერს ერთ ამბავს მეტად სერიოზული შედეგები მოჰყვა. პირველად ვერც კი მივხვდი რა მოხდა. ჩემს საათს, რომელიც ავტომატურად იმართებოდა ხელის მოძრაობით, სამაჯური გაუწყდა. საათი ქინძისთავით მკერდზე, სვითერზე მივიბნიე. ვფიქრობდი, რომ საათი ასედაც მოიმართებოდა. მაგრამ ნავში თითქმის უმოძრაოდ ვიჯექი და მალე საათიც გაჩერებულიყო. შევეუდექი მის მომართვას, მაგრამ გვიანდა იყო, დრო გავიდა. ახლა უკვე აღარ შემეძლო ზუსტად დამედგინა, რა მდგომარეობაში ვიმყოფებოდი დასავლეთის მიმართ, როგორი იყო ჩემი გრძედი, ანუ სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, შორს ვიყავი თუ არა იმ კუნძულებიდან, რომლებიც ბისკენაც მივცურავდი. ეს ხომ ჩემთვის ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანი რამ იყო!

ამ ამბის შემდეგ უეცრად შევიგრძენი, რას ნიშნავდა ისეთი ცხოვრება, როცა მარტოოდენ შემთხვევითობაზე ხარ დამოკიდებული, აკეთებ მხოლოდ იმას, რაც მოგეხასიათება და საქმიანობის არავითარი გეგმა არ გაგაჩნია. ასეთმა ცხოვრებამ შემაწუხა. გადავ-

წყვიტე სასწრაფოდ შემედგინა ცხრაღი. ადამიანი თვითონ უნდა ხელმძღვანელობდეს თავის მოქმედებას, და არ ემორჩილებოდეს გარემო პირობებს: ვფიქრობ, რომ ეს მეტად მნიშვნელოვანია.

უპირველეს ყოვლისა, მსურდა გონებიდან ამომეგდო ის აზრი, რომ ჩემს ირგვლივ მარადიულად და მართოდენ ოკეანეა და გადავწყვიტე შევდგომოდი „სოფლურ ყაადაზე ცხოვრებას“. ესე იგი, მზის ამოსვლასთან ერთად ავმდგარაყავი და მის ჩასვლასთან ერთად დავწოლილიყავი.

განთიადისას ვიღვიძებ და მფრინავ თევზებს ვკრებ: ღამით სიბნელეში ისინი ჩემს აფრას ეჭახებიან და ტენტზე ცვივიან. ზღვაში გასვლის მესამე დღიდან დაწყებული ცურვის დასასრულამდე ყოველ დღილით ნაეში ხუთ-თხუთმეტ მფრინავ თევზს ვპოულობ. მათ შორის ორ საუყეთესოს საუზმისათვის ვინახავ. შემდეგ კი თევზის ჭერას ვიწყებ. საკმარისია დაახლოებით ერთი საათი, რომ მთელი დღე უზრუნველყოფილი ვიყო საკვებით. ჩემს ნანადირევს ორ ნაწილად ვყოფ, — ერთ ნაწილს ვინახავ სამხრად, მეორეს კი სადილად.

შეიძლება შემეკითხონ, რატომ ვიცავდი საქმლასათვის საყოველთაოდ მიღებულ საათებს? რატომ არ ვსაუზმობდი შუადღემდე, როგორც ამას ხმელეთზე აკეთებენ ხოლმე. მხოლოდ იმიტომ, რომ საკვების შეცვლასთან ერთად არ მინდოდა კადევ დამატებითი სიახლენი შემეტანა ჩემს რეჟიმში და შემეცვალა კუჭის მუშაობის ჩვეული საათები. ასეთ სიახლეთა შემოღება სრულად ზედმეტი იქნებოდა. კუჭი მიჩვეული იყო გამოეყო წვენი კვების მიღების დროს გარკვეულ საათებში, რათა მაშინვე დაეწყო მისი გადამუშავება. რატომ გადამეტვირთა იგი დამატებით? ო

თევზის ჭერის შემდეგ სისტემატურად ვათვალიერებ ნავს. ყოველგვარი გახეხალი ადგილი შეიძლება საბედისწერო აღმოჩნდეს მისთვის. საკმარისი იყო რამდენიმე დღე ერთსა და იმავე ადგილას დამედო წიგნის ყდა, რაიმე პატარა ფიცარი, ანდა თუნდაც ჩემი რადიომიმღები, იქ რეზინი გაიხვრიტებოდა. ვინც კი ნახავს ჩემს „ერეტიკოსს“ პარიზის საზღვაო მუზეუმში, შეამჩნევს, რომ მიუხედავად იმისა, რომ ასე ვუფრთხილდებოდი, მარჯვენა ტივტივაზე შიგნიდან რეზინი ოდნავ გახეხალა: ამ ადგილას ტივტივას ზურგით ვეყრდნობოდი.

მოგზაურობის მეორე ღამეს შევამჩნიე, რომ იმ ადგილზე, სადაც

ვეყრდნობოდი ტივტივას, საღებავი გადასვლოდა და ელდა შეცა. მაშასადამე, ჩემს ზურგსა და რეზინს შორის რაიმე უნდა ჩამეფინა, რათა ხახუნი აღმეკვეთა. საღებავის შემდეგ ხომ მატერიის ფენა გაიხეხება და მაშინ კი მშვიდობით წყალ და... პაერგაუმტარობავ! ამ მომენტიდან შევუდექი ნავის მოსმენას: ყურს მივადებდი ტივტივებს, რომ დამედგინა, რა ადგილას ხდებოდა ხახუნი. ასე უსმენს ექიმი ავადმყოფის გულს და ცდილობს დაიჭიროს საექვო „შუილი“. დიახ, მეც ვცდილობდი ჩემი ნავის „შუილების“ აღმოჩენას, რათა დამედგინა, საიდან ემუქრებოდა მას სასიკვდილო საფრთხე. მაგრად დატუმბული ტივტივები, ფილტვების მსგავსად, ნათლად გამოსცემდნენ მცირეოდენ ფაჩუნსაც კი: სუსტი შიშინიც კი ცხადყოფდა, რომ სადღაც პაერი იპარებოდა. ამის გარდა, სიფრთხილის ერთ ღონასძიებასაც მივმართავდი. რაც არ უნდა მომხდარიყო, ჩემი ნავის ყველა ნაკვეთურიდან პაერი ერთბაშად არ გამოიღვენებოდა. ამიტომ ღამით ვზურავდი სარქველებს ნაკვეთურებს შორის, დილით კი ისევ ვალებდი. რაიმე მიზეზით პაერის წნევა რომ შემცირებულიყო, ერთ-ერთ რომელიმე ნაკვეთურში მე გავიგებდი შიშინს იმ მომენტში. როცა პაერი თანაბარზომიერად დაიწყებდა განაწილებას მთელ ნავში. მაგრამ, მაღლობა ღმერთს, ეს არ მომხდარა.

ნავის ყოველდღიურმა დათვალიერებამ, გასინჯვამ და მოსმენამ რამდენჯერმე ამაცილა კატასტროფა. ასეთი სიფრთხილე აუცილებელია იმ ადამიანებისათვის, რომლებიც შეიძლება ზღვაში მომხდარ უბედურ შემთხვევათა მსხვერპლნი გახდნენ.

ნავის დათვალიერების შემდეგ ვარჯიშის დრო ღვებოდა: ნახევარ საათს ტანვარჯიშს ვანდომებ, რათა შევინარჩუნო კუნთების ძალა და მოქნილობა. და, ბოლოს, ათ-ოც წუთს ვხარჯავ ორი ჩაის კოვზი პლანქტონის შეგროვებაზე, რაც აუცილებელია იმისათვის, რომ სურავანდი არ დამემართოს. რადგან ქიმს იქით წყალში ჩაშვებული ყოველგვარი ბადე ამუხრუჭებს ნავს, უნებლიეთ დილემის წინაშე აღმოვჩნდი: ან უნდა ცოტაოდენ პლანქტონს დავსჯერებოდი და სწრაფად მეცურა, ანდა პლანქტონი საკმარისი რაოდენობით მომეგროვებინა და ერთი ადგილი მეტკეპნა. გადავწყვიტე, სანამ თევზი მექნებოდა, პლანქტონი მხოლოდ და მხოლოდ წამალივით მიმეღო (როგორც ვიტამინი C).

ახლოვდება შუადღე — კოორდინატების განსაზღვრის დრო. ნავი მიხტუნავს ტალღებზე, და იმისათვის, რომ უფრო მეტ სიზუსტეს

მივადწიო, ნახევარი საათით ადრე ვიწყებ საცდელი გამოთვლების გაანგარიშებას. მზე თანდათან იწევს ზევით და, აი, იგი უკვე ზენიტშია: ეს შუაღლეა. მიუხედავად მრავალი დაბრკოლებისა, რაც იმით იყო გამოწვეული, რომ თოქმის ვერ ვახერხებდი წყლის ზედაპირზე მალა მოვქცეულიყავი, — მაინც პალე მივადწიე საკმაო წარმატებას სპორტის ამ სახეობაში — ჩემი ადგილმდებარეობის დადგენაში. ყველაზე რთული ის იყო, რომ აგორებული ზვირთი შეცდომით ჰორიზონტის ხაზად არ ჩამეტვალა. უზარმაზარი ტალღები მოგორავდნენ, მაგრამ რადგან ნაპირი ახლოს არ იყო, ისინი თანაბარზომიერად მოემართებოდნენ. მათი მოძრაობის კანონები შესწავლილი მქონდა და ადრევე ვიცოდი, რომ მეექვსე ან მეშვიდე ტალღა ისეთ სიმაღლეზე ამიყვანდა, საიდანაც შემძლო ჰორიზონტის ხაზი დამენახა. ამიტომ ვითვლიდი ტალღებს, თვალს არ ვაცილებდი სექსტანტის დურბინდს, და როცა მეშვიდე ტალღა ამიტაცებდა, ჰორიზონტს გავხედავდი. ამ მომენტში უნდა მემარჯვა და მზის დისკოს ქვედა კიდე დამემთხვია ჰორიზონტის ხაზისთვის, თანაც უნდა მომესწრო სექსტანტის წრიულად ტრიალი, რათა მზე ამ შემხებზე გამეჩერებინა. საინტერესოა, რომ თუკი ცურვის დასაწყისში განედის განსაზღვრის დროს ათ მილში და ზოგჯერ უფრო მეტშიც ვცდებოდი, დაახლოებით ერთი კვირის შემდეგ ვასწავლე გაანგარიშება ერთ მილამდე სიზუსტით.

შუაღლის შემდეგ ყველაზე მძიმე დრო დგება: საათები უსასრულოდ ჭიანჭურდება, მზე ულმობლად აცხუნებს და თავიც ვერსად შემითარებია. ამ მძიმე საათებს ვანდომებ სამედიცინო დაკვირვებებსა და გონებრივ მუშაობას. ორ საათზე ვიწყებდი სრულ სამედიცინო თვითშემოწმებას: ვიზომავდი სისხლის წნევას და ტემპერატურას, ვამოწმებდი კანისა და თმის საფარს, ფრჩხილების, ლორწოვანების მდგომარეობას. შემდეგ ვატარებდი მეტეოროლოგიურ დაკვირვებებს: აღვრიცხავდი ჰაერის ტემპერატურას, წყლის ტემპერატურას, ატმოსფეროს მდგომარეობას. მერე ვიწყებდი ჩემი ფსიქიკისა და გონებრივ შესაძლებლობათა „სუბიექტურ გამოკვლევას“. ვვარჯიშობდი მახსოვრობის განსამტკიცებლად და, მხოლოდ ყოველივე ამის შემდეგ დგებოდა გართობის ჯერი: მუსიკა, კითხვა, თარგმნა.

როცა მზე აფრას მიეფარება და სულს მოვითქვამ, ამ შესვენებას საღამოს სამედიცინო გასინჯვისათვის ვიყენებ: ვიზომავ კუნ-

თების ძალას, აღნიშნავ შარდის რაოდენობას, კუჭის მოქმედებას და ა. შ. შემდგომ დასკვნას ვუკეთებ ჩემს დაკვირვებებს მთელი დღის მანძილზე: როგორი იყო ნანადირევი, რა თევზები დავიჭირე, რა რაოდენობით, როგორ გამოვიყენე ისინი, რამდენი პლანქტონი მოვაგროვე, როგორი გემოსა და შემადგენლობისა იყო იგი, რა ფრინველები დავინახე.

ღამის დადგომა სასურველ დასვენებას მანიჭებს და ვახშმის შემდეგ თავს ნებას ვაძლევ ერთ-ორ საათს რადიოს მოვუსმინო.

დღისით ერთსა და იმავეზე მიხდება ფიქრი: როგორმე უფრო მოხერხებულად მოვეწყო. განუწყვეტლივ ჯდომა მტანჯავს. შემადგლია ჩამოვჯდე ტივტივას ქიმზე და ფეხები შიგნით შემოვაწყო, მაგრამ ასე ფეხები მიბუჟდება და კოჭებთან მისივდება. მაშინ ფსკერზე ვჯდები და ფეხებს ტივტივაზე ვაწყობ, მაგრამ მეტისმეტად მაღლა აშვერილი ფეხები მალე მტკივდება, ამასთანავე ისინი ნიჩბებსაც ეხლებიან, რაც მაიძულებს ისევ სხვაგვარად დავჯდე. ბოლოს, ფსკერზე ვწვები. მაგრამ ძალიან გავხდი და ფიცარზე ძვლები მტკივა. მალე ასეთი მდგომარეობაც აუტანელი ხდება. ნავეში დგომა პრაქტიკულად შეუძლებელია. რჩება ერთადერთი ხერხი, რომელიც ყველაზე ახლოსაა ვერტიკალურ მდგომარეობასთან: ფეხებს ვხრი მუხლებში, მკერდით ვებჯინები ტივტივას და ნახევრად წამოწოლილი ვარ. ამ დროს ვერაფერს ვხედავ უსასრულო ტალღებს გარდა. რომ უფრო იმედიანად ვიყო, ასეთ შემთხვევაში ქამარზე ვიბამ 25 მეტრიან თოქს, რომელიც მეორე ბოლოთი ანძის ძარზეა მიბმული. ცხადია, ნავი ძალიან მდგრადია, მაგრამ საკმარისია შევინძრე და იგი რხევას იწყებს, მე კი წონასწორობის შესანარჩუნებლად მიხდება რაიმეს ჩავეჭიდო, საბედნიეროდ არ ვგრძნობდი არც გრძივსა და არც გვერდითს რყევას. მიუხედავად ამისა, არ მშორდება საშინელი ფიქრი იმისა, რომ საკმარისია ერთი ტალღა და ყველაფერი დაიღუპება. უზარმაზარი ტალღები გრიალებენ ჩემს ირგვლივ ზღვის ზედაპირზე. ასეთ დროს მაღლა ასული წყლის მასა წონასწორობას კარგავს საკუთარი სიმძიმის გამო. საკმარისია ერთი ასეთი ტალღა დაეცეს „ერეტიკოსს“, და შეიძლება იგი ჩემი ცდისა და სიცოცხლის დასასრულად იქცეს.

28 ოქტომბერს დღიურში ვიწერ: „კეთილისმომასწავებელი ნიშანი: არ მაქვს „გასტრონომიული ჰალუცინაციები“. ეს საუკეთესო დამამტკიცებელი საბუთია იმისა, რომ მშვიერი არა ვარ, რადგან

შემშოლო, უპირველეს ყოვლისა, ჰამის განუწყვეტელ სურვილში გამოიხატება. მე კი, მართლაც, არაფერი მინდა“.

29 ოქტომბერს პირველად შევიგრძენი ჩემი ტრაგიკული მდგომარეობა. ეს „დიდი ნაოსნობა“ ჩემს მიერ განვლილ წინა ეტაპებისაგან განსხვავდება არა იმდენად თავისი ხანგრძლივობით, რამდენადაც საბედისწერო გარდუვალობით: მე უკვე აღარ შემიძლია შევჩერდე, აღარ შემიძლია დავბრუნდე, აღარ შემიძლია ვინმეს მივმართო დახმარებისათვის. მე მხოლოდ და მხოლოდ პატარა ნამცეცი ვარ ჩაქარგული ოკეანის თვალუწვდენელ სივრცეებში, სადაც ადამიანისათვის არ არსებობს არავითარი მანძილის ცნება. ტანში ჟრუანტელი მივლის. აი, უკვე რამდენიმე დღეა, არც ერთი გემი არ დამინახავს. სავაგიეროდ გუშინ კანარის კუნძულების შემდეგ პირველად დავინახე ზვიგენი: მან სწრაფად ჩაუარა ნავს. რაც შეეხება დორადებს, უკვე მივეჩვიე მათ. დორადებს ხშირად ვახსენებ შემდგომაც, რადგან ისინი ჩემი ერთადერთი მეგობრები არიან. ღამით გამოღვიძებისას ამ თევზების სილამაზით ვტკბები: ისინი ნავის გვერდით მიცურავენ, თან უკან სტოვებენ ფოსფორისებურ ნაკვალევს — მბრწყინავ კვალს ღამის ოკეანეში.

ერთხელ ცნობისმოყვარეობამ დამძლია: გადავწყვიტე დავკვირვებოდი როგორ რეაგირებდას მოახდენდნენ თევზები ელექტრონის სინათლეზე. ვანთებ ფარანს და მის შუქს სილამისაკენ მივმართავ. თევზები წამსვე კაშკაშა სხივთა კონის ირგვლივ გროვდებიან. ვტკბები მათი მოქნილი მოძრაობით და ჩემს ნებაზე ვატარებ მათ. უცბად ძლიერი დარტყმა მაიძულებს ჩავეჭიდო ნავის კიდეს. სულ ახლოს ჩემთან გამოჩნდა ზვიგენი. უზარმაზარია, კულის ფარფლის ზედა ნაწილი ქვედაზე ბევრად დიდი აქვს; უკვე ტრიალდება ზურგით, რათა მეცეს. ელექტრონის ფარანის შუქზე ყველა კბილი უელავს. თეთრი მუცელი აქვს. ზედიზედ ეჭაჭვურება დრუნჩით ნავის ფსკერს. იქნებ უნდა, რომ უტბინოს? არ ვიცი. გაგონილი მქონდა მხოლოდ, რომ როცა ზვიგენი თავის მსხვერპლს უნდა ეცეს, ყოველთვის ზურგზე ტრიალდება. ერთ-ერთი, რაშიც სავსებით დარწმუნებული ვარ, ის არის, რომ მე უზომოდ შევშინდი: ასეთ მოპყრობას ჯერ არ ვიყავი მიჩვეული. აქამდე მთელ გზაზე — კასაბლანკადან კანარის კუნძულამდე მხოლოდ ერთი ზვიგენი ვნახე, რომელიც მოცურავდა ჩემს უკან საკმაოდ მანძილზე.

მაგრამ ეს! ალბათ, იგი დაიბადა ნაპირებიდან მოშორებით და ამიტომ იქცეოდა ასე „უზრდელად“.

მაშინვე ჩავაქრე ფარანი იმ იმედით, რომ ზვიგენი თავს დამანებებდა. მაგრამ კიდევ დიდხანს ისმოდა ნავის გარშემო მისი კულის დგაფუნის, რაც მათრახის ტყლაშუნს მაგონებდა. თვითეული ასეთი დარტყმა თავით ფეხამდე წყლის შხეფებში მახვევს. დრო და დრო ისევ ვხედავ მის მუცელს — თეთრ ლაქას ფოსფორისებურ ჰაერებს შორის. ბოლოს მობეზრდა ჩემი უძრაობა და ჩამოშორდა. ეტყობოდა, მაინც უნდოდა ნავისთვის კბილი გაეკრა. მაგრამ, აბა, სცადეთ და უკბინეთ ფეხბურთის ბურთს! ვიცი, ეს შეუძლებელია, და თანდათანობით ვმშვიდდები. მიუხედავად ამისა, სულითა და გულით მსურს, რომ ამგვარმა სტუმრებმა აღარ შემაწუხონ თავიანთი ვიზიტებით. საკუთარ თავს კი ფიცს ვაძლევ, არასოდეს აღარ მივანათო შუქი ოკეანის ტალღებს.

ამ დღიდან სასიგნალო ფარანსაც კი აღარ ვანთებდი ღამ-ღამობით ანძაზე: გემები აღარ მხედებოდნენ, გარდა ამისა ნავთსაც ვიზოგავდი.

ჯერ კიდევ კარგ გუნებაზე ვარ, თუმცა მაწამებს ღამის სიცივე, უძრაობა და ჰეშმარიტად მტანჯველი გამუდმებული სინესტე. ყოველივე ეს მოქმედებს ჯანმრთელობაზე. დღიურში ჩნდება ჩანაწერი: „მარჯვენა ფეხის ნეკზე ფრჩხილი მომძვრა, მტევენების ზედაპირი კი უცნაურად გამიღიზიანდა, ალბათ. მლაშე წყლის გამო. საშინლად მეშინია, ფურუნკულოზი არ დამეწყოს; ვიცი რა ჯოჯოხეთური ტკივილები იცის! მაგრამ წინასწარ გადაწყვეტილი მაქვს არ ვიმკურნალო, სანამ მოთმინება მეყოფა, რათა ჩემი ცდისათვის რაც შეიძლება მეტი აუცილებელი დაკვირვება ჩავატარო. ცხადია, თან წამოღებული მაქვს ანტიბიოტიკები, მაგრამ წამლები რომ გამოვიყენო, ისინი, ვინც შეიძლება მომავალში შუა ოკეანეში აღმოჩნდნენ უხომალდოდ, სამართლიანად შემომედავებიან, რომ მათ არ გააჩნდათ ეს მედიკამენტები! ამიტომ გადაწყვეტილი მაქვს წამლებს მხოლოდ უკიდურეს შემთხვევაში მივმართო“.

მტანჯველი მართობისა და დაღლილობის ზეგავლენით დღიურში ჩნდება ჩანაწერები, რომლებშიც ოკეანეში ყოფნის მდგომარეობას აღრიხდელ ნორმალურ ცხოვრებას ვადარებ:

„არა, ეს ჰეშმარიტად დიდი საფასურია მიწაზე გატარებული მშვენიერი დღეებისათვის!“

მაგრამ მე კვლავ ოპტიმიზმითა ვარ აღსავსე და ვეპარაუდობ, რომ ჩემი მოგზაურობა დღეის იქით კიდევ ოცდახუთ-ორმოც დღეს გასტანს.

სასაცილოა, როცა ვაკვირდები (იმ დღეებში კი ეს უფრო სამწუხარო იყო), თუ უფრო და უფრო როგორ ემსგავსება რუკაზე აღნიშნული გზა სახმელეთო გზას. აი, მაგალითად, კიდევ ერთი ჩანაწერი ჩემი დღიურიდან:

„როცა ჩრდილო განედის 21°-ს მივალწევ, მარჯვნივ შემოვბრუნდები და კომპასის მიხედვით ნაცვლად 230°-ისა, გზას განვაგრძობ 255°-ით“.

აქ ციფრებიც კი შარაგზებივით გამოიყურებიან. მე მართლაც ისეთი შეგრძნება მქონდა, თითქოს პირველსავე გზაჯვარედინზე უბრალოდ მარჯვნივ გადავუხვევდი. უსაზღვრო ოკეანე ჩემთვის ნიშნებით იყო აღსავსე, რომელიმე ქალაქის მსგავსად, რადგან მასში გარკვეული მისამართით მივდიოდი.

„დღიურის წერამ გამიტაცა და განედის განსაზღვრის საათი გამომრჩა. არა უშავს, ხვალამდე დავიცდი, საკმაო დრო მაქვს.“

ასეთსავე გადასვლას კოლუმბმა, რომლის ნაოსნობა წელიწადის ამავე დროს დაემთხვა, ოცდაორი დღე მოანდომა. მე ვეპარაუდობ, რომ ოცდათხუთმეტი-ორმოცი დღე დამჭირდება. მაგრამ საჭიროა ვისწავლო ორძილობა, რადგან მას შემდეგ, რაც ფიქრი დავიწყე, დრო ბევრად უფრო ნელა გადის“.

თავს ვეკითხები:

— რა იქნებოდა, მარტო რომ არ ვყოფილიყავი! ნეტავ გამიადვილდებოდა მგზავრობა? ვფიქრობ, რომ გამიადვილდებოდა. ოჰ, ჯეკ, რატომ ჩემთან არა ხარ ახლა?! მაგრამ რას მიშველის ახლა წუწუნი. ღმერთო ჩემო, როგორ ბობოქრობს ეს პასატი! დაე, იბობოქროს, უფრო მალე მივალ, ოღონდაც კი აფრამ გაუძლოს. მაგრამ სულ მთლად დავსველდი“.

ხუთშაბათს, 30 ოქტომბერს, დაუოკებელი ოპტიმიზმი დამეუფლა. სიტყვა-სიტყვით ვიწერ შემდეგს:

— 23 დღე დამრჩა კიდევ! „ეს ნიშნავდა, რომ ხმელეთს 23 ნოემბერს მივალწევდი. კიდევ კარგი, რომ ქვემოთ მივაწერე: „თუკი არაფერი მოხდა“.

ბევრს გაუკვირდება ასეთი ოპტიმიზმი, ზოგი იმასაც კი იტყვის, რომ ჩემს დღიურში ასეთი ჩანაწერები მოგზაურობის შემდეგ გა-

ჩნდა. ამასთან ურწმუნონი ჩაეჭიდებიან იმას, რომ თვითონ მე მოგზაურობისათვის საჭირო ვადაზე ბევრად მეტი დრო მქონდა გათვალისწინებული.

დიახ. მე ყველაზე დიდი ვადა დავნიშნე, მაგრამ ეს იმიტომ ჩავიდინე, რომ, რაც შეიძლება, ნაკლებად ელეღვათ ჩემს ახლობლებს. რომ მეტქვა, 35 დღეში გავცურავ-მეტქი, ყველა ჩემი მეგობარი და ნათესავი უკვე მე-20 დღეს აწრიალდებოდა. მე კი 60 დღის ვადა დავნიშნე და ვიმედოვნებდი, 30 — 40 დღეს მაინც არავინ ილეღვებდა.

„რა მშვენიერი დღე იყო: იგი მიიწურა მშვიდად, ყოველგვარი უსიამოვნების გარეშე. თუმც, ღამეც ასეთივე იყო. ჩემს გრამაფონის ფირფიტების კოლექციაზე ვოცნებობდი, როცა თავზე თვითმფრინავმა გადამიქროლა. რასაკვირველია, მე არც კი შეეუნიშნია. ძველებურად მეშინია სულ მცირე ხახუნისაც კი“.

უკანასკნელი წინადადება გამოიწვია ამბავმა, რომელიც დაკავშირებულია ჩემს პატარა, მაშველ ერთადგილიან ნავთან. ის „ერეტიკოსის“ ცხვირზე მოვათავსე, რომ კატასტროფის შემთხვევაში მომესწრო მისი სწრაფად დატუმბვა და წყალში ჩაშვება. აფრის ქვედა კიდე ოდნავ ეხებოდა მას და ქსოვილის შეხებამ ერთ ღამეში რეზინში კარგა მოზრდილი ნახვრეტი გააჩინა. ცხადი იყო, რომ მსუბუქ საგანსაც კი ერთ ღამეში შეეძლო ბოლომდე გაეხეხა ჩემი ნავის რეზინყლენთილი ქსოვილი. მე კარგი გაკვეთილი მივიღე. დასკვნა მეტად უნუგეშო იყო. ახლა თუკი „ერეტიკოსს“ ხიფათი შეემთხვეოდა, არაფრის იმედი აღარ უნდა მქონოდა.

მართალია, ჩემი მაშველი ნავი იმდენად პატარა იყო, რომ მეექვსეებოდა, შეეძლო თუ არა მას ჩემი ხსნა. ეს იყო ჩვეულებრივი, ერთი ადამიანისათვის განკუთვნილი გასაბერი ნავი, რომელსაც იყენებენ დახმარების აღმოსაჩენად უშუალოდ ნაპირთან ახლოს. ვფიქრობდი, რომ ამ ნავით ვერ მოვახერხებდი ატლანტის ოკეანის გადასერვას. მაგრამ წინათ იგი კარგ სამსახურს მიწევდა. ჩავეშვებოდი ხოლმე მასთან ერთად წყალში, ბუქსირით გავყვებოდი „ერეტიკოსს“ და ფოტოსურათს ვუღებდი ჩემს კოხტა ნავს, რომელიც აფრაგაშლილი მისრიალებდა ატლანტის ოკეანეში. ახლა კი მომაკლდა ეს სიამოვნება. შექმნილი პირობების გამო ჩემი მდგომარეობა სულ უფრო და უფრო ემსგავსებოდა დაღუპული ხომალდის მგზავრის მდგომარეობას. ისევე, როგორც მას, მეც ახ-

ლა მხოლოდ ჩემი ნავის იმედითაა უნდა მქონოდა: ეს იყო ჩემი უკანასკნელი და ერთადერთი იმედი სიცოცხლის შენარჩუნებისა.

„ფრთხილად, ალენ! შენ ერთობ მაღიმავლ ითვის დღეებს. ისინი კი ამის გამო უფრო მეტად ქიანურდებიან. მეტი სიფრთხილე გმართებს!“

ახლა თევზები სულ უფრო და უფრო ნაკლებად ეგებიან ანკესს. სამაგიეროდ დიდრონი თევზები მზვდება. ახლა ყოველდღიურად შემოიძლია დანით ესერო თევზი და ესვა მისი წვეწავი. ადრე კა მიხდებოდა ჩემი ნანადირევის დაჭრა წვრილ ნაკრებად, მისი ჩადება პერანგში და ასეთნაირად სითხის გამოწურვა.

ხ უ თ შ ა ბ ა თ ი. 30 ო კ ტ ო მ ბ ე რ ი. საუცხოო ამინდია. ახალი პასატი მშვიდდება, ბერდება: ახლა იგი ხელსაყრელ ზურგის ქარად იქცა, რომელიც ნავს საჭირო მიმართულებით მიაქანებს. მე ვიმყოფებოდი ჩრდილო განედის 21°-სა და დასავლეთური გრძედის 28°-ზე. ყველაფერი დაახლოებით ისეა, როგორც ვვარაუდობდი.

ბევრად უფრო გვიან გავიგე, რომ იმ დღეს მხოლოდ და მხოლოდ დასავლეთური გრძედის 18° ან 19°-ზე ვიმყოფებოდი. მაშინ ვფიქრობდი, რომ გზის უკვე მეოთხედი მქონდა გავლილი და დასავლელი მრჩებოდა 35° დასავლეთით და 4° სამხრეთით, მაშასადამე, დაახლოებით 1800—1900 მილი. სადამდე მივიყვანა ამ შეცდომამ, მოგვიანებით გაიგებთ.

პარასკევს, 31 ოკტომბერს, ვწერ დღიურში: „ღამით, საბედნიეროდ, ქარი ოდნავ გაძლიერდა და ახლა ნავი ისევ განაგრძობს სვლას. თავზე გადამიფრინა საუცხოო „წყლის ნამგალამ“. დიდი სიამოვნებით გამახსენდა მისი თანამოძმე, რომელიც ჩემი დაბადების დღეს წამოეგო ანკესს და მის დაქვრასაც შევეცადე, მაგრამ, სამწუხაროდ, ვერ მოვახერხე“.

გუშინდელი საღამო მშვენიერად გავატარე: რადიოთი შუბერტის მეშვიდე სიმფონიას გადმოსცემდნენ. საოცარი დამთხვევაა — მთელი ჩემი ნაოსნობა ამ სიმფონიის თანხლებით ჩატარდა. ჩვეულებრივ მას საკმაოდ იშვიათად გადმოსცემენ, მაგრამ იმ ხნის განმავლობაში, რაც ოკეანეში ვიმყოფებოდი, იგი ექვსჯერ მოვისმინე.

მე მაინც გამოუსწორებელი ოპტიმისტი ვარ! იმავე დღეს დღიურში ჩნდება ჩანაწერი: „შაბათიდან, 22 ნოემბრიდან, უკვე შემეძლება დავინახო ხმელეთი“.

სინამდვილეში მიწა დაეინახე და ფეხი დავადგი მას მხოლოდ და მხოლოდ 23 დეკემბერს, ე. ი. ერთი თვით გვიან. მაგრამ მაშინვე შემეპარა ექვი ჩემს შტურმანულ შესაძლებლობაში. ნაშუადღევს ოთხ საათზე ვიწერ:

„ნავიგაცია სრულებითაც არ არის ადვილი საქმე. გამუდმებით უნდა აწარმოო ამ წყეული დახრილობის გაანგარიშება და შეიტანო შესწორებები. ატლანტის ოკეანის ჩემს საშტურმანო რუკაზე კი დახრილობა არ არის მითითებული. საუბედუროდ, მე არ ვიცი, სწორი კურსი მაქვს თუ არა აღებული კომპასით, ნამდვილად მივცურავ დასავლეთისაკენ გადახრით, თუ უბრალოდ გაიზარდა კომპასის ისრის დახრილობა. ასეთ შემთხვევაში აღმოვჩნდები ბევრად უფრო სამხრეთით, ვიდრე ეს საჭიროა. განედის ზუსტ განსაზღვრას შეეძლო გაეფანტა ჩემი ექვები, მაგრამ ისეთი ძნელია ნავის სიჩქარის გაზომვა, რომ პრაქტიკულად არ შემიძლია ავიღო სავარაუდო კურსი. მე ვვარაუდობ, რომ „ერეტიკოსი“ დღეში ოთხმოც მილს გადის (უფრო გვიან გავიგე, რომ ეს ვარაუდი კი არა, ბოდვა იყო), მაგრამ, ალბათ, მე უფრო ჩქარა მივცურავ (ეს კიდევ უფრო დიდი ბოდვა იყო), ასე რომ მთავარია — ვიმყოფებოდე ჩრდილო განედის 17 და 18° შორის. თუ სწორი კურსით მივდივარ, ხეალ ჩრდილო განედის 20° და 20' უნდა მივალწიო). რა საუცხოო პასაჟია! მე, ალბათ, დასავლეთური გრძედის 26° 40' ვიმყოფები (სინამდვილეში ეს ასე როდი იყო: მე ვიმყოფებოდი დასავლეთური გრძედის 18°-ზე). მაშასადამე, დასავლეთისაკენ კიდევ გასავლელი რჩებოდა 33° ანუ დაახლოებით 1700 მილი. 1700 — 1800 მილი, გაყოფილი ოთხმოც მილზე, რომელსაც მე დღეში გავდივარ, მოგვცემს ოცდამდე ან ოცდასამ დღეს“. და, ქვემოთ ვუმატებ: თუ ქარმა გასტანა, ასეც იქნება. კაცმა რომ თქვას, როგორც ზღვით მოგზაური, არაფრით ჩამოვუვარდები ქრისტეფორე კოლუმბს“.

მარტოობავ! იმ დღეს, როცა ეს დამახასიათებელი ჩანაწერი გავაკეთე, შენ უკვე აღარ მეხუმრებოდი. ძალიან კარგად მესმის განსხვავება მარტოობასა და იზოლირებას შორის. ნორმალურ პირობებში ყოველთვის შეგიძლია თავი დააღწიო იზოლირებას უმარტივესი საშუალებით: საკმარისია ქუჩაში გამოხვიდე ან ტელეფონით დარეკო და გაიგონებ მეგობრის ხმას. იზოლირება არსებობს მანამ, სანამ ეს შენ გსურს. მაგრამ მარტოობა! სრული

მარტოობა აუტანელია! ვაი მას, ვინც მარტოა! მეჩვენება თითქოს უსაზღვრო ოკეანის მსგავსად ყოველი მხრიდან მიტევს ეს უზომო მარტოობა. თითქოს ამ „სიცარიელის“ მიზიდულობის ცენტრად იქცა ჩემი გული, რომელიც ადრე ყოველივე სიკეთეს მიჰაღდა. მარტოობა... ლას-პალმასიდან გამოსვლისას ვფიქრობდი, რომ შეეძლებოდა შენთან გამკლავებას, მაგრამ, რომ საკმარისია მხოლოდ შევეჩვიო შენს არსებობას ნაეში. მაგრამ მე მეტისმეტად თვითდაჩერებული ვყოფილვარ. სინამდვილეში თან არ წამომიყვანიხარ ოკეანეში, — განა მე, ან ჩემს ნავს 'იეჰუდელ' შენი დატევა?! შენ თვითონ მოხვედი და გაბატონდი ჩემზე. არაფერს არ ძალუძს გაარღვიოს მარტოობის რკალი. ამის გაკეთება უფრო ძნელია, ვიდრე ჰორიზონტთან მიახლოება. დრო და დრო ვიწყებ ხმამაღლა ლაპარაკს, რომ ჩემი ხმა მაინც გავიგონო, მაგრამ ამით უფრო მეტად მეუფლება მარტოობის გრძნობა, ამ ღუშის სა-მეფოში მოხვედრილ უბედურების მსხვერპლს.

„დღეს 1 ნოემბერია. მივალწუე ჩრდილო განედის 20°-ს და მარჯვნივ გავუხვიე. ახლა დასავლეთით მივდივარ და ოდნავ ვარ გადახრილი სამხრეთისაკენ. მაგრამ გადახრა მაინც არის, შევეცდები რამდენიმე გრადუსით ზევით ავიდე. მე გალსი შევიცვალე: ეს იმას ნიშნავდა, რომ აფრა მარჯვენა ქიმიდან მარცხნივ გადაიწია. თუ არაფერი მოხდა, აფრა დარჩება ამ დგომარეობაში მოგზაურობის ბოლომდე.

უნდა აღვნიშნო, რომ მე მართლაც აღარ მაკვარებივარ აფრას და ნავის მართვაც შევწყვიტე; საჭე ისე დავამაგრე, რომ ჩემი კურსი კომპასის ჩვენებას შეფარდებოდა და უკვე აღარ ვეკარებოდი მას არც დღისით, არც ღამით. მხოლოდ დრო და დრო, დაახლოებით ორ საათში ერთხელ საჭიროა ნავის გასწორება, რადგანაც თანდათანობით იწყებს კურსიდან გადახრას.

გამუდმებით სინესტეში მიხდება ძილი: დღისით მზიანი ამინდიც რომ ყოფილიყო, ღამით მაინც სველდებოდა ყველაფერი. თუმცა, სულ ერთია, მაინც თორმეტი საათი მძინავს ღლე-ღამეში. როგორ ვახერხებდი ამდენ ხანს ძილს ასეთ პირობებში? ეს, უპირველეს ყოვლისა, იმიტომ იყო შესაძლებელი, რომ ვენდობოდი ჩემს ნავს: ვიცოდი, რომ იგი გაუძლებდა გარშემორტყმულ ტალღებს, დარწმუნებული ვიყავი, აბოზოქრებული ტალღაც რომ გადავლებოდა, რაც ცხადია, დიდ საფრთხეს შეუქმნიდა „ერეტი-

კოსს“, იგი მძინე არ გადაბრუნდებოდა. პრიმიტიული, მაგრამ მანუგეშებელი ლოგიკიდან გამოვდიოდი: თუ დღისით არაფერი დამმართნია, რატომ უნდა მეშინოდეს, რომ ღამით მომივა რაიმე?

ღამით თავს არასოდეს არ ვიხვევდი. ნიკაპამდე ამოვქაჩავდი ზრეზენტს საბნის მაგივრად, სახეს გარეთ გამოვყოფდი და ვიძინებდი მრავალრიცხოვან ვარსკვლავთა ქვეშ. ისეთი ვარსკვლავიანი ღამე, როგორიც ოკეანეში იცის, აღარასოდეს მინახავს. დრო და დრო გზას მინათებდა ციური ჩირაღდანი — მთვარე.

პასატი ნელა და თანაბრად ქრის. ვერ ვხედავ წიგნის კითხვაზე დიდი ხანი დავხარჯო. მეშინია ბატარეები არ გამომელიოს, მაშინ კი საერთოდ ველარაფერს ველარ ვავაკეთებ. ისინი კი საგრძნობლად სუსტდებიან. იძულებული ვარ თავი შევიკავო.

ყოველდღიურად თავისუფალ საათებში ხელახლა ვაკეთებ იმავე გამოთვლებს და ყოველთვის მეტად სასურველ შედეგებს ვღებულობ. რომლებიც ღალადებენ: 23-ში შენ ხმელეთს მიაღწევ, 23-ში შენ ხმელეთს მიაღწევ, 23-ში შენ ხმელეთს მიაღწევ. ჩემი ვარაუდით უკვე დასავლეთური გრძედის 27°30' ვამყოფები. ფრანველთა რაოდენობა საგრძნობლად კლებულობს, თევზებიც უფრო ნაკლებად მხვდება. თევზის საჭერად მეტი დროის დახარჯვა მიხდება — ორი-ორსაათნახევარი დღეში. აქამდე ჯერ კიდევ არ შემხვედრია სარგასის წყალმცენარეები. თუმცა ეს გასაგებიცაა: მე ზომ იმისათვის დავეშვი სამხრეთით, რომ მათ არ შევხვედროდი. ჩემი განედი საგრძნობლად იცვლება: ახლა ყველაზე უკეთ ვუსმენ დაკარის ფრანგულ რადიოსადგურს. გრძედიც იცვლება: ვუსმენ ამერიკის რადიოსადგურებს. საერთოდ კი ეთერში ატლანტის ოკეანეზე ორი ეროვნებაა გაბატონებული: ინგლისელები (ბი-ბი-სი) და რუსები.

კვირა, 2 ნოემბერი. ალბათ, არასოდეს დავივიწყებ ამ კვირა დღეს. ახლახან შეუწყნარებელა გაუფრთხილებლობა დავუშვი. „შემძლო თუ არა სხვანაირად მოვქცეულიყავი?“ — ვკითხულობ დღიურში. რა თქმა უნდა.

უკანასკნელ დღეებში ჯანმრთელობა შემერყა. უჩვეულო საკვებისა და გამუდმებული ნესტისაგან კანზე წვრილი და საშინლად მტკივნეული პუწუტები დამაყარა. რომ არ გამეღიზიანებინა ისინი, ვცდილობდი ჩემს ერთადერთ გასაბერ ბალიშს დავყარდნობოდი. და აი, რაღაც გაუფრთხილებელი მოძრაობის გამო ეს ბალიში ქიმს იქით

ჯადამივარდა, რაც მხოლოდ მაშინ შევამჩნე, როცა იგი უკვე რამდენიმე ასეული მეტრით დარჩა უკან. მაშინვე დავეშვი აფრა, წყალში ჩავუშვი მოტივტივე ღუზა, ზვირთებში გადავეშვი და ბალიშისაყენ გავცურე. მე კარგად ვცურავ, ასე რომ, რამდენიმე წუთის შემდეგ ბალიში ხელთა მაქვს. მაგრამ როგორი განცვიფრებული და შეშინებული დავრჩი, როცა უკან შემოვბრუნდი: ნავი წინ მიქროდა და ვერ ვახერხებდი მას დავწვოდი. მოტივტივე ღუზა, ეს წყლის პარაშუტი, რატომღაც არ გახსნილიყო და სველი ალმის მსგავსად ტალღებზე ხტოდა. ნავს არაფერი აკავებდა და ქარი უფრო და უფრო შორს მიაქროლებდა. გაქცეულის დაწევა უკვე აღარ შემეძლო, საამისო ძალა არ შემწევდა. კიდეც ცოტა და „ერეტიკოსი“ უჩემოდ ჯანაგრძობდა თავის გზას...

1951 წელს, როცა ლა-მანშის გადაცურვის წინ ვვარჯიშობდი და კარგ სპორტულ ფორმაშიც ვიყავი, შეუსვენებლივ შემეძლო ოცდამეათი საათი მეცურა, მაგრამ ახლა, ამდენი გაჭირვებით, თითქმის სრული უძრაობით დასუსტებული, დიდხანს ველარ გავძლებდი წყალში. ამიტომ ხელი ვუშვი ჩემს გასაბერ ბალიშს, მთელი ძალა მოვიკრაბე და კროლით გავცურე. ალბათ, ლას-პალმასში ბუატო-მამასთან შეჯიბრების დროსაც კი არ მიჩვენებია ასეთი სისწრაფე! ჯერ მოვახერხე მანძილის შემცირება ჩემსა და ნავს შორის, ზოლო შემდგომ ძალა მხოლოდ იმაზედა მეყო, რომ არ ჩაპოვრიხნოდი. მისი დაწევა არ შემეძლო...

უცბად „ერეტიკოსმა“ სვლა შეანელა. მივცურდი მასთან და ძლივს ჩაეფოფხდი შიგ. თურმე რაღაც სასწაულით მოტივტივე ღუზის თასმები გახსნილიყო და ჩემი წყლის პარაშუტიც ამუშავდა. ისე ვაეწამდი ფიზიკურად და სულიერად, რომ დავიფიცე, აღარასოდეს ვიცურავებ-მეთქი მოგზაურობის დასასრულამდე.

ურთიერთობა ზღვის მეგობრებთან თანდათანობით უმჯობესდება. მიმაცილებს საკმაოდ სასიამოვნო გუნდი, რომელიც შედგება ზუთი-ექვსი დორადისა და ერთი ქარიშხალა-ჩიტისაგან. ქარიშხალა-ჩიტი ყოველდღიურად, ოთხ საათზე მოფრინდება ხოლმე ჩემთან ცოტა ხნით. ეს არის პატარა, ჩვეულებრივი ბელუტრასოდენა შავი ფრინველი, კუდზე თეთრი წინწკლებით. მის დანახვაზე ჩემს თავს ყოველთვის ვეკითხები: როგორ ახერხებს ეს პაწია ჩიტი ამხელა მანძილის გადალახვას, რომ სადღაც შუა ოკეანეში საკვები იშვოვოს. იგი ნავს ყოველთვის კიჩოა მხრიდან უახლოვდება და

ტალღებზე იწყებს ხტუნვას — ამ ჩიტმა წყალზე ჯდომაც იცის. როცა მზე ჩადის, ისიც მიფრინავს.

რაც შეეხება ღორადებს, ისინი ბევრად უფრო მეტ ერთგულებას იჩენენ და არ მტოვებენ მთელი დღე-ღამეების განმავლობაში. ადვილად ვცნობ ყველას: პირველ დღეს შევეცადე ბარჯით ამომე-თრია ისინი და კრილობები მივაყენე, რომლებიც ჯერაც არ შეხორცებულან. საინტერესოა, რომ ზღვის წყალში კრილობები ცუდად უხორცდებოდა როგორც ადამიანებს, ასევე თევზებსაც. ერთ ღორადას ზურგზე, კუდთან ახლოს, პირშეუკრავი დარჩენა აბაზისოდენა ოვალური წყლული, მეორეს კი კრილობა გვერდითი ფარფლის ქვეშ აქვს. ასეთნაირად ვარჩევ ხუთ ან ექვს თევზს, რომლებსაც თავთავიანთი სახელი შევარქვი. ყველაზე დიდს ღორა ჰქვია. ის მუდამ ნავის გვერდით მოცურავს, მაგრამ ფხიზლად უპირავს თავი, რომ მეორედაც არ მოვიტრიო. დრო და დრო ღორა ნავის ქვეშ შეცურდება, ანდა გადაბრუნდება ზურგზე და ზევით იყურება, ამასთან, მეც შემომხედავს ხოლმე.

როცა ქარი ოდნავ ჩადგება და „ერეტიკოსი“ სელას ანელებს, ჩემი ღორადები ნავის ქვეშ ძვრებიან და კუდებით იწყებენ დგაფუნს რეზინის ტივტაგებზე, თითქოს მეკითხებიან, რატომ მიზოზინებ ასე ნელაო. ჩემს ძველ ნაცნობებს ყოველდღიურად ახალი თევზები უერთდებიან: აი, მათ კი ვიჭერ. ამისათვის საკმარისია სამწვერა ანკესზე გამოვაბა ერთ-ერთი იმ მფრინავ თევზთაგანი, რომელთაც დილაობით ვაგროვებ ხოლმე ნავში, და ჩავუშვა წყალში წვრილი თოკით. სატყუარს ისეთნაირად ვეწევი, რომ იგი ზედაპირზე ხტუნაობს, ცოცხალ მფრინავ თევზის მსგავსად, რომელმაც თითქოს ეს-ეს არის უნდა ჩაყვინთოს. ღორადები მაშინვე დააცხრებიან მას, „როგორც სილატაქე დააცხრება ხოლმე ღარიბ კაცს“ — ჰოპ! და ერთი მათგანი უკვე ანკესზე ფართხალებს. ყველა ახალბედა ეგება ჩემს ანკესს, მაგრამ სამაგიეროდ ძველი ნაცნობები ყურადღებასაც არ აქცევენ ჩემს ხრიკებს: ისინი ძალიან კარგად მიცნობენ!

3 ნოემბრის ღამეს კუმეტ წყალში თითქოს მთელი ფეკრვერკი აინთო, როცა სიღრმიდან ნამდვილი ურჩხული ამოვართიე: ეს იყო გველთევზა. მის საზარელ ეშვებიდან შხამი მოჟონავდა, რომელიც ღამის სიბნელეში თეთრად ჩანდა. საგულისხმოა, რომ იგი თავგანწირვით იბრძოდა სანამ წყალში იყო, მაგრამ როგორც კი ამოვართიე

შობლიური სტაქიონიდან, მაშინვე მკვდარივით მიეგდო. დაჭერილი თევზები, ჩვეულებრივ, კიდეც დიდხანს ფართხალებენ და ხტუნავენ ნავში, ეს კი ერთხელაც არ მოკრუნჩხულა! ალბათ, ეს იმით აიხსნება, რომ ჩემს მიერ დაჭერილი საფრთხობელა-თევზი დიდ ჭიღრმეთა ბინადარია. მას თავთან შედარებით უზარმაზარი თვალები და საოცრად გრძელი კბილები აქვს. რა თევზია ეს, არ ვიცი. აქამდე მე მსგავსი არაფერი მინახავს. ტანზე სპილენძისფერი გადაჰკრავს. იგი ჩემს საძილე ტომარას ჩაეკიდა და გასვარა ნერწყვით, რომელიც წებოვანი იყო და ალბათ შხამიანიც. ყველაფერი ეს ჩემში უნდობლობას იწვევს, ფრთხილად ვიღებ კუდიტ ამ საშინელ ნანადირევს და ისევ ზღვაში ვისვრი.

მხოლოდ გვიან გავიგე, რომ იმ ღამეს ეგრეთ წოდებული გველისებური სკუმბრია ანუ ჰემპილუსი მომხვედრია ხელთ. სწორედ ასეთივე საფრთხობელა ჩაუხტა საძილე ტომარაში „კონ-ტიკის“ ჟეიბების ერთ-ერთ წევრს. ალბათ, საძილე ტომრები რალაციტ იზიდავენ ამ ჯიშის თევზებს, ჩემიც ხომ საძილე ტომარას ჩაეკიდა! იმ ღამიდან დიდი სიფრთხილით ვხმარობდი მას. საკმარისი იყო გამსენებოდა ორგანული შხამები, რომლებითაც სამხრეთ ამერიკის ინდიელები თავიანთ ისრებს წამლავენ, და მაშინვე ტომრის შეხედვაზეც კი შიში მიჰყრობდა.

ამავე დღეს თერთმეტი საათისათვის ჩემგან ათიოდე მილზე გემმა ჩაიარა. მე არავის შევეუმჩნევივარ.

„დაღუპული ხომალდის მგზავრო! გახსოვდეს, საბრალოვ, თუ გადარჩენა გინდა, მხოლოდ საკუთარი თავის იმედი გქონდეს. მე აღმოვჩნდი გემსა და მზეს შორის, და, აი, ვერც შემამჩნიეს. რა საწყენია! მითუმეტეს გემი კოორდინატების განსასაზღვრავად გაჩერდა და არანაკლებ ათი წუთისა იდგა! შემეძლო ახლობლები და შემშვიდებინა, მათთვის ჩემი ამბავი მიმეწვდინა. ამ გემს კურსი ჭირდილო-აღმოსავლეთისკენ უჭირავს; ალბათ, ამერიკიდან აზორის კუნძულებსაკენ მიემართება“¹.

რა ვიცოდი მაშინ, თურმე რას მიქადდა მომავალი!

¹ არ უნდა დავივიწყოთ, რომ მე მეგონა, უფრო დასავლეთით ვიმყოფებოდი, ვიდრე ეს სინამდვილეში იყო. ასე რომ, ეს გემი ალბათ მწვანე კონცხის კუნძულებიდან მოდიოდა და კანარის კუნძულებისკენ ჰქონდა გეზი აღებული.

ჩემს გამოთვლებში კიდევ ერთი შეცდომა გაიპარა. საზღვაო ცნობარში მითითებულია მზის ჩასვლის საათი მოცემული განედისათვის ნულოვანი გრძედის დროს. ნორმალურად კურს უნდა ამაციდინოს 4'-ით თვითმუელ გრადუსზე. ეს ეხება ასევე მთვარის ამოსვლისა და ჩასვლის დროსაც. მაგრამ, აი, უბედურება! ჩემი სავარაუდო გრძედი სრულებით არ ემთხვევა გრძედს, რომელსაც მაძლევს მზის შუადღე და მზის ჩასვლის დრო, ამავე დროს ის აბსოლუტური სიზუსტით ემთხვევა გრძედს, რომელსაც მთვარის ჩასვლა მაძლევს. მხოლოდ გვიან გავიგე, რაშიც იყო საქმე: სამხედრო-საზღვაო ფლოტის ერთმა ოფიცერმა ამიხსნა, რომ ეს მოვლენა გამოწვეული იყო რეფრაქციით, პაერის სხვადასხვა სიმკვრივის ფენებში სხივთა არასწორი გარდატეხით.

დროის მოსაკლავად ახლა თავსატეხებით ვერთობი, მაგალითად, მახსოვრობას ვავარჯიშებ. უწინ მათემატიკისადმი სრულიად გულგრილი ვიყავი, სამაგიეროდ ახლა მთელი დღეობით ვაწარმოებ გონებაში ჩემი საშუალო სიჩქარის გულმოდგინე გამოთვლებს, შემდეგ ასევე გონებაში ორი ათას შვიდას მიღს, რომელიც გასავლელი დამრჩა, ვყოფ დღე-ღამეში გავლილი მიღების საშუალო რიცხვზე, რათა გავიგო, კიდევ რამდენი დღე უნდა გავატარო ოკეანეში. შემდეგ ვცვლი საშუალო სიჩქარეს, ამ გამოთვლებს ვაკეთებ მეშვიდეჯერ, მერვეჯერ, მეცხრეჯერ.

ყოველივე ამის დასაგვირგვინებლად თანდათანობით მეუფლება ცრურწმენა — მარტოობის ჩვეული თანამგზავრი. თუ ჩემს ჩიბუხს მაშინვე ვერ ვაპოვი, როგორც კი მისი ანთება მომინდება, — ეს ცუდის მომასწავებლად მიმაჩნია. პატარა თოჯინა, რომელიც მეგობრებმა მაჩუქეს კანარის კუნძულებიდან გამოსვლის წინ, ჩემთვის თითქმის ცოცხალ არსებად იქცა. შევცქერი მას და უკვე ლაპარაკს ვუწყებ ჯერ უბრალო გამოხმაურებით, შემდეგ კი მთელი ღმით, ვუყუები ყველაფერს, რის გაკეთებასაც ვაპირებ. პასუხს არ ველი: ეს ჯერ კიდევ არ არის დიალოგი. ის ცოტათი გვიან გამომეპასუხება. ახლა კი მე მხოლოდ და მხოლოდ აუცილებლობა მაიძულებს ვილაპარაკო, რათა ვიცოდე, რომ ნამდვილად ვარსებობ. არა ნაკლებ სასაცილოა მეორე ცრურწმენა, რომელიც ასანთთანაა დაკავშირებული. მე კიდევ დამრჩა რამდენიმე სიგარეტი და დრო და დრო ვეწევი მათ. და, აი, გადავწყვიტე, რომ თვითმული ასანთი თითო დღეა: რამდენ ზედმეტ ასანთსაც დაეხარჯავ მოსაკიდებლად, იმდენ

დღეს მომიხდება კიდევ ცურვა გათვალისწინებული ვადის ზევით. ჩემი ვარაუდით, უკეთეს შემთხვევაში მიწას 23 ნოემბერს მივალწევდი. შემდეგ კი ამას ასეთი გაანგარიშება მოსდევდა: თუ პირველივე ასანთით მოვუყიდებ, მაშასადამე, ხმელეთს 23-ში მივადგები. თუ მეორეთი — 24-ში და ა. შ. აღვილი წარმოსადგენია სანამდე მიმიყვანდა ყოველივე ეს!

მაგრამ სინამდვილეში არაფერს არ შეეძლო ჰკუას გადავეცდინე, რადგან იმედს არ ვკარგავდი. ცულ ნიშნებს მაშინვე ვიეიწყებდი, სამაგიეროდ კარგები ყოველთვის მახსოვდა. ჩემს მდგომარეობაში მყოფი კაცისათვის ეს ყველაზე კარგი საშუალება იყო.

სავსებით მივეჩვიე ნავს და ახლა მშვენივრად ვგრძნობ მის სვლას. როცა ქარი არც თუ ძალიან ძლიერაა, სისწრაფეს შკოტის დაჭიმვის მიხედვით ვსაზღვრავ. ორ დღეს სუსტი ქარი ქროდა, ახლა კი ისევ ძლიერ წამოუბერა. ამჟამად საშუალო სისწრაფით — ოთხი კვანძით — მავდივარ. ეს შესანიშნავია! შემდეგშიც რომ ასე გაგრძელდეს, უკვე ოცი დღის შემდეგ...

ს ა მ შ ა ბ ა თ ი, 4 ნოემბერი. გრძელი მთვარის მიხედვით განვსაზღვრე. ჩემი სავარაუდო გრძელისაგან ის 3⁰-ით განსხვავდება, ხოლო იმის მიხედვით, რასაც მზე უჩვენებს, — მთელი ცხრა გრადუსით! მე უკვე არაფერი მესმის. ჩემს მიძლებს ენერგია გამოელია. ახლა მხოლოდ საღამოს, ყველაზე კარგი სმენადობის დროს შეიძლება მოვუსმინო რადიოს. ორიენტირებას სავარაუდო კოორდინატებზე ავიღებ და შევიტან მაქსიმალურ შესწორებას მთვარის მიხედვით. კურსი პირდაპირ დასავლეთისაკენ მიჭირავს.

გუშინ ჩრდილო განედის 18°58' ვიმყოფებოდი. ხუთი თვის წინ კი ჩვენ მენორკის ნაპირების მახლობლად მივეცურავდით და პირველად აქ ვაპირებდით გაჩერებას. რამდენი რამ მოხდა იმ დღის შემდეგ!

უკვე 18 საათია, მე კი ჯერ არაფერი დამაჭერია. ეს მით უფრო მაღიზიანებს, რომ ჩემს ირგვლივ დაფუთუფუთებენ თევზ-ლოცმანები. ბოლოს, 19 საათზე, სადილი ვიშოვნე. უვახშმოდ არ მომიხდება დაწოლა. ნავის გვერდით ტალღებში ყურყუმელოებენ დელფინები და საუცხოო თეთრი თოლია. ცა მოწმენდილია, ტალღები — უქაფო, ქარი — საშუალო. ზუსტად ისეთი, როგორიც საჭიროა: „ერეტიკოსი“ მთელა სისწრაფით მიდის. ნეტავ, ასე გასტანოს ღიდხანს!

შარდი ნორმალური მაქვს.

ჩემს ახლანდელ მდგომარეობას ვაძარებ ხმელეთზე გატარებულ უკანასკნელ კვირას. რა დიდი კონტრასტია! მაგრამ, რა ვიცი, რომ დადგებოდა დრო, როცა მე სწორედ ასეთივე სინანულით მოვიგონებდი ამ დღესაც!

ყველაფერი ბევრად უფრო ძნელი და, რაც მთავარია, უფრო ხანგრძლივი აღმოჩნდა, ვიდრე მეგონა. რას იზამ! მაინც თორმეტი დღის შემდეგ, თუკი არაფერი მოხდა, ახლანდელი რუკის მაგივრად კარიბას ზღვის დეტალურ რუკას გავშლი. მაშინ მხოლოდ ექვსასი მილია დამრჩება გასაცური, როგორც კასაბლანკიდან ლას-პალმასამდე. ეს არაფერი არაა!

უკვე დიდი ხანია ღამით არ ამინთია სასიგნალო ფარანი და ახლა ვნანობ: ვაი, თუ ამის გამო ხელიდან გავუშვი ახლობლებისათვის ამბის მიწოდების შესაძლებლობა-მეთქი? წასაკითხი აღარაფერი მაქვს. გამოსვლის წინ ჩვეულებრივი ძველი პრობლემის წინაშე აღმოვეჩნდი: რა წიგნები წამომეღო, თან იმასაც ვითვალისწინებდი, რომ მრავალი თვის განმავლობაში სხვა წიგნებს ველარ ვნახავდი. ყველა ქანრის ლიტერატურა რომ მქონებოდა, ამიტომ წამოვიღე ჰოლიერის ტომი, რაბლეს სრული გამოცემა ერთ ტომად, სერვანტესი, ნიცშეს ტომი, ესკილეს დრამები ორ ენაზე, სპინოზა, მონტენის რჩეული თხზულებანი, ხოლო მუსიკალური პარტიტურებიდან — ბახის „ვენებანი“ და ბეთჰოვენის კვარტეტები.

„უკვე აღარ მჭერა, რომ რომელიმე გემს შევხედები. ოკეანე მოცარიელებულია და უკაცრიელი, მე სულ მარტო ვარ. სასიგნალო ფარანს ავანთებ დასავლეთური გრძედის 50°-ზე, ე. ი. ათი დღის შემდეგ (!), თუკი უფრო ადრე არ გამოჩნდებიან გემები“.

•

ოთხშაბათი, 5 ნოემბერი. კიდევ ერთი ნიშანი! ჩემს მოგზაურობაში სერიოზულად მაფიქრებს ყველა ოთხშაბათი.

მეთვრამეტე დღეა. მართლაც, საკვირველია, რა მნიშვნელობა ეძლევათ ამ ოთხშაბათებს! ვფიქრობ, რომ ეს ტყუილუბრალოდ არ ხდება. ახლა სავსებით ვარ დარწმუნებული, რომ ხმელეთსაც ოთხშაბათს მივალწევ. აბა, თვითონვე განსაჯეთ!

ოთხშაბათი, 11 ივნისი — პირველი გაჩერება სიუდადელში.

ოთხშაბათი, 18 ივნისი — „ხომალდის დაღუპვა“ და სიუდად-დელში დაბრუნება.

ოთხშაბათი, 9 ივლისი — კუნძულ ივისზე გადასვლა.

ოთხშაბათი, 16 ივლისი — ნავსადგურ ივისში მისვლა.

ოთხშაბათი, 23 ივლისი — ნავსადგურ მოტრილში შესვლა.

ოთხშაბათი, 3 აგვისტო — ტანყერიდან გამოსვლა. მე მარტო ვრჩები.

ოთხშაბათი, 20 აგვისტო — კასაბლანკაში ჩასვლა.

ოთხშაბათი, 3 სექტემბერი — კანარის კუნძულებზე მისვლა.

ოთხშაბათი, 10 სექტემბერი — ცნობის მიღება ნატალის დაბადების შესახებ.

ოთხშაბათი, 24 სექტემბერი — პარიზიდან კასაბლანკაში ჩასვლა.

ოთხშაბათი, 1 ოქტომბერი — საჩუქრად ვლადიმერ რაფლომბილეს.

და ბოლოს, ოთხშაბათს, 5 ნოემბერს — ნახევარ გზაზე ვიმყოფები კასაბლანკიდან ანტილის კუნძულებისაკენ.

საკმაოდ ხშირად მესტუმრებიან ზვიგენები, მაგრამ ასეთ ვიზიტებს შევეჩვიე და ამ მტაცებლებს უდიდესი გულგრილობით ვექცევი. საცოდავი ლაჩრები! საკმარისია ცხვირზე წკიპურტი გაკრა და მაშინვე გარბიან. ჩვეულებრივ, ეს ასე ხდება: ზვიგენი ახლოვდება და ნაწე დრუნჩით იწყებს ჯაჭგურს; მე ნიჩაბს ვწვდები და ერთი მოქნევით ვარტყამ თავში; შეშინებული ზვიგენი ჩაყვინთავს და სასწრაფოდ მიიმალება სიღრმეში. ჩემი დორალები ალბათ ერთობიან ასეთი სანახაობებით. მაგრამ, როგორც კი შეამჩნევენ ამ უზარმაზარ მტაცებელს, მაინც ამჯობინებენ ფრთხილად იყვნენ და განზე გადგებიან. დორალები, ალბათ, გულწრფელი პატივისცემით არიან განწყობილი ჩემდამი, რადგან მათი რიცხვი სულ უფრო და უფრო იზრდება „ერეტიკოსის“ გარშემო.

უნდა ითქვას, რომ დორალები ბოლომდე ჩემი ერთგულები დარჩნენ, თევზ-ლოცმანებმა კი, პირიქით, მიმატოვეს, როგორც კი „არაკაცასთან“ მომიხდა შეხვედრა. ისინი მხდალები, გაიძვერა ოპორტუნიზისტები აღმოჩნდნენ, რომლებიც იმას ემხრობიან, ვისაც უფრო ძლიერად თვლიან.

იმავე ოთხშაბათს, 5 ნოემბერს, ჰემმარიტად ზღაპრული სპექტაკლის მოწმე გავხდი. უკვე არა ერთხელ შემომხვდა მფრინავ თევზთა გუნდი. ჩვეულებრივ, ისინი უბრალოდ დაფრინავენ ტალღებს ზემოთ პატარა პლანერების მსგავსად. მაგრამ, როდესაც

მაოკენ ჩემი დორადები გაემართებთან, მფრინავი თევზები ზვირთიდან ზვირთზე იწყებენ ფრენას, კულებს უტყლაშუნებენ წყალს და ცდილობენ ასცილდნენ მის ზედაპირს, თან ნამდვილი ფრთებოვით აქნევენ ფარფლებს, რათა აფრინდნენ ქარის საწინააღმდეგოდ და თავი დააღწიონ დევნას.

მაგრამ დორადები მეტად ეშმაკები არიან! ისინი წყლის ზედაპირიდან ზურგის ფარფლებამოშვერილნი მისდევნ თავიანთ მსხვერპლს და ყოველთვის იმ მომენტში ეწევიან, როცა მფრინავი თევზები წყალს ეხებიან. მფრინავ თევზებს ჰგონიათ, რომ ზღვის ტალღებში ეშვებიან, სინამდვილეში კი ოქროსფერა სკუმბრიების ფართოდ დაღებულ ხახებში ცვივიან.

მაგრამ მე დღეს სრულიად ფანტასტიკური სანახაობა ვიხილე: მფრინავ თევზთა უზარმაზარი გუნდი გაურბოდა „წყლის ნამგალების“ გუნდს. არ ვიცი, საიდან გაჩნდნენ ღია ზღვაში ეს ფრინველები, თანაც ერთბაშად თერთმეტი (თურმე იმ დღეს ძალიან ახლოს ვიშროვებოდა მწვანე კონცხის კუნძულებთან, მაგრამ არ ვიცოდე)!

ყველაფერი კარგადაა, ეს ძირმაგარები რომ არ მქონდეს! ნუთუ ფურუნკულოზი მეწყება? გარდა ამისა, გლანდებიც გამოდიდა. მაგრამ მაინც იმედითა ვარ აღსავსე: ოთხი დღის შემდეგ უკვე შეეძლებ ჩაწერო.

„შესაძლოა მომავალ კვირას... რა სალაპარაკოა: კიდევ ადვილად გადავრჩი! საჰმელზე ფიქრი მაინც ამეკვიატა. ხმელეთზე მინჯლისას ხილის ნამდვილ ნადიმს გავიმართავ. მეყო თევზები და ფრინველები!“

სიტყვამ მოიტანა და ვიტყვი ფრინველების შესახებ. ჩვეულებრივ, ადამიანებს, რომლებმაც კატასტროფა განიცადეს, ეუბნებიან: „თუ შენ ბევრ ფრინველს ხედავ, ეს ნიშნავს, რომ ხმელეთი ახლოსაა“. ჩემი მოგზაურობის დროს ეს მართლაც ასე იყო: ხმელეთი რაღაც 60 მილის მანძილზე იყო ჩემგან და მხოლოდ დინება და ქარი მიშლიდა ხელს მიმელწვია მისთვის. მაგრამ, მას იმასაც ეუბნებიან: „ხმელეთი იმ მხარეს არის, საითაც ფრინველები მიფრინავენო“. და, აი, ფრინველები მიფრინავენ დასავლეთისაკენ, ამ მიმართულებით ხმელეთამდე არა ნაკლებ 1500 მილია. არც ერთ

მათგანს არ გადაუხვევია სამხრეთ-აღმოსავლეთისაკენ, საითყენაც: სულ ახლოს მდებარეობს მწვანე კონცხის კუნძულები. რატომ უნდა შთაუენერგოთ დაზარალებულ მგზავრს ამაო იმედები, რომლებიც ზმანებასავით გაქრება? ეს ხომ მხოლოდ დააჩქარებს მის დაღუპვას!

დღიურში ახალი ჩანაწერები ჩნდება: „ო, რა პაპანებაა! ანლა რომ ერთი ჭიქა ცივი ლუდი მქონდეს! ყველაზე მეტად სასმელი წყლის უქონლობა მტანჯავს. მომბეზრდა თევზის ჭამა, უფრო მეტად კი — მისი წვენას სმა. მომეცით სხვა რაიმე საჩქაროდ! ნეტავ, წვიმა მაინც წამოვიდოდეს! მზე ხშირად ეფარება ღრუბლებს, ოკეანეც ძველებურად აფორიაქებულია, მაგრამ არ წვიმს და ჯერაც არ უწვიმია. ბოლოს და ბოლოს როდის გაწვიმდება?“

წყურვილს არა ეგრძნობ, უბრალოდ მინდა რაიმე გემრავლი შეეჭამო, იმ ადამიანის მსგავსად, რომელიც გამოძლება მაკარონით და ახლა წიწილაზე არ იტყვის უარს. მე არა მწყურია, მაგრამ სასმელ წყალზე ფიქრი მაინც არ მშორდება.

6 ნომბრას ღამეს კვლავ ღამესხა თავს ზვიგენი და ამჯერად რაღაც განსაკუთრებული. ალბათ, ამ მტაცებელს უკვე ნაგემი ჰქონდა ადამიანის ხორცი და ამიტომ აღარაფრის ეშინოდა. გაშმაგებით ურტყამდა ცხვირს ნავის ფსკერს. ნიჩბის ბოლოს დანა მიემაგრე და თავდაცვისათვის მოვემზადე. ზვიგენი კვლავ ამოტრიალდა, რომ გვერდიდან მცემოდა, მაგრამ ამ მომენტში დანა ვაძგერე და გავუფატრე მუტელი კუდიდან თითქმის თავამდე. ირგვლივ წყალი მაშინვე გაშავდა, ზვიგენს ნაწლავები გარეთ გადმოუტყვიდა და ვხედავ, როგორ დაიძრნენ ჩემა ღორადები სასიკვდილოდ დაჭრილი მტაცებლისაკენ, და შიგნეულობის გლეჯას შეუდგნენ. საკმაოდ სისხლისმოყვარულნი არიან ეს მომხიბვლელი არსებანი. მაგრამ საბოლოოდ ხომ მაინც კეთილი იმარჯვებს: ამჯერად ზვიგენის კერძმა შეჭამა თვით მონადირე.

ჩემა ნავი ალბათ საინტერესო და სასარგებლო თანამგზავრს წარმოადგენს თევზებისათვის: მუდამ გარს მეხვევიან. ერთბაშად ამდენი თევზი ჯერ არასოდეს მინახავს, თვით მონაკოს ოკეანოგრაფიული მუზეუმის აკვარიუმშიც კი. ნეტავ შემეძლოს ვუჩვენო ეს

თევზები იმ ვაჟბატონებს, რომლებიც მიწინასწარმეტყველებდნენ—
.ვერაფერს დაიჭერო, ო, რა გამომეტყველება ექნებოდათ! საუბე-
დუროდ, თევზის დიეტა გავლენას ახდენს ჩემს კუჭზე: კუჭში გახს-
ნილი ვარ და მოქმედება ხშირი მაქვს. მაგრამ ზღვის წყალი აქ არა-
ფერ შუაშია. კარგა ხანია, იგი სრულებით არ დამიღვია.

უფრო გვიან, რალაცას ვიწერდი, როცა უეცრად კიდევ ერთი
ადრინდელზე დიდი ზვიგენი გამოჩნდა: იგი ხუთიოდე მეტრი სიგრ-
ძისა იყო. იმ იმედით, რომ ბოლოს და ბოლოს შემიძლია რალაც
.გადავიღო, კინოაპარატს წავევლე ხელი¹. საშინელი ურჩხული მოი-
მართებოდა ჩემკენ! ბრტყელი ღრუნჩი, უზარმაზარი ხახა, შემადრ-
წუნებელი სანახაობაა! ყოველი შემთხვევისათვის სწრაფად ვხურავ
.ყველა სარქველს ტივტივების ნაკვეთურებს შორის. ასეთი სიფრ-
თხილზე აუცილებელია: თუ ზვიგენი გაგლუჯს ერთ ნაკვეთურს,
.ოთხი მაინც დარჩება.

მაგრამ ეს მტაცებლები საკმაოდ მხდალები არიან, მით უმეტეს,
დღისით. ზვიგენი ყნოსავს საჭის ნიჩაბს, ტრიალდება და მხოლოდ
წრეებს ხაზავს ნავის ირგვლივ: თავდასხმას ვერ ბედავს. შევცქერი
მას და მახსენდება ამასწინანდელი ჩემი ბანაობა. რა სიგიჟე იყო!
მზად ვარ სილა შემოვირტყა! კარგი დღე დამადგებოდა, ასეთი ზვი-
გენი რომ მცემოდა იმ დღეს?

ლამდამობით ისევ ვუსმენ რადიოს, მაგრამ ბგერები სულ უფ-
რო და უფრო სუსტად ისმის, ძნელად გასარჩევ ჩურჩულად იქცევა.
.რომ შევძლო რადიოსადგურების დაჭერა, იძულებული ვარ მიმღებ-
ზე ყური მივაღო. ახლა ზუსტი დროის მიხედვით კოორდინატების
გამოთვლის უკანასკნელი შესაძლებლობაც დავკარგე. პოლარული
ვარსკვლავის მიხედვით ადგილმდებარეობის განსაზღვრა, სამწუხა-
როდ, არ ვიცი. ამასთან, ჩემი სექსტანტის სარკე ზღვის წყლისაგან
გამქრქალდა და ლამდამობით არ შემიძლია სექსტანტით სარგებლობა.
დავკარგე უკანასკნელი კავშირი ხმელეთთან, ვერავითარი ამბავი
ველარ აღწევს ჩემამდე და თანდათანობით წარმოდგენაც კი მეკარ-
გება აღამიანის ხმაზე. ამიერიდან მხოლოდ ერთ ხმას გავიგონებ—
. ჩემს საკუთარს, მარტო დავრჩები საკუთარ თავთან და უკვე
არაფერი განმასხვავებს ჩემს თანამგზავრ ზღვის ბინადრებისაგან.
ამიერიდან მათ მსგავსად შევიგრძნობ და მათსავე მსგავსად ვეხმაუ-

¹ იხ. პ. ბიულკეს შენიშვნები წიგნის ბოლოს.

რები გარემოს. რაც მეტი დრო გადის, მით უფრო ძლიერდება ეს მსგავსება. ერთნაირად ვიკვებებით, ერთნაირად ვნადირობთ მფრინავ თევზებზე. როგორც ყოველთვის, ოთხ საათზე ჩემი ქარიშხალაჩიტი მოფრინავს. ღორადებს მე ვმფარველობ. ერთნაირად ვიტანჯებით მზისაგან. ისინი გაურბიან მზეს და ჩემს ნავს აფარებენ თავს ისევე, როგორც მე ვაფარებ თავს აფრის ჩრდილს დღის მეორე ნახევარში. ისევე, როგორც თევზებისათვის, ჩემთვისაც ტალღები ჩვეულ გარემოდ იქცნენ, ისევე ჩვეულად, როგორც ხმელეთზე მოსიარულე ადამიანისათვის ხეების ხეივანი, ანდა ქუჩის გადასასვლელი.

ვფიქრობ იმაზე, რომ არიან ადამიანები, რომლებიც რაღაც მნიშვნელობას აძლევენ თავიანთ კოსტიუმს... არიან ადამიანები, რომლებიც ნორმალურ ცხოვრებას ეწევიან... ნუთუ შესაძლებელია ეს?! ახლა მე მხოლოდ ერთი დღით ვცხოვრობ, მზესთან ერთად ვდგები და მის ჩასვლისას ვწევები, დავუბრუნდი პირველყოფილ ადამიანთა არსებობას.

დღემდე აუღელვებლად ვერ ვკითხულობ იმ დღეების ჩანაწერებს, როცა ძალ-ღონის დაკარგვა დამეტყო. ხელწერაც კი საგრძნობლადა მაქვს შეცვლილი. მასზე მარტოობის სიმწარე, უტყვი სევდაა აღბეჭდილი. დღიური ხდება ჩემი ერთადერთი მოსაუბრე. პირველ ხანებში ერთ გვერდს, სულ დიდი გვერდნახევარს თუ ვწერდი, ახლა კი ყოველდღიურად სამ ნახევარ გვერდამდე ვჩხანნი. ცოტ-ცოტას ვწერ, მაგრამ ხშირად. ვშიშობ, ქალაღი არ მეყოფა¹.

პ ა რ ა ს კ ე ვ ი, 7 ნოემბერი. მეოცე დღეა. კანარის ასანთი არაფრად არ ვარგა. კიდევ კარგი, რამდენიმე კოლოფი მაროკოს კარგი ასანთი დამრჩა: ზღვის წყალშიც რომ დასველდეს, გაშრობის შემდეგ მაინც აინთება. მაგრამ გამოზოგვეთ მიხდება მათი ნარჩვა.

დამემ მშვიდად ჩაიარა, ზომიერი ქარი ქროდა და კარგად გამოვიძინე.

¹ სიტყვამ მოიტანა ქალაღის შესახებ. ბუნებრივი მოთხოვნილებისათვის აუცილებელი იყო რომელიმე წიგნის გაწირვა. დიდხანს ვყოყმანობდი და ბოლოს რაბლეს ტომზე შეეჩერდი და ასეთნაირად გადავწყვიტე მის მიერ დასმული ამოცანა: ყველაზე უკეთ რითი შეიძლება გაიწმინდო... ცხვირი.

მთვარის ამოსვლას ველოდები. ოკეანე რაღაც უცნაურ ურჩხულად მეჩვენება. ასე მგონია, თითქოს ჩემს გარშემო გადაშლილია სამყარო, რომელიც სრულებით არა ჰგავს ჩვენსას. ეს სამყარო მოძრავია, ცოცხალი და ჭეშმარიტად შეუცნობელი. თავს ისე ვგრძნობ, თითქოს სხვა პლანეტაზე ვიმყოფებოდე.

აქა-იქ სიღრმეში სინათლეები ინთება. წყლის ქვეშ მშფოთვარე სიცოცხლე სჩქევს, რომელიც ჩვენ შეიძლება მხოლოდ ვარაუდით წარმოვიდგინოთ. იქ თითქოს საადრო ღრუბლებში ელვა იკლავება. წყლიდან ამოხტომას იწყებენ თევზები — საიდუმლო დრამის ეს მუნჯი აქტიორები. ჩვენ ვერ ვხედავთ მის პერიპეტეებს, რადგან ზედაპირის სიფრიფანა აკვი გვეყოფს სრულიად სხვა, ჩვენთვის უცხო, შეუცნობელი ცხოვრებისაგან.

ოცდამეერთე დღეა. დილით, როცა წყლის ტივტივა დავასველე, შევამჩნიე, რომ ტივტივას ჰაერი ოდნავ გასდიოდა: — პატარა ნახვრეტი გასჩენოდა. თან მქონდა დასაწებებელი მასალა, მაგრამ წებო ვერ იჭერდა. მომიხდა ფიზიოლოგიური წებოს გამოყენება — ამაზე დაწვრილებით არ შევჩერდები. თუმც, ჯანდაბას იქით ყველაფერი, ოღონდ კი გაუძლოს წებომ!

დილიდანვე კარგად ვთევზაობ. ახლა დილაობით და შებინდებისას იმდენ თევზს ვიჭერ, რამდენიც მჭირდება. სადა ხართ, სპეციალისტებო? სხვათა შორის, დღესაც ვეკითხები ჩემს თავს, როგორ შეიძლება გახდეს სრულიად გამოუკვლეველი დარგის სპეციალისტი? ზეშთაგონებით ზომ არა?

როგორც იყო გამოჩნდნენ ღრუბლები! რა კარგია! შეიძლება მთლად გავეშიშველდე და ჩრდილში დავჯდე. ვსარგებლობ შემთხვევით და ვისინჩავ კანის გაღიზიანებულ ადგილებს, რაც, ალბათ, ოფლით არის გამოწვეული. საბედნიეროდ, კიდურები დაუზიანებელი მაქვს და ორგანიზმის ყველა ფიზიოლოგიური ფუნქციაც ნორმალური. წვერი ძალზე გამეზარდა. „უინეტა, ჩემო კარგო, როგორ მინდა ჩქარა დამთავრდეს ყველაფერი ეს! ჰორიზონტზე კვლავ არც ერთი გემი არა ჩანს“.

დღეს „თევზების მცირე ენციკლოპედიაში“ წავიკითხე სტატია ზმალთევზას შესახებ.

„ზმალთევზა — ვეშაპის ოჯახის წარმომადგენელთა ულმოხელი მტერია, რომელიც შიშის ზარსა სცემს მათ. იგი თავისი იარაღით კი არა ჩხელეტს მსხვერპლს, როგორც საერთოდ ფიქრობენ, არა-

მედ ძლიერი დარტყმით ანადგურებს. ხოლო როცა ხმალთევზას იპყრობს ბრმა, ხშირად უმიზეზო სიშმაგე და გემს ესხმის, იგი „ტორპედოსავით მიეჭანება და ყველაფერს გლეჯს თავისი ეშვით“.

ვერაფერი დამამშვიდებელი ცნობა! მაგრამ, იმედი უნდა ვიქონიო, რომ ასეთი შეხვედრა არ მოხდება.

ფტიქრობ, რომ ჩემი კომპასი ტყუის; მე კურსი 290° და 280° შორის მიჰიარავს, რა კი 260°-ზე ცოტათი ნაკლებს უჩვენებს. ეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში იქნებოდა შესაძლებელი, რომ უკვე გავლილი მქონოდა უფრო მეტი, ვიდრე ვეარაუდობდი, მაგრამ ამის იმედი სრულებით არ მქონდა. ამ კურსით მე გზას განვაგრძობ ჩრდილო განედის 17°-მდე (ახლა 17°30′-ზე ვიმყოფები), შემდეგ კი შევეცადები სულ ამ პარალელზე ვიყო. არავითარი სურვილი არ მაქვს ნაოსნობა დავამთავრო „ქარიშხლების ზონაში“, სადაც ასიოდე მილზე ნაპირებიდან!

უცნაური რამ არის ეს ოკეანე! ნელა, თანაბარი რიტმით მოაგორებს იგი თავის დიდრონ, საოცრად მსგავს ტალღებს. შემდეგ ყოველგვარი ხილული მიზეზის, ქარის საგრძნობი გაძლიერების გარეშე, ტალღებს რაღაც ძალა ამსხვრევს და მუსრავს. ყოველაფერი ეს საინტერესოა, მაგრამ არასასიამოვნო. ჩემი ღორადები კვლავ ფეხდაფეხ მომყვებიან და მე არ ვუჩივი ნანადირევს.

ერთი რამ არის მხოლოდ ცუდი: დრო ძალიან ნელა მიზოზინებს. საბოლოოდ და გადაჭრით, ყოველგვარი ყოყმანის გარეშე ვადგენ უკიდურეს ვადას: ხმელეთს უნდა მივალწიო ერთ კვირაში, 23-სა და 30 ნოემბერს შორის. ფტიქრიც კი არ მინდა იმაზე, რომ ოკეანეში მომიხდება ღეკემბრის თუნდაც ერთი დღის გატარება.

შაბათს, 8 ნოემბერს, ვიღვიძებ დილით და დღიურში ვიწერ: „ზეცაში ფრინველთა მთელი გუნდი ირევს!“ მაგრამ მე ხომ ნაპირიდან ათას მილზე ვიმყოფები! სარდენისოდენა ბევრი მფრინავი თევზი ჩაცვენილა ჩემს ნავში. რა ფუფუნება იქნება, მათი შეწვა რომ შემეძლოს! მაგრამ, არც უმია ცუდი შესაქმელი. მათ ნამდვილად სარდალას გემო აქვთ. ჩემი ღორადები ნავს არ სცილდებიან, განსაკუთრებით კი ღორა. ის უზარმაზარია და არასგზით არ მძლევეს საშუალებას დავიკვირო.

მეტად მცხუნვარე მზეა! სამაგიეროდ, საღამოობით სიცხე კლე-

ბულობს და მე სიგრილეში ვნებიერობ. ჯერ კიდევ ვუსმენ რადიოს ღამღამობით ათიოდე წუთს, თუმცა კი ცუდად ისმის. ამ წუთებში ძლივს ვასწრებ იმის გაგებას, რომ ბულონში ან დიუნკერკში ქარიშხალი ყოფილა. ჩემი საბრალო ჟინეტა! ალბათ, როგორი ღელავს! როგორ მინდა მალე დამთავრდეს ყოველივე ეს, პირველ რიგში ჟინეტას გამო. მე საჭირო განედს მივალწიე და არ მინდა სამხრეთით დავეშვა.

სამწუხაროდ, იმ ღამეს უკანასკნელად მოვუსმინე რადიოს: იგი საბოლოოდ გაჩუმდა. ამ მომენტში ჩრდილო განედის 17°14' ვიზყოფებოდი, ესე იგი პარალელზე, რომელიც გადიოდა გვადელუპის ჩრდილოეთით, სადღაც ანტიგუასა და ბარბუდას შორის.

„ყოველთვის მოუთმენლად მოველი ღამეს. პირველ რიგში იმიტომ, რომ ამით მთავრდება კიდევ ერთი დღე; მეორე, იმიტომ, რომ ვიძინებ და მთლიანად ბედსა ვარ მინდობილი, და, მესამეც, იმიტომ, რომ ღამით ვერაფერს ვხედავ და, მაშასადამე, არაფერზე ვწუხებარ“.

ასეთი პასიურობა დამახასიათებელია ყველასათვის, ვისაც დიდხანს უხდება მარტოდმარტო ყოფნა. თანდათანობით აღდამიანი თავს ვეღარ ართმევს მოვლენებს, იგი მხოლოდ ქედს იხრჩ მათ წინაშე და კითხულობს: „რა მომივა შემდგომ?“ ამიტომ თვითეული დღე, რომელიც ყოველგვარი შემთხვევების გარეშე სრულდება, ჩემთვის სასურველ დღედ იქცევა.

დღეს ჩემს უკან ძეხვისმაგვარი რაღაც მწვანე მოცურავდა, ორი-სამი მეტრის სიგრძისა და ოციოდე სანტიმეტრი სიგანისა. ეს წყალმცენარე არ უნდა ყოფილიყო, რადგან იგი იკლავებოდა და მოკლდებოდა. ბანაობა რატომღაც სრულებით აღარ მინდა.

9 ნოემბერს ქარი, რომელიც ისედაც საკმაოდ ძლიერი იყო, გრიგალად იქცა. შესანიშნავია! ახლა „ერეტიკოსი“ ხუთ კვანძს აკეთებს. ოღონდ გაუძლოს ჩემმა დაკერებულმა აფრამ!

ღამით მთლად დავსველდი, მაგრამ განა ამას რაიმე მნიშვნელობა აქვს? ასეთი სისწრაფით სვლის დროს უფრო მეტი საფრთხეც მომელის: აფრა რომ ჩამოწყდეს, სულ არ შემეძლება მოძრაობა. დღეს, ზღვაში გამოსვლის დღის ჩათვლით, ჩემი მოგზაუ-

რობის მეოთხე კვირადღეა. ვიმედოვნებ, რომ ნავში კიდევ მხოლოდ ორ კვირა დღეს ვიზიემებ. ორშაბათიდან უკვე შემძლე-ბა ვთქვა: „მომავალ კვირას“... მფრინავ თევზს აღარ შევვამ. ჭერ ერთი, იგი დორადების საუცხოო სატყუარას წარმოადგენს, მეორეც მან საშინლად მომაბეზრა თავი.

9 ნოემბრის ღამეს და 10 ნოემბერს მთელი დღე ქარი თანდა-თანობით ძლიერდება. ნავის სისწრაფემ იმატა, მაგრამ აფრაზე ფიქრი თავზარს მცემს. დღეს მერვე დღეა, რაც უკანასკნელი გე-მი დავინახე. როგორც იქნა, ხელთ ვიგდე დიდი მფრინავი თევ-ზი — იგი სკუმბრიას სიდიდისაა და გემოც საუცხოო აქვს. „ხვალ გამიჭირდება განედის განსაზღვრა: ცა მთლიანად ღრუბლებითაა მოქურუხებული“.

და კვლავ მოხდა ის, რისიც ყოველ წუთს მეშინოდა: დიდი ტალღა ნახევრად გადაეწო ნავს და კინაღამ გადააბრუნა იგი. ნა-ვი რომ გადაბრუნებულიყო, ეს ნამდვილ სიკვდილს ნიშნავდა. ახლა შემძლია ვადიარო: ასეთი კატასტროფიული შემთხვევისათვის პერანგის ჭიბეში შხამის კარგი დოზა მქონდა შემონახული. თუ მოხდა ისეთი რამ, რასაც არაფერი ეშველება, რა საჭიროა მთელი ძალის დაძაბვა და უაზროდ ჭყუმპალაობა ოცდაათი საშინელი საა-თის განმავლობაში? სულ ერთია, გადაჩენის იმედი ხომ აღარ მექ-ნება. მაშ, უკეთესი არ არის ერთბაშად „ძილს მივცე თავი“?!

შეიძლება იფიქრონ, რომ დროთა განმავლობაში შევეჩვიე ყო-ველივე ამას. ვალ, რომ სინამდვილეში სულ უფრო და უფრო მეშ-ინოდა მათი. ვთქვათ, მშვიდობიანად ვიცურე ოცი დღე, რა შეიცვალა ამით? ყოველ წამს საკმარისია ერთი ტალღა — მხოლოდ ერთი ტალღა — რომ ყველაფერი დასრულდეს! ჩემი სიცოცხლე გამუდ-მებით დამოკიდებულია ამ ერთ ტალღაზე, რომელიც მოგზაურობის სულ უკანასკნელ დღეს შეიძლება დამაცხრეს თავს. თუ ეს ათი დღის შემდეგ მოხდა, შეიძლება რომელიმე გემმა ამიყვანოს. ახლა კი არაფრის იმედი არ უნდა მქონდეს.

წყალი ჰევიდან და ზევიდან

როცა დაღუპული ხომალდის მგზავრი ბოლოს და ბოლოს, შორს სანაპირო ზოლს შეამჩნევს, იგი მთელი ძალით აყვირდება: „მიწა! მიწა!“ ალბათ მეც, ასევე ვყვიროდი 11 ნოემბერს: „წვიმა! წვიმა!“-მეთქი.

უკვე კარგა ხანია შევამჩნიე, რომ ზღვის ზედაპირი რალაც უცნაურად მშვიდდებოდა: ასე ხდება, როცა ტალღებზე ზეთს ასხამენ. მაგრამ უტბად მივხვდი: „ეს ხომ წვიმაა! წვიმა! და ის ახლოვდება!“

წინასწარ გავშიშვლდი, რომ ტანში ჩამჯდარი მარილი მთლიანად ჩამომერეცხა, შემდეგ მუხლებზე ბრეზენტის გადავიფარე, ჩამოვკეჭი და ლოდინი დავიწყე. ბრეზენტიდან წყალი ქვეშედგმულ რეზინის ტომარაში უნდა ჩასულიყო, რომელიც სამოცდაათ ლიტრს იტევდა. ჯერ მომესმა დამახასიათებელი ხმაური, იგი თანდათანობით ძლიერდებოდა და შხაპუნად იქცა: წვიმის წვეთები ეცემოდა ოკეანის ზედაპირს. არა ნაკლებ ოცი წუთისა თვალყურს ვადევნებდი, როგორ მიახლოვდებოდა ის ციური მანანა და მოუთმენლად ველოდი. წვიმამ დაუშვა ზემოდან და ტალღები წყლის ზედაპირზე განართხო. ქარმა მძლავრად დაჰბერა იმ მომენტში, როცა ციკლონის მიერ გამორეკილმა ღრუბელმა თავზე გადამიარა. დაბოლოს, წამოვიდა ნამდვილი ტროპიკული, კოკისპირული წვიმა.

ძალიან მალე დაგროვილმა წყლის სიმძიმემ ბრეზენტი ჩაზნიქა. მაშინვე მომინდა წყურვილის მოკვლა. მაგრამ, ო, საშინელება! იძულებული გავხდი იმ წამსვე გადამესხა მთელი წყალი: მას ბრეზენტზე დალექილი მარილი გაეხსნა. ტენტის მორეცხვის შემდეგ შიგ დაგროვილი წყალი, მიუხედავად რეზინის ძლიერი სუნისა, ღვთის წყალობად მომეჩვენა. ო, რა სიამოვნებას განვიცდიდი, როცა მტკნარი წყლის ნაკადებში ვბანაობდი! წვიმა ხანმოკლე იყო,

მაგრამ მეტად უხვი. წყურვილიც მოვიკალი და რეზინის ტომარაში კარგა თხუთმეტიოდე ლიტრი სასმელი წყალიც დავაგროვე. ახლა მოლაპარაკე ბალიშოცა მაქვს. ღამდამობით იგი ბუხბუხებს ყურქვეშ და მეჩურჩულება იმაზე, რომ მეორე დღისთვის სიცოცხლე უზრუნველყოფილი მექნება. თევზიც რომ ვერ დავიჭირო და საკმელი არაფერი მქონდეს, სასმელი ხომ მაინც მექნება.

სამი კვირის განმავლობაში იმ სითხის გარდა, რასაც თევზებიდან ვწურავდი, არც ერთი წვეთი სასმელი წყალი არ მქონია. და მერე რა? თავს სრულიად ნორმალურად ვგრძნობდი. უბრალოდ, ძალიან მსიამოვნებდა მტკნარი წყლის გემო. კანი საუცხოო მდგომარეობაში მქონდა, თუმცა მარილმა ერთგვარი გაღიზიანება გამოიწვია. ლორწოვანები სულ სველი მქონდა, შარდიც — ნორმალური როგორც რაოდენობით, ისე სუნითა და ფერით. ამრიგად, სრული პასუხისმგებლობით შეიძლება ითქვას, რომ დაღუპული ზომალდის მგზავრებს შეუძლიათ გაძლონ მტკნარი წყლის გარეშე სამი კვირის განმავლობაში. უფრო მეტ ხანსაც, რადგან შემდეგშიც შემეძლო დამეცვა ასეთი რეჟიმი. საბედნიეროდ, განგებამ შემდეგ ამაცილა თავიდან თევზებიდან გამოწურული წვენი: მისი სმა, ცხადია, არც თუ ისე სასიამოვნო იყო. ამ დღიდან დაწყებული მოგზაურობის დასასრულამდე წვიმის წყალი არ მომკლებია. რამდენიმეჯერ შევწუხდი, როცა შევეამჩნიე რომ მარაგი მელეოდა, მაგრამ წვიმამ თითქმის იცოდა, როდის იყო საჭირო მარაგის შევსება.

ამაოდ შევეცადე რამდენიმეჯერ ჩამომერეცხა მარილი ჩემი ტანსაცმლისა და ლოგინისაგან... სამწუხაროდ, სანამ ხმელეთზე გავიდოდი, მისჯილი მქონდა დავრჩენილიყავი „მლაშე წყლის ადამიანად“, როგორც პოლინეზიელები ამბობენ. მარილი, ისევ და ისევ, მარილი მღევდა თან გამუდმებით, ოკეანეში ჩემი მოგზაურობის მთელ მანძილზე.

იმ დღეს მომიხდა განმეცადა სიხარულიცა და შიშიც.

სიხარული მომიტანა ლამაზმა ფრინველმა. ფრინველის ეს ჯიში აქამდე არ შემხვედრია. ინგლისელები მას „white tailed Tropic bird“-ს უწოდებენ, რაც სიტყვასიტყვით „ტროპიკულ თეთრკუდას“ ნიშნავს; ჩვენში, საფრანგეთში მას „ჩალისკუდას“ ეძახიან. წარმოიდგინეთ თეთრი მტრედი შავი ნისკარტითა და ფუნჯიანი ბოლოთი. დიდი სიღარბაისლით ხმარობს იგი ამ ფუნჯს, როგორც სიღრმის საქეს. ხელი დავავლე „Raft Book“-ს — წიგნს, რომელიც

განკუთვნილია დაღუპული ზომალდის მგზავრთათვის. მასში ამოვიკითხე, რომ ამ ფრინველთან შეხვედრა ჯერ კიდევ არ მოასწავებს ხმელეთის სიახლოვეს; მაგრამ რამდენადაც მას ევროპასა და აზიაში სრულებით არ იცნობენ და მხოლოდ ამერიკის ნაპირებიდან შეეძლო მოფრენა — ეს უკვე კარგი ნიშანი იყო. პირველად დავრწმუნდი, რომ შევხვდი ფრინველს იმ კონტინენტიდან, საითკენაც მე მივისწრაფოდი.

ნაშუადღევს ორ საათზე კი აუწერელი შიში განვიცადე. მშვიდად ვკითხულობდი ესქილეს, როცა უეცრად საჰის ნიჩაბი ძლიერი დარტყმისაგან შეხტა. „ისევ ზვიგენია-მეთქი“, — გავიფიქრე და შემოვტრიალდი, მაგრამ რა დავინახე: კიჩოს ექვსიოდე მეტრი სიგრძის უზარმაზარი ხმალთევზა აჰკიდებოდა. საზარელი შესახედავი იყო. იგი გარს უვლიდა ჩემს ნავს, შემდეგ საჰეს წამოედო და ზურგის ფარფლი ყალყზე დაუდგა. არ შეიძლებოდა არ შემეფასებინა ასეთი მრისხანე მოწინააღმდეგე. კარგად მესმოდა, თუკი მას მხოლოდ დაეჭრიდი, იგი დროებით გამშორდება, ხოლო შემდეგ შემობრუნდება და... ნშვიდობით „ერეტიკოსო!“ ათრთოლებული ვიღებ ისარს, ვცდილობ დავტენო წყალქვეშა თოფი, მაგრამ გაუფრთხილებელი მოძრაობის შედეგად ისარი ქიმს იქით გადამოვარდა. ეს უკანასკნელი ისარი იყო. ახლა სულ უიარაღოდ ვარ. წყალქვეშა თოფს სასწრაფოდ მივაბაგრე ჯიბის დანა და „ხიშტი“ — მზად არის. თუ თავს დამესხა, ჩემს სიცოცხლეს ადვილად არ დავუთმობ.

აუტანელ დაძაბულობაში გაიარა 12-მა საათმა. შებინდებიდან თვალს არ ვაშორებდი თევზის მოძრაობას, რასაც ვარჩევდი მისი მოელვარე კვალისა და ზურგის ფარფლით გაპობილი წყლის შხულის მიხედვით. იგი რამდენჯერმე წამოედო ნავის ფსკერს, მაგრამ ეტყობა თვითონ მასაც ეშინოდა რაღაცის. ხმალთევზამ ვერც ერთხელ ვერ გაბედა წინიდან შემოტევა. ზოგჯერ გამოქანდებოდა, სულ ახლოს მოვიდოდა, მაგრამ უცებ სწრაფად შეტრიალდებოდა. დიახ, მას ეშინოდა ჩემი... და შესაძლოა არა ნაკლებად, ვიდრე მე მისი.

ყველა ცოცხალ არსებას გააჩნია თავდაცვის ესა თუ ის საშუალება, და თუ თავდამსხმელი არ იცნობს ამ საშუალებას, ეს მას ყველაზე მეტად აშინებს.

შუადამისას ხმალთევზას მოელვარე კვალი გაქრა. მაგრამ მთელი დამე თვალი არ მომიხუტავს.

იმავე დღეს მელოდა კიდევ ერთი შეხვედრა, რომელმაც თითქოს ამბავი მომიტანა შორეული ხმელეთიდან. მე დავინახე მინის

ბურთულა, რომელსაც მეთევზეები იყენებენ ბადის გამართვის დროს. იგი მთლიანად დაფარული იყო მომცრო კიბოებითა და ნიჟარებით. ეჭვს გარეშეა, ბურთულა უკვე დიდი ხანია მოჰქონდა ტალღებს, ვიდრე მე შემხვდებოდა, მაგრამ იგი მაინც აღამიანებისაგან იყო წარმოგზავნილი.

11 ნოემბრის საღამო. აუტანელი სევდა შემომაწვა. ალბათ, მღელვარებისა და დაღლილობის ბრალია. ღამე წვიმა ძლიერდება. ბევრი ხომ არ მომივიდა მტკნარო წყალი ამდენი ტანჯვის შემდეგ? დღიურში ჩნდება ჩანაწერი:

„შუა ოკეანეში დაგახჩიოს მტკნარმა წყალმა, — ეს პარადოქსულია! მაგრამ სწორედ ასე მომივა, თუკი წვიმა უწინდელი სიძლიერით გასტანს. ერთი თვის სამყოფი წყლის მარაგი მაინც მექნება. როგორ ასხამს, ღმერთო დიდებულო! ოკეანეც თითქოს გაცოფდა! დილით მოჩანს მკრთალი მზე, მაგრამ ისევ წვიმს“.

შემომხვდა პირველი „სარგასის წყალმცენარე“. ყოველ შემთხვევაში მე ასე მეგონა. სინამდვილეში ეს ყოფილა ლურჯი და იისფერნაყშებიანი საუცხოო მეღუზა, ეგრეთწოდებული „პორტუგალიელი მეომარი“¹. მის ვერაგ საცეცებს შეუძლია გამოიწვიოს ხანგრძლივი და მეტად სახიფათო გაღიზიანება და წყლულებიც კი.

რამდენიმე უძილო ღამემ მიმიყვანა იმ დასკვნამდე, რომ ცხოვრებაში მთავარია კარგად გამოიძინო: „ორი ღამე უძილოდ გვატარე და უკვე სევდა შემომაწვა; ყოველგვარი უსიამოვნება სერიოზულად მალიზიანებს“.

ეს მიდამოები სავსეა თუნოსებითა და ხმალთევზებით. ისინი ზტუნაობენ წყლის ზედაპირზე ჩემს გარშემო. ფრინველებსა და თუნოსებს კიდევ არა უშავთ, მაგრამ ხმალთევზა... ღმერთო, შენ დამიფარე! ნავი კარგად მიდის, მაგრამ, სიამოვნებით თანახმა ვარ ნაპირს ხუთი-ექვსი დღით გვიან მივადწიო, ოღონდ კი საშუალება მქონდეს, ცოტათი დავისვენო, არაფერზე ვიღელვო. არაფერი მოქმედებს ისე ძლიერ ნერვებზე, როგორც ეს მშფოთვარე ტყვიისფერი ზღვა. მართლაც, ოკეანე თითქოს ძაძით შეიმოსა, მთლად კუპრივით შავია, ზოგჯერ ალაგ-ალაგ თეთრად ილანდებიან აქოჩრილი ტალღები, რომლებსაც ღამით ფოსფოროვანი პლანქტონები ანათებენ. ეს ნამდვილი რაბონური ძაძაა — თეთრყვავილებიანი საღამური კაბა, არც ერთი ვარსკვლავი, არც ერთი ციდა მოსარ-

¹ უფრო სწორად „პორტუგალური ხომალდი“, ანუ ფიზალია. — რედ.

კული ცა. მიმედ ჩამოწოლილი ღრუბლები მაწვებიან გულზე... ო, როგორ მესმის ახლა ეს გამოთქმა.

12 ნოემბერს 17 საათზე ვწერ:

„წვიმს, უსასრულოდ წვიმს. კმარა, ბოლოს და ბოლოს, მე-ყოფა!“

ექვი მეპარება, უფრო ახლოს ზომ არ ვიმყოფები-მეთქი ნაპირებთან, ვიდრე ამას ჩემი გამოთვლა ცხადყოფს. ფრინველთა რიცხვი მატულობს. მათ ერთბაშად ათობით ვხედავ. ჩემს წიგნში კი ნათქვამია, თუ ფრინველთა რიცხვი ექვსს აღემატება, ნაპირამდე 100—200 მილია დარჩენილი“.

რას წარმოვიდგენდი, რომ სინამდვილეში მწვანე კონცხის კუნძულებს რაღაც ასიოდე მილით ძლივს გავცლოდი.

12 და 13 ნოემბერს ღამით ისევ მესტუმრა ზვიგენი. ყოველ შემთხვევაში ვფიქრობ, რომ ეს ზვიგენი უნდა იყოს. კაცმა რომ თქვას, საიდან უნდა ვიცოდე ზვიგენია, თუ ხმალთევა? როცა ზვიგენი მეწვევა დღისით, მე ყოველთვის დამშვიდებული ვარ: მას ცხვირში ნიჩბის ტრადიციული დარტყმით ვაჯილდოვებ და ისიც გარბის.

მაგრამ ღამით მეშინია რომელიმე ამ წყეულმა თევზმა თავისი ხმლით არ გამიხვრიტოს ნავი და ვერ ვხედავ რაიმე მოვიმოქმედო. დაძაბულობისაგან ვშეშდები, ვცდილობ გამოვიცნო ჩემი დაუბატოებული სტუმარი და ველოდები, როდის წავა იგი. მშვიდობით, ჩემო ღამის მყუდროებაე! ხშირად ზვიგენები და ზღვის სხვა ბინადარნი ერთობიან ჩემი ნავის ბურთაობით და მე ვერ გამიბედნია ხელი შევეშალო მათ.

კოკისპირული წვიმა არ წყდება. თავზე ბრეზენტს ვიფარებ, რომ როგორმე გადავურჩე ამ წარღვნას. წყალი გროვდება და ჩამოდის სასუნთქად დატოვებულ ხერგლებიდან. თუ ძალიან ბევრი წყალი დაგროვდა, შეიძლება ტენტი ნაკვანძებში გასკდეს, ამიტომ დრო და დრო იძულებული ვარ წყალი ამოვხაზო. ყველას როდი შეუძლია წარმოიდგინოს, რას განიცდის დაღუპული ხომალდის მგზავრი, როცა იგი ნავიდან ზღვაში ასხამს მტკნარი წყლის მარაგს. ახლა რომც არ იყვნენ ზვიგენი და ხმალთევა, ძილი მაინც შეუძლებელია. ღვართქაფი არც ერთი წუთით არ წყდება. ყოველ თხუთ-

მეტ წუთში უნდა გადავღვარო წყალი. საოცარია, წყალი ჩადის, ყველგან, სულ მცირე ნასვრეტშიც კი.

თანდათანობით ვრწმუნდები, რომ ზოგიერთი საგანი ჩემდამი მტრულადაა განწყობილი. მაგალითად, მინდა განვსაზღვრო კოორდინატები. ვზომავე მოსაძებნ კუთხეს და ვაწარმოებ გამოთვლას. ფანქარს გვერდით ვღებ. ათი წამის შემდეგ მინდა ფანქარი ავიღო, მაგრამ სადღაა იგი.

მტკიცედ მეუფლება დევნილობის მანია. წინათ ასეთ შემთხვევაში მხოლოდ მეცინებოდა და ვიგონებდი თოკთან ან ჩაიდანთან დაკავშირებულ ცნობილ ოინებს მოთხრობიდან „სამნი ერთ ნაეში“.

„14 ნოემბერი, პარასკევი. ორი უკანასკნელი დღე-ღამე უფრო მეტად გავიტანე, ვიდრე მთელი მოგზაურობის მანძილზე. კანი წვრილი მუწუკებით დამეფარა, ენაზე ნაღები მომეფინა; რა თქმა უნდა, ეს არ მომწონს. ამოვარდა ქარიშხალი, იგი ხანმოკლე, მაგრამ ძლიერი იყო. იძულებული გავხდი რამდენიმე საათით ჩამეშვა მოტივტივე ღუზა, მაგრამ ათის ნახევარზე ისევ აღვმართე აფრა. კოკისპირული წვიმა არ წყდება და სულმთლად დავსველდი. სულიერად მხნედ ვგრძნობ თავს, მაგრამ მუდმივი სინესტის გამო ფიზიკურ დადლილობას განვიცდი. მზე არ ჩანს და არც არაფერი შრება. ერთადერთ ნუგეშს იმაში ვპოულობ, რომ ერთ ადგილზე არ ვდგევარ. სამწუხაროა, რომ შეუძლებელი ხდება განედის განსაზღვრა; არც მზე ჩანს და არც მთვარე. ჰორიზონტს კი საადრო ღრუბლები არ შორდება.“

მზე გამოჩნდა! ქარმა იკლო, ოკეანე თითქმის დამშვიდდა, ო, რა იყო გუშინ! ამბობენ: „წვიმის შემდეგ კარგი დარი იქნებაო“. რა მოუთმენლად ველი მას.

ღამით უზარმაზარმა ტალღამ აიტაცა ნავი კიჩოს მხრიდან, გაითრია საოცარი სისწრაფით და წყლით აავსო. საჰის ნიჩაბი ასანთის ღერივით გადატყდა. ნავი მაშინვე გარდიგარდმოდ დადგა, აფრა აფარფატდა და ავბელითად აღგაფუნდა. ქარი ექაჩება ჩემს ნაცოდ-ვილარ ტილოს, რომელიც სადაცაა გასკდება. წინ გავვარდი, რომ ტილო ჩამომეშვა. უკებ მთელი ტანით დავეცი ტენტზე, რომელიც გადასკდა ნასკვებთან. ამის გამოსწორება შეუძლებელია. ეს სწო-

რედ იმ მომენტში მოხდა, როცა ტალღების ნამდვილი შემოტევა მელოდა. ზღვაში ჩავეუშვი ორივე მოტივტივე ღუზა. „ერეტიკოსი“ მორჩილად ტრიალებს და ჯიქურ ხვდება მტრის განუწყვეტელ შემოტევებს. დაღლილობისაგან ღონე მთლად გამომელია. ჩემთვის ახლა მთავარია დასვენება. დე, მოხდეს, რაც მოსახდენია! წავიფარე ბრეზენტი და გადავწყვიტე, როგორი ამინდიც არ უნდა ყოფილიყო, რაც არ უნდა მომხდარიყო, მძინებოდა 24 საათი.

ქარი დახლოებით ათ საათს მძვინვარებდა. ჩემი „ნაკუჭი“ ჩინებულად იქცეოდა, მაგრამ ყველაზე დიდი საფრთხე ჭერ კიდევ წინ გვედო. ქარმა თავზე გადამიქროლა და შორს გადაიკარგა, მაგრამ დარჩა გამძვინვარებული ზღვა. ძლიერ ქარში ტალღა ძირს არ ეცემა. თითქოს ხელით აკავენბენო. მაგრამ როგორც კი გამოეცლება ეს დასაყრდენი, გამძვინვარებული ზვორთები ვეღარ უძლებენ საკუთარ სიმძიმეს, უწესრიგოდ იწყებენ ჩამონგრევას და ყველაფერს ამსხვრევენ თავის გზაზე.

შ ა ბ ა თ ი, 15 ნოემბერი. 13 საათი და 30 წუთია. წვიმს. დრო რომ არ დაეკარგო, ვწერ. მხოლოდ ორი სასაქე ნიჩაბილა დამრჩა. ვიმედოვნებ, რომ ისინი ბოლომდე გაუძლებენ აბობოქრებულ სტიქიას. წუხელის 10 საათზე კოკისპირულმა წვიმამ დაუშვა და ჭერაც არ გადაუღია. მზეს ერთხელაც არ გამოუჩვენია. მთლად დავსველდი: ყველაფერი წყალივითაა და არაფრის გაშრობა არ შეიძლება. საძილე ტომარა კომპრესად იქცა. კოორდინატების განსაზღვრაზე ლაპარაკიც კი ზედმეტია. ღამით ისეთი ავდარი იყო, ეკვიც კი შემეპარა, „ქარიშხალთა ზონაში“ ხომ არ შოვხვდი-მეთქი. საბედნიეროდ ქარი, რომელიც ახლა უბერავს, — ისევ პასატია. „ერეტიკოსი“ ძალიან ჩქარა მიდის, დროდადრო მეტისმეტად ჩქარა: ვდელავ, ეს საბედისწერო არ გახდეს ჩემი აფრისათვის. ბოლოს და ბოლოს, როდისღა გამოიდარებს? დღეს დასავლეთით ზეცა ოდნავ გაირღვა და თითქოს გამოჩნდა ცისფერი ადგილი, მაგრამ... ქარი აღმოსავლეთიდან ქრის. ხვალინდელი დღის იმედს არ ვკარგავ. ჭერჭერობით კი კიდევ ერთი მზიარული ღამე მელოდა. დილის შვიდი საათისათვის საკმაოდ დაბლა თავზე გადამიქროლა თვითმფრინავმა. შევეცადე მიმექცია მისი ყურადღება. მაგრამ ამოდ: ჩემი

ფარანი არ ინთებოდა. 3 ნოემბრის შემდეგ ეს ნაპირის სიახლოვის პირველი ნიშანი იყო. იმედი უნდა მქონდეს, მას სხვებიც მოჰყვებიან. მეტად უცნაურია, დასავლეთით ცა მთლიანად მოიწმინდა“.

იმ დღეს ნამდვილი კოსმოსური ბრძოლა გაჩაღდა ბუნების კეთილსა და ბოროტ ძალებს შორის. მე ამ კიდილს თვალყურს ვადევნებდი და იგი „ლურჯისა და შავის ბრძოლად“ მოვანათლე. ეს ბრძოლა იმით დაიწყო, რომ დასავლეთით გამოჩნდა ჟანდარმის ქუდის-ოდენა ლურჯი წრე. არავითარი საფუძველი არ მქონდა, მევარაუდა, რომ ამას ამინდის გამოდარება მოჰყვებოდა. სქელი, კუნაპეტივით მთლად შავი ღრუბლები ყოველი მხრიდან მოიწვედნენ ამ საცოდავი ლურჯი ლაქისაკენ. ისინი დარწმუნებული იყვნენ თავიანთ ძალებში და გაბედულად უტევდნენ. მაგრამ ლურჯმა ფერმა გაიფართოვა ნაპირები და რამდენიმე საათის შემდეგ სამხრეთითა და ჩრდილოეთით, ესე იგი ჩემგან მარჯვნივ და მარცხნივ აკიატდა ლურჯი ფერები. გეგონებოდათ მათ წამსვე შთანთქავდა ის გიგანტური შავი ჭანლი, რომელიც ჯიუტად მიიწევდა წინ. თუ შავი ფერი ჯგუფ-ჯგუფად დარტყმებით მოქმედებდა, ლურჯი გაჟონვის ტაქტიკას ადგა და შავს სულ უფრო და უფრო ავრწროვებდა. კეთილი ძალები ზეიმობდნენ. და, ბოლოს, ნაშუადღევის ოთხ საათზე ლურჯმა საბოლოოდ გაიმარჯვა.

„ღმერთო ჩემო, რა შეიძლება იყოს მზეზე კარგი! ტანი მთლად მუწუკებითა მაქვს დაფარული. მაგრამ მზე ბრწყინავს, და ეს მთავარია“.

სინამდვილეში ეს ყოფილა ჩემი მოგზაურობის ყველაზე ძნელი ეტაპის მხოლოდ დასაწყისი.

წარმოდგენა არა მაქვს ჩემს ადგილმდებარეობაზე. სამ დღეს მზე არ ჩანდა და ახლა სრულიად უმეცარი ვარ. ამიტომ, როცა კვირას 16 ნოემბერს ხელში სექსტანტი ავიღე, მღელვარებამ შემიპყრო. აი, სასწაული! გეზიდან სრულებით არ გადავხრილვარ და ვიმყოფები იმავე განედზე, გვადელუბის ჩრდილოეთით, კერძოდ 16°59'. ეს ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანია ჩემთვის. ჩემი ნავი კი ბრძოლის ველს მაგონებდა. ქარიშხალმა ქუდი წამართვა და ზღვაში გაიტაცა; იძულებული ვარ ტროპიკული მზისაგან თავი თხელი. მუშამბის თალფაქით დავიფარო, რომელიც სრულებით არ შეფერის ასეთ ჰავას. ტენტი ორ ადგილას გაგლეჯილა, მაგრამ თვითნავი არ დაზიანებულა. ნავში ყველაფერი მლაშე წყლითაა გაჟღენ-

თილი. ხანგრძლივი, მზიანი დღეების შემდეგაც კი ვგრძნობდი ღამელაობით, რომ ყველა ჩემი თბილი ტანსაცმელი და ლოგინი სველი იყო. სანამ ნაპირზე გადავიდოდი, იძულებული ვიყავი ყველა ღამე სველ ლოგინში გამეთია.

ერთმა არასასიამოვნო ამბავმა ცხადყო, რომ ახლა მე ფხიზლად უნდა ვყოფილიყავი, ისე როგორც არასოდეს.

ქარიშხლის დროს გადავწყვიტე „ერეტიკოსის“ კიჩოს ნაწილი დამეცვა ტალღებისაგან, რომელთაც ყოველ წუთს შეეძლო ცოტაოდენ დაზიანებული ჩემი ნავის ამოვსება. ავიღე დარეზინებული ქსოვილის დიდი ნაჭერი, მაგრად მივაბი ნავის ტივტივების ბოლოებს და ძლიერ დავჭიმე. ეს მოწყობილობა საშუალებას არ აძლევდა ტალღებს აზიდულიყვნენ კიჩოს ფიცართან. როცა ქარიშხალი ჩაღა, გადავწყვიტე ამ მოწყობილობისათვის ხელი არ მეხლო. მეორე ღამეს წარმოუდგენელმა ხმაურმა გამომადვიძა და მაშინვე გამოეძვერი საძილე ტომრიდან. კიჩოს დამცველი აღარსად ჩანდა: იგი მოგლეჩილიყო. გავსინჯე ტივტივები — სულ არ იყვნენ დაზიანებულნი და ისევ მაგრად იყვნენ დატუმბულები. ცხოველი, რომლის ნახვა ვერ მოვასწარი, ალბათ ტივტივებს შორის ჩამოკიდებული დარეზინებული ქსოვილის ღია ყვითელმა ფერმა მოიზიდა. იგი ამოხტა წყლიდან, ეცა ქსოვილს და მოგლიჯა. ყოველივე ეს ისე ოსტატურად გაეკეთებინა, რომ მცირეოდენ კვალსაც ვერსად მივაგენი.

მე ჩემს ნავზე ნაკლებად როდი ვარ შელახული: ძალიან გავხდი და დავსუსტიდი. ყოველი მოძრაობა, როგორც ეს ' ხმელთაშუა ზღვაში შიმშილობის დროს მემართებოდა, მეტისმეტად მქანცავს. ყველაზე მეტად ჩემი კანის მდგომარეობა მაწუხებს. ტანი დამეფარა წვრილი მუწუკებით, რომლებიც ყოველდღიურად მემატება და ერთი სტადიიდან მეორეში გადადის. სულ იმის მეშინოდა, ფურუნკულოზი არ დამემართოს-მეთქი, რომელიც ცხოვრების ასეთ პირობებში საბედისწერო იქნებოდა ჩემთვის. ფურუნკულოზით გამოწვეულ ტკივილებს შეეძლო საბოლოოდ გამოეცალა ჩემთვის ძალღონე. გარდა ამისა, ველარ შევძლებდი ვერც ჭამას, ვერც დაწოლას. ამ უბედურებასთან საბრძოლველად მე მხოლოდ სინდიყ-ქრომოვანი მალამო მქონდა. როცა მას ვისვამდი, დასისხლიანებულს ვგავდი და ტრაგიკული შესახედაობა მქონდა. ღამით ტკივილი მიმწვავებოდა, ხოლო როცა საცვლები მეხებოდა, ტკივილი აუტანელი ხდე-

ბოდა. სულ მცირეოდენი წყლულიც კი ვერ ხორცდებოდა, ჩირქდებოდა, ამიტომ თვითნებულ განაჯაწრს გულმოდგინედ ვასუფთავებდი. ხელის ფრჩხილები მთლიანად ჩამეზარდნენ ხორცში და ზოგიერთის ქვეშ წყლულებიც გამიჩნდა, რომლებიც აუტანლად მტანჯავდა. იძულებული ვიყავი ისინი ყოველგვარი ანესტეზიის გარეშე გამეხსნა. ცხადია, შემეძლო გამომეყენებინა პენიცილინი, რომელიც თან მქონდა წამოღებული, მაგრამ ვცდილობდი რაც შეიძლებოდა ნაკლებად მეხმარა მედიკამენტები, სანამ ღონე შემწევდა. ფეხზე კანი ფენა-ფენად მძვრებოდა, სამ დღეში ფეხის ოთხ თითზე წამძვრა ფრჩხილი. ფიცარნაგის გარეშე სრულიად აღარ შემეძლო დგომა. ამიტომ ვფიქრობ, ყველა მაშველ ნავში ასეთი იატაკი უნდა იყოს. უიმისოდ ალბათ განგრენა, ანდა ყოველ შემთხვევაში არტერიული მოშლილობა დამეწყებოდა, ასე კი ხიფათს მხოლოდ ადგილობრივი მოშლილობით დავაღწიე თავი. წნევა ისევ ნორმალური მქონდა. ოფლიანობაც იგივე. როცა 16 ნოემბერს მზე ამობრწყინდა, აღფრთოვანებითა და მაღლიერების გრძნობით შევხვდი მას, რომელსაც უნდა ვეხსენი მუდმივი სინესტით გამოწვეული სიძნელებისაგან. მაშინ არ ვიცოდი, რომ სწორედ მზე მომაყენებდა ყველაზე მეტ წამებას შემდგომი 27 მტანჯველი დღის განმავლობაში.

შენ, ადამიანო, რომელსაც უბედურება გეწვია, ეცადე არასოდეს არ მიეცე სასოწარკვეთილებას! უნდა იცოდე, როცა ფიქრობ, რამდენი ტანჯვა დამატყდა თავსო, შეიძლება გარემოება შეიცვალოს და ყველაფერი გარდაქმნას. ნუ იჩქარებ და დიდი იმედებიც ნუ გექნება. არ დაგავიწყდეს, რომ თუ ზოგიერთი განსაცდელი აუტანელი გეჩვენება, ის შეიძლება სხვა განსაცდელმა შესცვალოს, რომელიც ადრინდელს დაგავიწყებს. როცა კბილები გვტკივა, ვამბობთ: უკეთესია ყურები მტკიოდესო. მაგრამ, როცა ყურები აგვტკივა, კბილის ტკივილი სასიამოვნო მოგონებად გვექცევა. მე შემიძლია მხოლოდ ერთი რჩევა მოგცეთ: რა პირობებშიც არ უნდა მოხვდეთ, შეინარჩუნეთ სულის სიმშვიდე!

ექვს გარეშეა, უამინდობით გამოწვეული ტანჯვა საშინელი იყო. მაგრამ, მომავალი, ის მომავალი, რომელიც მზის ამოსვლისას საამოდ წარმომიდგა, ბევრად უფრო ძნელი აღმოჩნდა.

16 ნოემბერს, მოგზაურობის დაწყების ოცდამეცხრე დღეს, ყველა საფუძველი მქონდა ოპტიმისტურ გუნებაზე დავმდგარიყავი. ცხადია, ჩემი ჯანმრთელობა ცურვის დასაწყისთან შედარებით უარეს

მდგომარეობაში იყო, მაგრამ, სამაგიეროდ, თვით ცურვის თვალ-საზრისით გზის ყველაზე უფრო ძნელი მონაკვეთი უკვე გავლილი მქონდა. აქამდე ქარისადმი კუთხით სელა მიხდებოდა, ახლა კი ზუსტად ქარის მიმართულებით უნდა მექლო. მტყნარი წყალი ერთ თვეს მაინც უნდა მყოფნოდა. თევზები, რომელთა რაოდენობა დღითიდღე სულ უფრო და უფრო იზრდებოდა, ჩემდამი გასაოცარ სიყვარულს იჩენდნენ. პირველ დღეებში ჩემს მიერ დაჭრილი ვეტერანები, რომლებსაც მწარე გაკვეთილი მქონდათ მიღებული, სიფრთხილეს იჩენდნენ. ისინი დილაობით ამოდიოდნენ ზედაპირზე, უნდო მზერას მესროდნენ, შემდეგ კვლავ ჩაყვინთავდნენ, მერე ისევ ამოჰყოფდნენ თავებს შორიახლო და ასე მომყვებოდნენ ჩემი კურსის პარალელურად. მათი აქ ყოფნა ჩემთვის სულ უფრო და უფრო საჭირო ხდებოდა. უპირველეს ყოვლისა, ისინი ხომ ჩემი ნაცნობები იყვნენ და, რაც მთავარია, მათი წაბაძვით სხვებიც მოდიოდნენ. თავიანთი ცბიერი თანამოძმეების ქცევით დამშვიდებული ახლად მოსულები ჩემს ირგვლივ გუნდებად გროვდებოდნენ და მეც ვიჭერდი მათ იმდენს, რამდენიც მინდოდა.

„სპეციალისტები“ მირჩევდნენ ნავის ფსკერზე მომეწყო ოჩხი თევზებისათვის. ახლა ნათელია, როგორი „პრაქტიკული“ იყო ეს რჩევა! ოჩხი ხომ სრულებით არ იყო საჭირო ჩემთვის, რადგან ჩემი „საკუჭნაო“ თვითონვე მომყვებოდა უკან. ეს ჯერ კიდევ ყველაფერი როდია. ჩემი ერთგული თანამგზავრები პირდაპირ ნავში ერეკებოდნენ მფრინავ თევზებს. ღორადებს შორის მოხვედრილი მფრინავი თევზები შიშით ხტებოდნენ წყლიდან, ეხეთქებოდნენ აფრას და ნავში ცვივოდნენ. ყოველ დილით ხუთ-ათ მფრინავ თევზს ვაგროვებდი.

დღისით, ცხადია, ეს არ ხდებოდა, რადგან ისინი მხედავდნენ. მაგრამ ყოველ ხუთ წუთში მფრინავი თევზების ერთი, ზოგჯერ კი ორი ესკადრილია აინავარდებდა ოკეანის ტალღებზე ზევით. საოცარ სანახაობას წარმოადგენენ ღორადები, რომლებიც თავის მსხვერპლს მისდევენ ოკეანის ტალღებზე. რა მარჯვე და საზრია-ნები არიან ისინი. ღორადები ფართოდ პირდაღებულნი აედევნებიან ხოლმე მფრინავ თევზებს და უხვდებიან მათ ზუსტად დაშვების ადგილას, მართალია, ყველაზე უფრო გამოცდილი ზოგიერთი თევზი ახერხებს შეცვალოს ფრენის მიმართულება ტალიდან ტალღაზე გადახტომით და ამრიგად მოატყუოს თავისი მდევარი.

ქარიშხლის შემდეგ თოკი მოვიბი- წყალში ჩავეშვი და ჩემი ნავის წყალქვეშა ნაწილი შევამოწმე. თითქმის ყველაფერი, რაც ლას-პალმასში შევაკეთე, ტალღებს ისევ დაემსხვრია. წებო აქა-იქ ამძვრალიყო და რეზინი, რომელიც ზედ მქონდა დაკრული, უბად-რუკ ნაფლეთებად ჩამოკიდებულიყო. ნავის ნაკერებში ბევრი მომცრო კიბორჩხალი დაბუდებულიყო.

კომპანია „რაბერ ლაიფ ბოტის“ ყველა იმ ინჟინერებს შორის, რომლებთანაც საქმე მქონდა, მხოლდ ერთმა — ღირიებალების სპეციალისტმა, ჩემი გასაბერი ნავის მთავარმა კონსტრუქტორმა — ბ-მა დებრუტელმა — გამაფრთხილა, „ერეტიკოსზე“ ზღვის წვრილი ბინადარნი დასახლდებიანო. ამიტომ მაფიქრებდა ყველაზე მეტად გასაბერი კამერების ძგიდეთა ნაკერები. თვით კამერებს არ უნდა გაეშვათ წყალი, მაგრამ ნაკერებში, რომლებსაც გადაფარებული ჰქონდა რეზინის დამატებითი ვიწრო ზოლი, შეიძლება შეელ-წიათ მომცრო კიბორჩხალებსა და ნიჟარებს. ისინი ზრდის შედეგად ააძრობდნენ ამ დაცვით ზოლებს თავიანთი სხეულის წნე-ვით.

ჯერ კიდევ ტანყერში დავრწმუნდი, რომ, ნავის ფსკერს ყურეში დგომისას წვრილი ნიჟარები ფარავენ. დავრწმუნდი, რომ ეს „სა-ხელგანთქმული“ ნაკერები მათ საყვარელ ადგილს წარმოადგენს. ეს ნაკერები კიჩოს ფიცარს აერთებს რეზინის იატაკთან, რეზინის იატაკს კი გვერდით კამერებთან.

დიდი სიღრმე და დინების სისწრაფე კასაბლანკიდან კანარის კუნძულებამდე ხელს უშლიდა პარაზიტების გაჩენას. მაგრამ ლას-პალმასში ჩემი ყოფნის დროს ნავის ფსკერი დაიფარა წყალმცე-ნარეებისა და ნიჟარების სქელი ფენით. როცა ეს ფენა მოვასუფ-თავე, შეშფოთებულმა შევნიშნე, რომ რეზინის დამცველი ზოლები რამდენიმე ადგილას ამობურცულიყო. მოსალოდნელი იყო ეს ამონაბურცები ნაკერის მთელ სიგრძეზე გავრცელებულიყო. მათში მკვიდრად დაბუდებულიყვნენ ნიჟარები. მაშინ განკარგუ-ლება გავეცი ნაკერებზე ხელმეორედ დაეკრათ რეზინის კიდევ ერთი ზოლი.

ქარიშხლის შემდეგ შევამოწმე ნავის წყალქვეშა ნაწილი და გამოიკვა, რომ სწორედ ამ მეორედ დანაწებებს ვერ გაეძლოთ ქარიშხლისათვის. მაგრამ რადგან წყალში არ შემეძლო ნავის ფსკერის შეკეთება, ისლა მრჩებოდა დავყრდნობოდი ბ-ნ დებრიუტელის გამოცდილებასა და ცოდნას.

რ ა ბ რ ძ ე ლ ი ა ?

კვირა დღეა, 16 ნოემბერი. უკვე ოთხი კვირაა, რაც მივცურავ, მთელი თვე... ოთხ დღეში პირველად შევძელი განმესაზღვრა ჩემი განელი. გამოუტყდები, ცოტათი მეშინოდა კიდეც, მაგრამ აღმოჩნდა, რომ მე მე-17 პარალელზე დავრჩენილვარ (უფრო ზუსტად 16° 59'-ზე) ეს შესანიშნავია. მაშასადამე, ნაპირს უნდა მივადგე სადღაც გვადელუპას, მონტსერატესა და ანტიგუას შორის. რაც შეეხება მისვლის თარიღს, ვვარაუდობ, რომ ხმელეთს მივალწევ 22—29 ნოემბრის შაბათ დღეებს შორის, თუკი, ცხადია, რაიმე მოულოდნელი არ მოხდა.

ლამით ნავი კვლავ ძლიერად შეინძრა. არ ვიცი, რამ გამოიწვია ეს, მაგრამ რეზინის ნაჭრები, რომელსაც მე ნავზე ვამაგრებდი, რათა ნაკლები შხეფები მოხვედრილიყო მის შიგნით ამ მხარეს, მოგლეჩილი აღმოჩნდა. ერთი სიტყვით, სტუმრებს უკეთესს ნუ იკითხავთ! კაშკაშა მზეა, ძალიან თბილა, ყოველი მხრიდან შხეფები იფანტებიან ჰაერში.

16 საათია. ყურადღება! გამოჩნდა კიდეც ერთი ხმალთევზა! ამჟერად უფრო პატარა. მან ცოტა ხანს იტრიალა ნავთან და წავიდა, მაგრამ, ეს ამბავი მაინც არ მომწონს.

ორ შაბათი, 17 ნოემბერი. ძალიან მიკვირდა, წუხელის სუსტი ქარი ქროდა, ზღვა კი აფორიაქებული იყო. დილით, სამწუხაროდ, ყველაფერი ნათელი გახდა: ნიაღვარი იყო მოსალოდნელი. აღმოსავლეთით ცა მოქურუხებულიყო. კარგი ამბავია! თვალი შევავლე აუარება ფრინველს.

16 საათია. როგორღაც მოვახერხე და ჩემი ადგილმდებარეობა დავადგინე. ეს ჯოჯოხეთური შრომა იყო, რადგან მზე წამლაუწუმ ღრუბლებს ეფარებოდა.

ძლავრი ქარი ქრის, ჩემი ნავი მედგრად მიიწევს წინ. მძიმე დღეები დგება ჩემთვის: არ ვიცი, სწორია თუ არა ჩემი გამოთვლები. რაიმე გემი მაინც შემხვდეს, რომ შემეძლოს ზუსტი კოორდინატების გაგება! ალბათ, დაახლოებით 500 მილი დამრჩა გასავლელი. უაზრობა იქნებოდა ახლა განმეცადა მარცხი! მინდა ჩქარა გავიდეს ეს კვირა და ამავე დროს მეშინია კიდეც.

ცა არასაიმედოდ გამოიყურება. ჩემთვის, ბოლოს და ბოლოს, მთავარია წინსვლა. თეორიულად ხმელეთი ექვსი დღის შემდეგ უნდა დავინახო. დავიდალე, მენატრება ცხელი აბაზანა, წყალშეუვალი ფეხსაცმელი, მშრალი ლოგინი, შემწვარი წიწილა და ერთი ლიტრა ლუდი.

რა ბედნიერებაა, რომ ქვეყნად არსებობენ მფრინავი თევზები: თევზის დაჭერას ვერ ვბედავ, მეშინია ხმალთევზას არ წაეწყდე. ამასთანავე ვცდილობ საღამოობით, რაც შეიძლება, დიდხანს არ მენთოს ფარანი: ხმალთევზას დაძვრება გემთან დაჯახებაზე უარესი მგონია.

ოკეანე დამშვიდებულია. მე თანდათანობით უფრო და უფრო მეტი შიში მეუფლება. საინტერესო ფაქტია: მშფოთვარე ზღვა ძალიან საშიში არ არის, ბევრად უფრო საშიშია იგი მაშინ, როცა ქარი არ ჭანაგებს მას. ვგრძნობ, კიდეც ერთი საძაგელი ღამე მეღის.

ს ა მ შ ა ბ ა თ ი, 18 ნოემბერი. დღეს უკეთეს გუნებაზე ვარ, მაგრამ მგზავრობა მაინც ძალიან გაჭიანურდა. უკვე ვფიქრობ იმაზე, სად მივადგები ნაპირს. თუ ამავე განედზე დავრჩი, მაშინ ნაპირს მივადგები ან პორტ-ლუიში, ანდა პუენტ-ა-პიტრში (გვადელუპა). ყველა ნავსადგური დაცულია ქარისაგან და, მაშასადამე, რომელიმე მათგანში შესვლა გამძინელდება. თუ პუენტ-ა-პიტრში ვერ მოვხვდი, შევეცდები მივადგე გვადელუპის ჩრდილო სანაპიროს, ანდა დეზირადის ან მარი-გალანტის კუნძულებს. ყველაზე საშინელი ის იქნება, თუ ნაპირთან მისვლის უკანასკნელ მომენტში რაიმე დამემართა. ეს ისეთ უაზრობად მიმაჩნია, რომ არც კი მჯერა. მაგრამ, ნათქვამია, ღვინო არსად იყო და ეშმაკები გუდას ალბობდნენო.

შევეცდები როგორმე წერილი გავგზავნო, ვნახოთ, თუ მოვახერხებ.

ო რ შ ა ბ ა თ ი, 19 ნოემბერი. დღეს ჩემი განედი განვსაზ-

ღვრე და შევშოვთ: გუშინდელ დღესთან შედარებით ჩემი კურსი 20 მილზე მეტით გადახრილია სამხრეთისაკენ. შევამოწმე. გამოირკვა, რომ მხოლოდ ანგარიში შემშლია. უჰ! რა ტვირთი მოვიშორე!

შუადღისას ჩემი ადგილმდებარეობა დავადგინე. სხვა მაინც არაფერი მაქვს გასაკეთებელი, საათები მიიზლანება. ჩვეულებრივ დილაობით იმდენ თევზს ვიჭერ, რამდენიც მჭირდება და შემდეგ აღარ ვიცი, რა ვაკეთო მთელი დღე. ისლა მრჩება, ვიკითხაო, როდის ჩავალ- დღეები კი უსასრულოდ გრძელდება!

მზე კაშკაშებს, მაგრამ ამინდი — არასამედოა. კარგია, რომ კითხვა და საექიმო დაკვირვების ჩატარება შემიძლია. დილით ისევ წვიმდა.

ხუთშაბათი, 20 ნოემბერი. მივდივარ ზუსტად ჩრდილო განედის 16° 48'-ზე, მაშასადამე, ნაპირს გვადელუბასა და ანტიგუას შორის უნდა მივადგე. თუ შემდეგშიც ამ კურსით ვიარე, შევეცდები გვადელუბას მივადგე, რადგან ეს საფრანგეთის ტერიტორიაა.

გასული დამე ერთ-ერთი ყველაზე მშვიდი იყო მთელი მოგზაურობის მანძილზე. დილიდან უამრავი ფრინველი ვიხილე. კიდეც ერთი ფაქტი მაიძულებს ვიფიქრო, რომ მიწას ვუახლოვდები: ქარი ხშირად იცვლება. ქროლვას იწყებს 8 საათზე, ქრის თორმეტის ნახევრამდე, შემდეგ წყდება და ისევ წამოუბერავს 15 საათზე. ეს ძალიან ჰგავს სანაპირო ქარების რეჟიმს.

„გამაგრდი, ალენ!“ — ვიმეორებ განუწყვეტლივ. შესაძლოა კიდეც რვა მძიმე დღე მომიხდეს ლოდინი. ვფიცავ, მანამდე არ მივეცემა სასოწარკვეთილებას.

საბრალო ქინეტა, ალბათ, როგორ ღელავს! ესეც მაჩქარებს როგორმე დროზე მივალწიო ნაპირს.

პარასკევი, 21 ნოემბერი. რაც უფრო ვუახლოვდები ხმელეთს, მით უფრო მეტად მეპარება ეჭვი ჩემი გამოთვლების სისწორეში. და, მაინც მგონია, შემცდარი არ უნდა ვიყვე-მეთქი!

კვლავინდებურად არც ერთი გემი არ ჩანს. მართალია, როცა კანარის კუნძულებთან ახლოს მივცურავდი, ორად ორ გემს მოვკარი თვალი და ორივეს სულ რამდენიმე მილზე ნაპირიდან.

საინტერესოა, რომ ფრინველებს მხოლოდ დილით ვხედავ, როცა ისინი აღმოსავლეთით მიფრინავენ, და საღამოს, როცა და-

საელეთით ბრუნდებიან. ალბათ, მათი მიმოფრენა ხმელეთთან არის დაკავშირებული. ეს კარგი ნიშანია.

ამინდი ცვალებადია, მაგრამ ცუდი არ არის. ქარი უთანაბროდ ქრის. ჩქარა მინდა მივალწიო ხმელეთს. ღამით სასიგნალო შუქს ვანთებ და მფრინავი თევზები წვიმასავით ცვივიან ჩემს ნავში. უნდა ჩავიდე 22 — 29 ნოემბერს შაბათ დღეებს შორის. ალბათ უფრო ორშაბათს, სამშაბათს ანდა ოთხშაბათს. განედი ადრინდელი: 16° 48'.

შაბათი, 22 ნოემბერი. ქარი ძალიან სუსტია, კუსავით მივზოხავ. ასეთი სიჩქარით თუ ვიარე, კიდევ რვა დღე დამჭირდება. როგორც ველოდი, მძიმე დღეები დამიდგა. უნებლიედ ჰორიზონტს ვუშტერებ თვალს. შეიძლება ჰკუთხე შევიშალო, როგორ გვანან ღრუბლები ხმელეთს! მე ხომ ვიცი, რომ ორშაბათზე ადრე ვერ ვიხილავ ხმელეთს. ოღონდ კი დავინახო იგი, ოღონდ კი დავინახო და დაე, მთელი კვირა მომიხდეს ერთ ადგილზე გაჩერება და ხმელეთთან მისვლის საშუალება არ მქონდეს.

ფრინველთა რაოდენობა ძალიან სწრაფად იზრდება. ნეტავ რაიშეს მაინც ნიშნავდეს ეს კვლავ არც ერთი გემი არ ჩანს! ღვთის გულისათვის, პატარა ქარი მაინც ამოვარდეს!

13 საათია. საშინელი პაპანაქებაა. ვფიქრობ ჩემს საბრალო უნეტაზე, რომელსაც, ალბათ, შიში მოსვენებას არ აძლევს. „ჩემო კარგო, კიდევ ოთხი ან ხუთი მშფოთვარე დღე და ყველაფერი დამთავრდება!

ოღონდ კი პასატმა დაბეროს!

17 საათი და 30 წუთია. თუ ქარი ასეთი სუსტი იქნა, ხმელეთს ახდღეზე ადრე ვერ დავინახავ.

კვირა, 23 ნოემბერი. ეს მეექვსე კვირაა ოკეანეში ვარ. ვიმედოვნებ, რომ იგი უკანასკნელია. ისევ ამოვარდა ქარი და ამჟერად ხანგრძლივი. თუ ასე გაგრძელდა, ნაპირს სამშაბათს ან ოთხშაბათს მივადგები, მაგრამ სად — არ ვიცი: ქარს ჩრდილოეთისაკენ მივყავარ.

ვნახე საინტერესო თევზები, რომლებიც ბალისტას ჰგავდნენ, მაგრამ ზვიგენის მსგავსად ორი ფარფლი ჰქონდათ¹. შევეცადე ერთი მაინც დამეჭირა, რადგან მფრინავი თევზები მომბეზრდა, მაგრამ ამაოდ.

¹ იხ. პ. ბიუდკეს დანართები წიგნის ბოლოს.

17 საათია. სამხრეთ-აღმოსავლეთით ისევ ხანმოკლე ჰექა-ქუ-ზილს აპირებს. საინტერესო ამინდია: ხან კაშკაშა მზე და არც ერთი ღრუბელი ცაზე, ხან კი, პირიქით, კოკისპირული წვიმა. ერთ უკიდურესობას ცვლის მეორე!

წყვეთი თევზები განუწყვეტლივ აჯანჯლარებენ ნავს, როცა ნავზე მიკრულ კობორჩხალებსა და ნიჟარებს შეეჭკევიან. ეს მეტად არასასიამოვნოა.

ახლოდება ჰექა-ქუხილი. ნეტავი რა მელის? მაგრამ, არც მაინცდამაინც ვღელავ. ქარიშხალიც რომ ამოვარდეს, არა უშავს, ნაპირიდან ძალიან შორს ხომ არა ვარ! დღეს დილით ერთბაშად სამი თეთრკულდა ვნახე, ხოლო ჩემს წიგნში დაღუპული ხომალდის მგზავრთათვის წერია: „ერთად სამი თეთრკულდას გამოჩენა იმას ნიშნავს, რომ მიწა 80 მილზე შორს არ არის“. უფრო მეტიც, სწორედ იმ მომენტში, როცა ჰექა-ქუხილი იწყებოდა, დავინახე ჩიტი ფრეგატი. იმავე წიგნში ეწერა: „ფრეგატი არასოდეს არ რჩება ღამით ზღვაში, არ გვხვდება ნაპირიდან ას მილზე შორს. გამოწაკლისის სახით ფრეგატი მხოლოდ ერთხელ ნახეს უახლოესი კუნძულიდან 300 მილზე“. ნაშუადღევს ორ საათზე კი ჩემს მახლობლად იმ ჯიშის ფრინველმა გაიფრინა, რომელიც ხმელეთს 90 მილს იქით არ სცილდება. ყველაფერი ეს მოწმობს, რომ მიზნისაგან შორს არ უნდა ვიყო.

ჯერ კიდევ ადრე, სანამ სადღაც შორს მოახლოებული ჰექა-ქუხილის პირველი ნიშნები გამოჩნდებოდა, რაღაც შეშფოთება ვიგრძენი. თუმცა ეს ჩვეულებრივი შეშფოთება როდი იყო. ეს უფრო პანიკური სურვილი იყო დავმალულიყავი, თავი გადამერჩინა, გავქცეულიყავი — სად, თვითონ არ ვიცოდი, — ოღონდ კი გავქცეულიყავი, და რაც შეიძლება ჩქარა!

იმ დღეებში ფრინველებთან და თევზებთან იმდენად მსგავს ცხოვრებას ვეწეოდი, რომ ინსტინქტი თითქმის მათსავით მქონდა განვითარებული. ამიტომ გადავშალე საზღვაო ცნობარი და ტაიფუნების განყოფილების კითხვას შევეუდექი. ცა მოვარდისფრო იყო და ოქროსფრად ბზინავდა. მხოლოდ პორიზონტზე მოჩანდა რამდენიმე შავი ლაქა. რამდენი არ ვუყუარე, მაგრამ ვერაფერი აღმოვაჩინე განსაკუთრებით შემაშფოთებელი. ამავე დროს კი წინათგარძნობა არ მასვენებდა: სადაცაა რაღაც მოხდება-მეთქი.

როგორ მინდოდა სადმე დავმალვოდი მოახლოებულ კატასტროფას!

უფრო გვიან, კუნძულ ბარბადოსზე გავიგე, რომ ზოგიერთი გემი, რომელიც ჩემგან ჩრდილოეთით რამდენიმე ასეული მეტრით იყო დაშორებული, ტაიფუნის ზონაში მოხვედრილა და მათზე მყოფ მეზღვაურებსაც სწორედ ისეთივე გრძნობა ჰქონიათ, როგორიც მე. ალბათ, ზღვაში მყოფ ადამიანებს შორის არსებობს რაღაც კავშირი, თუმც უხილავი, მაგრამ საკმაოდ მტკიცე.

ჩემს უკან მთელი ჰორიზონტი მარცხნიდან მარჯვნივ გადასერილია სწორი შავი ზოლით, რომლის გადაღმაც მზე ჩაესვენა. თანდათან აცივდა. შავი ღრუბლები რკინის ზღუდესავით მოიწევენ და ალბათ მალე მთელ ცას დაფარავენ. მოღრუბლეა დილის 6 საათზე დაიწყო, ხოლო 7 საათისთვის ზეცა სულ მოქურუხდა.

ღრუბლების გამოჩენამდე ქარი აღრინდელი ძალით ქროდა, ოკეანე დამშვიდებული იყო, და ვიმედოვნებდი, აფრაგაშლილი ნავით ჰეჰა-ქუხილისაგან გაცლას მოვასწრებ-მეთქი, მაგრამ მალე მომესმა ჩემთვის უკვე ცნობილი დამახასიათებელი ხმაური, რომელიც აფეთქების ანდა ტყვიამფრქვევის სროლის შორეულ ხმას ჰგავდა: ღრუბლებს დელგმა მოჰქონდა. მეჩვენებოდა, თითქოს ათასობით ნაძვის გირჩი ტყაუენებდა ტყეში ავარდნილ ხანძრის აღმურში. თავს დამატყდა გრიგალი.

მე უკვე აღვნიშნე ერთი საინტერესო მოვლენა. ჰეჰა-ქუხილს ქარი მოჰყვება ხოლმე, რომელიც სრულებით არ არის მასზე დამოკიდებული. როცა ასეთი ქარი ამოვარდა, გადავწყვიტე, რაც არ უნდა მომხდარიყო, მესარგებლა ამით, და უკანასკნელ წამამდე აფრა არ დამეშვა- ამისათვის ხელზე გადავიხვიე შკოტი, რათა მაშინვე დამეშვა იგი, თუკი გრიგალი მეტისმეტად გაძლიერდებოდა.

დღისით-მზისით ერთბაშად მრუმე ჩამოწვა. ქვემოთ დაშვებულ მოელვარე ჩქერებში ჩემი აფრა მეტისმეტად იბერება და ყოველ წამს შეიძლება გადასკდეს. ეს დიდხანს არ გაგრძელებულა, მაგრამ საზარი სანახაობა იყო. მთელი საათი ხელით ვაკაევდები შკოტს და ხუთი კვანძის სისწრაფით მივექანებოდი წინ ამ გაშმაგებულ სტიქიონში. ერთი საათის შემდეგ ჰეჰა-ქუხილი წამომეწია, მაგრამ ამ ხნის განმავლობაში თოქმა ხელი გადამიხეხა და დამი-სასხლიანა.

როგორც კი გადაიყარა ჰეჰა-ქუხილის ღრუბელი, ქარი უცებ

ჩადგა. მას შემდეგ, რაც კანარის კუნძულები დავტოვე, აფრა პირველად მოიკმუჭნა, დაიბუნა და, ბოლოს, უმოძრაოდ ჩამოეკიდა. აქამდე მეჩვენებოდა, რომ გზის ყველაზე ძნელი ეტაპი განვვლეთ: ცუდი ამინდების გრძელი პერიოდი, ძლიერი ქარებისა და წვიმების უსასრულო თვე. მაგრამ, თურმე, მელოდა აფრიკის ნაგების კიდეც ერთი ძველისძველი მტერი: მოსაწყენი, უსასრულო წყნარი ამინდი.

ვფიქრობ, ჩემი დღიური ყოველგვარ კომენტარებზე უკეთ გამოხატავს იმ უნუგეშო მდგომარეობას, რომელიც თანდათანობით მეუფლებოდა.

ორშაბათი, 24 ნოემბერი. დიახ, მართლაც არასოდეს არ უნდა დააღბო გულა, სანამ ღვინო არსადა ჩანს. ქექა-ქუხილის შედეგად ქარის მიმართულება შეიცვალა და ახლა უბერავს სამხრეთის ქარი-კილის დახმარებით ძლივს ვახერხებ შევინარჩუნო 320° კომპასის მიხედვით, ესე-იგი მნიშვნელოვნად ვიხრები ჩრდილოეთისაკენ. ძალიან მეშინია გოლფსტრიმში არ მოვხვდე; მაშინ სულ მთლიანად ჩრდილოეთის გზას დავადგები (ამ მომენტში მეგონა, ვიმყოფებოდი იმ ადგილას, სადაც ჩრდილო ეკვატორული დინება და გოლფსტრიმი უერთდება ერთმანეთს). თუ ასე მოხდა, არა ნაკლებ ერთი თვისა მომიხდება კიდეც ცურვა: ამაზე ფიქრიც კი მზარავს. თუკი ჩემი კურსი ჩრდილოეთისაკენ 23—24°-ით გადაიხრება, მაშინ ყველა სიკეთესთან ერთად გავიყინები კიდეც, რადგან სიცივეები იწყება. უკვე ზამთარია! ნეტავ რომელიმე გემი მაინც შემხვდებოდეს, ან ქარი შეიცვლებოდეს. რა ვიცოდი, თურმე ღეზირადიდან მხოლოდ და მხოლოდ 90 მილზე ვიმყოფებოდი! ასეთი რამ შეიძლება მხოლოდ მე დამპართოდა. აი, პასატიც არა ქრის იქ, სადაც უნდა ქროდეს... მეშინია, საშინლად მეშინია, რომ ეს გასტანს ყოველდღიურად, დაუსრულებლივ. მე კი ისე ახლოს ვყოფილვარ მიზანთან!

15 საათი. ისეთივე ქარი ქრის, მაგრამ გუნება გამომიკეთდა. ტყუილად როდია ნათქვამი „საზღვაო ცნობარში“, რომ პასატი მხოლოდ შემთხვევით და მცირე ხნით წყდება. მაგრამ სულ ერთია, ეს ძალიან დამავიანებს, რადგან ახლა გვადელუპა 100 მილზე იმყოფება: მისი იმედი უკვე გადამიწყდა. ახლა ჩემთვის უფრო იოლია მივადწიო ბარბუდას (120 მილი) ანდა პუერტო-რიკოს (400 მილი). ალბათ მთელი კვირა დამჭირდება კიდეც, თუკი ქარი

მყარი გახდა და თუ არა, მაშინ — ნახევარი წელიწადი. 19' გადა-
ვიხარე ჩრდილოეთით და ვიმყოფები ბარბუდსა და ანტიგუას
შორის გამავალ განედზე. ნეტავ, მალე შეიცვალოს ამინდი. რო-
გორ არ მწყალობს ბედი და, რაც მთავარია, ზედ მოგზაურობის
ბოლოს! გემი მაინც შემხვდებოდეს! მაგრამ ირგვლივ არაფერია,
სულ არაფერი.

სამშაბათი, 25 ნოემბერი. ამოვარდა სუსტი, სამაგიე-
როდ ზურგის ქარი, რომელიც აღმოსავლეთ-სამხრეთ-აღმოსავ-
ლეთიდან უბერავს. მოვახერხე 11 მილით ჩავშვებულიყავი სამხ-
რეთით და მომელწია 17° 5'-მდე. ეს ყველაფერი კარგია, მაგრამ
წყეულმა ქექა-ქუხილმა გამბანჯა. იწყება მძიმე, დამაუძლურებე-
ლი დღეები. ნეტავ თუ სწორედ დავადგინე გრძედი? უახლოესი
ხმელეთი მართლა 60 მილზე იმყოფება ჩემგან? ხვალ აუცილებ-
ლად უნდა დავინახო ხმელეთი, თორემ უკვე ვეღარ ვიტყვი, სადა
ვარ იმ გზააბნეული მგზავრივით, რომლისთვისაც ცნობილია მი-
მართულება, მაგრამ უცნობია რამდენი უნდა იაროს კიდევ. ყვე-
ლაზე უარეს შემთხვევაში ჩემი გამოთვლებით შეიძლება ვიმყო-
ფებოდე 7°-ით აღმოსავლეთით, ე. ი. დაახლოებით 406 მილზე
ნაპირიდან. ასეთი სისწრაფის დროს ექვსი დღის სავალი მაინცაა
დარჩენილი. არ უნდა მივეცე სასოწარკვეთილებას სამშაბათამდე,
2 დეკემბრამდე. მაგრამ თუ მაშინაც ვერ მივალწიე ხმელეთს, ალა-
რაფრის გაგება აღარ შემეძლება.

როგორ ჭიანჭურდება დღეები! ჩემი ქარიშხალა-ჩიტიც კი
გაქრა, რომელიც ყოველთვის მნახულობდა 4 საათზე. ის გუშინ-
წინ მოფრინდა კიდევ, მაგრამ გუშინ აღარ გამოჩენილა. აქამდე კი
მას ყოველდღიურად ვხედავდი. რას ნიშნავს ეს? იქნებ ახლა იგი
ნაპირზე რჩება ანდა უფრო შორს შედის ზღვაში! არსად აღამი-
ანის ჰაკანება, ასე მგონია, თითქოს ზღვაში ყველა გემი შემუსრეს,
ხოლო ცაში თვითმფრინავები.

ოთხშაბათი, 26 ნოემბერი. დღეს განთიადისას კიდევ
ვნახე ორი ფრეგატი, სწორედ ისეთები, რომლებიც, ჩვეულებრივ,
ნაპირიდან 100 მილზე უფრო შორს არ გვხვდებიან... კიდევ ერთი
დადასტურება

ისევე, როგორც კანარის კუნძულებთან, ხილვადობა ძალიან
ცუდია, 15 მილის იქით ვერაფერს ვხედავ. ამავე დროს კი კუნ-
ძულები ერთმანეთისაგან 30 მილზე მდებარეობენ. ვშიშობ არ

განმეორდეს ის ამბავი, რაც კანარის კუნძულებთან დამემართა: მათ შორის კინალამ ისე გავიარე, რომ ვერც ერთი მათგანი ვერ შევინიშნე. რა ვიცოდი წინასწარ, თორემ ჩრდილო-დასავლეთით გადავუხვევდი, პუერტო-რიკოსაკენ. ვაი, რომ უცბად ჩავუარო ამ კუნძულს და ვერ დავინახო იგი? მართლაც ტრაგედიაა! წარმოიდგინეთ, გუშინწინ სულ ცოტა 40 მილზე მაინც ვხედავდი ირგვლივ ყველაფერს! ო, ეს წყეული ქარიშხალი.

ვცდილობ დავეშვა გვადელუპის პარალელზე და ვიარო 16° და 16° 30'...

15 საათია. კუსავით მივხვხავ. ანტიგუადან 60 მილზე შორს არ უნდა ვიმყოფებოდე, მაგრამ თითქმის არ მივიწევ წინ. თუ დღეში 30 მილს გავდივარ, მაშასადამე, ნაპირი საერთოდ საღდაც გადაკარგულშია, თორემ ამდენ ხანს უკვე გავლილი უნდა მქონდეს დარჩენილი ორასი მილი. ბოლოს და ბოლოს, ეს ხომ საათების საკითხია: ორმოცდარვა, თუ სამოცდათორმეტი. რა დიდი ვადაა! განსაკუთრებით ახლა, როცა ვფიქრობ, რომ ხმელეთი სულ ახლოს არის-მეთქი! ვერც კი წარმომიდგენია, რომ შესაძლოა, და თითქმის აუცილებელიც, მყარი მიწა ვიგრძნო ფეხქვეშ უახლოეს სამშაბათს ამავე საათზე. ჩემთვის ეს თითქოს სრულიად მიუწვდომელია.

ხუთშაბათი, 27 ნოემბერი. რა ნელა მივდივარ! კვირადღიდან სულ დიდი 20 მილი გავიარე. თუ ასე გაგრძელდა, მომავალ სამშაბათს ან ოთხშაბათს ჩავალ: კიდევ ათი მტანჯველი დღე! ცუდი ხილვადობის გამო სულ იმის შიშში ვარ, კუნძულებს არ ჩავუარო. ძალიან დამღლელია განუწყვეტლივ ჰორიზონტისკენ ყურება. მთელი დღე დამაბული მაქვს მზერა, მეტი სათვალე მაინც მქონდეს.

ალარც გემები, ალარც თვითმფრინავები, ალარც ფრინველები. მომბეზრდა (დღიურში ხაზგასმულია). ორმოცი დღე — ეს საკმარისზე უფრო მეტია.

18 საათია. გამოჩნდა კეთილი ნიშანი: ბუზი ნავში. დიახ, ხმელეთი მაინც ახლოვდება.

პარასკევი, 28 ნოემბერი. 9 საათია. დღეს დილით ისევე არაფერი არა ჩანს და მე სერიოზულად მაშფოთებს ეს. ჩემი საბრალო ჟინეტა! დღეს ორმოცდამეერთე დღეა... გრძელი, რომელიც მთვარის ჩასვლით გამოვთვალე, მიდასტურებს, ხმელეთი ახლო-

სააო, შესაძლოა, 60 მილზე. მე სწორ განედზე ვიმყოფები, მაგრამ ძლივს მივიწევ წინ.

ვნახე მოტივტივე ელექტრონათურა... რას არ შეხვდები ზღვაში! მაგრამ ყველაფერი ეს ყელში ამომივიდა.

19 საათია. სასიამოვნო ქარი ქრის. ასეთი ქარი უკვე რვა დღეა არ ყოფილა. თუ ასე გასტანა, ხმელეთს 18 საათის შემდეგ დავინახავ. ორშაბათიდან, 3 ნოემბრიდან, არც ერთ გემს არ შევხვდებივარ.

შაბათი, 29 ნოემბერი. ქარი ზუსტად 10 წუთს ქროდა. კვლავ აუტანელი მზე, ბრეზენტის ქვეშ 38—39° სიცხეა. არც ქარი, არც მიწა, არც გემი, არც თვითმფრინავები, არც ფრინველები. მხოლოდ და მხოლოდ სასოწარკვეთილება.

სულ არ მივიწევ წინ. საათში ნახევარ მილს გავდივარ, მეტს არა. ასე კიდევ თორმეტი თუ არა, ათ დღეს მაინც მომიხდება ცურვა. ამბობენ კი, რომ პასატი ნაპირამდე მიდისო! ოჯახზე ფიქრისაც კი მეშინია. იქ, ალბათ, ჭკუაზე იშლებიან. რომელიმე გემს მაინც შეეძლოს აცნობოს მათ ჩემს შესახებ. მაგრამ ირგვლივ არაფერია, არაფერი, სულ არაფერი!

დღეს დანა მივამაგრე ნიჩაბს და ბალისტა მოვითრიე, არ ვიცი კი რა მოვუხერხო. ერთო წიგნი მეუბნება, იკმებაო, მეორე — არ იკმებაო. ვამჯობინებ თავი შევიკავო. კარგი იქნებოდა, სპეციალისტები რომელიმე ერთში შეთანხმებულიყვნენ!

19 საათია. გუშინდელივით დაჰბერა ქარმა. ნეტავ, ახლა მაინც ცოტა მეტხანს გასტანოს! ისევ ვისროლე ზღვაში ბოთლი ბარათით.

ნათან რომელიღაც სრულიად ახალი თევზი მოცურავს, მაშა-ხადამე, ხმელეთი შორს არ არის. დიახ, ეს დიდი ბარაკულაა! იგა სულ ახლოს მოცურავს და უცნაური თვალებით შემომცქერის. ძალიან მინდა მისი დაჭერა, მაგრამ, ალბათ, არც ის იქნება წინააღმდეგი ჩემი ხორციტ პირი ჩაიტკბარუნოს.

კვირა, 30 ნოემბერი. უკვე მთელი კვირაა, რაც სრულე-ბით არ მივიწევ წინ. წყეულობც იყვნენ ისინი, ვინც ირწმუნებიან, პასატი ხმელეთამდე მიდისო! რვა დღე სამარისებური მყუდროება და არც არავითარი იმედია იმისა, რომ რაიმე შეიცვლება.

მტანჯავს კუჭის აშლილობა. დღეში ოცჯერ მაინც მიხდება ნავის კიდეზე დაჯდომა.

პასატი მართლაც რომ მატყუარაა: იგი გიტყუებთ თქვენ, გეზ-მარებათ გზის სამი მეოთხედის გავლაში, შემდეგ კი გტოვებთ. და ეს წელიწადის ყველაზე უფრო ხელსაყრელ დროს! რა დაგვრჩენია? უნდა დავემორჩილოთ. თუ დღეში დაახლოებით 30 მილს გავდივარ, რაც საშუალოდ ცურვის მთელი 55 მილს შეადგენს დღეში, ნაპირთან კვირას, 7 დეკემბერს მივალ. საჭიროა მოთმინება. კიდევ ერთი კვირა მაგრამ ამ კვირის შემდეგ ფარხშალს დავყრი.

ო რ შ ა ბ ა თ ი, 1 დ ე კ ე მ ბ ე რ ი. აი, ზამთარიც დაიწყო! ნოემბერი გავიდა და ხმელეთს ჭერაც ვერ ვხედავ. ვცდილობ დავადგინო ჩემი გრძედი: მზის ამოსვლა 50°-ს მაძლევს, ხოლო ჩასვლა — 60°-ს. არაფერი მესმის. დღეს საესე მთვარე უნდა იყოს, ვნახოთ.

სუსტი ზურგის ქარი ამოვარდა და მე ცოტათი წინ წავიწიე. სამაგიეროდ ღამით სრული მყუდროება იყო. სად ვიმყოფები? 40 თუ 1200 მილზე ხმელეთიდან?

საშინელი პაპანაქებაა. ჰორიზონტი ცარიელია და მონისლული. ო, ჩემი გრძედის ზუსტი დადგენა რომ შემეძლოს, რადიომიმღების ბატარეა და ქრონომეტრი რომ მქონდეს!

ეს-ეს არის დილის ვიზიტით მეწვია ტროპიკული თეთრკუდა. ის კინაღამ ქანდარაზე ჩამოჯდა. ფოტოაპარატით სურათი გადავუღე მას, მაგრამ როგორც კი კინოკამერას მოვკიდე ხელი, ფრინველი შეშინდა და პირდაპირ მზისკენ გაფრინდა.

11 საათია. ძალზე კარგად ვიციან ქინეტას და უსაზღვროდ მაწუხებს მასზე ფიქრი. ალბათ, სასოწარკვეთილია. და ეს ხომ შესაძლოა კიდევ ათ დღეს გაგრძელდეს. დავიღალე, გავიტანჯე, კუჭის აშლილობა საბოლოოდ მაცლის არაქათს. უფრო და უფრო ვწუხვარ, რადგან თავი იჩინა სისხლმა.

15 საათია. განედი ძველებურად სწორია. სუსტი ქარი ქრის. თითქოს ჩემდა გასამხნეებლად მოფრინდა ფრინველი ფრეგატი, იგი მეოთხე იყო ამ ხუთი დღის მანძილზე. რამდენადაც მათ ნაპირიდან სულ ბევრი 300 მილზე ხვდებიან, ხოლო პირველი ხუთი დღის წინ დავინახე, შეიძლება ვივარაუდო, რომ მე კიდევ ასი მილი დამრჩა გასავლელი. არ უნდა დავკარგო იმედი!

18 საათია. შიუტევებელი შეცდომა ჩავიდინე, — ჩემი ფოტოსურათები გადავათვალიერე... საფრანგეთი, კასაბლანკა, ლას-პალმასი... ამან კი გუნება გამიფუჭა. ცდა, მართლაც და, ძალიან

გაქიანურდა. და, რაც ყველაფერზე უფრო საშინელია, არ ვიცი სად ვიმყოფები. ვფიქრობ, დაახლოებით 200 მილი დამრჩა გასაღლელი-მეთქი, მაგრამ წარმოდგენა არა მაქვს, როდის მივალ — ზეგ, ათი თუ ოცი დღის, ან ერთი თვის შემდეგ. ზოგჯერ ვფიქრობ, ნეტა კანარის კუნძულებზე დავრჩენილიყავი-მეთქი. მაგრამ მაშინ ეს წყეული სიამაყე დამტანჯავდა.

ჰორიზონტზე ერთი გემიც რომ გამოჩენილიყო, ანდა რადიო რომ მქონოდა, თავს ასე. მარტოდ არ ვიგრძნობდი. ღმერთო, როგორ გაბრაზებული ვარ იმათზე, ვინც მარწმუნებდა, ქარი ან სულ აღმოსავლეთისა იქნება, ანდა ჩრდილო-აღმოსავლეთისაო. სინამდვილეში უკანასკნელი ქექა-ქუხილის შემდეგ ქარი ან სრულიად არ არის ანდა სამხრეთ-აღმოსავლეთიდან ქრის.

სამშაბათი, 2 დეკემბერი. (ამ დროს ძლიერ ცუდ გუნებაზე ვიყავი და ამ პერიოდის ჩანაწერები ძალიან ძნელად იკითხება). ჰორიზონტზე კვლავინდებურად არაფერი მოჩანს. დღეს დილით კიდევ ერთი ისეთი სახეობის ფრინველი დავინახე, რომელიც ჯერ არ შემხვედრია და რომლის შესახებაც აგრეთვე ამბობენ, ხმელეთს ას მიღზე მეტად არ შორდებაო.

ახლოსაა თუ შორს ჩემგან ხმელეთი? შევეცადოთ შევაჯამოთ ყველა „მომხრე“ და ყველა „მოწინააღმდეგე“.

„მოწინააღმდეგე“: მზის ამოსვლა, მზის ჩასვლა, შუადღის ბუნიობის საათი და მთვარის ამოსვლის საათი. მაგრამ სამი პირველთაგანი ტყუოდა ერთ საათში, მაშინაც კი როცა მოგზაურობა ახალი დაწყებული მქონდა და ზუსტად ვიცოდი გრძედი. რაც შეეხება მთვარის ამოსვლას, რომელიც მიჩვენებს, რომ ვიმყოფები დასავლეთური გრძედის 50°-ზე, იგი ჩასვლით კომპენსირდება.

„მომხრე“: მთვარის ჩასვლის დრო, რაც მიჩვენებს, რომ მე 60° 2′-ზე ვიმყოფები; ქარის უთანაბრო ქროლვა, რაც ღამით სუსტდება; ფრინველი ფრეგატი, ფრინველთა მცირე რაოდენობა, მაგრამ ისეთი ფრინველების გამოჩენა, რომლებიც აქამდე ჯერ არ შემხვედრია და მათ შორის არც ერთი ალბატროსი. და, ბოლოს ის, რომ მოვცურავ კანარის კუნძულებიდან 50—60 მილის საშუალო სიჩქარით დღეში. მაშასადამე, თუ 2320—2520 მილი გავცურე, მრჩება არა უმეტეს 180—380 მილისა.

უკეთეს შემთხვევაში მე ვიმყოფები დასავლეთური გრძედის 59 ან 60°-ზე, უარეს შემთხვევაში კი — 50°-ზე.

ქარი რომ ისეთივე იყოს, როგორიც ცურვის დასაწყისში იყო, ნაპირს ერთი კვირით ადრე მივალწევდი; მაგრამ ქარი დღე-ღამეში მხოლოდ 5—6 საათს ქრის, უფრო ნაკლებ ხანს, ვიდრე კასაბლანკასთან. მაშ, ასე ვერასოდეს დავძლევ ამ 200—300 მილს? სამწუხაროა! ერთ თვეში 2500 მილის გავლა და ამდენივე დროის დახარჯვა დარჩენილი 300 მილის გასავლელად! ისევ მცირეოდენი ნიავის ნასახივც კი არსად ჩანს! შეიძლება სასოწარკვეთილებაში ჩავევარდე! თანდათანობით პესიმიზმი ვხდები.

მართლაც რომ უაზრობაა! თითქოსდა ჩემი ცდა ორმოცდაოთხ დღეს წარმატებით იმითომ მიდიოდა, რომ მარცხით დამთავრებულყო სწორედ ახლა, როცა დასასრულს თითქმის აღარაფერი უკლია.

ჩემი ამბავი მაინც მიმეწვდინა ჩემიანებისათვის! მაგრამ ირგვლივ ყველაფერი მოცარიელებულია. არც თვითმფრინავი, არც გემი! მართლაც რომ გადასავდებია ეს „Raft Book“-ი, რამდენ სისულელეს ჩმახავს ფრინველებზე. ყველაფერი რომ დაიჯერო. რაც შიგაა ნათქვამი, მართლაც ჭკუაზე შეიშლები.

15 საათია. ერთი რამ არ მესმის კიდევ: ახლა საჭიროა ვიბრძოლო იმისათვის, რომ სამხრეთისაკენ არ გადავიხარო, მაგრამ ის უსუსური ქარიც კი, რომელიც ზოგჯერ ამოვარდება ხოლმე, ზუსტად სამხრეთიდან ქრის. რაშია საქმე? სადღაა ჩრდილო-აღმოსავლეთის პასატი? ის ჯიუტად უბერავს სამხრეთ-აღმოსავლეთიდან.

დღეს 45-ე დღეა; ზუსტად თენახევარია, რაც ჩემმა საბრალო ჟინეტამ არაფერი იცის ჩემს შესახებ. კიდევ ერთი დაკარგული დღე. საბედნიეროდ, კიდევ კარგი, რომ სრულიად უღრუბლო დღეები ბევრი არ არის, თორემ ალბათ დიდი ხანია ტვინი გამილხვებოდა. ჰორიზონტზე საავდრო ღრუბლები იყრიან თავს.

ოთხშაბათი, 3 დეკემბერი. ყველაფერი მომბეზრდა. საბოლოოდ ქარი ისევ ჩრდილო-აღმოსავლეთისაა, მაგრამ საკმაოდ სუსტი. სამაგიეროდ ამას წინათ ქარი რამდენიმე ხანს დასავლეთიდან ქროდა, ეს კი უკვე მეტისმეტია!

11 საათია. ქარი უცბად ამოვარდა და თანდათანობით მძაფრდება. უკანასკნელ კვირას ასეთი ქარი არც ერთხელ არ ყოფილა. ოღონდ კი არ ჩადგეს.

15 საათია. მტკნარი წყლის მარაგი საგრძნობლად შემცირდა. ნეტავ წვიმა წამოვიდოდეს. მაგრამ ძალიან დიდი არა!

18 საათია. კიდევ ერთი ფრინველი — ფრეგატი; უკანასკნელი კვირის მანძილზე მათი ანგარიში ამერია, „Raft Book“-ი კი გაიძახის, ფრეგატი ნაპირიდან 100 მილზე შორს არ გვხვდებაო. ვიქონიოთ იმედი, რომ ეს სწორედ ამ ფრინველს ეხება, რადგან სხვებსაც რომ ეხებოდეს, მე უკვე კარგა ხანია ხმელეთზე უნდა ვყოფილიყავი. კუჭი კვლავ მაწუხებს. და ძალიან მწყურია კიდევ! ო! ახლა ერთი ლიტრი ცივი რძე დამალევინა!

ხუთშაბათი, 4 დეკემბერი. პორიზონტზე ახალი არაფერია; ჭერ ისევ არაფერი... ორგანიზმი გამოფიტვას იწყებს.

დღეს ჩემს მახლობლად პეპელამ გადაიფარფატა. დილით აბლაბუდამ გაიჭროლა. ბოლოს და ბოლოს, თუ ყოველივე ამას გავითვალისწინებთ, ხმელეთი არაფრით არ შეიძლება შორს იყოს, მაგრამ არ ჩანან არც გემები, არც თვითმფრინავები.

პარასკევი, 5 დეკემბერი. შეიძლება ხმელეთი რამდენიმე ათეული მილის მანძილზეა, მე კი არ შემიძლია მას მივალ-წიო. ქარი არა ჩანს. კუჭი იმდენად მაწუხებს, რომ ჭამისაც კი მეშინია. თუ ასე გაგრძელდა, ცხადია, ნავი ნაპირამდე მივა, მაგრამ იქ მხოლოდ ჩემს გვამს მიიტანს. მზე აცხუნებს, ცაზე არც ერთი ფთილა ღრუბელი არ ჩანს. უკვე აღარაფერი მესმის და არც ვიცი, სად ვიმყოფები. ჩემი უკანასკნელი თხოვნაა: თუ ნავი ნაპირამდე ჩემს გვამს მიიტანს, დაე, ვინმემ ჩემი სახელით სილა მაინც გააწნას დაღუპული ხომალდის მგზავრთათვის განკუთვნილი წიგნის ავტორს. ის მხოლოდ იმისათვისაა დაწერილი, რომ უიღბლო ადამიანმა, რომელმაც ეს წიგნი შეიძინა და ამით უბედურებას ეწია, გადარჩენის უკანასკნელი იმედიც კი დაკარგოს. მაგალითად, ამ წიგნში წერია: „ფრეგატების მნიშვნელოვანი რიცხვი მოწმობს იმას, რომ ხმელეთი დაახლოებით 100 მილზე მდებარეობსო“. ჭერ კიდევ ერთი კვირის წინ ბევრი მათგანი ვნახე, მაგრამ იმ დროიდან სამასიოდე მილი განვვლე. მაშასადამე, ავტორი უპატიოსნო ადამიანია, რადგან იგი ან აშკარა ტყუილს წერს და იცის, რომ ეს ტყუილია, ანდა წერს იმას, რაც თვითონაც არ იცის, და უმჯობესია არც დაეწერა. გთხოვთ, სილა უთავაზოთ იმათაც, ვინც პასუტებს აღწერს. ჩანს, თვითონ მათ არასოდეს უმოგზაურიათ აქ უმოტოროდ. გადაეცით მათ ყველას, რომ ანტილის კუნძულების მიდამოებში ნოემბერ-დეკემბერში ორი დღე ქარიანია, ხოლო ათი დღე — სრული მყუდროებაა.

ამოცანა: ხავი მოძრაობს 100 მეტრის საშუალო სისწრაფით საათში. რამდენი დამჭირდება 150 კმ გასავლელად, რომელიც ხმელეთს მაშორებს, თუ იგი არსებობს საერთოდ?

ყოველ შემთხვევაში მანამდე წყურვილითა და შიმშილით გატანჯული მოვკვდები, მზეზე დავიხრუკები. ყველაფერი ამხედრდა ჩემს წინააღმდეგ. დილიდან მცხუნვარე მზის ქვეშ ნამდვილად საკუთარ „წვენში“ ვიხარებდი. ზემოთ არა ჩანს არც ერთი ღრუბელი, ხოლო ჩემგან რაღაც 800-ოდ მეტრზე ცა სქელი ღრუბლებითაა დაფარული. სწორედ განსაცვიფრებელია, რა ზომამდე გვეუფლება დევნილობის მანია ზღვაში! გვეჩვენება, რომ ყველაფერი ჩვენს წინააღმდეგაა მომართული და არაფრის გაკეთება არ ხერხდება. ქარი ზანტად მიერეკება მომცრო ღრუბლებს; ისეთი შთაბეჭდილება მექმნება, თითქოს ისინი განგებ უქცევენ გვერდს მზეს, იმის მაგივრად, რომ წინ ჩაუარონ, წამით მაინც დამიფარონ ამ სახმილისაგან.

ძალღონე სულ გამომელია! კიდევაც რომ დავიღუპო, ეს უქარობისა და დაუნდობელი მზის ბრალი იქნება. გუშინ ჩემს ირგვლივ თქვეში ბობოქრობდა, მაგრამ მე ერთი წვეთიც არ დამცემია: რა უღმობლობაა! აფრა უღიმღამოდ ფართხუნობს. ექვს გარეშეა, ეს პასატია. რა არის პასატების ზონა? რაიონი, სადაც პრაქტიკულად არასოდეს არ არის ქარი. ასეთი უქარობა შეუძლებელია აიხსნას იმ ვარაუდითაც კი, რომ მე „ქარიშხალთა ზონაში“ მოვხვდი, რადგან წელიწადის ამ დროს იგი გადაინაცვლებს ჩრდილო განედის 5°-ზე, და, მე რომ ამ პარალელზე ვყოფილიყავი, უკვე ხმელეთზე ვიქნებოდი. ამასთან კიდევ კუქის ეს კოშმარული აშლილობა... ახლა, თუ ქარიშხალი ამოვარდა, არაფრით არ ჩაუშვებ მოტივტივე ღუზას, მოხდეს, რაც მოსახდენია! როგორ შევცდი! რატომ არ დავრჩი კანარის კუნძულებზე?

ჟან-ლიუკ, მე თუ მოვკვდე ისე, რომ ხმელეთს ვერ მივალწიო, გთხოვ, გამოსცე ჩემი ჩანაწერების წიგნი; დაე, მან მოაგონოს ჩემი თავი ჟინეტას. ტყუილად კი არ ვამბობდი: „თუ მეზღვაურები ამტკიცებენ, რომ მე შევძლებ გადავცურო ოკეანე, ეს ცუდი ნიშანია-მეთქი“. ხმელთაშუა ზღვა, კასაბლანკა, კანარის კუნძულები— ყველა ფიქრობდა, ეს შეუძლებელიაო, მე კი მივცურავდი და

მიცუტრავდი. ახლა კი მეტად სავალალოდ ვიღუპები. ოჰ, როგორ იზიჟიმებს ზოგიერთი!

აფრის უსარგებლო ფართხუნი ჩემს ცხვირწინ... დღევანდელი დღე თითქოს ყველაზე საძაგელია მთელი ცურვის მანძილზე, უკეთესია ქარიშხალი იყოს! საშუაო კოპი გადავისროლე ქიშკით: მინდოდა გამეგო რამდენ ხნის შემდეგ მიეფარებოდა იგი თვალს. ძალიან მაშფოთებს ის ამბავი, რომ თუ აქამდე, უქარო ამინდშიც კი სადღაც ზევით ქარი ქროდა, დღეს იგი სულ არსადაა. ნუთუ ასე გაგრძელდება კიდევ რვა დღე? უკვე 32 დღეა, რაც არც ერთი გემი არ დამინახავს, და 21 დღე — არც ერთი თვითმფრინავი. სრულ სასოწარკვეთილებაში ვარ. ჭეკი ამბობდა: „ჩვენ დაგვლუპავენ ქარები, ქარიშხლები, ტაიფუნები!“ მე კი სრული მყუდროებისაგან ვიღუპები. ნეტავ ახლა SOS სიგნალის გაგზავნა შემეძლოს!

ვაგლახ! რა დაცინვაა! არც ერთი ღრუბელი არ ეფარება მზეს, ღრუბლები კი მრავლადაა. არაფერი მესმის: ცაში მომცრო ღრუბლები გაჩნდნენ, რომლებიც დაბლა ეშვებიან სწრაფად. ჩემს მახლობლად ოდნავი ნიავეიც კი არ უბერავს. ეს ხმელთაშუა ზღვაშიც კი იშვიათად ხდებოდა. როგორ მინდა ახლა აბაზანის მიღება!

შ ა ბ ა თ ი, 6 დ ე კ ე მ ბ ე რ ი. ჩრდილოეთიდან საკმაოდ ძლიერმა ქარმა დაჰბერა. ეს უკეთესია, ვიდრე სულ არაფერი. დღეს დილით კიდევ ერთხელ ვნახე ერთდროულად სამი ტროპიკული თეთრკუდა: „ნაპირამდე 60—80 მილია“. ბოლოს და ბოლოს არ შეიძლება, რომ დაღუპული ხომალდის მგზავრისთვის განკუთვნილი წიგნის ავტორი აბსოლუტურად ყველაფერში ცდებოდეს. ამრიგად, ზვალ ან ზეგ შეიძლება ხმელეთი დავინახო. მით უმეტეს მინდა ჩემი უკანასკნელი ნება-სურვილი გამოეთქვა, რადგან დარწმუნებული არა ვარ მივადწევ თუ არა ცოცხალი ხმელეთს:

1. მე მინდა, რომ ეს ჩანაწერები საფუძველი გახდეს წიგნისა, რომელზეც ყველა საავტორო უფლებას ვუანდერძებ ჩემს ცოლს ჟინეტა ბომბარს. ამ მოგზაურობის მოწყობის ისტორიის შესახებ ცნობებისათვის გთხოვთ მიმართოთ... (რამდენიმე გვარი).

2. განკარგულებანი ცოლისა და ქალიშვილის მიმართ. !

3. ჩემს მოვალეობად ვთვლი განვაცხადო: არ შეიძლება უფლება მიეცეთ დაღუპული ხომალდის მგზავრთათვის განკუთვნილი წიგნის ავტორებს მორალურად ჰკლავდნენ იმათ, ვინც უნდა ჰარგებლობდეს მათი ნაჟღახნით. მათ მიერ ჩამოთვლილი ნიშნები

ხმელეთის სიახლოვისა — მთლიანად სიცრუეა და ლუპავს ადამიანებს. ჩემს სიკვდილში ბრალს ვდებ მათაც, ვისი დანაშაულის გამოც არა მაქვს რადიოგადამცემი.

დასასრულ მინდა ვთქვა: ის ფაქტი, რომ მე დავიდუბე, სრულებით არ უსპობს იმედს დაღუპული ხომალდის არცერთ მგზავრს. ჩემი თეორია სწორია და მტკიცდება ორმოცდაათდღიანი ცდით: მეტისათვის ადამიანს ძალა აღარ ყოფნის. და უკანასკნელი: სასურველია, რომ ლიცეუმებისა და სკოლების ასტრონომიის პროგრამაში შეტანილ იქნას პრაქტიკული ნაოსნობის კურსიც.

კ ვ ი რ ა, 7 დ ე კ ე მ ბ ე რ ი. პორიზონტზე ჯერ არაფერი გამოჩენილა. მაგრამ არა მგონია ნაპირიდან ძალიან შორს ვიყო (უფრო გარკვეული ხელით ვწერ). უნდა მივიღე! ჟინეტას, ნატალის, რენოს და ანას გულისთვის მაინც. რა ძნელია ამის განხორციელება!

მზე ულმოებლია. მწყურია. წყალი მითავდება. კიდევ ხუთი-ოდე ლიტრიღა მრჩება. რამდენი ლიტრის გადასხმა მომიხდა მაშინ წყალში! ბევრ თევზს არ ვიჭერ, მაგრამ მაინც მყოფნის, ნუთუ ისევ მომიხდება ზღვის წყლისა და თევზის წვენის სმა და ისიც კუჭის ასეთი აშლილობის დროს? ეს მართლაც საშინელებაა. გუშინდელმა ძლიერმა ქარმა 18 მილით წამიღო სამხრეთისაკენ და ამრიგად დამაშორა ყველაზე ახლობელ ნაპირს — დეზირადს. ახლა ქარი კვლავ ძალიან სუსტია. დალაზეროს ღმერთმა!

„საზღვაო ცნობარში“ ნათქვამია: „პასატი ყველაზე უფრო ძლიერია და რეგულარული დეკემბრიდან მარტამდე ან აპრილამდე. ამ პერიოდში იგი ყველაზე მეტად ჩრდილო მიმართულებით ქრის, ე. ი. აღმოსავლეთ-ჩრდილო-აღმოსავლეთიდან ჩრდილო-აღმოსავლეთისაკენ დაახლოებით 4 ბოფორტის საშუალო სიჩქარით“. (ანტილის კუნძულები, ტომი 2, გვ. 8).

რას არ ბეჭდავენ სტამბები! ჭეშმარიტად, „ქალაღი ყველაფერს იტანს“. თუ 'ხვალ ან ზეგ ხმელეთი არ გამოჩნდა, საბოლოოდ აღარაფრის გაგება აღარ შემეძლება და ყველაფერზე ხელს ჩავიქნევ. გამოსვლისას დაახლოებით 15° 20'-ზე მე ვადგენდი კოორდინატებს 12 საათსა და 10 წუთზე; დღეს გამოთვლებს ვაწარმოებდი 15 საათსა და 10 წუთზე; განსხვავება სამი საათია. მაშასადამე, უნდა ვიმყოფებოდე დასავლეთური გრძედის 60° 20'-ზე. დეზირადი მდებარეობს 61°-ზე, ე. ი. 38 მილით დასავლეთით... დომინიკა და კუნძული მარი-გალანტი 61° 20' და 61° 12'-ზე,

ე. ი. 56 და 49 მილის მანძილზე. მაშ, რა მოხდა? დღეში მხოლოდ 30 მილის სისწრაფითაც რომ ვიარო, ხვალ მათგან 28 და 19 მილზე უნდა ვიყუ. ამიტომ, თუ ჰორიზონტზე ხმელეთი ზეგაც არ გამოჩნდა... ჯერი ფარ-ხმალს. კმარა! უკვე მომბეზრდა ყველაფერი. ჩემი საბრალო ჟინეტა! ალბათ ძლივს უდგას სული.

16 საათი და 30 წუთია. ნამდვილად ყველაფერი ჩემს წინააღმდეგაა ამხედრებული. ისევ ამოვარდა ქარი, მაგრამ იგი სამხრეთისაკენ მერეკება. რატომ არ მწყალობს ასე ბედი? რას იზამ, იყოს სამხრეთისაკენ. იქ ჩემს წინ ცარიელი მინდორი გადაიშლება თვით გრენადის კუნძულამდე. ამ კუნძულამდე კი 240 მილია. სამწუხაროა, რომ დრეიფი ვერ აკავებს მოძრაობას.

ყველაფერი ხმელეთის სიახლოვეზე მეტყველებს... ოღონდ თვით ხმელეთი არსად ჩანს. აქა-იქ ხის ნამტვრევები ტივტივებენ, კვალდაკვალ მომყვება თევზთა გუნდი, რომლებიც ძალიან გვანან მფრინავ ქაშაყებს, — ყველაფერი ეს ნაპირიდან დიდ მანძილზე არ გვხვდება. მე კი თვით ნაპირის დანახვა მინდა.

ორშაბათი, 8 დეკემბერი. ხმელეთი კიდევ არ გამოჩენილა, სამაგიეროდ კვლავ უქარობაა. გულგრილად არ შემოძლია ვიფიქრო იმაზე, რომ ისეთი ტიპი, როგორიც უბედურ შემთხვევაში ჩავარდნილ ადამიანებისთვის განკუთვნილი წიგნის ავტორია, წერს ბროშურას ამერიკის ფლოტისათვის და ყოველ ნაბიჯზე ცდება. ავტორი აცხადებს, რომ მხოლოდ ერთხელ შეხვდნენ ფრინველ ფრეგატს ნაპირიდან 300 მილის იქით: უკანასკნელ ამ ფრინველთაგანი მე ვნახე ოთხშაბათს, მაგრამ მას შემდეგ 300 მილზე მეტი განვვლე.

შაბათს, დილით ისევ დავინახე ერთბაშად სამი ტროპიკული ფრინველი. ასეთ შემთხვევაში ავტორი კატეგორიულია: ერთად სამი ფრინველის გამოჩენა — ნაპირამდე 60—80-მილია. დაე, 100-იც იყოს! დავუშვათ, რომ შაბათიდან კვირამდე განვვლე 40 მილი, ხოლო კვირიდან ორშაბათამდე — კიდევ 40, ეს მინიმუმია. ამ შემთხვევაში გასავლელი დამრჩა კიდევ 20 მილი. მაგრამ... ჰორიზონტზე არაფერი ჩანს, დღე კი ისევ ულმობელი სიცხით იმუქრება. დღეს ცურვის 50-ე დღეა. ჩემი საშუალო სისწრაფე შეადგენს 54 მილს დღე-ღამეში. დასაწყისში უფრო სწრაფად მივცურავდი, უკანასკნელ ხანებში კი, გარდა ერთი დღისა, დღე-ღამეში საშუალოდ 30 მილს გავდივარ. კვლავ მყუდროებაა.

კანარის კუნძულებამდე 550 მილის გასაცურად დაშვირდა თერთმეტი დღე. ახლა ხუთჯერ მეტი მანძილი მაქვს დასაძლევია. მაშასადამე, ამისათვის 55 დღე უნდა გამოვეყო. ასეთ შემთხვევაში ნაპირს შაბათს მივადგები.

მტკნარი წყალი ცოტა დამრჩა, ზღვის წყლის სმა კი არ შემიძლია კუჭის ძლიერი აშლილობის გამო. ძალიან ცოტა თევზს ვიჭერ: მათ ეშინიათ ჩემი. ბოლოს და ბოლოს ჯანდაბას მაგათი თავი: ნავში ჩამოცვენილი მფრინავი თევზებიც მყოფნის. უკიდურეს შემთხვევაში ხელშეუხებელი მარაგი ხომ მაქვს, შევკამ მას და მოვკვდები. ვინც ჩემს ცდაზე დაყრდნობით დაიწყებს წიგნის წერას უბედურებაში ჩაცვენილი ადამიანებისათვის, მან განსაკუთრებით უნდა აღნიშნოს, რომ სხვადასხვა სახეობის ფრინველთა გამოჩენა ხმელეთის მოახლოებაზე მიუთითებს, მაგრამ ამასთან ხმელეთი შეიძლება კიდევ ასობით მილის მანძილზე მდებარეობდეს.

ნეტავი შემეძლოს მაინც ჩემი კოორდინატების დადგენა! მგონია, თუ დარწმუნებული ვიქნები იმაში, რომ ზუსტად ვიცი ჩემი ადგილმდებარეობა, თუნდაც ხმელეთიდან შორსაც ვიყო, უფრო გამიადვილდებოდა. ჩემის აზრით, ყველა სანაოსნო და საავიაციო ხაზი გადის კუნძულების დასავლეთით, კარიბის ზღვაში; ასეთ შემთხვევაში ამათ ვიქონიოთ იმედი თვითმფრინავებზე ან გემებზე!

რა უცნაურად მეჩვენება, როცა ვიხსენებ, რომ ერთხელ ისეთი ძლიერი ქარი ქროდა, რომ მოტივტივე ღუზაც კი ჩავუშვი. ახლა აფრა აწეულია და მას არაფრის გულისთვის არ დაეუშვებ. სამაგიეროდ ქარი აღარ არის. რა ვქნა? როგორ მოვიქცე, რომ ამ წყეულ უნდობლობას თავი დავაღწიო?

ალბათ, აუტანელი ბუღი იქნება. არც ერთი ღრუბელი არ ცდილობს მზეს მიეჩრდილოს. რა უიღბლობაა! ჩემს ირგვლივ წვიმს, მე კი არც ერთი წვეთი არ მეცემა; ირგვლივ ღრუბლებია, ჩემს ზემოთ კი — უღმარებელი მზე აპერს; ახლა რეგულარული პასატების პერიოდია, ჩემთან კი ერთი დღე — ქარია, მეორე დღე — ნაავი, შემდეგ კი ორო-სამი დღე სრული მყუდროება. თითქმის არ მივიწეე წინ. აი, უკვე სამი დღე-ღამეა, რაც ჩემს მიერ გადასროლილი საშუქი კოჭის მწვანე ფერს ვხედავ. მაშ ასე, სამშაბათიდან, 22 ნოემბრიდან: ორ კვირაზე მეტი თითქმის სრული უძრაობაა. ო,

ამას კი დავიმახსოვრებ! რა რეგვენი ვარ, რომ სპეციალისტების მიერ დაწერილ წიგნს ვენდე! რა სამწუხაროა, დავიღუპები ისე, რომ პირადად მათ ვერ ვეტყვი ყველაფერს, რასაც ვფიქრობ მათ შესახებ. სად არის ეს პასატი, „რეგულარული და ყველაზე უფრო ძლიერი“? ასეთ ამინდში, ცხადია, ცოცხალი ვერ მივალწევ ხმელეთამდე, თუმცა იგი, ვგონებ, შორს არ უნდა იყოს.

წამდაუწუმ მხედება კორპის ხის ქერქთა ნამტვრევები. მაგრამ აფრა ძლივს ირხევა. და ეს მაშინ, როცა ოცდაათიოდე მილი დამრჩა! ან 1500...

14 საათი და 30 წუთია. და, აი, ყველაფერი ისევეა, როგორც გუშინ: სრული მყუდროება და ყურებჩამოყრილი აფრა. პასატიც ასეთი უნდა! შესაძლოა ვინმემ თქვას: არაფერია, სამაგიეროდ ეს იმის ნიშანია, რომ ხმელეთი ახლოსააო. მაშ, დამანახეთ იგი! არც ხეალ მექნება მისი დანახვის იმედი, რადგან საეჭვოა, დავიძრები თუ არა აღვილიდან.

უკვე ორი დღე-ღამე გავიდა მას შემდეგ, რაც ეს ყბადალებული ფრინველთა გუნდები ვნახე. ვფიქრობ, მას შემდეგ ოთხმოცი მილი გავიარე. სადღაა ხმელეთი?

16 საათია: მინდა ვიბანაო და ამასთან ერთად ნავის ფსკერიც დავათვალიერო, მან კი მაინც უნდა მიაღწიოს ნაპირს, თუნდაც ერთი თვის შემდეგ, თუკი რომელიმე ხმაღთევზა არ შეუშლის ხელს.

16 საათი და 30 წუთია. ზღვა ღელავს, მაშასადამე, სადღაც ქარია, მაგრამ აქ ჩემთან მხოლოდ მსუბუქი ნიავის ქროლვა იგრძნობა. კვლავ ბუდი და წყურვილი. ღმერთო, გამიხანგრძლივე სიცოცხლე თუნდაც იმისათვის, რომ ორი ლიტრი რძის დაღევა მაინც შევძლო.

მახსენდება, როგორ ვიღებდი მტკნარი წყლის აბაზანებს იმის მაგივრად, რომ იგი დამეღია. ეს ქვეყანა მაინც ცუდად არის მოწყობილი. იქ მე შემეძლო უბრალოდ, გულმავიწყობის გამო არ დამეკეტა ონკანი და მშვიდად ვყოფილიყავი. აქ კი ჩემი სიცოცხლე ათიოდე ლიტრ წყალზეა დამოკიდებული.

17 საათია. დომინიკამდე 40 მილზე ნაკლებია, მაგრამ მას ვერასოდეს მივალწევ: ქარი არ არის. (შემდეგ სავსებით ბატიფეხურად, ასეთი ხელი მე არასოდეს მქონია, დაწერილი მაქვს: „რა საშინელი დღე მელოდება წინ!“).

ისევ ვაკეთებ გრძელ გამოთვლას, რომელსაც კოორდინატების პირველი განსაზღვრიდან ვიწყებ.

19 ოქტომბერი — 15°, დრო — 12 საათი და 15 წუთი.

14 ნოემბერი, დრო — 14 საათი 00 წუთი: სხვაობა 1 საათი და 45 წუთი, 41°, მაშასადამე, გავლილია 1568 მილი 59 მილის სისწრაფით დღე-ღამეში.

8 დეკემბერი, დრო — 15 საათი და 10 წუთი, მაშასადამე, მე ვიმყოფები 59°-ზე და 14 ნოემბრიდან კიდევ 1044 მილია გავლილი 43,5 მილის სისწრაფით დღე-ღამეში. მაშასადამე, ახლა 116 მილი მრჩება. სხვათა შორის, ასეთივე მანძილი იყო „ხელსაყრელი“ ჩემი სახელგანთქმული ფრინველებისთვისაც, რომლებიც ნაპირს არა უმეტეს 200—300 მილს შორდებიან. ასეთ შემთხვევაში, თუ რუკის მიხედვით ვიმსჯელებ, ხმელეთი ოთხშაბათს, ხუთშაბათს ან პარასკევს უნდა გამოჩნდეს... თუ ქარი იქნა. ჭერჯერობით ქარი ოდნავ იგრძნობა.

ს ა მ შ ა ბ ა თ ი, 9 დ ე კ ე მ ბ ე რ ი. 15 საათია. 7 საათიდან ქარმა დაბერა. ოღონდაც არ ჩადგეს! მზე ისევე უღმობლად აცხუნებს, მთელი ღამე მაჭლავუნები მტანჯავენ. ნაპირი არა ჩანს, საოცრება იქნებოდა რომ გამოჩენილიყო, მე ხომ ამ ხნის განმავლობაში ძალიან ცოტა მანძილი განვვლე. დღეს კიდევ სამი ტროპიკული თეთრკუდა ვნახე, ისინი წიოდნენ. თუ არ ვცდები, ფრინველები არ უნდა წიოდნენ მიწიდან შორ მანძილზე. მოვიფიქრე სადილის მენიუ, რომელსაც ჩემი ერთი ნაცნობის ხარჯზე შევუკვეთავ; იგი დამენაძლევა, რომ ნაპირს ვერ მივალწევდი, ყოველ შემთხვევისათვის გავითვალისწინე სამნაირი სადილი: ან ბატის ღვიძლი ტრიუფელით, კრევეტების სუფლე, იხვი სისხლით, კარტოფილი „პაი“, სხვადასხვა ყველზე, ომლეტი რომითა და მურაბით და შამპანურში ჩააციებული ხილი, ან ასთაკვი „ტერმიდორი“, კაკაბი ტრიუფელით, მწვანე ცერცველა, სხვადასხვა ყველი, ბლინები, „სიუზეტი“ (თორმეტი) და შამპანურში ჩააციებული ხილი, ანდა, ბოლოს და ბოლოს კიბორჩხალების სალათა, თორმეტი ლოკოკინა, კურდღელი „მეფურად“, ორთქლში გამოყვანილი კარტოფილი ანდა თხის ფერდი, სხვადასხვა ყველი, ომლეტი რომითა და მურაბით და ანანასი კირშის კრემში. ღვინოები ასეთი შევარჩიე: მუსკატელი, პომარი 28, 1930 წლის ვონრომანე, 1947 წლის მუტონ-როტშილდი, 1929 წლის შატო-იკემი, ძველი კიური და, დასასრულ, სიგარა.

„არაკაბა“. მიზანი მიღწეულია

სასწაული ისევ ოთხშაბათს მოხდა. მახსოვს, იმ დილით ძალიან გამიძნელდა ადგომა. ჩვეულებრივ მზის ამოსვლისას ვიღვიძებდი, მაგრამ ბოლო ხანებში აღარ ვჩქარობდი ჰორიზონტისათვის თვალის მოვლებას, რადგან დარწმუნებული ვიყავი, როგორც ყოველთვის, იგი ცარიელი იქნებოდა. ამიტომ, ვითომც ჯერ კიდევ არ გათენებულა-მეთქი, ვიწექი და ველოდი როდის აიწეოდა მზე მალა და მისი სხივები სახეზე დამაცხუნებდნენ. ამჟერადაც, 10 საათისათვის წამოვიწიე, თვალი აუჩქარებლად მიმოვაველე მიდამოს, მაგრამ უცებ ელდანაკრავივით წამოვხტი და წამოვიყვირე:

— გემი!

მართლაც, მარჯვენა მხარეს ორნახევარი მილის მანძილზე მოდიოდა გემი, რომელსაც ჩემი კურსი უნდა გადაეკვეთა. ეს იყო დიდი სატვირთო ხომალდი, დაახლოებით 700 ტონამდე წყალწყევით. იგი დიდი სისწრაფით არ მიდიოდა. ალბათ, ვერ შემამჩნიეს. ვეცი ჰელიოგრაფს, რათა მზის არეკლილი სხივით მიმეპყრო მათი ყურადღება. ასე იქცევიან ხოლმე ბავშვები, რომლებიც გამველელებს თვალებში ანათებენ სარკეს.

ცოტა ხნის შემდეგ, ეს დრო მე საუკუნედ მეჩვენა, შემამჩნიეს. გემმა კურსი შეიცვალა და ჩემსკენ გამოემართა.

გუნება წამსვე გამიუმჯობესდა. რატომღაც მაშინვე გავიფიქრე, რომ ეს გემი ანტილის კუნძულების ერთ-ერთ ნავსადგურში მიდიოდა და, მაშასადამე, ხმელეთიც ახლოს უნდა ყოფილიყო. სწრაფად აღმართე ჩემი პატარა სამფეროვანი ალამი, რომელიც ნიჩბის ბოლოზე მქონდა დამაგრებული. რა სიამაყე ვიგრძენი, როცა დავინახე, მოახლოებულ გემზე სამჯერ როგორ აღიმართა და დაეშვა ალამი — „იუნიონ ჯეკი“: ასე მხოლოდ ღია ზღვაში შემხვე-

დრი სამხედრო გემები ესალმებიან ერთმანეთს. ვუპასუხე ჩემი ალმის ქნევით. მალე გემი გამისწორდა და კაპიტანმა რუპორი ასწია:

— დახმარება ხომ არ გინდათ? — მეკითხება ინგლისურად.

მე მივუგე:

— გთხოვთ მითხრათ ზუსტი დრო და ზუსტი გრძელი.

— 49° 50'.

ჩემს გამოთვლებთან შედარებით სხვაობა ზუსტად 10° შეადგენდა, სხვანაირად რომ ვთქვათ, 600 მილს.

ამ ამბით დარეტიანებული, თითქმის ჩაქუჩი ჩამარტყესო, სრულიად სასოწარკვეთილი ნიჩბებს ვეცი და გემის ქიმისაკენ გავეშურე, თან გამალებით ვიმეორებდი: „მით უარესი! მე 53 დღე გადავიტანე! კმარა!“

კაპიტანი შემეკითხა:

— ქიმზე გსურთ ამოსვლა?

გავიფიქრე: „მით უარესი, დაე ამიყვანონ ქიმზე, ცდა დამთავრებულია, ბოლოს და ბოლოს 53 დღე ოკეანეში — საუკეთესო საბუთია“.

ავდივარ დიდი სატვირთო-სამგზავრო გემის „არაკის“. ქიმზე. იგი ლივერპულიდან მოდის. შემომხვდა საკმაოდ ჩასუქებული. მეტად მკვირცხლი, ტანმორჩილი კაცი. გარეგნულად იგი ორმოცდაათიოდე წლისა იქნება. ეს ლივერპულელი კაპიტანი კარტერია. მან მაშინვე შემომთავაზა:

— თქვენს ნავთან ერთად მიგიყვანთ ბრიტანეთის გვიანაში, ჯორჯტაუნში.

ჯერ ვეთანხმები, მაგრამ აქვე მაგონდება შემთხვევა „სიდი-ფერუკთან“. ამასთან წარმოვიდგინე, როგორ მეტყვიან ჩემი მეგობრები, ბულონის მეზღვაურები:

— ეჰე! შენ მაინც ვერ გადაცურე ატლანტის ოკეანე!

და, მაშინ, 53 დღის სასტიკი გამოცდა დაკარგავდა ყოველგვარ ღირებულებას. მიუხედავად იმისა, რომ ჩემმა თეორიამ საკმარისი დადასტურება ჰპოვა, თვით ფაქტი, რომ მე ნაპირამდე ნავით არ მივედი, უბრალო ადამიანებისა და განსაკუთრებით ზღვით მოგზაურთათვის ნიშნავდა, რომ ცდა ვერ ჩატარდა. იმისათვის, რომ ჩენს ცდას ადამიანთა სიცოცხლის გადარჩენა შეძლებოდა, საჭირო იყო ღირსეულად მიმეყვანა იგი ბოლომდე. რა იმედს ჩაუნერგავდა მეზ-

ღვაურთ მისი წარმატებით დაბოლოება! ამიტომ მაშინვე თავი შევი-
მაგრე და კაპიტანს ცოტა დრო ვთხოვე მოსაფიქრებლად. მან შე-
მომთავაზა ჯერ შხაპი მიმეღო; მისი რჩევა მადლობის გრძნობით
მივიღე. საშხაპე კაბინიდან სრულიად შემთხვევით ორი ოფიცრის
საუბარი შემომესმა: „ვერასოდეს გაიგებ, რას უნდა ელოდე ამ
ფრანგებისაგან!“

ამრიგად, გადაწყვეტილება მიღებულია: ცურვას განვაგრძობ.
ვფიქრობ, იმავე სისწრაფით რომ ვიცურო, კიდევ სამი კვირა
დამჭირდება. დღეს 10 დეკემბერია, მაშასადამე, ხმელეთზე 3 იანვ-
რისათვის ვიქნები; ასეთ შემთხვევაში კოორდინატების დასადგენად
მჭირდება წიგნი „ზღვის ეფემერიდები“ 1953 წლისათვის.

ისევ შხაპის ქვეშ ვბანაობ, როცა ჩემთან კაპიტანი შემოდის და
მეკითხება:

— თანახმა ხართ, ცოტა წაისაუზმოთ?

ჯერ უარს ვამბობ, მაგრამ იგი ძალას მატანს:

— თქვენ არ შეგიძლიათ უარი თქვათ ცხელ საუზმეზე.

პირველი საუზმე 53 ღლის მანძილზე! ო, მე იგი კარგად დამა-
მახსოვრდა: კვერცხი, ძროხის ღვიძლის სულ პაწაწა ნაჭერი, ერთი
კოვზი კომბოსტო და ცოტაოდენი ხილი. ამ უმსუბუქესმა საუზმემ,
რომელიც შემდეგში ვილაცამ დანაშაულად ჩამითვალა, ჩემს კუჭს
ყველაზე უფრო საშინელი ტანჯვა მიაყენა მთელი მოგზაურობის
მანძილზე.

როცა ვისაუზმე და ჩემს ცოლს დეპეშა გავუგზავნე, შემომთა-
ვაზეს დამეთვალე რებიანა გემი. სამუდამოდ დამამახსოვრდა ოფი-
ცერთა თვალისმომჭრელი კაიუტ-კომპანია ტყავგადაკრული საეარძ-
ლებით. სუფრა გაშლილი იყო საუზმისათვის. მგზავრები ჭეშმარი-
ტი ბრიტანული კომფორტით სარგებლობდნენ. ვუყურებდი ყოვე-
ლივე ამას და ჩემთვის ვიმეორებდი: „კიდევ სამი კვირა, კიდევ სამი
კვირა!“ კაპიტანმა მიმიყვანა ოთახში, სადაც რუკები იყო გაკრული.
აქ მან მიჩვენა ზუსტი ადგილმდებარეობა და მიმითითა გადახრები,
რომლებიც აუცილებლად უნდა გამეთვალისწინებინა ხმელეთთან
მიახლოების დროს. მან მომცა საზღვაო ალმანახი ყველა აუცილე-
ბელი მონაცემით 1953 წლისათვის, გარდა ამისა, მაჩუქა ბრიტანე-
თის საადმირალოს საუცხოო გამოცემა თავისი წარწერით.

და, აი, ოდნავ ტორტმანით, მაგრამ მაინც საკმაოდ მტკიცე ნაბი-
ჯით, გავემართე მოაჯირისაკენ. ქიმიდან უკვე ჩაუშვეს კიბე, რომ-

ლითაც „ერეტიკოსში“ უნდა ჩავსულიყავი. კაპიტანი აღელვებულ იყო. მთელი ეკიპაჟი მამხნევებდა და პაემანს მინიშნავდა ხმელეთზე. უკვე ვეშვებოდი თოკის კიბეზე, როცა კაპიტანი შემეკითხა:

— რით შემიძლია გემსახუროთ? ეს ჩემთვის აუცილებელია! რა გესიამოვნებოდათ, რა გსურთ?

გამახსენდა, ჩემი მოგზაურობის დაწყებიდანვე არ მომისმენია ბახი, და ვუპასუხე, რომ ძალიან მინდოდა შობის ღამეს მომესმინა ბრანდენბურგის VI კონცერტი.

— თუ საჭირო გახდა, ქვეყანას გადავებრუნებ, მაგრამ სიტყვას გაძლევთ, რომ შობის ღამეს თქვენ მოისმენთ ამ კონცერტს.

საბუქსირე თოკი გადავდებოდა. „არაკაცა“ ელოდება გავცდე მის საშინელ ხრახნს, რომელმაც შეიძლება ჩაითრიოს ჩემი ნავი.

ამ დროს ცოტა ქარი ამოვარდა და მე ავჩქარდი მესარგებლა ამით. აღმართე აფრა და გეზი დასავლეთისაკენ ავიღე.

ყველაფერი ეს საათნახევარს გაგრძელდა. „არაკაცამ“ კვლავ ამოქმედა მანქანები და საყვირის გამაყრუებელი ხმაურით ნელა გამცილდა, თან სამჯერ გამომიგზავნა მოსალმება თავისი ალმით.

საყვარელო „არაკაცავ“, ვიცი, რომ დამენანები და ვიტყვი: „რატომ არ ვისარგებლე ამ უკანასკნელი შემთხვევით?...“ მაგრამ ჩემი ცდის წარმატებისათვის აუცილებელი იყო წინ სვლა, გზის განგრძობა. უნდა გამოვტყდე, ეს იყო ერთადერთი რამ, რითაც შემდეგში შემეძლო შეამაყნა.

გუბრუნდები ჩემს საზღვაო ჟურნალს:

„ოთხშაბათი, 10 სექტემბერი. ოთხშაბათობით თითქმის ყოველთვის რაღაც შემემთხვევა ხოლმე. ახლახან ვიყავი გემზე, ცოტა შეეკპამე და კვლავ მიეცურავ. მაგრამ, ვაი, რომ მხოლოდ 50°-ზე ვიმყოფები და კიდევ 600 მილი მრჩება, ე. ი. ჩემი სისწრაფით 15—20 დღის სავალი გზა. საჭიროა მეტი ვაჟაკობა! გუნება გამიუმჯობესდა, მაგრამ სპეციალისტებს არაფერს ვაპატიებ!

ახლა ზუსტად შემიძლია ჩემი გრძელის განსაზღვრა. მაინც როგორ მომივიდა, რომ შეეცდი და გამოსვლის დრო 12 საათით და 15 წუთით აღენიშნე, როცა არა ნაკლებ 13 საათისა იყო.

ჟინეტამ იცის, რომ ცოცხალი ვარ, მოგზაურობა გრძელდება. ღმერთი მოწყალეა.

ეს სატვირთო გემი „არაკაცა“ იყო, რომელიც ლივერპულიდან გვიანაში მიდიოდა. უნდა ვაღიარო, რომ კინალამ ქიმზე დავრჩიი“.

მართლაც, ოქენის ამ ნაწილში გემის გამოჩენა — გამონაკლისი შემთხვევაა. ყველაფერი ეს ცხადყოფდა: შესაძლო იყო ხმელეთამდე მეცურა ისე, რომ არავის შევხედროდი. ასე რომ მომხდარიყო, ალბათ, მალე ჰკუთაზე შევიშლებოდი. მე ხომ დარწმუნებული ვიყავი, რომ ხმელეთი სულ ახლოს იყო და პორიზონტისაკენ გაუთავებელი ცქერით გადავიქანცავდი გონებასა და თვალებს, დღითიდღე სულ უფრო და უფრო დავეცემოდი სულიერად. „არაკაცა“, შენ მართო იმიტომ კი არ მიხსენი, რომ ჩემი ოჯახი დაამშვიდე, შენ მორალურად გადამარჩინე!.. ახლა ვიცი, სად ვიმყოფები. უფრო მეტიც, ახლა შემიძლია ჩემი გრძელის დადგენა. საქმე იმაშია, რომ კაპიტანმა საზღვაო ცხრილებს შორის მიჩვენა ერთი პატარა ცხრილი, რომელსაც დროის განტოლება ეწოდებოდა. ეს ცხრილი იძლეოდა ყოველდღიურ შესწორებას, რომელიც უნდა გამომეკლო მერიდიანზე მზის გადავლის დროიდან. მაშასადამე, ჩემთვის საკმარისი იყო დაახლოებით მცოდნოდა მერიდიანზე მზის გადავლის საათი, რომ 60 მილამდე სიზუსტით განმესაზღვრა ჩემი ადგილმდებარეობა. ახლა, ბოლოს და ბოლოს შემეძლო მეცურა ისე, როგორც საჭიროა: ჩემი საათი შემოწმებული იყო, ამასთანავე „არაკაცამ“ ახალი ბატარეა მაჩუქა რადიომიმღებისათვის.

გულახდილად უნდა ვთქვა, არც ამ დღეს და არც მომდევნო დღეებში თევზი არ მინდოდა. თუმცა თევზის გარდა არაფერი მქონდა. აი, იმ საუზნის პირველი შედეგები, რომელიც „არაკაცაზე“ ვკამე...

უფრო გვიან, პარიზში, ერთ-ერთმა დიდმა სპეციალისტ-დიეტოლოგმა მითხრა: „ჩვენ რომ გვცოდნოდა, რომ თქვენ რაღაც შეჭამეთ ამ გემზე, გროშადაც არ დავაფასებდით თქვენს სიცოცხლესო!“

მე სწორედ ის დამემართა, რაც პოლიტიკურ გადასახლებულებსა და სამხედრო ტყვეებს ემართებათ განთავისუფლების შემდეგ. გადატანილი მქონდა კვების ორი რეჟიმი. მოგზაურობის 53-ე დღეზე, ამ საუზნემდე არანორმალურად ვიკვებებოდი. ამის შემდეგ კი უკვე ველარ ვძლებოდი, რადგან თევზი შემზიზლდა, ეს ბუნებრივია: ორგანიზმი თანდათანობით ეჩვევა დაკმაყოფილდეს ბევრად უფრო ნაკლები რაოდენობის საკვებით, ვიდრე მისთვის საჭიროა. მაგრამ როგორც კი მას ნორმალურ ულუფას მიაწოდებენ, როგორც კი გაიხსენებს, რომ ნორმალური კვება არსებობს, იგი მაშინვე ბრძოლას სწყვეტს, თითქოს ამბობს: „მე ნორმალურ პირობებს დავუ-

ბრუნდი და ახლა შემიძლია ცოტათი გავნებიერდეთ“. იგი იმ სპორტსმენს ჰგავს, რომელიც შუა გზაზე გაჩერდება და აღარ შეუძლია მეტი სირბილი. და, აი, მაშინ კუჭი სასოწარკვეთილებას მიეცემა... ფოტოსურათები ცხადყოფენ, რომ „არაკაკასთან“ შეხვედრის შემდეგ ჩემი ცურვის უკანასკნელი 12 დღის განმავლობაში მე ბევრად უფრო გავხდი, ვიდრე წინა 53 დღის მანძილზე.

ახლა ზუსტად ვიცი, რა უნდა აღვნიშნო დაღუპული ხომლადის მგზავრთათვის განკუთვნილ წიგნებში საზღვაოსნო რჩევა-დარიგებებზე, ხმელეთის მოახლოების ნიშნებზე — ყოველგვარ მოტივებზე ნაფოტებზე, პეპლებზე, ობობებზე, ბუზებსა და ფრინველებზე. ნუ განრისხდებით, ზემოაღნიშნული წიგნების ავტორებო, რომ ფრინველი ფრეგატი, რომელიც შესაძლოა არ რჩება ღამე ზღვაში, მაინც მიწიდან 1500 მილზე შორსაც გვხვდება. თქვენს წიგნებში ასევე ნათქვამია, ფრეგატი არ იჭერს თევზს საჰმელადო, მე კი საკუთარი თვალთ ვნახე, როგორ იჭერდა იგი ჰაერში მფრინავ თევზებს, რომელთაც ოქროსფერი სკუმბრიები ერეკებოდნენ ზღვიდან.

რატომ შეიპარა შეცდომა ჩემს საზღვაოსნო გამოთვლებში? თავდაპირველად ჩემი ადგილმდებარეობა განვსაზღვრე კანარის კუნძულებიდან გამოსვლის დროს. ზღვა ძალიან ღელავდა და ზეალმართული ტალღის ზედაპირი პორიზონტის ხაზად მივიღე. ბედის წყალობით, სწორად ვიპოვე განედით, მაგრამ შეეცდი დროში. ამან მაიძულა მეფიქრა, რომ ვიმყოფებოდი დასავლეთური გრძედის 15°-ზე 12 საათსა 15 წუთზე, სინამდვილეში კი იქ დღის პირველ საათზე ვიყავი. აქედან გაჩნდა შეცდომა 45 წუთის ოდენობით, ე. ი. 10°-ით. ამიერიდან ჩემს გამოთვლებში გამოვალ არა დასავლეთური გრძედის 60°-დან, არამედ 50°-დან, რომელზეც ვიმყოფები სინამდვილეში. ამრიგად, გასავლელი მრჩება კიდევ 700—800 კილომეტრი.

მე მინდოდა მიმეღწია საფრანგეთის მიწამდე, მით უმეტეს იმიტომ, რომ სწორედ საფრანგეთის ანტილის კუნძულების დასავლეთ სანაპიროზე მდებარეობს ერთადერთი მყუდრო ნავსადგური. მაშასადამე. მე მარტინიკის განედით უნდა მევლო და მხოლოდ უკიდურეს შემთხვევაში, თუ ჩრდილოეთის ქარი ამოვარდებოდა, ბარბადოსამდე გადავხრილიყავი. ცხადია, ამით რისკზე მივიდიოდი, შესაძლოა ჩემი კურსი ინგლისის ამ კუნძულის სამხრეთით გადახრილიყო და მაშინ მომიხდებოდა კიდევ 500 კილომეტრის გავლა თვით კონტინენტამდე.

„არაკაკასთან“ შეხვედრიდან სამი დღის შემდეგ, უცნაური ამინ-
დი დადგა, ყველაზე უფრო უცნაური გამოსვლის დროიდან. დილი-
დან ისევ სრული სიმშვიდე იყო, თუმცა ბოლქ-ბოლქვა ღრუბლე-
ბი თითქმის თავზე გადამდიოდნენ: ნავი არ იძროდა, და მთელი
დღე ვერაზობდი, როცა ვხედავდი, რა სწრაფად მიექანებოდნენ
ღრუბლები ჩემელთისაკენ.

საბედნიეროდ, ამ დღეს მარტო არ ვიყავი: თანამგზავრი გამიჩნ-
და, ცოტათი მორცხვი, მაგრამ მაინც თანამგზავრი. ჩვენი ურთიერ-
ობა ასე დაიწყო: ნავის მარცხნივ ხმამაღალი ქშენა შემომესმა.
თავი მივაბრუნე და ვხედავ, ჩემსკენ დიდი ვეშაპი მოცურავს. ჯერ
შემეშინდა, ვაი, თუ ეს სიმპათიური გიგანტი ძალიან ახლოს მოვი-
დეს, კუდიტ ჩემს ნავს მიუალერსოს და საბედისწერო ავარია გა-
მოიწვიოს-მეთქი. მაგრამ ვეშაპი გონიერი აღმოჩნდა და ნავთან
3—4 მეტრზე მეტად არ მოახლოებულა; თუმცა მთელი დღე ჩემს
ახლოს ტრიალებდა. სადამოს ზარ-ზეიმით გამცილდა და შემდეგ
ალარ მინახავს.

ამასობაში ქარიშხალი ახლოვდებოდა. ღამის პირველ საათზე
პირველმა დიდმა ტალღებმა შეათამაშა ჩემი ნავი. ოკეანე ალარ
მინდობდა მოგზაურობის ბოლო დღეებში. აქამდე ოცი ქარიშხლია-
ნი დღე გადავიტანე, მაგრამ ამ ხნის მანძილზე წყალმა მხოლოდ
ორჯერ აავსო ჩემი ნავი, ხოლო დანარჩენ თორმეტ დღეს თუხჯერ
მომიხნა „აბაზანის მიღება“. კიდევ კარგი, რომ შევძელი დასაშრო-
ბი სამუშაოთა ტექნიკის გაუმჯობესება: როგორც კი ნავი გაივსებო-
და, ვიწყებდი წყლის ამოხაპვას შლიაპით, რომელიც 2—3 ლიტრს
იტევდა, შემდეგ კი მუშაობას ფეხსაცმლით ვამთავრებდი. როგორც
ცნობილია, უფრო ხშირად სწორედ სულ უბრალო საშუალება აღ-
მოჩნდება ხოლმე ყველაზე უფრო ქმედითი სტიქიონთან ბრძოლა-
ში...

რა სიხარულით დავინახე ბოლოს, როგორ დაიბერა აფრა, თით-
ქოს გასკდომას ლამობსო! რა სასიამოვნო იყო კვლავ დამახასიათე-
ბელი ხმაურის გაგონება, რაც იმაზე მეტყველებდა, რომ ნავი მი-
დიოდა მაქსიმალური სისწრაფით, დაახლოებით სამი კვანძით. ლო-
ტი არ მქონდა, და სვლის სისწრაფეს კიჩოს გადაღმა წყლის ხმაუ-
რის მიხედვით ვარკვევდი.

რაც უფრო მეტი მილი რჩებოდა ჩემს უკან, მით უფრო მეში-
ნოდა, თვით მიზნის მიღწევის მომენტში რაიმე სისულელე არ დამე-

მართოს-მეთქი. გამუდმებით მახსოვდა, რომ ერთი ტალღაც კი საკმარისი იყო ჩემს დასაღუპად. ეს აუტანელი იყო! რის მაქნისია მაშინ ჩემს მიერ გადატანილი მთელი ტანჯვა! ზღვაზე არასოდეს არ შეიძლება სავსებით დამშვიდებული იყო. აქამდე მიწივის ყურებში სიხარულის შეძახილი, რომელიც ქარის აზუზუნებისას აღმომხდა.

ნებიერად მეძინა, როცა უეცრდ ისეთი შეგრძნებით გამოვიღვიძე, თითქოს ირგვლივ რაღაც არასასიამოვნო ხდებოდა. წამოვხტი და დავინახე: ნავთან სულ ახლოს ზღვის ზედაპირს ელვასავით სერავს უზარმაზარი თევზი. რა არის ეს, ხმალთევზა თუ ზვიგენი? არ ვიცი. ეს საოცრება-ურჩხული ამჯერად არაჩვეულებრივ ქცევას ამჟღავნებს: ჩემსკენ გამოექანება, ნავის ქვეშ გაიჭრება და მას ზურგით ეხება. ასეთი თამაში 6 საათს გაგრძელდა. სასოწარკვეთილებაში ჩავარდნილს უკვე მინდოდა იერიში მიმეტანა ჩემს დაუპატიუებელ სტუმარზე, რომ იგი როგორც გამოჩნდა, ასევე უცბად გაქრა.

თუმცე ღამით ნავში არც ერთი ტალღა არ მოხვედრილა, მაგრამ მეორე დილით მაინც დასველებულმა გამოვიღვიძე. ცხადი იყო, ნავში წყალი შედიოდა. ალბათ, ღამის სტუმარმა თავისი ზუმფარას ქაღალდით უხეში კანით რეზინის ფსკერი გაკაწრა. საჭირო იყო, რაც შეიძლება ჩქარა დამემთავრებინა ცურვა: ჩემი მდგომარეობა არ იყო სახარბიელო! ცხნდია, ქიმის ტივტივები ხელუხლებლები იყო და მათში ჰაერი კარგად ჩერდებოდა, მაგრამ შეუძლებელი იყო შემეჩერებინა წყლის დენალობა ფსკერის უმცირეს ნაკაწრებში. მერჩინა ფსკერი მთლიანად გახვრეტილიყო. ყოველ 5 საათში, როცა წყალი ხის ნაფენამდე აღწევდა, მიხდებოდა მისი გადაღვრა. ასე გაგრძელდა ათიოდე დღე — მოგზაურობის უკანასკნელ პერიოდში.

ფრინველები სულ უფრო მრავალრიცხოვანი ხდებოდნენ, მათი ჯიში კი სხვადასხვაგვარი. ბოლოს, 13 დეკემბერს, გამოჩნდა პირველი თოლია. თავი ისე ვიგრძენი, თითქოს შინ ვყოფილიყავი.

იმავე დღეს მომეცა საშუალება მენახა და კინოფირზე აღმებეჭდა ზღაპრული სცენა. მრავალი დღის განმავლობაში ჩემს ირგვლივ დაფრინავდა ზღვის ერთ-ერთი ყველაზე ლამაზი ფრინველი — ფრეგატი. ზოგჯერ იგი ქვემოთ ეშვებოდა, რათა ჰაერში მფრინავი თევზისათვის ეტაცა პირი. ზშირად ვეკითხებოდი საკუთარ თავს, როგორ იგებს-მეთქი ფრეგატი იმ ადგილს, საიდანაც მისი მსხვერპ-

ლი უნდა აფრენილიყო ჰაერში? ამ დღეს თითქოს ნათელი მოეფინა. ამ საიდუმლოებას: ფრეგატი მფრინავ თევზებს დორადებთან ერთად იჭერდა. დრო და დრო დორადები შეიჭრებოდნენ გუნდის შუაგულში. შეშინებული მფრინავი თევზები წყლიდან ამოცვივდებოდნენ და ხტომა-ხტომით გაუბრუნდნენ მათ, დორადები კი განაგრძობდნენ მათ დევნას და თვითონაც ტალღებზე მაღლა-მაღლა ხტებოდნენ. როგორც კი დაინახავდა ფრეგატი, ნადირობა დაიწყო, ქვემოთ დაეშვებოდა და ზევით ახტომისას უკვე ნისკარტში თევზი ეჭირა. იგი ძალიან მაღლა იწევდა, უცებ გააგდებდა თავის მსხვერპლს, შემდეგ ქვასავით ძირს დაეშვებოდა, რათა მას ქვეშ მოქცეოდა და ისევ იჭერდა თევზს ფართოდ გაღებული ნისკარტით. ასე მიირთმევს ფრინველი ფრეგატი თავის მსხვერპლს პაერშივე.

მაგრამ უფრო საინტერესო ის იყო, როგორ მიეჭანებოდნენ ჰაერში მფრინავი თევზები და ფრინველები ერთმანეთის პარალელურად. მე შევეცადე კინოაპარატით გადამეღო ეს საოცარი სცენა.

*

* *

მსუბუქმა საუზმემ, რომელიც „არაკაკის“ ქიმზე მივირთვი, მეტად მოულოდნელი შედეგები გამოიწვია. მეორე დღეს კუჭის საშინელი აშლილობა, რაც ძალიან მაწუხებდა, თითქმის შემიწყდა, თუმცა პირიქით უნდა მომხდარიყო, რადგან ხილი და კომბოსტო ხელს უწყობს კუჭის აშლას. მაგრამ მეორე შედეგი უფრო საკვირველი და, რაც მთავარია, უფრო საგრძნობი იყო: მხოლოდ 10 დეკემბრის შემდეგ, როცა მე ეს ავადმსენებული საუზმე შევეჭამე, გავიგე, რა იყო ნამდვილი შიმშილი! მუცლის შეტევები არ მიცხრებია! ყოველდღიურად იმდენსავე ვჭამ, რამდენსაც გემის შეხვედრამდე ვჭამდი, მაგრამ მე შიმშილის მთქნარება მძლევეს, რაც ადრე. წინა 50 დღის მანძილზე, არა მქონია. ღამ-ღამობით „გასტრონომიული“ კომმარბები მტანჯავს. უფრო ხშირად ერთი და იგივე სიზმარი მეორდება — ვნახულობ ქათამს ბრინჯით. რატომ?! წარმოდგენა არა მაქვს.

20 დეკემბერი გავატარე წვეულებების მოგონებაში, რომლებშიც მომიხდა მონაწილეობა ომის შემდეგ, განსაკუთრებით კი, ვიგონებდი იმ ქეიფებს, რომლებიც უშუალოდ ზღვაში გამოსვლის წინ გაიმართა. მე გამოვითვალე, რომ თუ განსაკუთრებული არა-

ფერი მოხდა, ზღვაში ყოფნა მომიხდება დაახლოებით იმდენ დღეს. რამდენიც კასაბლანკაში დავყავი, და ახლა, როცა ჩემი პლანქტონის ან თევზის ჭამას ვიწყებ, ყოველთვის ვიგონებ იმას, რაც ვჭამე შესაბამის დღეს ხმელეთზე. დაახლოებით ვლბულოვ შემდეგს: „დღეს საადმირალოში ვსაუზმობ: მოაქვთ მოხრაკული კურდღელი. ვსადილობ კასაბლანკის ექიმებთან: მოაქვთ თირკმელი და თეთრი ღვინო“...

როგორც იქნა ახალ რუკაზე გადავედი! ატლანტის ოკეანის ზოგადი რუკა დავახვიე, ჩემი ადგილმდებარეობა კი აღვნიშნე კარიბის ზღვის სპეციალურ რუკაზე. გასაოცარი კია, დიდი მასშტაბი როგორ ქმნის იმის შთაბეჭდილებას, რომ უკვე განვლილია დიდი მანძილი.

იმის აღსანიშნავად, რომ რუკა შეეცვალე, პლანქტონის მოსაგროვებლად განკუთვნილი ბოთლით უკანასკნელი ბარათი ჩავეშვი ზღვაში, ბარათში ეწერა: „ცდა ჩატარდა, ამოცანა პრაქტიკულად გადაწყვეტილია. ბარათის მპოვნელს ვთხოვ გადაგზავნოს იგი... და ა. შ...“

საინტერესოა, მიაღწევს თუ არა ადრესატამდე ჩემს მიერ ოკეანესთვის მინდობილი თუნდაც ერთი ბარათი მაინც?

ვფიქრობდი, რომ უკვე ჩავედი. 21 დეკემბერს, დღის ბოლოს, კიჩოს იქით გამოჩნდა მეტრნახევარი სიგრძის თევზი, წაწვეტებული თავით და გრძელკბილებიანი ხახით. ეს ბარაკულაა. იგი ისე შემომცქეროდა, როგორც მსუნაგი უყურებს ხოლმე გემრიელ კერძს. მას ჭერ თოკგამობმული მულინეტი¹ ვესროლე. ასე ვაშინებდი ჩვეულებრივ ზვიგენებს, რომლებიც ფრთხილობდნენ და მაშინვე გარბოდნენ. მაგრამ ეს „თევზუნია“ არც კი შემკრთალა და ისეთი გამომეტყველებით ამედევნა, რომელიც კარგს არას მოასწავებდა. მაშინ ჩემი დანა-ბარჯი მივაბი წყალქვეშა თოფს და ორი-სამი ცდის შემდეგ ჩავარკე თევზს ტანში. ასე დამთავრდა ჩემი ორთაბრძოლა ბარაკულასთან, რომლის სიმამაცეს სათანადოდ ვაფასებ, მაგრამ მისი მაგარი ხორცის შეფასებისა კი რა მოგახსენოთ.

22 დეკემბერს სწორედ მზის ამოსვლის წინ გამომეღვიძა და ძალზე გაკვირვებული დავრჩი, როცა შევნიშნე, რომ ეს-ეს არის

¹ დინების სისწრაფის საზომი ხელსაწყო.

დიდ სატვირთო გემს გაუსწრია ჩემთვის. მე სწორედ მის გზაზე ვიმყოფებოდი და შეუძლებელი იყო არ შევემჩნიე. გადავწყვიტე გამეგზავნა ჩემიანებისათვის ამბავი, ავანთე ბენგალური ცეცხლი, რათა უკან მომებრუნებინა გემი და გამომერკვია ასე უჩუმრად რატომ ჩამიარა გვერდით. მაგრამ გემი ნელი სვლით გზას განაგრძობდა. ვიფიქრე, ბენგალურ ცეცხლს ვერ ხედავენ-მეთქი. ხელი ვტაცე სულ უკანასკნელს და ჰაერში ავისროლე... ცეცხლმა გრძელი მოელვარე რკალი შემოხაზა... გემი შემობრუნდა და უკან წამოვიდა. მასთან მისვლა ბევრად უფრო ძნელი აღმოჩნდა, ვიდრე „არაკაცასთან“, რადგან ზღვა უფრო აღელვებული იყო. ეს იყო ჰოლანდიის გემი, მიმავალი პორტ-ოფ-სპეინში, ინგლისის კუნძულ ტრინიდადზე, რომელიც ყველაზე სამხრეთითაა ანტილის კუნძულებს შორის. მე მიწოდდა მეთხოვა შეეტყობინებინათ მარტინიკისა და ბარბადოსის კუნძულებზე ჩემი მალე ჩასვლის ამბავი. და, გარდა ამისა, გამომერთმია რაიმე საკმელი, რომელიც თევზისაგან არ იქნებოდა დამზადებული, რათა ღირსეულად შევხვედროდი შობის ღამეს, თუკი იქამდე ხმელეთზე ვერ გავიდოდი.

კაპიტანი ძალიან თავაზიანად შემომხვდა და ფინჯანი ყავა შემომთავაზა. ჩემი კოორდინატები დადასტურდა: მე მართლაც ჩრდილო განედის $13^{\circ} 50'$ და დასავლეთური გრძედის $58^{\circ} 20'$ ვიმყოფებოდი.

მე და კაპიტანმა ასეთი საუბარი გავაბით:

— როგორ მოხდა, რომ გვერდით ჩამიარეთ და ჩემი ნავი ვერ შეამჩნიეთ?

— შევამჩნიეთ. ჩვენ სულ ახლოს მოვედით და ირგვლივ შემოვუარეთ მას, მაგრამ რადგან სიცოცხლის ვერაფრითარი ნიშანწყალი ვერ შევნიშნეთ, ვიფიქრეთ, ალბათ გადაგდებული სპორტული ნავია-თქო და გზა განვაგრძეთ. მხოლოდ თქვენმა სიგნალებმა გვაიძულა დაებრუნებულიყავით.

— თქვენ ამბობთ: სიცოცხლის ვერაფრითარი ნიშანწყალი ვერ შევნიშნეთო... კი მაგრამ აღმართული აფრა, წყალში ჩაშვებული საჰე, რადიოანტენა — განა ეს სიცოცხლის ნიშანწყალი არ არის? თქვენ ვერ შეამჩნიეთ, სანამ თვითონ არ მოგაწვდინეთ ხმა. და მე, მართლაც, დაღუპული ხომალდის მგზავრი რომ ვყოფილიყავი, ნახევრადმკვდარი ვწოლილიყავი იქ და დასახმარებლად მოხმობაც კი არ შემძლებოდა, ნუთუ თქვენ გამწირავდით სასიკვდილოდ?

ამჟამად, კაპიტანმა უბრალოდ არ იფიქრა ამაზე. დაუჯერებე-

ლია, მაგრამ მას აზრადაც არ მოსვლია მიეცა საყვირი, რათა ენახა, გამოეხმაურებოდა თუ არა ვინმე.

და, დე, ნუ იფიქრებს მკითხველი, რომ ეს გამონაკლისი შემთხვევა იყოს! ჩვენ ჯერ კიდევ ხმელთაშუა ზღვაში შევნიშნეთ, რომ სამგზვრო გემებისათვის ყველაზე მნიშვნელოვანია განრიგი, — თვით დაღუპული ხომალდის მგზავრთა სიცოცხლეზე მნიშვნელოვანიც კი. ისინი გემები კი არ არიან, ისინი ზღვის ტრამვაებია. ჩერდებიან მხოლოდ მაშინ, თუ მგზავრი შემთხვევით რაიმე საექვოს შეამჩნევს, თუ არა და ტრამვაი თავის გზას განაგრძობს.

ისევე ნავში ჩავჯექი, აღვნიშნე რუკაზე ჩემი ადგილმდებარეობა და დავრწმუნდი, რომ დადგა უკანასკნელი ეტაპი. გასავლელი მრჩებოდა დაახლოებით 70 მილი სამხრეთ-დასავლეთით, რათა კუნძულ ბარბადოსის ჩრდილო სანაპიროსათვის მიმეღწია. ძლიერი ქარი უბერავდა. განვსაზღვრე ჩემი დაახლოებითი სისწრაფე: ვიმედოვნებდი, რომ კუნძულის ჩრდილოეთ კიდეზე მოკაშკაშე შუქურას შეგამჩნევდი ღამის თორმეტსა და ორ საათს შორის პერიოდში გრინვიჩის დროით. ამ შუქურას თეთრი სინათლე, რომელიც ორმაგი გამოკრთომით გამოირჩევა, 20 მილზე ჩანს.

მე ძალიან დავიღალე ამ ერთ დღეში. მშვენივრად ვიცოდი, რომ ნაპირი ჯერ კიდევ შორს იყო და, თითქოსდა სასწაულის იმედით მაინც ვერაფრით ვერ მოვახერხე პორიზონტისათვის თვალი მომეწყვიტა.

ღამის პირველ ნახევარში საკმაოდ კარგად მეძინა, შემდეგ გამომეღვიძა და უკანასკნელ ვახტზე დავდექი. პირველის ნახევარზე უეცრად რაღაც შუქმა ცა გაანათა. თითქმის მაშინვე მას მეორე მოჰყვა. მე ქრონომეტრს ვეცი. ათი წამიც არ გასულა, რომ ახალმა სინათლემ ღრუბლები გააშუქა. უკანასკნელი 65 დღის განმავლობაში პირველად დავუკავშირდი ხმელეთს. ეს იყო ღრუბლების მიერ არეკლილი შუქურას სხივები.

ამ დროს მე უნდა ვყოფილიყავი დაახლოებით 16 მილზე კუნძულ ბარბადოსის ჩრდილოეთ კიდიდან, და იმის გადასაჭრელად, თუ როგორ აჯობებდა მიმეყვანა ნავი ნაპირამდე, ჩემს განკარგულებაში ნახევარი დღე-ღამე მაინც რჩებოდა. მაშასადამე, შემეძლო დამეძინა, მაგრამ აღელვებული იმის სიახლოვით, რისიც უკვე აღარ მჯეროდა, განვაგრძობდი ჯდომას ნავის ქიმზე და გამოლენჩებულობით შევცქეროდი რეგულარულ გამონათებას, თან უნებურად

ვითვლიდი წამებს. ყოველი ანთების დროს წამები ჩემზე სასწაულებრივ შთაბეჭდილებას ახდენდა. განა ასე არ იყო სინამდვილეში? გავიდა ორ საათზე მეტი და საბოლოოდ ძლივს დაერწმუნდი, რომ ყოველივე ეს ზმანება კი არა, ცხადი იყო.

იმ მგზავრებისათვის, რომლებსაც პირველად უხდებათ ბარბადოსთან მისვლა, მისი აღმოსავლეთი ნაპირი სავსებით მიუდგომელია. მართლაც, ამ ნაპირის ჩრდილო ნაწილი კბოღოვანია, რომელსაც განუწყვეტლივ ეხეთქებიან ტალღები. სამხრეთით, ნაპირის პარალელურად, გაქიმულია დაახლოებით ერთი მილის სიგრძის ბრაგების ჯაჭვი, რომელიც კუნძულიდან ვიწრო ფარვატერიითაა გამოყოფილი. ამ ჯაჭვს მრავალრიცხოვანი გასასვლელები აქვს დატანებული, მაგრამ ამ გასასვლელებით სარგებლობა შეუძლია მხოლოდ იმას, ვინც კარგად იცნობს მათ.

სწორედ აქ, XVIII საუკუნის დამდეგს ადგილობრივმა სენიორმა ცნობილმა სემ ლორდმა მოაწყო ხაფანგი. მან ორ პარალელურ რიგად ჩარგო ქოქოსის პალმები, რომლებზედაც წითელი და თეთრი ფარნები ჩამოკიდა. ხომალდები ამ დეკორაციას ნავსადგურში შესასვლელად ღებულობდნენ და ბრაგებზე იმსხვრეოდნენ. სემ ლორდის შავი მონები მისივე ბრძანებით იქვე ჟლეტდნენ მთელ ეკიპაჟს და ცოცხალს არ უშვებდნენ არც ერთ მოწმეს. თუ რომელიმე მონა უკან ისე დაბრუნდებოდა, რომ არც ერთი მოკლული მგზავრის თავს არ მოიტანდა, მას იქვე კლავდნენ. ამრიგად, ლორდი დარწმუნებული იყო თავისი მონების დაუნდობლობაში. ხომალდების ტვირთით იზრდებოდა მისი სიმდიდრე, რამაც თავის დროს ზღაპრულ ფარგლებს მიაღწია.

ამრიგად, ეს ნაპირი ჩემთვის ჩაკეტილი იყო. მე ორი გზა მრჩებოდა: მეცადა ნაპირს მივდგომოდი ჩრდილოეთ მხარეს პატარა 7 კილომეტრის სიგრძის უბანთან, ანდა, კუნძულისთვის შემომეგლო დსავლეთიდან, ჩამეშვა ლუზა და ჰელიოგრაფის საშუალებით გამოემძახა ლოცმანი ნავსადგურ სპეიგტაუნიდან.

თენდებოდა და გაკვირვებით შევნიშნე, რომ ნაპირთან გაცილებით ახლოს ვიმყოფებოდი, ვიდრე ვვარაუდობდი. კუნძული ჩემგან უკვე 4—5 მილზე იყო. მღელვარებამ შემიპყრო. რგი ძალიან განსხვავდებოდა კანარის კუნძულებთან მიახლოებისას განცდილი მღელვარებისაგან. მართლაცდა, იმის შანსი, რომ მომეხერხებინა კუნძულის ჩრდილო კიდის შემოვლა ისე, რომ თავი დამედწია აღ-

მოსავლეთ ნაპირის სასიკვდილო საფრთხისათვის, იმდენადვე პრობლემატური იყო, როგორც ჩემი შანსები 3 სექტემბერს, როცა ჩემთვის, პირიქით, აუცილებელი იყო ზღვის ნაპირზე გაერიყა ნავი.

ამ ცურვის მანძილზე პირველად ჩავუშვი წყალში კილები, რათა ქარისაკენ ქიმით მიშვერილ ჩემს ნავს მოესწრო შემოევლო წყალქვეშა კლდეების ყველაზე უფრო ჩრდილო ჯგუფი.

ადმირალი სოლი მაფრთხილებდა, რომ მე განსაკუთრებით ფრთხილად უნდა ვყოფილიყავი ხმელეთთან მისვლის მომენტში. მინდოდა, რომ ჩემი ცდა ამ მხრივაც სასარგებლო ყოფილიყო დაღუპული ზომალდის მგზავრთათვის.

უბედურებაში ჩავარდნილო ჩემო მეგობარო! როცა ბოლოს შენ ხმელეთს დაინახავ, მოგეჩვენება, თითქოს ყველა შენს უბედურებას ბოლო მოეღო. მართლაც მეტად სულელური იქნება, რომ ხმელეთმა, რომელიც მთლიანად შენი მხსნელია, დაგლუპოს. მაგრამ არ იჩქარო! მოუთმენლობამ შეიძლება ყველაფერი გააფუჭოს. შეაჩერე ნავი, ყურადღებით გაიხედ-გამოიხედე და შეარჩიე ადგილი. გახსოვდეს, რომ „უბედურ შემთხვევათა 90% ხმელეთზე გადასხდომის მომენტში ხდება“. აუცილებელია, იპოვო ადგილი, სადაც ზღვა უფრო მშვიდია და ნაპირი ქვიშიანი. და არა კლდოვანი. კლდეები — შენი სიკვდილია. ამიტომ ყურადღება მიაქციე ზღვის ფერს: აქაფებულმა ტალღებმა, რომელიც კბოდეზე მძლავრი ზვირთცემის ნიშანია, შენში სიფრთხილე უნდა გამოიწვიოს — მათ ქვემოთ ბრავები იმალება. ენდე მხოლოდ თავისუფალ სივრცეებს, რომლებსაც წყალქვეშა კლდეები და მორეეები არ გააჩნია.

მე შემოვუარე კუნძულის ჩრდილო კიდეს და დავიწყე ჰელიოგრაფით სიგნალების მიცემა სანაპიროს გასწვრივ ჩამწკრივებული ფერმებისა და შაქრის ქარხნებისათვის. სანაპიროს ამ ადგილზე ტალღები არ ეხეთქებოდნენ, მაგრამ საგრძნობი ძალით მიგორავდნენ. უცებ შიშმა ამიტანა: ნაპირის გასწვრივ დაახლოებით ნახევარი მილის მანძილზე მივეცურავდი, როცა სულ ახლოს ხმელეთთან ხუთკაციანი ბარკასი შეევამჩნიე. ისინი ცდილობდნენ გასულიყვნენ ზღვაში. იქნებ, მე შემამჩნიეს და ჩემს დასახმარებლად მოიჩქარიან, ბოქარ ტალღებში? რა საშინელებაა! უცებ აგორებული ტალღა ბარკასს დაეცა, და როცა მას ჩამოეცალა წყალი, ზედ ადამიანები აღარ იყვნენ. კინალამ ჭკუაზე შევიშალე. ალბათ, ამ ადამიანებს საფრთხეში ვეგონე და მათი სიკვდილის მიზეზი გავხდი-მეთქი! ჯათკენ

გავემართე ისეთი სისწრაფით, როგორც კი შემეძლო. როცა მივუახლოვდი, შევნიშნე, რომ ისინი ზანგი მეთევზეები იყვნენ, რომლებსაც თურმე არც კი დავუნახივარ. ეს ხალხი ყოველდღიურად საფრთხეში აგდებს თავის სიცოცხლეს და ბობოქარ ზღვასთან ბრძოლაში ებმება. ეს ზანგი მეთევზეები ზღვის გამკვირვალე ტალღებში ზღარბებს დაეძებდნენ. ისინი ყვინთავდნენ წყალში, და არაფრად არ აგდებდნენ საფრთხეს, თუმც შესაძლოა ტალღას გაეტყორცნა რომელიმე მათგანი ქვიშიან სანაპიროზე, რომელიც 200 მეტრზე მდებარეობდა.

მე ამ სანაპიროდან 300 მეტრზე ვიმყოფებოდი, ვცდილობდი მას მივახლოვებოდი, რისთვისაც 3 საათზე მეტი დამჭირდა.

ახლა, როცა შევამჩნიე რომ ნაპირი ქვიშიანი იყო, სიკვდილის ზიფათი ამცდა: მშვიდობიანად მივიყვანე მიზნამდე ჩემი ნავი და ყველაფერი, რაც შიგ ელაგა. განსაკუთრებით ვუფრთხილდებოდი ჩემს ჩანაწერებს, რომლებმაც, შესაძლოა, ასობით ადამიანის სიცოცხლე იხსნას.

ძალიან დაუძლურებული ვიყავი და ამიტომ ჩემი ამოცანა განსაკუთრებით ძნელი იყო. ისევე, როგორც აფრიკის სანაპიროსა და ანტილის კუნძულების ყველა ქვიშიან მეჩეჩზე, ტალღათა სიმძლავრე აქაც პერიოდულად მატულობს, ხან — კლებულობს; ეს პერიოდი სხვადასხვანაირია მეჩეჩის ტიპის მიხედვით. ყველაზე სახიფათოა ან მეშვიდე, ანდა მეთექვსმეტე ტალღა — რადაც არ უნდა დამიჯდეს მათ თავი უნდა ავარიდო. ამ შემთხვევაში ყველაზე უფრო ძლიერი მეშვიდე ტალღა აღმოჩნდა.

ქარი გვერდიდან ქროდა და ნავი კიჩოთი ხმელეთისკენ შემოვებოდა. მესამე ტალღის შემდეგ კურსი ნაპირისაკენ ავიღე. როცა მეხუთე ტალღა მოახლოვდა, მე კვლავ მოვატრიალე ნავი და იგი ცხვირით ისე დავაყენე, რომ უკეთ დახვედროდა მეშვიდე ტალღას, რომელიც ჭიქურ მოიწევდა. ასე, თანდათანობით, მივუახლოვდი ზმელეთს და ყოველ ჯერზე ვტრიალდებოდი მეშვიდე ზვირთის წინ, რომელიც სულ უფრო სახიფათო ხდებოდა. მეთევზეებმა შემნიშნეს, მაგრამ ჯერ კიდევ ვერ გაერკვნენ ჩემი გამოჩენის უცნაურობაში. რას წარმოიდგენდნენ, რომ ჩემი ნავი აქ მათი წინაპრების შორეული ნაპირებიდან მოვიდა. მალე სამი ნავი შემომერტყა გარს და გაიბა საუბარი ფანტასტიკურ ინგლისურ ენაზე. სამი ზანგის ბოჭი ამოძვრა „ერეტიკოსის“ ქიშზე. ატლანტის ოკეანეში ცურვის მან-

ძილზე პირველად გამოჩნდა ეკიპაჟი! მაგრამ მათ ცოტათი როდი შემაწუხეს. ისინი ძვრებოდნენ ყველგან, ქეჩავდნენ ყველაფერს და იჭვრიტებოდნენ ხან აქ, ხან იქ. ერთმა მათგანმა საათი მომთხოვა, მაგრამ როცა ნახა, რომ ოდნავ ისმოდა მისი წიწყიკი, უკმაყოფილოდ დაემანჭა სახე. მეორე საპნის ნაჭრით დაინტერესდა, და თითქოს მის შექმმასაც აპირებდა. მესამემ ღუბრინდს დასტაცა ხელი და თვალებთან უკუღმა მიიღო, თან ჰორიზონტის დათვალიერებას ცდილობდა. ავუხსენი, ღუბრინდი წყლით არის სავსე-მეთქი. მაშინ მისი ბერტყვა დაიწყო ისე, როგორც უკანასკნელ წვეთამდე ბოთლის დაცლის დროს იციან ხოლმე.

ჩაოდენ დიდიც არ უნდა ყოფილიყო ჩემი სიხარული, მაინც ძალიან მაწუხებდა ორი რამ: ანკესები და, განსაკუთრებით, პროდუქტები, რომლებიც მინდოდა ხელუხლებლად მიმეტანა პოლიციის პირველსავე უბნამდე. ძალიან დაღლილი ვიყავი, ამიტომ გადავწყვიტე მეშოვა ორი-სამი მოწმე, რომლებიც შეძლებდნენ დაედასტურებინათ, რომ ჩემი ხელუხლებელი მარაგი გაუხსნელი იყო.

„ერეტიკოსი“ ოციოდე მეტრის მანძილზე იმყოფებოდა სანაპიროდან. მასზე თავმოყრილი ცნობისმოყვარე ხალხის გამო სანაპიროს ყვითელი ფერი შავით შეცვლილიყო. მეთევზეები მირჩევდნენ დავლოდებოდი უკუქცევას, მარწმუნებდნენ მაშინ ტალღა საგრძნობლად ნაკლები იქნებოდა. სინამდვილეში კი მათ უნდოდათ კარგად გადაექეჩათ ჩემი ნავი მანამდე, სანამ იგი ნაპირზე მომლოდინე ბრბოს ჩაუვარდებოდა ხელთ. მაგრამ ყველაფერზე ძლიერი აღმოჩნდა სურვილი მყარ მიწაზე დამედგა ფეხი. მესუნთქა მიწის სურნელი, მეგრძნო ცხელი ქვიშა. ნავზე არ ვწუხდი, ურჩმა ეკიპაჟმა კი საბოლოოდ გამტანჯა. ამიტომ მოტივტივე ღუზას ვტაცე ხელი, წყალში გადავხტი და ნაპირისაკენ ცურვით გავემართე. შეკრებილთაგან ასობით ადამიანი გამოეშურა ჩემს შესახვედრად და ხმელეთზე გამათრიეს. როგორც კი ფეხზე დავდექი, მიწა შეტორტმანდა ჩემს ქვეშ, მაგრამ ეს მაინც მიწა იყო და ისეთ სიხარულს განვიცდიდი, რომ რამდენიმე ხანს შიმშილით მოყენებული ტანჯვაც კი გადამავიწყდა.

დაღუპული ხომალდის მგზავრთა ყურადღება ერთ გარემოებას შინდა მივაპყრო. აუცილებელია, რომ პირველი ტრაპეზი არც ძალიან ნაჩქარევი იყოს და არც ძალიან უხვი, წინააღმდეგ შემთხვე-

ვაში იგი შეიძლება მომაკვდინებელი აღმოჩნდეს. შენ შეგიძლია მიიღო ყველაფერი, რასაც თხიერი სახით შემოგთავაზებენ, მაგრამ, ძმაო ჩემო, მოერიდე მაგარს: ეს შენი დასუსტებული კუპ-ნაწლავის დაუძინებელი მტერია. შენი სიცოცხლე ზღვას გამოგლიჯე, ნუ დაკარგავ მას ასე უბრალოდ ხმელეთზე.

შეიგნე ჩემსავით, რომ ნაპირზე ფეხის დადგმისთანავე შიმშილთან სასტიკ ბრძოლას შეცვლის ბრძოლა ზედმეტი ჭამის წინააღმდეგ.

ხ მ ე ლ ე თ ი

მაშ ასე, მე ბარბადოსის მიწაზე დავდგი ფეხი. მიწა არამყარი აღმოჩნდა, რადგან ის ფხვიერ ქვიშიან სანაპიროს წარმოადგენდა. აქამდე ვერ გამიგია, როგორ შეეძელი ფეხზე დგომა, უფრო მეტიც, მე მივაბიჯებდი კიდევ ამ მიწაზე და იგი აღთქმულ ქვეყნად მეჩვენებოდა.

ადვილი არ იყო თვალყური მედევნებინა ჩემი ნივთებდათვის: ადგილობრივი მცხოვრებნი თვითეულ წვრილმანს უყურებდნენ, როგორც ღვთის წყალობას და მეტად არასასიამოვნო მისწრაფებას იჩენდნენ თავისად ჩაეთვალათ ყველაფერი, რის მოტაცებასაც მოახერხებდნენ. კაპიტან კარტერის ცოლის მიერ ნაჩუქარი პორტსიგარი ერთ წამში დაცარიელდა. „დამხედურთა“ შორის ვიღაცა უისრებოდ დარჩენილ ჩემს წყალქვეშა თოფს დაეპატრონა და ცდილობდა მოესაზრებინა, რისთვის შეიძლებოდა ამ საგნის გამოყენება. როცა ვუთხარი, თოფს გაჩუქებ-მეთქი, მეტად ნასიამოვნები დარჩა. მეორემ ძველ პერანგს სტაცა ხელი, მესამემ კი მანიშნა, რომ ძალიან მოსწონდა ჩემი საათი. როცა ავუხსენი, ერთადერთი საათი მაქვს-მეთქი, მაჯის კომპასზე მიმითითა და მითხრა:

— აი, თქვენ ხომ მეორეც გაქვთ!

ვიღაც ქალი დაეპატრონა ზღვის წყლისთვის განკუთვნილ საპონს, მაღიანად ჩაკბიჩა იგი, მაგრამ წამსვე ისეთნაირად დაიღმიჭა, რომ მაშინვე ცხადი გახდა: ჩემი საპონი ჩვეულებრივი საპონივით „გემრიელი“ არ იყო. ამ დროს მე ნელ-ნელა ვიღებდი ნავიდან სხვადასხვა ნივთს. ცალკე ვაწყობდი წყლით ყველაზე მეტად დაზიანებულ საგნებს. ქვიშიანი მეჩეჩის გავლისას ჩემი ნავი პირამდე წყლით აივსო. როცა „მოხალისეთა“ დახმარებით ამოვათრიე დაბეჭდილი ქილა, რომელზედაც ადგილობრივმა მცხოვრებლებმა

სიტყვა „პროდუქტები“ ამოიკითხეს, ირგვლივ თითქოს ყველაფერი ჩამალდა ალაპარაკდა:

„ფუდ! ფუდ!“¹

მაშინ კი მივხვდი, რომ ყველაფრისთვის თვალი არ გამწვდებოდა და შიშმა ამიტანა. ყოველ წუთს მოველოდი, რომ გახსნიდნენ სურსათიან ქილას და შემდეგ ხელიც რომ არ ეხლოთ პროდუქტებისათვის, სულ ერთია, ჩემი თეორიის დასადასტურებლად ეს კატასტროფა იქნებოდა. პოლიციელი მომიახლოვდა და მამცნო, უახლოეს საპოლიციო უბანამდე სამი კილომეტრიაო. არაადამიანური ძალა უნდა გამომეჩინა, რომ მთელი ეს გზა ფეხით გამეგელო. აქამდე ვერ გამიგია, როგორ შეეძელი სიარული. მე კიდევ მეყო აზრი და ძალა იმისათვის, რომ დაუყოვნებლივ დამემოწმებინა ჩემი ხელშეუხებელი მარაგის მთლიანობა. რამდენადაც ამისათვის საჭირონი იყვნენ გონებრივად გარკვეულ დონემდე განვითარებული ადამიანები, ამიტომ მოწმეებად დადგნენ სკოლის მასწავლებელი ქალი (შეთავსებით ადგილობრივი პასტორი) და პოლიციელი. შემდეგ დავარიგე ამერიკული კონსერვები და ამით ადგილობრივი მცხოვრებთა მადლობა დავიმსახურე.

შემდეგში მისაყვედურებდნენ, რატომ არ დაბეჭდე დაუყოვნებლივ საზღვაო ჟურნალიო იმის დასამტკიცებლად, რომ უფრო გვიან არ შემითხზავს გამოთვლები. მათ, ვინც ასეთი საყვედურებით მომმართავენ, ალბათ სრულიად არა აქვთ წარმოდგენილი, როგორ გრძნობს თავს კაცი, რომელიც ფეხს ადგამს ნაპირზე სრულ მართობასა და თითქმის უმოძრაოდ გატარებული 65 დღის შემდეგ. ამის წარმოდგენა სახლში, საშინაო სამოსელში გამოწყობილი ადამიანისათვის, ცხადია, ძნელია.

ნელა მივიწვევდი პოლიციის უბნისაკენ, აქეთ-იქით მხარში მდგნენ ადგილობრივი მცხოვრებნი და ყოველ მოსახვევში ვჩერდებოდი თითო ჭიქა წყლის დასაღევად (საოცრად ვიყავი დასუსტებული და ძალიან ვოფლიანდებოდი). ცხადი იყო, რომ ჩემს დანახვაზე საპოლიციო უბნის უფროსი საგონებელში ჩავარდა, ვერ გაერკვია ვისთან ჰქონდა საქმე: საშიშ ბოროტმოქმედთან თუ რომელიმე მამაც ზღვაოსანთან? ყოველი შემთხვევისათვის მან, როგორც ეს ბრიტანელ პოლისმენს — მასზე მინდობილ ადამიანთა ნამდვლ მამას — ახასიათებს, დიდი თავაზიანობით მომაწოდა ერთი ჭიქა ჩაი და კა-

¹ ფუდ (ინგლისური) — საკმელი.

რაქიანი პური. დაიწყო ბრძოლა საქმლის „ზედმეტობის“ წინააღმდეგ; დავემაყოფილდი ჩაით, რომელშიაც საკმაოდ ბევრი შაქარი ჩაეყარე.

ქუჩა მშვენიერ სანახაობას წარმოადგენდა: პოლიციის შენობას გარს ერტყა მრავალი ასეული ადამიანი. მათ ეცვათ ამ კუნძულების ნივთოვნებთათვის დამახასიათებელი ფერად-ფერადი ტანსაცმელი.

როგორც იქნა, 11 საათზე ტელეფონით გამოძიება ანტილის კუნძულების მთელი ინგლისური ნაწილის პოლიციის უმაღლესმა კომისარმა პოლკოვნიკმა რეჯი მიჩელმა. ალბათ ამან საპოლიციო უბნის უფროსზე კეთილსაიმედო შთაბეჭდილება მოახდინა და მან მხაზი შემომთავაზა.

პოლიციის უმაღლესმა კომისარმა შემატყობინა, რომ მანქანა შემოივლიდა და ბრიჯტაუნში წამიყვანდა.

ნაშუადღევს ორ საათზე უკვე კუნძულის დედაქალაქში ვიყავი. უპირველეს ყოვლისა ვიკითხე:

— „მოხეტიალე ფერია“ აქ არის?

— იგი პირველ დეკემბერს ჩამოვიდა, ე. ი. 23 დღის წინათ, და, ჩემის აზრით, უკვე წავიდა. მან ენი დევისონის წასაყვანად უნდა შემოიაროს, რომელსაც კუნძულ ანტიგუაზე მიელიან.

ჩემთვის ნათელი გახდა, რომ „არაკაკას“ კაპიტანთან საუბრის დროს პატარა გაუგებრობა მოხდა. როდესაც მან მკითხა, სად უაპირებელი ნაპირზე გადასვლას, ვუპასუხე: „ანტიგუაზე“. ინგლისელები კი ანტილის კუნძულებს ვესტ-ინდოეთს უწოდებენ. ამიტომ მან ალბათ იფიქრა, თითქოს მე „ანტიგუა“ მინდოდა მეთქვა და გადაწყვიტა, რომ სწორედ ამ კუნძულზე ვაპირებდი მისვლას. მაშასადამე, მე იქ მელოდნენ; ჩემმა მეგობრებმა სტენილენდებმა, ალბათ, გადაწყვიტეს, რომ ანტიგუაზე შემხვდებოდნენ მეც და ენი დევისონსაც. მაგრამ დამსწრეთა შორის ვილაცამ თქვა: „მე კი მგონია, რომ ეს ორჩხომელი ჯერ კიდევ აქ არის“.

ბოლოს, პოლკოვნიკმა მიმიღო. ის იყო ახალგაზრდული შესახედაობის, ენერგიული, ტიპიური ინგლისელი. აქვე იყო საფრანგეთის ელჩიც ბ-ნი კოლინსი. ვერც კი მოვასწარი მეთქვა, რომ რამდენიმე დღეში, ხანმოკლე დასვენების შემდეგ ვაპირებდი საფრანგეთში დაბრუნებას, რომ მანქანა მოვიდა; შიგ კი ჩემი სამი მეგობარი იჭდა: ჯონი, ბონი და ვინი. ჩემს დანახვაზე სიხარულის ყიჟინი დასცეს და მაშინვე განაცხადეს, თუ თანახმა იქნები, ჩვენს ორჩხომე-

ლაზე იცხოვრეო. სრული კმაყოფილებით მივიღე მათი მიპატი-
ება.

მათთან ერთად მოვიდა ქალაქის ექიმი, დოქტორი დევიდ პეინი,
რომელსაც ვთხოვე დაუყოვნებლივ ჩაეტარებინა ჩემი სამედიცინო
შემოწმება. მაშინ ჯერ კიდევ მხნედ მეჭირა თავი: შემძლო დგომა,
ცოტათი სიარული და კიბეებზე ასვლაც კი. მაგრამ რამდენიმე დღის
შემდეგ, სრულად იჩინა თავი შედეგებმა, რომელიც გამოწვეული
იყო უმოძრაობის, ხანგრძლივი მარტოობისა და უკანასკნელი თვე-
ების მანძილზე ჩემი ცხოვრების არანორმალური პირობებით.

როგორც იყო დამთავრდა საბაჟოს ყველა ფორმალობა. ჩვენი
კეთილი კონსულის შემწეობით რამდენიმე დეპეშას ვაგზავნი საფ-
რანგეთში. სალამოს 6 საათისათვის კი უკვე „მოხეტიალე ფერიაზე“
ვარ. სულ ცოტა ერთი კვირის განმავლობაში შემიძლია ვკამო მხო-
ლოდ წვნიანი საქმელი. მივდივარ ჩემს კაიუტაში უკიდურესად გა-
ნერვიულებული: სრულებით არ შემიძლია ძილი. ვიწყებ რადიოს
წვალებას: ვხდი ნეილონის შალითას, რომელიც მას შხეფებისაგან
იცავდა, გულმოდგინედ ვწმენდ ჩემს მიძლებს, რათა იგი სრულ წეს-
რიგში ჩავიტანო საფრანგეთში.

სალამოს, დაახლოებით 10 საათზე ვზივარ და ნელა ვატრიალებ
მოსამართავ სახელურს, ვცდილობ დავიჭირო ბი-ბი-სი. უცებ, ჩემი
მეგობრების გასაოცებლად, ბი-ბი-სის დიქტორი ფრანგულად
აცხადებს:

„ექიმო ბომბარ, ჩვენ მივიღეთ „არაკაცას“ კაპიტნის დეპე-
შა. მადლობას გიძღვნიტ საგმირო საქმისათვის, რომელსაც თქვენ
ეწვეით უბედურებაში ჩავარდნილ ადამიანთა გადასარჩენად. ჩვენ
ვიცით, რომ ახლა თქვენი „ერეტიკოსით“ ოკეანეში მიცურავთ.
მოისმინეთ თქვენი დაკვეთით ბრანდენბურგის კონცერტი ზვალ სა-
ლამოს ამავე დროს, ამა და ამ ტალღებზე“.

მეორე დღით ბი-ბი-სის რადიომ, რომელსაც შეატყობინეს
ბარბადოსზე ჩემი ჩასვლის ამბავი, ერთხელ კიდევ შემახსენა, რომ
ჩემს მიერ დაკვეთილი კონცერტი გადმოცემული იქნებოდა ამავე
სალამოს. ერთდროულად კიდევ ორი ცნობა მივიღე, რომლებიც
ჩემთვის ყველაზე უფრო სასიამოვნო იყო ჩემი ცოლის დეპეშის
შემდეგ:

1. ბარბადოსის სამეფო იახტ-კლუბი იტყობინებოდა, რომ თა-
ვის წევრად მთვლიდა ბრიჯტაუნში ჩემი ყოფნის მთელ მანძილზე.

2. მოვიდა კაპიტან კარტერის დეპეშა:

„ვულოცავ ჰეშმარიტ ჯენტლმენს, რომელმაც გამოამჟღავნა ჯაყაცობა და ნებისყოფა და განაგრძო თავისი ძნელი გზა, თუმცა მის განკარგულებაში იყო კომფორტი და უშიშროება“.

ეს დეპეშა მამშვიდებდა მაშინაც, როცა რამდენიმე ხნის შემდეგ თავდასხმა დამიწყეს. ადამიანმა, ნამდვილმა მეზღვაურმა, რომელსაც ოკეანეში შევხვდი, თავისი პატივისცემის, აღფრთოვანებისა და მეგობრობის ნიშანი გამომიგზავნა.

მიუხედავად დაქანცულობისა, რომელიც უფრო და უფრო მესატებოდა, ბარბადოსზე გატარებულმა მომდევნო კვირამ ზღაპრულად ჩაიარა. ჯერ იძულებული გავხდი ხელში ჯოხი ამეღო. შემდეგ კი თითქმის სრულებით შევწყვიტე სიარული და ამ მომხიბლავ კუნძულს მხოლოდ ავტომობილით ვათვალისწინებდი. მომაბეზრებელი ზღვის სილუურჯე ბუნების სიმწვანემ შესცვალა და მერე რა ღიმწვანემ! შობის დღეები იყო, ე. ი. ნამდვილი გაზაფხული ანტილის კუნძულებზე.

გუბერნატორმა გულთბილად მიმიღო. ოდესღაც იგი ტყვედ ჩავარდნოდა იაპონელებს, და მას, ისე როგორც არავის, შეეძლო ჩემი ექსპერიმენტის მორალური მნიშვნელობის შეფასება. საფრანგეთიდან მივიღე გამამხნეველები დეპეშები. ქუჩებში ადგილობრივი მცხოვრებნი მეგობრული მოურიდებლობით მეძახდნენ: „ჰელო, დოკ!“

ეს სასიამოვნო იყო! ბრიტანუნი ქუჩებში ლეგენდარულ იერს იძენდა ჩემი წვერ-ულვაში. საფრანგეთის კოლონიის წევრები გულთბილად შემხვდნენ, განსაკუთრებით ბ-ნი პომარე და მესაათე ბალდინი, რომელსაც ჩემი საათი მივეცი შესაყეთებლად.

მაგრამ უკვე დრო იყო მეკმარა დროსტარება და დავბრუნებულიყავი საფრანგეთში, სადაც ჩემს ლოდინში ისედაც გული გადაელიათ ჟინეტას — ეს მის დეპეშაში იგრძნობოდა, — და ჩემს მეგობრებს. 31 დეკემბერს დღისით თვითმფრინავში ჩავყეჟი.

ბრიტანეთის ვესტ-ინდოეთის ავიაკომპანიის თვითმფრინავს პუერტო-რიკომდე უნდა მივეყვანე. ანტიგუაზე კიდევ ერთი სასიამოვნო ამბავი მელოდა: თვითმფრინავზე გადაჯდომის დროს გავიგე, რომ ენ დევიდსონს, რომელმაც კანარის კუნძულებიდან ჩემზე ბევრად გვიან გამოსცურა, წინა დღეს პატარა ნავსადგურ ინგლიშ პარბურისათვის მიუღწევია.

მისი ამბავი მაშინვე ვაცნობე ჩემს მეგობრებს სტენილენდებს, რათა თავიანთ ნაცნობზე არ ედარდათ.

პუერტო-რიკოში ჩასვლისას იმიგრაციის ხელისუფლებთან წავედი. აქ სულ სხვა სახის სიუჟრპრიზი მელიდა: მე ვიზა არ მქონდა, და როცა ეს გაიგო ამერიკელმა ინსპექტორმა, მაშინვე შიშით ხელები ზეცისკენ აღაპყრო. ამოდ ვარწმუნებდი, აქ მხოლოდ გავლით მოვხვდი-მეთქი. ოკეანეში ჩემი ყოფნის დროს იმიგრაციის კანონი შეცვლილიყო და ახლა შეერთებული შტატების ტერიტორიაზე უბრალოდ გავლის დროსაც კი აუცილებელი იყო ტრანზიტული ვიზა. იძულებული გავხდი ცოტა ხნით შემეწყვიტა მგზავრობა.

სანამ ვიზას მივიღებდი, რომელსაც როგორც ამბობდნენ, მალე გადმომცემდნენ, ინგლისის თვითმფრინავის ეკიპაჟის წევრებმა მომათავსეს ქალაქის ჩინებულ სასტუმროში. თუ ვიზა არ მექნებოდა, იძულებული გავხდებოდი დაებრუნებულიყავი ინგლისელებთან ანტილის კუნძულებზე, ანდა ფორ-დე-ფრანსში, საიდანაც შეიძლებოდა პირდაპირ საფრანგეთში გავფრენილიყავი.

ძნელი იყო ვიზის მიღება ახალ წელს, რადგან, ბუნებრივია, სამსახურში არავინ იყო, მაგრამ იმიგრაციის განყოფილების მოხელენი ფრიად თავაზიანი ხალხი აღმოჩნდა და ყოველმხრივ შეეცადნენ დამხმარებოდნენ. ზღაპრულად ლამაზ პატარა ქალაქ სან-ხუანში გატარებული ერთი დღე-ღამის შემდეგ მივღე ვიზა ერთი თვის ვადით და ნებართვა — განმეგრძო მგზავრობა.

გაზაფხულის მცხუნვარე მზის სხივებით გაკაშკაშებული თვითმფრინავი ჰაერში აფრინდა. მე ნიუ-იორკში მივფრინავდი, სადაც ჩემი მეგობარი პერსი კნაუტი მელოდებოდა.

ნიუ-იორკში ნამდვილი ქარბუქი დამხვდა. იქ საშინელი ყინვები დაეკირა. უკვე წელიწადი იყო, რაც არ მეგრძნო ასეთი სიცივე: ჩემი გზა ატლანტის ოკეანეში თითქმის მთლიანად ტროპიკულ ზონაში გადიოდა. შობის წინა ღამე კი ისევ პლიაჟზე გაწოლილმა გავატარე, რომელსაც მოციმციმე ვარსკვლავებით მოქედილი თბილი ზეცა გადმოხურებოდა.

ამ გადაფრენამ იმდენად მომქანცა, რომ იძულებული გავხდი დროებით გადამედო ევროპაში ჩემი დაბრუნება და ცოტა დამესვენა, თუმცა ვიცოდი, რა მოუთმენლად მელოდნენ შინ ჩემი მეგობრები. დროს მეტწილად სასტუმროში ვატარებდი და ლოგინში ვიწექი, ანდა მივდიოდი პატარა ნავსადგურ სეგ-ჰარბურში, სადაც

ერთ-ერთ სახლში, რომელსაც ამშვენებდა ლამაზი წარწერა — „თეთრი ვეშაპი“, — ცხოვრობდნენ ჩემი მეგობრები.

მე კი მოუთმენლად მელოდნენ საფრანგეთში და საჭირო იყო გზას გავდგომოდი. 6 იანვარს, სალამოს კვლავ თვითმფრინავში ჩავჯექი.

მარშრუტი ასეთი იყო: ნიუ-იორკი—მონრეალი—განდერი—პარიზი. მონრეალის აეროდრომზე მიცნო ბევრმა ახალგაზრდა კანადელმა, რომლებიც წარმოშობით ფრანგები იყვნენ. მათ მომილოცეს ატლანტის ოკეანეში მოგზაურობის მშვიდობიანად დამთავრება და ფოტოსურათების გადაღება დამიწყეს, თან მაგნიუმს მანათებდნენ. ამან ერთი მსახიობი ქალის გაკვირვება გამოიწვია, რომელიც ამ მომენტში ტრაპით თვითმფრინავში აღიოდა. მან ჩემზე მიუთითა და იკითხა:

— ვინ არის?

მას უპასუხეს:

— ექიმი ბომბარი.

— ექიმი ბომბარი?

— ღიახ, მან ახლახან გადასერა ატლანტის ოკეანე.

— კი მაგრამ, მეც ხომ ვაპირებ გადავსერო ატლანტის ოკეანე. — შეესიტყვა მომღერალი.

აღშფოთებული სტიუარდესა მღუმარედ გასცილდა საბრალო მსახიობ ქალს და არც კი ცდილა აეხსნა მისთვის, რომ მე ატლანტის ოკეანე „ცოტა უფრო განსაკუთრებულ პირობებში“ გადავსერე.

ლამით ეკიპაჟს დაბნეულობა დაეტყო: დაირღვა გათბობის რეგულირება და თვითმფრინავში ტემპერატურამ სწრაფად დაიწყო აწევა. შეიქმნა ისეთი შთაბეჭდილება, თითქოს თვითმფრინავი იწვოდა. სტიუარდესა შესანიშნავი გულგრილობით ფარავდა შიშს, როგორც ეს, საერთოდ, დამახასიათებელია საჰაერო ეკიპაჟის წევრებისათვის. განა შეიძლება იმაზე სასიამოვნო ხოტბა, რაც მის ნათქვამში გამოსკვიოდა: „თუ ოკეანეში ჩავარდნა მიწერია, დაე, ეს მოხდეს ღღეს, როდესაც თქვენ ჩვენთან ერთად ხართ“. უკვე ამ სიტყვებში გამოიხატა ჩემი ცდის მორალური ეფექტი. ამრიგად, ჩემი მიზანი რამდენადმე მაინც მიღწეული იყო.

აი, პარიზიც. მიჩვენებენ, ქვემოთ ხალხი გელოდებათო. ვღელავ,

როგორც გამოცდის წინ. მოტორები ჩუმდება. თვითმფრინავი მიწაზე დაეშვა და მე აღმოვჩნდი ხალისიანად ახმაურებული უამრავი მეგობრის წინაშე, რომელთაც თავი მოეყარათ აქ, რათა დასწრებოდნენ ჩემს ჩამოსვლას საფრანგეთის მიწაზე. დავბრუნდი იქ, საიდანაც მოგზაურობა დავიწყე. წრე შეიკრა.

დასკვნა

„ერეტიკოსის“ მოგზაურობა დამთავრებულია. ახლა ვიბრძოლებ იმისათვის, რომ ჩემი „მკრეხელობა“ გაგებულ იქნას და ქრისტიანულ რწმენად იქცეს ყველა იმათთვის, ვინც მომავალში შეიძლება ხომალდის დაღუპვის მსხვერპლი გახდეს.

ყველა ადამიანს, რომელსაც ზღვაში ეწვია უბედურება, შეუძლია მიადწიოს ხმელეთს, ამასთანავე არც ისე ცუდად, როგორც მე. მეც დაღუპული ხომალდის ისეთივე მგზავრი ვიყავი, როგორც სხვები. ჩემი ჭანჭრთელობა არაფერს განსაკუთრებულს არ წარმოადგენს. ომამდე სამჯერ ვიყავი ავად სიყვითლით, ხოლო ომისშემდგომ პერიოდში მძიმე დაავადებები გადავიტანე, რაც კვების ხანგრძლივ ნაკლებობასთან იყო დაკავშირებული. მაშასადამე, არავითარ უპირატესობა არ გამაჩნია იმათ წინაშე, ვინც ასეთსავე მოგზაურობებში მონაწილეობენ. ცხადია, ცურვის დროს ძლიერ გავხდები, მაგრამ ნაპირს მაინც მივალწიე. ვიმეორებ, ლაპარაკია არა კარგ ცხოვრებაზე, არამედ იმაზე, რომ გასძლო იმ დროის განმავლობაში, რომელიც საჭიროა ხმელეთის მისაღწევად, ანდა გემის შეხვედრამდე.

ახლა დარწმუნებით ვაცხადებ, რომ ზღვა საკმაო რაოდენობით „ამარაგებს“ ადამიანს სასმელ-საჭმელით, რათა იგი მამაცურად წავიდეს წინ, თავის დასახსნელად.

არ შეიძლება ითქვას, რომ კანარის კუძულებიდან მცირე ანტილის კუნძულებამდე სამოცდახუთდღიანი მგზავრობის მანძილზე

მე რაღაც განსაკუთრებულად მწყალობდა ბედი. არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება ასევე განვიხილოთ ჩემი მოგზაურობა, როგორც საგმირო საქმე, როგორც რაღაც გამონაკლისი.

მე 25 კილოგრამი დავიკელი და მრავალი მძიმე ფიზიკური სისუსტე და ავადმყოფობა გადავიტანე. ნაპირს მივალწიე სერიოზული ანემიითა (5 მლნ სისხლი წითელი ბურთულაები მოგზაურობის დასაწყისში და 2,5 მლნ დაბრუნებისას) და ჰემოგლობინის ისეთი საერთო რაოდენობით, რომელიც სიცოცხლის ზღვარია.

პერიოდი, რომელიც მოჰყვა „არააკაზე“ მიღებულ მსუბუქ საუზმეს, კინალამ საბედისწერო აღმოჩნდა ჩემთვის.

კუჭის საშინელი აშლილობა სისხლის საკმაოდ გამონაყოფებით მტანჯავდა ორი კვირის განმავლობაში (26 ნოემბრიდან 10 დეკემბრამდე). ორჯერ კინალამ გრძნობა დაეკარგე: 23 ნოემბერს, როცა ქარიშხლის პირველი ნიშნები გაჩნდა, და 6 დეკემბერს, როცა ანდერძი დაწვერე. კანი გამონაყარითა და წვრილი მუწუკებით დამეფარა. ფეხის თითებზე ფრჩხილები დამძვრა. მე გადავიტანე მხედველობის სერიოზული გაღიზიანება, კუნთების ძალის საგრძნობი შესუსტება და შიმშილი, მაგრამ ნაპირს მაინც მივალწიე!

65 დღის მანძილზე მხოლოდ იმ საზრდოთი ვიკვებებოდი, რისი მიღებაც ზღვიდან შემეძლო. მიღებული ცილებისა და ცხიმების რაციონი მყოფნიდა. შაქრის ნაკლებობამ ორგანიზმის საგრძნობი დაუძლურება გამოიწვია, მაგრამ არც ისე ძლიერი, რომ ჩემი სიცოცხლისათვის საფრთხე შეექმნა. ყოველივე, რასაც გამოსვლის წინ თეორიულად ვამტკიცებდი, ახლა ცდით დადასტურდა.

ფიზიოლოგიაზე ფსიქიკის ჰიპირატესობის კიდეც ერთი დადასტურება: „არააკასთან“ შეხვედრის გამო გამოწვეულმა „ფსიქიურმა“ შიმშილმა ბევრად უფრო მავნე გავლენა იქონია ჩემს ორგანიზმზე, ვიდრე ფიზიკურმა შიმშილმა, რომელიც პალმერთან ერთად გადავიტანე საკმაოდ ხანგრძლივი დროის განმავლობაში ხმელთაშუა ზღვაში. პირველი მათგანი, ცხადია, ნამდვილი შიმშილი არ არის, ეს უფრო რაღაც სხვა რაიმეს სურვილია; მაგრამ მეტად სახიფათოა გსურდეს და არ ღებულობდე. მეორე შიმშილი განსაკუთრებით მტანჯველია პირველი ორი დღე-ღამის განმავლობაში, როცა მას კრუნჩხვის მსგავსი ტკივილები ერთვის, შემდეგ კი ტკივილი ცხრება და ადგილს უთმობს მძინარობასა და ორგანიზმის საგრძნობ სისუსტეს.

პირველ შემთხვევაში ორგანიზმი თვითონ წვეს თავის თავს, ძეორეში კი ნაკვერჩხალივით იფერფლება.

ბარბადოსზე ჩასვლისას ჩატარებულმა სამედიცინო გასინჯვამ ცხადყო, რომ მე არ მქონდა არავითარი დაავადება, რომელიც ვიტამინების ნაკლებობასთან იქნებოდა დაკავშირებული. მაშასადამე, პლანქტონმა მაინც მომცა ორგანიზმისათვის აუცილებელი ვიტამინი C.

წვიმის წყალი მხოლოდ 23 დღის შემდეგ მივიღე. ამრიგად, ამ 23 დღის მანძილზე დავამტკიცე, რომ თევზი საესებით საკმარისია წყურვილის მოხაკლავად, რომ ზღვაში სასმელის მოპოვება ცუდი შედეგია.

თუ მონაკოდან გამოსვლის დროიდან გამოვითვლით, მაშინ 14 დღის განმავლობაში მე ვიკლავდი წყურვილს ზღვის წყლით და 43 დღის მანძილზე — თევზიდან გამოწურული წვენი. ასე გავიმარჯვე წყურვილზე ოქეანეში.

მეუბნებოდნენ, ზღვის წყალი სასაქმებელივით მოქმედებსო, მაგრამ ხმელთაშუა ზღვაში ხანგრძლივი შიმშილობის დროს არც პალმერსა და არც მე არ გვექონია კუჭის მოქმედება 11 დღის მანძალზე. ინტოქსიკაციის არავითარი ნიშანი არ შეგვინიშნავს. ლორწოვანები არასოდეს არ მიშრებოდნენ.

ჩემს სამედიცინო დასკვნებს დაწვრილებით დისერტაციაში გადმოვცემ. ამის გარდა, სამხედრო-საზღვაო ფლოტის სარდლობასთან ერთად მონაწილეობას მივიღებ უბედურებაში ჩაევარდნილ მგზავრთათვის წიგნის გამოცემაში, რომელშიც ჩამოყალიბებული იქნება ჩემი ცდის დასკვნები.

აქ მინდა განვაცხადო მხოლოდ შემდეგი: მაშველ ნაგებს შეუძლია ზღვაში გაჩერდეს ათ დღეზე ბევრად მეტ ხანს. მას აქვს ზღვაოსნობისათვის საჭირო იმდენი შესაძლებლობა, რამდენიც საჭიროა იმისათვის, რომ სიცოცხლე შეუნარჩუნოს დაღუპული ხომალდის მგზავრებს. ჩემი „ერეტიკოსი“ ასეთ მაშველ ნავთა ერთერთ ნიმუშს წარმოადგენს. მსურს აგრეთვე დავწერო უბედურებაში ჩაევარდნილ მგზავრთათვის ცხოვრების წესები, დღის დაწვრილებითი განრიგი, რომელიც დაეხმარებათ მათ ქმედითად და საჩარგებლოდ გამოიყენონ დრო და შეინარჩუნონ ნებისყოფა მიზნის მისაღწევად.

სასოწარკვეთილებაში ჩავარდნილ ადამიანს, რომელიც ფიქრობს, ყველაფერი გათავდაო, ყოველთვის შეუძლია გამხნევდეს და ხელახლა სული მოითქვას. ეს დაეხმარება მას განაგრძოს ბრძოლა ანთოსის მსგავსად, რომელიც მიწასთან ოღნავი შეხების დროსაც კი სულ ახალ ძალ-ღონეს იკრებდა.

მაშველი ნაგების ფსკერზე ჩაყრილი უნდა იყოს ქარებისა და დედამიწის ყველა ზღვის დინებათა რუკები. გემი აფრიკის სანაპიროსთან ახლოსაც რომ დაიღუპოს, სულ ერთია, მგზავრმა, უყოყმანოდ, ამერიკისკენ უნდა აიღოს გეზი, როგორიც არ უნდა იყოს მანძილი.

რათა ჩაენერგოს მათ იმედი და იმისი რწმენა, რომ მოგზაურობის ბოლოს ხსნა ელით, ვისურვებდი, ნავში იყოს წარწერა: „გახსოვდეთ, ერთმა ადამიანმა უკვე განვლო ეს გზა 1952 წელს“.

მაგრამ ჩემი ცდა იმასაც ამტკიცებს, რომ არავის არა აქვს უფლება გასწიროს სიცოცხლე უმიზნოდ, ისე, თუ მას სარგებლობა არ მოაქვს საზოგადოებისათვის.

იმედოვნება — ეს ნიშნავს უკეთესისაკენ სწრაფვას. დაღუპული ხომალდის მგზავრს, რომელიც კატასტროფის გამო კარგავს ყველაფერს, შეუძლია და უნდა შეინარჩუნოს კიდეც იმედი. იგი უეცრად დილემის წინაშე აღმოჩნდება: სიცოცხლე თუ სიკვდილი, და მან უნდა მოიკრიბოს მთელი თავისი ძალ-ღონე, მთელი ნებისყოფა სიცოცხლისათვის, მთელი ვაჟკაცობა სასოწარკვეთილების წინააღმდეგ საბრძოლველად.

ახალგაზრდებო, ბავშვებო, ყველას, ვინც ფიქრობს, რომ შეიძლება სახელის მოხვეჭა, ანდა უბრალოდ, უფასოდ გასეირნება ტივით ამერიკამდე ან კიდეც სხვაგან, გაფიცებთ, უკეთ აწონ-დაწონოთ ყველაფერი, ანდა მომმართოთ მე რჩევისათვის. ზმანებით მოტყუებულმა, მაცდუნებელი იდეით გატაცებულმა შეიძლება თავშესაქცევ გასეირნებად წარმოიდგინოთ ასეთი ცურვა, სიცოცხლისათვის ბრძოლის მთელ სერიოზულობას კი თქვენ მხოლოდ მაშინ გაიგებთ, როცა უკვე მეტად დაგვიანებული იქნება, იმისთვის, რომ მოასწროთ მთელი თქვენი ვაჟკაცობის მოკრება. თქვენი ძრწოლა უფრო გაიზრდება, როცა თქვენთვის ცხადი გახდება, რომ უსარგებლოდ ჩაიგდეთ თავი საფრთხეში. ქვეყანაზე კი რამდენი მშვენიერი და კეთილშობილი მიზანია, რომელთათვისაც ღირს თავის გაწირვა!

მაგრამ შენ, უბედურებაში ჩავარდნილო ადამიანო, ჩემო ძმაო, თუ რწმენა და იმედი გექნება, ნახავ, რომ შენი სიმდიდრე დღითიდღე გაიზრდება, როგორც კუნძულზე მყოფი რობინზონ კრუზოსი, და საფუძველი არ გექნება არ გჯეროდეს გადარჩენისა.

დანართი

ბუნებისმეტყველების ისტორიის ეროვნული მუზეუმის ღირეკტორის მოადგილე და კოლონიური წყლების თევზსარეწის ლაბორატორიის ღირეკტორი პოლ ბიუდკე იმდენად თავაზიანი აღმოჩნდა, რომ დამთანხმდა მოეცა მეცნიერული ცნობები ზოგიერთ ცხოველზე, რომელთაც მე შევხვდი და რომელთა ფოტოსურათებიც მან ნახა.

თეთრი ვეშაპი

უფრო საფიქრებელია, რომ ეს ზურგფარფლიანი ვეშაპი იყო, *Balaenoptera physalus*, ანუ ჩვეულებრივი თავდიდა, რომელსაც ვეშაპზე მონადირეები „ფინს“, ან „ფინბაკს“ უწოდებენ. ეს ცხოველები ზოგჯერ გვხვდებიან ხმელთაშუა ზღვაში. როგორც ცნობილია, ზურგფარფლიანი ვეშაპები იმით განსხვავდებიან ჩვეულებრივი ვეშაპებისაგან, რომ მათ აქვთ ზურგის ფარფლი, რომელიც ნათლად ჩანს იმ მომენტში, როცა ვეშაპი ყვინთავს. ფოტოსურათზე გამოსახული ფარფლის ფორმა და განლაგება, აგრეთვე სიღრმისაკენ მიმავალი ვეშაპისათვის დამახასიათებელი მოძრაობა იმაზე მეტყველებს, რომ ამჯერად ჩვენ სწორედ ჩვეულებრივ თავდიდასთან გვაქვს საქმე. მაგრამ ვეშაპის სახეობის ზუსტად დადგენა შეიძლება მხოლოდ უფრო ზუსტი გასინჯვის შემდეგ.

რაც შეეხება მის თეთრ ფერს, ამ მხრივ ის, მართლაც, არაჩვეულებრივია: სხეული მოთეთრო აქვს, ფარფლიც თეთრი ფერისაა, ოღონდ უკანა ნაწილზე შავი არშია გასდევს. კუდი კი მონაცრისფროა. ზურგფარფლიან ვეშაპთათვის გამოსახული არათანაბარი პიგმენტაცია ჩვეულებრივი მოვლენაა, მაგრამ სრულიად თეთრი ვეშაპების — ალბინოსების ეგზემპლარები მეტად იშვიათია. მათ შესახებ ჯერ არაფერია ნათქვამი არც ერთ გამოქვეყნებულ ნაშრომ-

ში. მაგრამ ჩემმა კოლეგამ, კვლევითი კომიტეტის თავმჯდომარემ ნ. ა. მაკინტოშმა მიაშბო 1953 წლის მარტში, რომ ერთ-ერთმა მისმა ინსპექტორ-ვეშაპთმკერმა ნახა, თუ როგორ გამოშიგნეს სხვა ვეშაპთა შორის ერთი თეთრი თავდიდაც ანტარქტიკაში, მოტივტივე ქარხანაში. ინსპექტორმა საჭიროდ არ ჩასთვალა ჩარეულიყო მათ საქმიანობაში და ვეშაპი-ალბინოსი ყოველგვარი ცერემონიის გარეშე იქნა გამოწვლილი, ზუსტად ისევე, როგორც მისი პიგმენტირებული თანამოძმენი.

ამას გარდა, ცნობილია აგრეთვე ვეშაპნაირთა ალბინიზმის მხოლოდ ერთი მაგალითი: 1951 წელს „ანგლო ნორსის“ ვეშაპზე მონადირეებმა პერუს ნაპირებზე ბარჯით მოკლეს თეთრი კაშალოტი.

ზ მ ი ბ ე ნ ი

ძალიან გრძელი მკერდის ფარფლები თეთრი ბოლოებით, მომრგვალებული ზურგის ფარფლი, ისიც თეთრი ბოლოთი, დამახასიათებელი დრუნჩი — ყველაფერი ეს იმაზე მიუთითებს, რომ ეს ზვიგენი ეკუთვნის *Carcharhinus longimanus*-ს ან *white-tipped shark*-ს. კუსტომ და ტაიემ გადმომიგზავნეს ასეთივე ზვიგენის ფოტოსურათი, რომელიც გადაღებულია წყლის ქვეშ ჩაყვინთვის დროს მწვანე კონცხის კუნძულთა რაიონში.

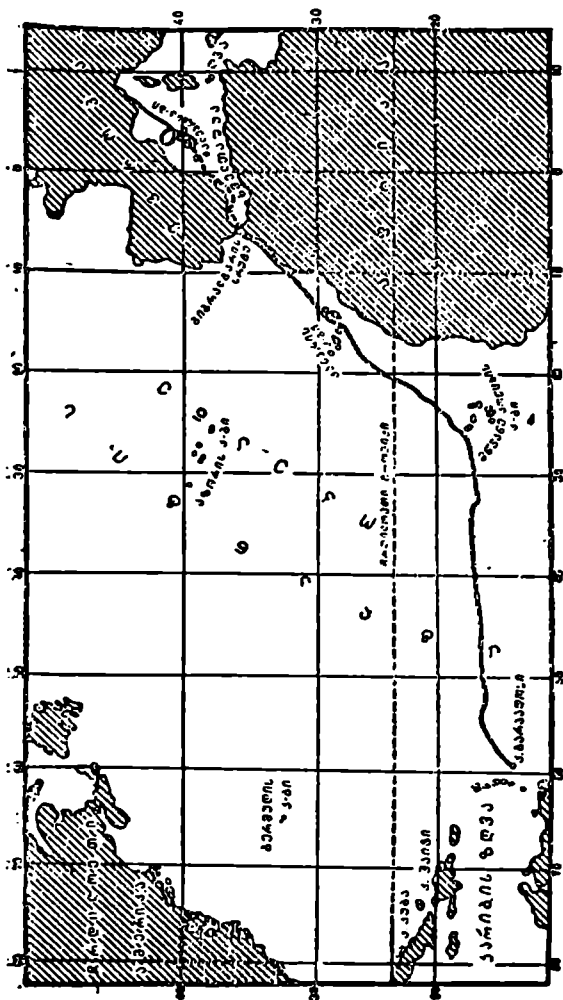
ეს პელაგიური ზვიგენი უფრო „ოკეანურია“, ვიდრე ამავე სახეობის — *Carcharhinus* სანაპიროს ნათესავები. ის გვხვდება ხმელთაშუა ზღვაშიც, მაგრამ უფრო ხშირად ატლანტის ოკეანის სამხრეთ ნაწილში და ჩვეულებრივ შორს ნაპირებიდან. ასეთი ზვიგენები არ უნახავთ არც შეერთებული შტატების ნაპირებთან და არც აფრიკის სანაპიროზე. ამბობენ, ეს ზვიგენი თავს ესხმის ადამიანსო, მაგრამ ჯერ კიდევ არ არის დამტკიცებული. ზუსტად გაზომილ ეგზემპლართა შორის ყველაზე უფრო დიდი აღწევდა სამმეტრ ნახევარს სიგრძეში, მაგრამ გვხვდება ოთხმეტრიანი და უფრო დიდი ზვიგენებიც. ისინი ეკუთვნიან ცოცხალშობთა სახეობას. რამდენადაც ეს ზვიგენები ღია ოკეანეში ცხოვრობენ, ისინი ნაკლებად არიან ცნობილი, ვიდრე სხვა, ნაპირებთან ახლოს მცხოვრები სახეობები.

ბ ა ლ ის ტ ა

ბალისტა, ჩვეულებრივ, სანაპიროს ახლოს მცხოვრები თევზია. მას იშვიათად ხმარობენ საკმელად, რადგან შხამიანად და მომაკვდინებელ შხამიანადაც კი ითვლება. ბალისტას უწოდებენ Triggerfish, „თევზ-კლიტე“, რადგან მისი ზურგის პირველი მალა თითქოს იკეტება უფრო მოკლე მეორე მალათი.

ჯორდანისა და ევერმენის წიგნში „ჩრდილო და ცენტრალური ამერიკის თევზები“, ნაწილი II, 1698-ე გვერდზე ბალისტების შესახებ ნათქვამია: „ამ თევზების კერძად მომზადება იწვევს ყველაზე მწვავე მოწამვლის სიმპტომებს. დოქტორი მენიე ფიქრობს, რომ ბალისტას მოწამვლული ხორცი ჯერ მოქმედებს კუჭის ნერვულ ქსოვილებზე, იწვევს ამ ორგანოს კუნთების ძლიერ კრუნჩხვებს, შემდეგ კი მთელი ტანის კრუნჩხვებსაც. ადამიანი იკრუნჩხება მთელი სხეულით, ენა უსივდება, თვალები უშტერდება, სუნთქვა ეკერის და ტკივილებისაგან გამოწვეული საშინელი დაუძლურებით კვდება.

პო ლ ბი უ დ კ ე

შ ი ნ ა რ ს ი

იდეის დაბადება	5.
სამზადისი	10.
მეცნიერული სამზადისი	16.
პრაქტიკული სამზადისი	26.
ხმელთაშუა ზღვა	46.
ზღვაში გასვლა	46.
ცურვა ნაპირების მახლობლად (1952 წ. 25—27 მაისი)	51
ღია ზღვაში (28 მაისი — 7 ივნისი)	66
7-დან 21 ივნისამდე	83.
ბრძოლა ალკურვილობისათვის. ტანყერი	91
პირველი შედეგები	99.
ატლანტის ოკეანე	
ტანყერიდან გასვლა	105.
მარტოდმარტო ოკეანეში	109.
კასაბლანკა — ლას-პალმასი	117
მიწა. ცდუნება. ყოყმანი	127
„მლაშე წყლის ადამიანი“	137
წყალი ქვევიდან და ზევიდან	178.
რა გრძელდება?	191
„არაკაცა“. მიზანი მიღწეულია	212.
ხმელეთი	229
დასკვნა	237
დანართი	242

რედაქტორები მ. კახრაქია, ჯ. პანტურაია
მხატვარი თ. შირვაშვილი
მხატვ. რედაქტორი ჯ. ყაველაშვილი
ტექნორედაქტორი რ. მელაძე
კორექტორი ლ. ერისთავი

•

ხელმოწერილია დასაბეჭდად № VIII-52
ანაწეობის ზომა 6X9
ქალღმის ზომა 60X84
ნაბეჭდი თაბახი 15,5
სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 11,53
ტირაჟი 10 000 შეკვ. № 1059
ფასი 85 კაპ.

გამომცემლობა „ნაკადულის“ სტამბა.
თბილისი, ფურცელაძის, 5.

Типография издательства «Накадули»
Тбилиси, Пурцеладзе 5.